

Innst. S. nr. 155

(2003–2004)

**Innstilling til Stortinget
fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen**

St. meld. nr. 48 (2002–2003)

**Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om
kulturpolitikk fram mot 2014**

INNHOOLD

1.	Sammendrag	7
1.1	Innleiing	7
1.2	Innleiande perspektiv	8
1.2.1	Samfunnsutvikling og kulturpolitikk	8
1.2.2	Kulturelt mangfald i ei globalisert verd	9
1.2.3	Utanrikskulturell verksemd og internasjonal kulturutveksling	9
1.2.4	Kyrkja som kulturberar	10
1.2.5	Særskilt om samisk kultur	10
1.2.6	Særskilt om nasjonale minoritetar og deira kultur	10
1.2.7	Kultur og næring	10
1.2.8	Kultur og helse	11
1.2.9	Fornyng og omstilling	11
1.2.10	Allmennkringkasting og kultur	11
1.2.11	Nokre skatte- og avgiftsspørsmål	11
1.3	Musikk	11
1.3.1	Hovudutfordringar og prioriteringar	11
1.3.2	Ensemblefeltet	12
1.3.3	Symfoniorkestra	12
1.3.4	Festivalane og dei lokale arrangørane	12
1.3.5	Rikskonsertane	13
1.3.6	Innkjøpsordninga for fonogram	13
1.3.7	Kyrkjemusikk	13
1.3.8	Folkemusikk og folkedans	13
1.3.9	Verdsmusikk	14
1.3.10	Populærmusikk	14
1.3.11	Jazz	14
1.3.12	Dokumentasjon og informasjon	14
1.4	Scenekunst	14
1.4.1	Hovudutfordringar og prioriteringar	14
1.4.2	Teaterinstitusjonane	15
1.4.2.1	Finansiering, økonomi og krav til institusjonane	15
1.4.3	Operahusprosjektet	15
1.4.4	Opera og dans - landet rundt	15
1.4.4.1	Nasjonal plan for produksjon og formidling av opera og ballett	15
1.4.4.1.1	Region- og distriktsopera	15
1.4.4.1.2	Riksoperaen og Nasjonalballetten	16
1.4.4.2	Nærare om dans	16
1.4.4.3	Særskilt om dansarane i Carte Blanche	16
1.4.5	Frie sceniske grupper	16
1.4.6	Nærare om stønadsordningar	16
1.4.7	Turnéar og gjestespel	16
1.4.7.1	Riksteatret	16
1.4.8	Sending av scenekunst-framsyningar i etermedium	16
1.5	Film m.m., dataspel og kino	17
1.5.1	Omlegginga av den statlege filmpolitikken i 2001	17
1.5.2	Filmen og det audiovisuelle området fram mot 2014	17
1.5.3	Kino	17
1.6	Biletkunst, kunsthåndverk, arkitektur, design og offentleg rom	17

1.6.1	Innleiande merknader	17
1.6.2	Nasjonalmuseet for kunst	18
1.6.3	Eit landsdekkjande formidlingsnettverk	18
1.6.4	Kunsthendivalar o.l.	18
1.6.5	Kunsthendverk	18
1.6.6	Innkjøp og samlingsforvaltning	18
1.6.7	Elektronisk kunst	19
1.6.8	Fleksibilitet og prosjektfinansiering	19
1.6.9	Aukande internasjonalisering	19
1.6.10	Elektronisk formidling	19
1.6.11	Arkitektur og offentleg rom	19
1.6.12	Design	20
1.6.13	Utsmykking	20
1.6.14	Særskilt om utsmykking m.m. i kyrkjer og andre heilage rom	20
1.7	Arkiv, bibliotek og museum	20
1.7.1	Innleiande merknader	20
1.7.2	Vidareføring av opptrappingsplanen i abm-meldinga	20
1.7.3	Aktivt utviklingsarbeid i regi av ABM-utvikling	20
1.7.4	Arkiv	21
1.7.4.1	Vidareutvikling av arkivsektoren	21
1.7.4.1.1	Samla styrking av Arkivverket	21
1.7.4.1.2	Bevaring av elektronisk arkivmateriale	21
1.7.4.1.3	Sektorvise prosjekt for bevaring og kassasjon	21
1.7.4.1.4	Utvida formidling av arkivmateriale	21
1.7.4.1.5	Meir heilskapleg dokumentasjon av samfunnsutviklinga	21
1.7.5	Bibliotek	21
1.7.5.1	Vidareutvikling av biblioteksektoren	21
1.7.5.1.1	Vidare utbygging og utvikling av Nasjonalbiblioteket	21
1.7.5.1.2	Eit norsk digitalt bibliotek	22
1.7.5.1.3	Eit saumlaust bibliotektilbod	22
1.7.5.1.4	Eit koordinert utviklings- og utgreiingsarbeid	22
1.7.5.1.5	Særlege bibliotektenester	23
1.7.6	Museum	23
1.7.6.1	Vidareutvikling av museumssektoren	23
1.7.6.1.1	Nasjonal nettverksbygging	23
1.7.6.1.2	Regional konsolidering	23
1.7.6.1.3	Reformprosessen - status og vidare utvikling	23
1.7.6.1.4	Framtidig finansieringsordning	23
1.7.6.1.5	Spørsmålet om gratis museum	23
1.7.6.1.6	Museet som samfunnsinstitusjon	24
1.7.6.1.7	Særlege prioriteringar	24
1.7.6.1.8	Samiske museum	24
1.8	Språk	24
1.8.1	Mål og rammer for språkpolitikken	24
1.8.2	Eit kompetansesenter for norsk språk	24
1.8.3	Stabilisering av rettskrivinga	24
1.8.4	Innsamling av stadnamn	25
1.8.5	Verkeområdet for mållova	25
1.8.6	Aktiv støtte til nynorsk skriftkultur	25
1.8.7	Nynorsk programvare m.m.	26
1.8.8	Ein norsk språkbank	26
1.8.9	Ein samla norsk språkpolitikk	26
1.8.10	Samisk og andre minoritetsspråk	26
1.9	Litteratur	27
1.9.1	Innkjøpsordningane	27
1.9.2	Fritaket frå meirverdiavgift	27
1.9.3	Nærare om bransjeavtalen	27
1.9.4	Bokklubbane	27
1.9.5	Elektronisk publisering, distribusjon og handel	28
1.9.6	Lydbøker	28

1.9.7	Tilrettelagd litteratur	28
1.9.8	Litteratur på nynorsk	28
1.9.9	Kulturelt mangfald og litteratur	28
1.9.10	Norsk Forfattersentrum	28
1.9.11	Born og litteratur	28
1.9.12	Litteraturfestivalar	29
1.9.13	Norsk litteratur i utlandet	29
1.10	Kunstnarane	29
1.10.1	Innleiande merknader	29
1.10.2	Garantiinntekt	29
1.10.3	Arbeidsstipend	29
1.10.4	Stipendstrukturen	30
1.10.5	Strukturen på stipendkomiteane	30
1.11	Friviljug innsats på kulturfeltet	30
1.11.1	Dei friviljuge organisasjonane og kulturlivet	30
1.11.2	Frifond - tilskotsordninga for lokalt friviljug arbeid blant born og unge	30
1.12	Virkemiddel - nærare om nokre aktuelle spørsmål	31
1.12.1	Innleiande merknader	31
1.12.2	Om Norsk kulturråd	31
1.12.2.1	Vurdering av regelverket	31
1.12.2.2	Kulturrådet som uavhengig forvaltningsorgan - spørsmålet om instruksjonsrett	31
1.12.2.3	Korleis forma ut nytt regelverk	31
1.12.2.4	Tilhøvet til ABM-utvikling	32
1.12.2.5	Samansetjinga av rådet	32
1.12.2.6	Ordsiftet om regionalisering	32
1.12.2.7	Nokre hovudkonklusjonar	32
1.12.3	Spørsmålet om kulturlov	32
1.12.4	Kunnskapsbehov og FoU om kultursektoren	32
1.13	Kulturbygg	32
1.13.1	Innleiande merknader	32
1.13.2	Rom for kunst - midlar frå Norsk kulturfond	32
1.13.3	Evalueringa av ordninga for tilskot til lokale/regionale kulturbygg	32
1.13.4	Ny, desentralisert ordning for tilskot til kulturhus	33
1.13.5	Ny ordning for tilskot til regionale møteplassar og formidlingsarenaer for kultur	33
1.13.6	Nasjonale kulturbygg	33
1.13.7	Statlege bygg	33
2.	Komiteens merknader	33
2.1	Innledning	33
2.2	Musikk	52
2.3	Scenekunst	60
2.4	Film, dataspill og kino	64
2.5	Billedkunst, kunsthåndverk, arkitektur, design og det offentlige rom	66
2.6	Arkiv, bibliotek og museum	70
2.7	Språk	77
2.8	Litteratur	80
2.9	Kunstnerne	82
2.10	Frivillig innsats på kulturfeltet	83
2.11	Virkemiddel	86
2.12	Kulturbygg	86
2.13	Økonomiske og administrative konsekvenser	87
3.	Forslag fra mindretall	88
4.	Komiteens tilråding	89

Innst. S. nr. 155

(2003-2004)

Innstilling til Stortinget fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

St.meld. nr. 48 (2002-2003)

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om kulturpolitikk fram mot 2014

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Innleiing

Siktemålet med meldinga er å trekkja opp hovudlinene for dei kulturpolitiske prioriteringane det komande tiåret, dvs. at det skal handla om den statlege medverknaden i utviklinga av kulturfeltet i åra fram mot 2014.

Ein hovudbodskap er å halda fram den profesjonelle kunsten og den fagleg forankra kulturinnsatsen som eit verde i seg sjølv. Dessutan vert kvalitet streka under som eit avgjerande kriterium for at eit kulturtiltak skal verta prioritert i den statlege kulturpolitikken.

Det er viktig å leggja til rette for mangfaldet innanfor kulturlivet. Eit breitt spektrum av skapande, utøvande, dokumenterande og formidlande innsatsar frå alle delar av kulturfeltet er ei verdfull motvekt mot den einsrettande krafta ulike kommersielle krefter i samfunnet kan representera.

Eit aktivt og engasjerande kulturliv er viktig både på individ- og samfunnsnivå. Ein dynamisk og pulserande kultursektor som kommuniserer godt med breie brukargrupper er eit uunnverleg aktivum for landet. Kultursektoren er kjelde til kreativ inspirasjon, kunnskap og opplevingar for alle aldersgrupper - både for folk flest og for avgrensa grupper med særskilde interesser og behov.

Noreg har mange viktige kulturinstitusjonar og eit stort tal kvalifiserte kunstnarar og kulturarbeidarar. For fullt ut å kunna dra nytte av det potensial dette representerer, er det - i eit land med avgrensa folketal og spreidd busetnad - påkravd med omfattande økonomisk medverknad frå det offentlege.

Både allmenne utviklingslinjer og endringar innanfor dei respektive kunst- og kulturområda har skapt ei rad nye utfordringar som vil krevja nye ressursar i det komande tiåret. Dels vil det dreia seg om å dekkja opp tiltak som er presenterte i tidlegare dokument, og som Stortinget har slutta seg til, dels er det tale om nye prioriteringar.

Innanfor scenekunstheltet knyter behova seg fyrst og fremst til:

- å gje større armslag for scenekunsten utanfor dei etablerte institusjonane, ikkje minst for moderne dans
- stegvis å styrkja Den Norske Opera, slik at institusjonen innan 2008 er fullt ut i stand til både kunstfagleg og praktisk å ta i bruk den nye operabygningen. Dette krev ein auke av driftstilskotet med om lag 50 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 48 (2001-2002) Nytt operahus i Bjørvika
- å utvikla distrikts- og regionopera i samsvar med Stortinget sitt vedtak og etter ein utarbeidd plan for å stimulera eksisterande tiltak og initiativ
- å prioritera institusjonar med særleg god ressursutnytting og dei små institusjonane som har høge turnékostnader.

På musikkfeltet er hovudutfordringane at:

- tilskotsordninga for musikkensemble skal verta utvida. Desse er særskilte viktige for fornying av repertoar, nytolking og formidling av nye verk
- ein del viktige og musikalsk vellukka festivalar skal få betre handlingsrom
- symfoniorkestra i Bergen, Kristiansand, Stavanger, Trondheim og Tromsø skal få fleire muskarar
- innkjøpsordninga for fonogram skal verta utvida
- kyrkjemusikken skal verta prioritert gjennom ei eiga tilskotsordning.

Innanfor biletkunstfeltet vil utviklinga av det nye Nasjonalmuseet for kunst vera den mest krevjande utfordringa i åra som kjem. Andre viktige tiltak vil vera å styrkja utvekslinga av samtidskunst mellom Noreg og utlandet, leggja til rette for nye kunstuttrykk og for å formidla kunst som står utanfor den vestlege kunsttradisjonen.

På litteraturfeltet er det behov for å byggja ut innkjøpsordningar for essayistikk og sakprosa. Dessutan er det naudsynt å betra rammevilkåra for utgjeving av litteratur på nynorsk. I tillegg må arbeidet med produksjon og formidling av litteratur til synshemma styrkjast.

Av dei direkte verkemidla overfor kunstnarane er det særleg aktuelt å styrkja ordninga med arbeidsstipend.

På abm-feltet (arkiv, bibliotek og museum) er oppgåva å følgja opp opptrappingsplanen på over 400 mill. kroner i løpet av fem år som vart lovd gjennom St.meld. nr. 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleving, og som fekk brei tilslutnad i Stortinget. Inneverande år er å rekna som år 2 i oppfølginga, og hittil er om lag 100 mill. kroner av den samla opptrappinga på plass i budsjettet.

- Hovudutfordringa på museumsfeltet er å omskapa eit brokut landskap av 700-800 museum til om lag 100 fagleg kvalifiserte og økonomiske handleføre institusjonar som skal samarbeida i eit nasjonalt nettverk. Det pågår for tida mange viktige konsolideringsprosessar i dei fleste fylka.
- Hovudutfordringa på bibliotekfeltet er å byggja opp Nasjonalbiblioteket til eit forskningstilretteleggjande kompetansesenter med mellom anna nyopning for publikum på Solli plass sommaren 2005. Vidare er det ei viktig oppgåve å leggja til rette for det saumlause biblioteket, dvs. at dei informasjonsressursane som norske bibliotek samla rår over, skal vera lett tilgjengelege for alle.
- Hovudutfordringa på arkivfeltet er å setja Arkivverket i stand til å handtera dei aukande mengdene elektronisk arkivtilfang. Mykje viktig historisk kjeldemateriale kan elles gå tapt. Dessutan kan det gå ut over rettstryggleiken for den einskilde dersom forvaltninga slettar spora etter seg gjennom ikkje å setja i verk turvande åtgjerder for å tryggja langtidsbevaring av elektroniske arkiv.

Ei rad kulturinstitusjonar har udekte investeringsbehov. Innanfor scenekunstfeltet skal nybygget for Hålogaland Teater realiserast. Ei scene for dans skal etablerast i hovudstaden. Mange museum har akutte behov for betre gjenstandsmagasin og meir tidsmessige formidlingsarenaer. Behovet for kulturelle møteplassar lokalt og regionalt er framleis stort. Dei nye spelemidlane til kulturbygg vil verta eit viktig verkemiddel for å dekkja desse behovane.

Departementet stiller institusjonane innanfor kulturlivet overfor strenge krav til omprioriteringar og samarbeid for å utnytta ressursane på ein fullgod måte. Som lekk i det omfattande arbeidet som pågår med omstilling, modernisering og fornying av offentleg sektor, er

krava til stram styring og kostnadseffektiv drift eit av hovudspørsmåla i denne meldinga. For å møta dei store utfordringane ein liten nasjon står overfor i kulturpolitikken, er det likevel samstundes naudsynt med ein gradvis auke av dei statlege løyvingane til kulturføremål.

Kulturmeldinga gjev i seg sjølv ingen konkrete tilvisingar om i kva omfang eller i kva for budsjettår opptrappingane skal skje, av di dette er spørsmål som må handsamast i dei årlege statsbudsjetta på vanleg måte. Departementet må difor ta klåre atterhald om den økonomiske utviklinga, staten sitt økonomiske handlingsrom og dermed om kva for økonomiske rammevilkår kultursektoren kan gjevast.

Kulturmeldinga held fram frie grupper, tidsavgrensa prosjekt o.l. som viktige tiltak for å nå måla i kulturpolitikken. Likevel må dei store institusjonane framleis vera hjørnesteinane i gjennomføringa av kulturpolitikken. Dette er permanente strukturar som er bygde opp over lang tid, og som forvaltar ein svært stor del av dei statlege driftsressursane til kulturføremål. Institusjonane har eit ansvar for til kvar tid å vera lydhøyre og mottakelege for impulsar frå omgjevnaden, fanga opp nye behov og samhandla både med kvarandre og med utanforståande aktørar på ein dynamisk måte.

På fleire delar av kulturfeltet representerer friviljug arbeid ein viktig del av eller eit vesentleg supplement til den ordinære, løna innsatsen. Dei tradisjonelle, friviljuge organisasjonane er berre ein del av dette biletet. På kulturområdet har det vakse fram ei rekkje lokale og regionale verksemdar som i stor grad vert borne oppe av friviljug innsats for det aktuelle tiltaket. Gjennom dei nye spelemidlane til friviljug sektor vil det kunna leggjast endå betre til rette for born og unges engasjement i lokale kulturtiltak.

1.2 Innleiande perspektiv

1.2.1 Samfunnsutvikling og kulturpolitikk

Ein meir samansett og fleirtydig kultursituasjon har ført til at det i dag er behov for å skapa ei ny forståing av kva norsk felleskultur består av. Tradisjonelle forestellingar om det norske og nasjonal identitet er i ending.

På eit grunnleggjande plan utfordrar denne situasjonen sentrale premisser for kulturpolitikken. Heilt fram til i dag har den norske kulturpolitikken og dei norske kulturinstitusjonane i høg grad vore tufta på det som kan kallast eit nasjonalt prosjekt. Dei fleste større kulturinstitusjonane vart etablerte med tilvising til nasjonal ideologi og sjølvforståing. Somme av dei sentrale premissane har vore at vi alle tek del i ein felles, nasjonal kulturarv, og at ei av dei viktigaste oppgåvene i kulturpolitikken har vore å styrkja denne nasjonale felleskulturen. Denne forståinga har vore rådande heilt til i dag.

Kulturpolitikken må leggja til grunn eit dynamisk og inkluderande perspektiv, som gjev rom for eit mangfald av ulike røyster. Like sjansar, likeverd og retten til å vera ulik må vera grunnleggjande premisser.

Ulike problemstillingar knytte til globalisering og kulturelt mangfald står høgt på dagsordenen, både på nasjonalt nivå og i ulike regionale og internasjonale fora.

Eit hovudmål i kulturpolitikken er at heile folket skal sikrast tilgjenge til kulturgode. Det handlar om retten til å delta i kulturlivet, og det handlar om likeverd. Kultur skal være tilgjengeleg for alle menneske i samfunnet, også for dei som har redusert funksjonsevne.

Med den utviklinga som har skjedd dei siste tiåra, har grensene mellom dei ulike kunstområda vorte mindre tydelege. Dette har mellom anna medverka til fagleg fornying og endra organisasjonsformer. Eit resultat av denne utviklinga er at sjangergrenser vert mindre tydelege, og at det vert samhandla på nye måtar på tvers av kunstartane. Dette er noko kulturpolitikken må ta omsyn til i framtida.

Ansaret for å reflektera og stimulera til nyutvikling ligg både hjå einskildkunstnarar, frie grupper og dei faste institusjonane. Det skal likevel strekast under at dei store institusjonane både er og framleis skal vera hjørnesteinar i gjennomføringa av kulturpolitikken.

1.2.2 Kulturelt mangfald i ei globalisert verd

Erfaringane i Noreg samsvarar med røynslar frå andre land. Dei viser at det er behov for fleire parallelle strategiar for å fremja kulturelt mangfald. Det er trong for tiltak som kan gje handlingsrom for dei ulike minoritetane til å fremja og utvikla kulturuttrykka sine på eigne premisser. Samstundes er det behov for å skapa møtestader og tiltak som fremjar nye kombinasjonar av uttrycksformer. Dette medfører at ein både må vidareutvikla særordningar for grupper med ulik etnisk bakgrunn og samstundes stimulera til å inkorporera nye uttrykk i eksisterande ordningar og institusjonar.

Eit viktig område når det gjeld internasjonalt kultursamarbeid, er å stimulera norske fag- og utøvmiljø til å delta i internasjonale samarbeidsprogram. Dels er det tale om på heimebane å få impulsar frå andre land i arbeidet med kulturpolitiske spørsmål og tiltak, dels har norske miljø noko å læra bort til utanlandske miljø. Fleire norske institusjonar og miljø har vore med i EU-prosjekt under Kultur 2000 og Media Plus. Departementet ser positivt på at norske institusjonar, organisasjonar og miljø deltek i slike program, og vil leggja betre til rette for at norske interessantar kan søkja seg inn i samarbeidsprosjekt. Norsk kulturråd og ABM-utvikling vil vera formidlingskontaktane for deltaking i EU-prosjekt. I den samanhengen vil departementet samstundes peika på det potensialet som ligg i EUs rammeprogram for forskning og utvikling, der spesielt institusjonar innanfor ABM-området vil kunna delta i samarbeidsprosjekt. Mellom anna har Nasjonalbiblioteket røynsle frå deltaking i EU-finansierte prosjekt, og departementet vil sjå det som positivt om fleire institusjonar kunne dra nytte av slike internasjonale samarbeidsprosjekt.

1.2.3 Utanrikskulturell verksemd og internasjonal kulturutveksling

For å sikra Noreg si rolle som ein aktiv deltakar og bidragsytar i den globale kulturutvekslinga er det trong

for overordna og systematisk planlegging med langsiktig perspektiv. Noreg må som andre land gjera seg nytte av dei føremonene feltet byr på, og yta økonomisk og administrativ støtte til institusjonar, kunstnarar og andre kulturarbeidarar som ynskjer å markera og profilera seg på ein internasjonal, offentleg arena på ein tydeleg og godt synleg måte.

Stadig fleire land Noreg samhandlar med, legg auka vekt på kulturens plass i ein brei kommunikasjonsstrategi overfor utvalde målgrupper i andre land. Denne forma for breiddediplomati (public diplomacy) er eit uttrykk for den styrkte rolla som media spelar i vår tid, og viser korleis kulturfeltet vert stadig viktigare for å formidla korleis tenkinga, forskinga og samfunnsdebatten ovrar seg i eit land.

Målet med den utanrikskulturelle politikken er vidare å sikra at norsk kulturliv får ta del i det nye handlingsrommet for internasjonalt kultursamarbeid.

Den utanrikskulturelle politikken skal medverka til kulturell pluralisme og språkleg mangfald globalt.

Det er eit mål å sikra at ein frå norsk side er synleg i europeisk samanheng.

Noregs tilhøve til eit Europa i endring krev ein gjennomtenkt kommunikasjonsstrategi. Ein aktiv politikk som medverkar til å formidla norske standpunkt og interesser, og som etablerer nyanserte og oppdaterte bilete av det moderne Noreg, er ein føresetnad for å unngå marginalisering og dermed sikra at ein i Europa ser og høyrer norske aktørar.

Det er eit mål å leggja til rette for større variasjon når det gjeld land vi mottek kulturimpulsar frå, gjennom aktiv kulturutveksling med land på andre kontinent.

Å få kunnskap om mindre kjende tradisjonar og samtidsuttrykk medverkar til å fremja nordmenn sin kunnskap om og interesse for land i mindre kjende verdsdelar. Det er ein føresetnad for auka innsikt i og respekt for eigen så vel som andre kulturar.

Det er eit mål å medverka til å styrkja dialogen mellom ulike kulturar som ein føresetnad for mellommeneskeleg forståing.

Kulturelle, etniske og religiøse faktorar medverkar til å forsterka mange av dei politiske og økonomiske konfliktane verda opplever i dag.

Det vil vera tenleg å integrera det internasjonale kultursamarbeidet i dei brubyggjande og konfliktførebyggjande prosessane som Noreg er involvert i internasjonalt. Mellom anna vil ein støtta og leggja til rette for kulturutvekslingstiltak som medverkar til å styrkja felles normer og referanserammer, og som fremjar kunnskap og kontakt på tvers av kulturelle, politiske og geografiske skiljeliner.

Det er eit mål å etablere tiltak for å møta det aukande behovet for informasjon om, oversyn over og koordinering av norske kulturaktivitetar i utlandet.

Internasjonaliseringa av kulturlivet og det aukande omfanget av uformelle nettverk har forsterka behovet for systematisk informasjons- og erfaringsutveksling med tanke på å koordinera og gjera norske aktivitetar synlege. Omfattande internettsatsingar, som utvikling av ein overordna Noregs-portal i regi av Utanriksdepartementet, står sentralt i dette arbeidet.

Dei norske utanriksstasjonane spelar ei viktig rolle i arbeidet med å skapa oversyn over og samanheng i det Noreg står for i utlandet.

Målet er vidare å leggja til rette for auka koordinering av norsk politikk i høve til det multilaterale systemet.

Reell norsk medverknad føreset at det er konsekvens, konsistens og samanheng mellom kulturområdet og dei andre politikkområda. Dette gjer koordinering av den statlege norske innsatsen på ulike område til eit hovudspørsmål, også med tanke på å fremja eit best mogeleg samspel med ikkje-statlege aktørar og nettverksmiljø i kulturlivet.

1.2.4 Kyrkja som kulturberar

Kyrkja har ei rolle som kulturberar og kulturarena. Og kyrkja står overfor mange av dei same utfordringane som kulturlivet og samfunnet elles. I eit samfunn med aukande livssynsmangfald og ein veksande flora av kulturtradisjonar er det særleg viktig at folkekyrkja vår fører ein aktiv dialog med dei som representerer andre religionar og livssyn.

1.2.5 Særskilt om samisk kultur

Samane i Noreg utgjer eit urfolk med ein særeigen kultur. Norske styresmakter har eit ansvar for å medverka til å bevare og å vidareutvikla denne kulturen. Regjeringa er medviten om dette ansvaret og vil difor følgja utviklinga når det gjeld samisk kultur særskilt. Dette skal gjerast i dialog og samråd med Sametinget.

Med di størstedelen av samane bur i Noreg, er framtida for den samiske kulturen i stor mon avhengig av korleis ein legg til rette tilhøva her i landet. Noreg har difor eit ansvar for å visa veg i utviklinga. I internasjonalt samarbeid bør Noreg ta mål av seg å vera eit førebilete når det gjeld respekt for og handtering av urfolk sin kultur.

Sentralt i den samiske kulturen står språket. Departementet vil i samarbeid med Sametinget arbeida for å bevare og vidareutvikla samisk språk.

Samisk kultur må sikrast eit forsvarleg økonomisk grunnlag. Slik tilhøva er i dag, er det eit mishøve mellom eksisterande behov og tilgjengelege ressursar.

Samisk kultur har ofte behov som skil seg frå norsk kultur elles. Den er sårbar, men òg sterk og har eit stort utviklingspotensial. Det inneber at offentlege styresmakter med ansvar for samiske kulturspørsmål må vera spesielt merksame på utfordringane. Det gjeld både stat, fylkeskommune og kommune.

1.2.6 Særskilt om nasjonale minoritetar og deira kultur

Gjennom ratifiseringa av Europarådet sin ramme-konvensjon for vern av nasjonale minoritetar har Noreg eit ansvar for å fremja dei vilkåra som er naudsynte for at personar som høyrer til nasjonale minoritetar, kan ta vare på og utvikla kulturen sin og bevare dei grunnleggjande delane av identiteten sin.

1.2.7 Kultur og næring

Næringslivet spelar ei stadig viktigare rolle i kulturlivet, som strategisk samarbeidspartnar, oppdragsgjevar og kjøpar av kulturprodukt osb. Det vil etter ei tid ha både kulturøkonomiske, kulturelle og kunstnarlege konsekvensar. Det er difor god grunn til å retta kulturpolitisk interesse mot temaet.

I Noreg som i andre land har næringslivet ein tradisjon for å støtta kulturlivet, og bidrag frå private bedrifter utgjer i mange høve eit viktig supplement til dei offentlege tilskota. Næringslivet sitt engasjement tykkjest i løpet av nokre år å ha utvikla seg frå ei relativt diskret mesénrolle, med moderat eksponering av sponsoeren som motyting for økonomiske bidrag, til ei meir gjensidig verksemd i form av strategisk samarbeid mellom kunstnarlege verksemdar og næringslivsaktørar.

Kultursektoren har eigenskapar som er viktige for verdiskapinga i bedriftene, til dømes kreativitet og idérikdom. Dette er verdiar som er viktige for bedriftene i ein stadig meir global marknad med store krav til omstilling og konkurranseevne.

Det er ei viktig kulturpolitisk oppgåve å medverka til at næringslivet kan aksla eit større kulturpolitisk ansvar og slik hjelpa fram vokster og utvikling i kultursektoren.

Samspelet mellom kultur og næring er eit tverrsektorielt tema som kan ha noko å seia innanfor fleire politikkområde. Mellom anna finst det døme frå fleire land på kva kulturtiltak kan ha å seia for utviklinga av byar, tettstader og regionar.

Det ligg fast at det offentlege har hovudansvaret for å finansiera det ideelle og ikkje-kommersielle kulturlivet. For kulturlivet kan likevel eit samarbeid med bedriftene gje grunnlag for fleire finansieringskjelder. Dette kan gje større handlingsrom for å realisera fleire ynskte prosjekt og tiltak. Det er ein føresetnad at offentleg kulturforvaltning skal tena fellesskapsinteressene og arbeida for å realisera allmenne mål for kultursektoren som det ikkje utan vidare er rimeleg å venta at private aktørar tek ansvaret for.

Omsynet til dei overordna måla for kultursektoren inneber likevel ikkje at ein skal oversjå verdien av at private aktørar samstundes søker å realisera eigne mål i kultursektoren. I mange høve vil næringslivet og kulturlivet finna område med felles interesse. Men for dei private aktørane er det viktig at det offentlege held fast ved det grunnleggjande ansvaret for det ikkje-kommersielle kulturlivet. Utan den offentlege støtta ville det i eit land som Noreg knapt ha funnest eit kulturliv som kan samarbeida med næringslivet. Det er viktig at staten respekterer det private næringslivet som ein viktig partnar i arbeidet for å utvikla kulturlivet. I denne partnarskapen er det avgjerande å identifisera og utvikla område der det offentlege og private har felles interesser.

Det må strekast under at samarbeid mellom kulturlivet og næringslivet er verdfullt; det lyt skje på dei respektive partane sine eigne premisser, og staten som bidragsytar til kulturfeltet har ingen partsrolle i dette hopehavet. Konsekvensen av dette er at dersom ein kul-

turinstitution opplever bortfall av slike inntekter, vil ikkje ein slik situasjon legitimera krav om at staten skal kompensera for inntektstapet. Og motsett, når ein institusjon oppnår ein monaleg auke i sponsorinntektene sine, skal ikkje dette ha noko å seia for dei økonomiske bidraga frå staten eller andre offentlege tilskotsytarar. Likevel lyt vi ta atterhald for at det kan oppstå tilfelle der eit tiltak innhaldsmessig utviklar seg i kommersiell lei på ein slik måte at grunnlaget for offentlig tilskot ikkje lenger er til stades.

1.2.8 *Kultur og helse*

I opptrappingsplanen for psykisk helse for perioden 1998-2006 står det at regjeringa ynskjer ei samfunnsutvikling som legg større vekt på dei kulturelle og menneskelege verdiane.

Siktemålet med det vidare arbeidet er å medverka til at kunst og kultur av god kvalitet vert betre tilgjengeleg for fleire, og at kultur vert ein akseptert metode i det førebyggjande, helsefremjande og rehabiliterande arbeidet.

1.2.9 *Fornyng og omstilling*

Kravet til fornyng og omstilling gjeld heile den offentlege sektoren og med auka styrke. Dei institusjonane i kulturlivet som får hovuddelen av dei årlege driftsbudsjetta frå det offentlege, møter òg dette kravet.

Samfunnet opplever ei stadig omforming. Kulturlivet kan ikkje stilla seg utanfor ein slik prosess. Det er ei stor utfordring for leiarane i kulturinstitusjonane å motivera til ei forståing for at det er endring som gjev tryggleik, ikkje det etablerte og det vante.

Prinsipielt vil staten kunna nytta både gulrot og pisk for å oppnå ynskte endringar i kulturlivet. Dersom ein institusjon over lengre tid har dårlege resultat, bør dette få konsekvensar for dei offentlege tilskota. Men det er liten tvil om at det i dei fleste tilfella er mest tenleg å nytta gulrota. Departementet vil difor i samband med dei årlege budsjettforslaga vurdere å innføre særskilde insentivordningar for å motivera til ynskte endringsprosessar, og då vurdert frå samfunnets og publikums side.

1.2.10 *Allmennkringkasting og kultur*

Både NRK og TV2 er forplikta til å driva allmennkringkasting. Allmennkringkasting inneber at kringkastarane skal senda eit breitt spektrum av program. Eit viktig element i krava til NRK og TV2 er at programmenyen skal ha ei tematisk og sjangermessig breidd. Det må strekast under at jamvel om fjernsyn og radio er massemedium, skal programma i allmennkringkastingskanalane NRK og TV2 ikkje berre vera retta mot dei breie lag av folket. Dei smale kulturuttrykka har sin sjølvsgde plass i programtilbodet, også i beste sendetida.

1.2.11 *Nokre skatte- og avgiftsspørsmål*

Utforminga av skatte- og avgiftssystemet har store konsekvensar for kultursektoren. Der det er tenleg, vil

regjeringa ta sikte på å endra einskilte føresegner slik at skatte- og avgiftssystemet byggjer opp om og stimulerer ei positiv utvikling av kulturområdet.

MEIRVERDIAVGIFTSSYSTEMET OG KONSEKVENSA FOR SAMARBEID MELLOM KULTURINSTITUSJONAR

Regjeringa ser at dagens reglar kan gje uynskte verknader og vil følgja problemstillinga. Dersom det tykkjest naudsynt, vil ein koma attende til Stortinget med saka.

1.3 *Musikk*

1.3.1 *Hovudutfordringar og prioriteringar*

Det næraste tiåret må musikksektoren få auka tilskot innanfor dei tilgjengelege rammene. Det er eit overordna mål å innretta satsinga slik at det fremjar nyskaping og fleksibilitet.

Musikkpolitikken skal forma eit trygt grunnlag for å skapa musikk av høg kvalitet. Dei mange uttrykksformene må vera tilgjengelege for flest mogeleg. Utgreiingane på musikkfeltet frå den seinare tida gjev verdfulle innspel til å vurdere musikksektoren i åra som kjem.

På det skapande området må det leggjast vinn på at offentlege stønadsordningar for produksjon skal kunna ivareta nyskaping innanfor alle sjangrar, medrekna musikkformer som ikkje er tufta på notasjon, og sjangrar som er nye i landet. Det må arbeidast for å auka talet på framføringar av nykomponert musikk. Å tryggja vidareutviklinga av samtidsmusikken lyt nemast særskilt.

Å stimulera interessa for musikk hjå born og unge er no som før ei viktig utfordring. Den auka tilførsla av spelemidlar til lokal kulturaktivitet dei komande åra vil gje økonomisk handlingsrom for utvida musikkformidling til skuleelevar.

God musikk må takast vare på og formidlast som fonogram. For å kunna støtta ein rimeleg del av dei nye produksjonane vil innkjøpsordninga for fonogram under Norsk kulturråd få vidare rammer dei komande åra.

Musikk er ei kunstform med høg grad av internasjonal samarbeid og internasjonal utveksling. Prosjekt og nettverk på tvers av landegrensene kan stimulera til nyskaping og kvalitativ utvikling. Å leggja til rette for internasjonalt samkvem både for musikarar og formidlarar lyt vera ei prioritert oppgåve.

Den statlege politikken på musikkfeltet dekkjer dei fleste lekkjene i produksjons- og formidlingskjeda gjennom ulike støtteordningar til komponistar, utøvarar, konsertarrangørar og plateinnspelningar. Det er viktig å streka under samanhengen mellom dei ulike aktørane på feltet og mellom dei ulike økonomiske verkemidla.

For å tryggja norsk musikkliv som ein blømande del av norsk kulturliv er det viktig at dei offentlege tilskota gjev fullgode rammer for kunstnarleg nyskaping og legg til rette for fleksibilitet og dynamikk i musikklivet.

1.3.2 Ensemblefeltet

Noreg har i dag eit rikt og pulserande musikkliv som i stor grad er resultat av at dei siste tiåra har vakse fram mange nye ensemble som produserer, framfører og formidlar eit mangslunge musikktilbod av høg kvalitet både innanfor klassisk musikk - inkludert samtidsmusikk - og innanfor dei mange uttrykksformene av jazz, folkemusikk, pop, rock og verdsmusikk. Ut frå dei kulturpolitiske måla på musikkområdet om mangfald, kvalitet og tilgjenge er det behov for ei monaleg styrking av dei økonomiske rammevilkåra på ensemblefeltet.

Ensemblefeltet har eit særleg behov for sterkare innsats frå det offentlege. Det store mangfaldet av ensemble har tronge vilkår. Ei rad gode instrumental- og vokalsemble gjer seg gjeldande innanfor eit breitt spekter av uttrykksformer, samstundes som det finst eit potensial for endå meir spesialisert og variert verksemd.

Jamvel om ensembla kan søkja tilskot frå fleire ordningar, kan berre ein liten del av behovet dekkjast opp innanfor gjeldande rammer. Det er ei utfordring å skapa eit betre grunnlag for ensembleverksemd, både for langsiktig arbeid innanfor dei store repertoarområda og for prosjekt innanfor alle sjangrar. Det er elles ynskjeleg at kyrkjemusikken vert knytt musikkpolitisk betre i hop med musikkfeltet elles.

Det er neppe tenleg å samla dei statlege tilskota i éi ordning ubunden av sjangrar, men det kan vera naturleg å leggja til rette for ei meir heilskapleg og samordna tilskotsforvaltning. Vidare vil det vera tenleg at Norsk kulturråd gjev tilsegner om fleirårig tilskot til ensemble når det er eit særleg behov for å arbeida utan avbrot med produksjon og formidling over ein lengre periode.

Departementet legg til grunn at ein monaleg auke i tilskota til ensembla er naudsynt for å gje feltet rimelege vilkår for vidare utvikling og for å letta nyetableringar.

Stortinget har bede om at korfeltet skal vurderast særskilt. Korfeltet er med som ein del av utgreiinga Musikkliv og musikkpolitikk (Norsk kulturråd 2002, rapport nr. 31). Utgreiinga peiker på at det er behov for eit lyft for dette feltet.

Utgreiinga rår til å bruka dei ulike eksisterande tilskotsordningane meir målretta; dvs. generell ensemblestøtte, reisestøtte, aspirantstøtte, plateinnspelingsstøtte osv.

1.3.3 Symfioniorkestra

Symfioniorkestra tilfører musikklivet eit eineståande tilbod av både norsk og utanlandsk musikk. Musikarar i orkestra har dessutan ofte andre viktige roller som medverkande i ensemble eller som musikkpedagogar. Ei hovudutfordring for orkestra i åra frametter er å nå fram med eit variert musikktilbod til eit publikum med ulike og vekslende preferansar. Orkestra lyt følgjeleg evna å vera fleksible og å samarbeida. Betre kvalitativ informasjon om orkestra bør skaffast fram ved hjelp av periodiske evalueringar og meir presis målstyring.

Ei utgreiing om orkesterfeltet frå 2001 (Symfioniorkesterutredning. Ny orkestersonsning - kvantitativt og kvalitativt) vurderer korleis ein på ulike måtar kan oppnå målet om å gjera musikk av høg kvalitet tilgjengeleg for flest mogeleg, og korleis ein kan stimulera til kunstnarleg fornying, målretta aktiviteten og sikra god ressursbruk.

Dei norske orkestra kan gjennom dei seinare åra dokumentera god kunstnarleg vekst og utvikling. Størst internasjonal merksemd har Oslo-Filharmonien hatt. Det er ei viktig kulturpolitisk oppgåve å medverka til at orkesteret kan utvikla seg vidare. I denne samanhengen er det ei sentral deloppgåve å syta for at orkesteret får dei akustiske og praktiske tilhøva i Oslo konserthus som er naudsynte for vidare utvikling av orkesteret. Dette krev medverknad frå Oslo kommune som eigar av Konserthuset.

Departementet legg til grunn at symfioniorkestra også i framtida vil vera ulike med omsyn til storleik, organisering, økonomi, fagleg profil og omfang. Det bør leggjast til rette for å få fram eit større mangfald i musikkframbodet frå orkestra.

Oslo-Filharmonien har i dag 109 musikarar. Dei andre symfioniorkestra framfører - med noko vekslende argumentasjon - gode faglege grunnar for å verta større. Departementet vil prioritera dette i framtidige budsjett.

Departementet har i samarbeid med Norsk teater- og orkesterforening sett i gang eit arbeid for å revidera det noverande opplegget for mål- og resultatstyring for orkestra og teatra og for å innføra periodiske evalueringar, til dømes kvart femte år.

1.3.4 Festivalane og dei lokale arrangørane

Eit rikt konsertliv i heile landet heile året er eit overordna siktemål. Gode vilkår for musikkfestivalar og lokale arrangørar er difor viktig. Det er ei særleg utfordring å styrkja vilkåra for dei mange musikkfestivalane og andre konsertarrangørar landet rundt.

Utviklinga av festivalane er noko av det mest gledelege og nyskapande som er skjedd innanfor musikkfeltet dei seinare åra.

For å dekkja behova betre enn i dag må ramma for tilskotsordninga aukast monaleg. Tildeling av midlar må tuftast på ei vurdering av kvalitet, oppslutnad og lokalt ankerfeste.

Samstundes som arrangørleden må styrkjast ressursmessig, er det viktig at dei lokale arrangørane byggjer lokale nettverk som også omfattar interesseorganisasjonar og andre miljø der musikkglede og den frivillige innsatsen er ei drivkraft.

Det kan vera tenleg å gjennomføra ulike forsøks- og utviklingsprosjekt i samarbeid mellom landsomfattande arrangørnettverk, sterke organisasjonar og kvalitetsmedvitne produksjonsmiljø, til dømes Norsk Kulturhusnettverk og Norgesnett, Norsk Jazzforum, Norsk Rockforbund i samarbeid med Rikskonsertane og Norsk kulturråd, for å utvikla kompetanse og erfaring med tanke på ei generell styrking av arrangørleden.

1.3.5 *Rikskonsertane*

Rikskonsertane har heile landet som verkefelt og har oppgåver innanfor eit breitt spektrum av musikkfeltet. Rikskonsertane fremjar mangfaldet i norsk musikkliv med konsertar innanfor mange sjangrar. Gjennom skulekonsertordninga formidlar dei levande musikk til skuleelevar i hundretusental. Gjennom programmering av eit mangslunge turnétilbod i heile landet med norske og utanlandske musikarar og musikkensemble og satsingar på verdsmusikk ivaretek Rikskonsertane ei viktig rolle i norsk musikkliv.

Det vil vera behov for ei viss styrking av Rikskonsertane for å kunna utnytta arrangørnettverk og formidlingskompetanse i utviklinga av eit landsomfattande tilbod av opera og ballett.

Innføring av Den kulturelle skulesekken set skulekonsertordninga til Rikskonsertane inn i ei ny heilskapsramme. Det er viktig både å ta vare på, vidareføra og vidareutvikla kompetansen og nettverka som er bygde opp gjennom 35 år med skulekonsertverksemd. Det vert difor viktig å klargjera den rolla Rikskonsertane skal ha innanfor den heilskapen som Den kulturelle skulesekken representerer.

Departementet ser det som viktig at alle kommunar som ynskjer det, skal få delta i den landsomfattande skulekonsertordninga. Ordninga må vidareutviklast og i større grad tilpassast ulikskapane i lokalt kulturliv. Departementet ser i den samanhengen med interesse på den planen dei fire store bykommunane Oslo, Trondheim, Kristiansand og Drammen har utarbeidd i samarbeid med Rikskonsertane for å prøva ut ein skulekonsertmodell som er tilpassa storbysituasjonen.

1.3.6 *Innkjøpsordninga for fonogram*

Innkjøpsordninga for fonogram bør styrkjast for å tryggja at ein større del av viktige produksjonar med norske musikarar og norskkomponert musikk kan verta innkjøpt, anten produksjonen er utgjeven av eit norsk eller eit utanlandsk selskap.

Innkjøpskomiteen, som innstiller kva titlar som skal kjøpast inn, er til no peikt ut av organisasjonane FONO, GramArt, IFPI, Musikernes Fellesorganisasjon, NOPA, Norsk Komponistforening og Rådet for folkemusikk og folkedans. Departementet ynskjer å gå bort frå ordninga med at utvalde organisasjonar oppnemner representantar, og i staden oppnemna ein komité etter framlegg frå relevante organisasjonar tufta på behovet for fagleg ekspertise og på same måten som for dei andre fagutvala til Kulturrådet.

1.3.7 *Kyrkjemusikk*

Den kyrkjemusikalske verksemda i norske kyrkje-lydar representerer eit viktig potensial i norsk kulturliv. Rammevilkåra for norsk kyrkjemusikk er i dag lite tilfredsstillande. Difor vert berre delar av dette potensialet utnytta. Både kyrkja og kulturlivet må tilleggast ansvar for å leggja til rette for at rikdommen av kyrkjemusikk, skapt gjennom den lange historia kyrkja har, og i vår eiga tid, skal verta ein viktig integrert faktor i det indre livet til kyrkjelydane og i norsk kulturliv. Det

bør setjast i verk tiltak for å styrkja rekrutteringa til kyrkjemusikaryrket og for å fremja regional og lokal satsing på kyrkjemusikalsk aktivitet.

Det er i dag ingen særskilde avsetningar til kyrkjemusikkføremål. Kyrkjemusikkfestivalar kan søkja og få tildelt midlar over festivaltilskotsordninga i Norsk kulturråd.

Det er to overordna omsyn departementet vil tilrå å leggja vekt på når det gjeld å styrkja rammene for kyrkjemusikken med økonomiske verkemiddel. Det bør veljast strategiar som gjev flest moglege ressursar til aktivitet, og ein bør prøva å avgrensa bruken av ressursar til administrasjon. Det bør veljast strategiar som ikkje etablerer ein statisk struktur, men som gjev høve til fleksibilitet og variasjonsbreidd.

Departementet har kome til at ei særskild støtteordning for kyrkjemusikk gjennom Norsk kulturråd vil vera ei god løysing for å ivareta desse overordna omsyna. Det bør ikkje gjevast tilskot til einskildprosjekt, men til program over fleire år, til dømes tre til fem år.

1.3.8 *Folkemusikk og folkedans*

Noreg er åleine om å kunna verna, forvalta, og føra vidare den norske folkemusikken og folkedansen. Det er ei viktig oppgåve å syta for at denne kulturressursen er tevførfør i eit moderne, profesjonelt kulturliv. Folkemusikken har dei siste tiåra fått fleire utøvarar på høgt nivå, fleire arenaer og større publikum, og det skjer nytenking når det gjeld formidlings- og samversformer. Det er behov for meir samla innsats for å styrkja grunnlaget for produksjon og formidling. Interessa for og rekrutteringa innanfor folkedansen har derimot gått tilbake, og dette stiller folkedansmiljøa overfor særskilde utfordringar.

Det vil vera tenleg å styrkja prosjektmidlane til produksjon av framsyningar og til turné- og konsertverksemd, slik at eit godt utval topputøvarar får grunnlag for å satsa profesjonelt, og slik at det kan verta rom for nokre produksjonar med større grupper. Det bør òg vera rom til folkedansutøvarar og produksjonar med vekt på folkedans innanfor denne ordninga. Ei utøvarstyrt oppbygging av frie grupper og ensemble tykkjast vera mest tenleg.

Den norske folkedansen er i ein vanskeleg situasjon. Han er lite synleg og rekrutteringa er veik. Det trengst særlege tiltak for å styrkja folkedansen som allment kunstnarleg uttrykk, verneverdig lokalkultur og generasjonssamanbindande eigenaktivitet.

I åra framover vil det koma auka midlar til lokal friviljug verksemd, Frifond m.m. Saman med utviklinga av Den kulturelle skulesekken bør Frifond kunna medverka til å styrkja det lokale arbeidet med folkemusikk og folkedans.

I tilknytning til rapporten om folkemusikk og folkedans har Norsk kulturråd gjeve uttrykk for behov for ei klårare oppgåvedeling mellom organisasjonane eller ei omorganisering for å motverka oppbygging av parallelle strukturar. Det vart vidare peikt på at Rådet for folkemusikk og folkedans har ein uklår styrings- og oppgåvestruktur. Departementet vil gå gjennom funk-

sjonar og organisatoriske sider ved Rådet for folke- musikk og folkedans.

Folkemusikk- og folkedansarkiva er eit nettverk av nasjonale, regionale og lokale arkiv som gjer rikdommen av innsamla materiale tilgjengeleg for både organisasjonane og medlemene deira på grasrota, for topputøvarane og andre kunstnarar og for dei ulike typane utdanning og forskning. Nasjonalbiblioteket bør trekkjast inn i arbeidet som kompetanseorgan for langsiktig bevaring av lyd og for drift av databasar.

1.3.9 Verdsmusikk

Å fremja formidling av verds- musikk kan vera med på å skapa forståing og respekt for ikkje-vestlege kulturar. Den innsatsen som Rikskonsertane og ymse festivalar gjer for å spreia slike musikkuttrykk, må førast vidare.

Det er eit stort publikum for verds- musikk i Noreg, og interessa er aukande. Som døme må nemnast Førde Internasjonale Folkemusikkfestival og Oslo World Music.

1.3.10 Populærmusikk

Populærmusikken bør fremjast som uttrykksform, og krav til kvalitet må stå like sentralt som overfor dei andre områda av musikklivet. Støtta til populærmusikk bør i større grad ytast innanfor ramma av dei generelle stønadsordningane. Det er framleis ikkje aktuelt med støtte til den kommersielle delen av populærmusikken.

Gjennom ulike ordningar er det teke sikte på å supplera og korrigera marknaden med omsyn til vilkåra for nyskaping, produksjon og formidling. For 2003 er det fordelt om lag 18 mill. kroner til populærmusikk over dei ulike tilskotsordningane, Norgesnett, musikkverkstad-ordninga, turné-, transport- og festivalstøtte-ordninga, festivaltilskotsordninga og tilskotsordninga for landsomfattande musikkorganisasjonar. I tillegg kjem midlar frå Frifond-ordninga.

Over heile landet finst det mange ungdommar som brukar mykje av fritida i band og rockegrupper. Denne aktiviteten er omfatta av hovudmåla for tilskotsordninga for lokal, friviljug verksemd blant born og unge - Frifond. Dei økonomiske rammene for friviljug arbeid vert auka som følgje av at kulturlivet får større del av speleoverskotet. Dette vil såleis også kunna koma populærmusikken til gode.

1.3.11 Jazz

Norsk jazz har stor breidd i uttrykksformer, god rekruttering og er internasjonalt orientert. Å tryggja grunnlaget for jazzen i Noreg tilseier særleg ein innsats for å vidareutvikla spele- og møtestader for denne musikkforma.

Offentleg økonomisk innsats må innrettast slik at han tryggjer eit breitt og samansett jazzfelt, der improvisasjonsmusikken får høve til å nå ein større marknad og eit nytt og breiare publikum.

Innretninga av tilskota til jazzføremål vil verta vida- reført, slik at Norsk jazzforum held fram med å vidarefordela tilskotsmidlar via medlemene sine, dvs. dei fleste norske jazzmusikarane, storbanda, jazzklubbane

og ei rad jazzfestivalar, medan dei regionale jazzsentra administrerer midlar til scenedrift, produsentar og pedagogisk verksemd i kvar sine regionar.

Ein meir kontinuerleg presentasjon av både norsk og internasjonal jazz vil vera tenleg for ytterlegare å tryggja kvalitet, breidd og rekruttering. Å skipa til ei nasjonal scene for jazz vil skapa ein viktig møtestad for publikum og utøvarar. Ein samlende møteplass for jazzmiljøa og felles konsertscene bør i fyrste omgang ikkje skje som nyetablering, men bør utviklast med utgangspunkt i eksisterande miljø og eigna spelestader.

1.3.12 Dokumentasjon og informasjon

Dokumentasjon og informasjon om norsk musikk- liv er ein naudsynt føresetnad for eit levande musikk- liv. Dokumentasjonen av og informasjonen om norsk musikk- liv er organisert på ulike måtar. Dels er arbeidet knytt til bestemte musikkformer og lokale miljø innanfor musikkfeltet og dels til meir landsomfattande institusjonar og nettverk med verksemd på tvers av sjanger- grenser. Fellesløysingar og fagleg samarbeid kan medverka til å styrkja denne delen av musikk- livet.

Musikkinformasjonssenteret, Norsk Jazzarkiv og Visearkivet vil ha behov for meir tidhøvelege lokale og betre infrastruktur. Den rehabiliterte hovudbygningen for Nasjonalbibliotekets Oslo-avdeling vil ha rom for ei samlokalisering av de nemnde institusjonane.

Departementet tek sikte på at alle desse skal vera på plass når den rehabiliterte bygningen for Nasjonal- biblioteket på Solli plass i Oslo opnar for publikum i 2005.

1.4 Scenekunst

1.4.1 Hovudutfordringar og prioriteringar

Dei offentleg støtta scenekunstinstitusjonane har eit omfattande og stabilt publikum, om lag 1,2 millionar vitjande per år og om lag på same nivået i dag som for 25 år sidan. Jamvel om institusjonane i dag møter tevling om folks interesser og fritid, er det ei stor utfordring for dei statsstøtta institusjonane å nå fram til eit større publikum. Større spreiding av framsyningar gjennom etermedium i form av transmisjonar vil kunna gje verdfulle bidrag. Til dømes kan ei transmittert oppsetjing av opera, teater og dans oppnå eit publikum som langt overstig det eit teater elles kan ha gjennom eit heilt år.

For å skapa rom for større fleksibilitet innanfor scenekunstfeltet kan det vera naudsynt å arbeida i fleire retningar:

- Dei etablerte institusjonane må kontinuerleg vurdera eigen organisasjon og kostnadsstruktur.
- Samstundes som institusjonane skal ha trygge rammevilkår, må dei offentlege stønadsordningane gjerast meir fleksible.
- Det er særleg naudsynt å auka løyvingane til den frie scenekunsten, men det er òg ynskjeleg å prioritera institusjonar med særleg god ressursutnytting og dei små institusjonane som har høge turné- kostnader.

Det vil i tillegg vera naudsynt å prioritera auka rammer til opera og dans, både til Den Norske Opera og til verksemda elles i landet, for å realisera intensjonane for det nye operahuset og Nasjonal plan for opera og ballett.

1.4.2 Teaterinstitusjonane

Dei faste teaterinstitusjonane må ha trygge økonomiske rammevilkår. Det er eit særleg behov for å betra dei økonomiske rammene for dei mindre institusjonsteatra og einskilte andre teaterverksemdar. God kunstnarleg utvikling, ressursutnytting, omstillings- og samarbeidsevne og økonomistyring vil vera avgjerande for prioriteringa mellom institusjonane. Godt samarbeid mellom teatra og med dei frie gruppene må fremjast både av kunstnarlege, praktiske og økonomiske grunnar. Dei gode produksjonane må nå ut til eit større publikum. Betre kvalitativ informasjon om teatra bør skaffast fram ved hjelp av periodiske evalueringar og meir presis målstyring.

Det er naudsynt å utvikla tiltak som gjer at særleg born og ungdom frå grupper som ikkje har noko tilhøve til scenekunsten, får oppleve scenekunst og får høve til å koma innanfor det profesjonelle scenekunstmiljøet og kunna oppleve at dette miljøet er ein integrert del av livet deira. Det langsiktige i slike tiltak må understrekast. Den kulturelle skulesekken er eit svært viktig verkemiddel i denne samanhengen.

Det er òg naudsynt å stimulera til at kunstnarar med ikkje-vestleg bakgrunn får høve til å styrkja den kunstnarlege profesjonaliteten sin og utvikla uttrykka sine på eigne premisser. Dette kan skje gjennom særlege utdanningstiltak og gjennom støtte til organisasjonar, ensemble og einskildkunstnarar. Slike tiltak kan etter kvart setja dei i stand til å møta norske og andre vestlege kollegaer på ulike, men likeverdige vilkår.

1.4.2.1 FINANSIERING, ØKONOMI OG KRAV TIL INSTITUSJONANE

Departementet tek ikkje sikte på å følgja opp framlegget om å avgrensa rammefinansieringa til nokre få institusjonar og knyta dei fleste teatra til ei ordning med programfinansiering. Departementet meiner det for tida ikkje er aktuelt å endra prinsippa for noverande finansieringsordningar, heller ikkje å etablere nye institusjonar eller innlemma fleire institusjonar i ordninga med avtalefesta samfinansiering.

Første innsatsområde vil vera å gje dei mindre regionteatra som turnerer mykje, kompensasjon for turnéutgifter gjennom ein auke i det faste tilskotet i løpet av nokre år.

Andre innsatsområde vil vera å tilføra nokre av dei mindre verksemdene utviklingsmidlar for ein periode på inntil fem år, og det uavhengig av om dei er ein del av ordninga med avtalefesta samfinansiering eller ikkje. Når perioden er over, skal utviklingsmidlane koma andre verksemdar til gode for ein ny periode.

Tredje innsatsområde vil vera å auka tilskotet til institusjonar med særskild god ressursutnytting. Dette må òg gjelda for institusjonar utanfor ordninga med avtalefesta samfinansiering.

Fordi institusjonsteatra jamt over rår over større ressursar enn dei frie grupper gjer, bør dei inviterast til samarbeid med frie sceniske grupper, opna scenene sine og stilla andre fasilitetar til rådvelde i det omfang dette lèt seg sameina med den ordinære verksemda.

For kvar enskild teaterinstitusjon er det avgjerande at styringa av verksemda på alle plan er god. Leiinga er ansvarleg for at institusjonane byggjer opp ein viss økonomisk reserve i form av fond eller fri eigenkapital. Avsetning til ein slik økonomisk reserve skal ikkje få negative følgjer for omfanget av det statlege tilskotet.

Det er ein føresetnad frå staten si side at institusjonane syter for at det vert sett av tilstrekkeleg med pengar til vedlikehald av bygningar og teknisk utstyr.

1.4.3 Operahusprosjektet

Bygginga av eit nasjonalt operahus er det største einskildprosjektet på kulturområdet i Noreg i dag. Etter den framdriftsplanen som er presentert for Stortinget, skal operahuset stå ferdig i 2007 med opning og ordinær drift frå hausten 2008. Departementet vil rapportera om prosjektet i dei årlege budsjettproposisjonane.

Det må strekast under at driftsbudsjettet for Operaen i nytt hus føreset både auka driftstilskot frå staten og auka eigeninntekter.

Slik det er gjort greie for i St.prp. nr. 48 (2001-2002) Nytt operahus i Bjørvika, er kostnader til laust inventar og utstyr halde utanfor kostnadsramma, og departementet vil fremja løyvingforslag seinare. Det vert arbeidd med å kartleggja utstyrsbehovet, og i første fase vil utstyr som påverkar bygget eller installasjonar i bygget, verta prioritert. Departementet vil koma attende til saka når spørsmåla er avklåra.

1.4.4 Opera og dans - landet rundt

Opera og dans skal gjevast eit lyft i heile landet gjennom å stimulera eksisterande tiltak og initiativ. For å oppnå stabilitet og fleksibilitet ynskjer departementet å leggja til rette for grunnfinansiering av tiltaka og at det i tillegg må kunna søkjast om tilskot til program og prosjekt.

Stortinget har uttrykt ein ambisjon om ikkje berre å styrkja Den Norske Opera i hovudstaden, men også om å fremja kunstformene opera og dans landet rundt.

1.4.4.1 NASJONAL PLAN FOR PRODUKSJON OG FORMIDLING AV OPERA OG BALLETT

1.4.4.1.1 Region- og distriktsopera

For å oppnå best mogeleg utnytting av ressursane og for ikkje å sementera organiseringa av feltet, men leggja vekt på så god fleksibilitet som råd er, vil ikkje departementet ta initiativ til å skipa nye institusjonar. I staden for ein ovanfrå-og-ned-politikk tilrår departementet å utforma politikken nedanfrå-og-opp. Det vil seia at ein prioriterer å stimulera tiltak med lokal forankring, både eksisterande og nye. Departementet vil følgja utviklinga av feltet for å sjå til at ei slik tilnærming gjev god geografisk spreiding av tilboda.

Der det er fleire tiltak eller initiativ innanfor det same geografiske området, har departementet gjeve signal

om at aktørane bør søkja i lag med sikte på ei samla organisering som kan gje betre planlegging og ressursbruk.

Det er viktig at tiltak på operafeltet - som på dansefeltet - får høve til kontinuitet i verksemda. Samstundes må det skapast rom for fleksibilitet. Statstilskot vil berre vera eit delbidrag. Departementet vil ikkje tilrå faste fordelingsnøklar for tilskot frå dei ulike offentlege forvaltningsnivåa, men sjå på storleiken av regionale og lokale bidrag som ein indikator på engasjementet for opera i regionen og slik òg for vurdering av statleg støtte.

For at modellen med regionopera skal kunna fungera fullgodt, må eksisterande kunstinstitusjonar med tilskot over departementet sitt budsjett medverka til satsinga.

Det vil vera eit viktig bidrag til å fremja utvikling av regionoperaene dersom regionale og lokale styresmakter støttiltak for å etablera operakor.

1.4.4.1.2 Riksoperaen og Nasjonalballetten

Riksoperaverksemda til Den Norske Opera skal framleis vera ein hjørnestein i den nasjonale formidlinga av opera og dans. Tilbodet bør byggjast vidare ut, slik at fleire stader kan ta imot framsyningar, og slik at det kan verta større regularitet i verksemda.

Eit vilkår må vera at mottakarane har økonomisk støtte til føremålet hjå lokale og/eller regionale politiske styresmakter.

1.4.4.2 NÆRARE OM DANS

Danseframsyningar når ut til eit altfor lite publikum og berre til eit fåtal stader. Å endra dette vil krevja auka midlar til produksjon, gjestespel og turnéar, tilrettelegging av arenaer og tiltak for publikumsutvikling. Dette tilseier at det bør finnast stønadsordningar og andre særskilde tiltak som er eigna til å stimulera til auka publikumsinteresse for og betre tilgjenge til danseframsyningar.

For å få dansen inn på nye arenaer er det behov for nytenking som inkluderer nye aktørar og nye samarbeidsformer, ressursar til utvikling av fleksible spelestader og styrkt formidlingskompetanse.

I samarbeid med Senter for dansekunst har departementet arbeidd for å etablera ei eiga scene for moderne dans i Oslo. Vonleg vil ei permanent dansescene kunna innpassast i utbygginga på Vestbane-tomta.

1.4.4.3 SÆRSKILT OM DANSARANE I CARTE BLANCHE

For dansarane ved Nasjonalballetten er det etablert ei pensjonsordning frå fylte 41 år. Dansarane i Carte Blanche har ikkje ei slik ordning, og pensjonsalderen for desse dansarane er difor den vanlege på 67 år. Det er naudsynt å koma fram til ei ordning som gjer det mogeleg for Carte Blanche å avslutta tilsetjingsforholdet til dansarane når karrieren som aktiv dansar er over.

Departementet vil koma attende til saka i budsjett-samanheng.

1.4.5 Frie sceniske grupper

Mangfaldet av scenekunstnarar og sceniske grupper utan fast tilknytning til institusjonar er ein viktig ressurs både for kunstnarleg nyskaping og for formidlingsmessig nytenking og fleksibilitet. Det må finnast tilskotsordningar og samarbeidstilbod som i rimeleg utstrekning gjev desse aktørane handlingsrom og oppdrag og sikrar gode produksjonar eit større publikum.

Ei evaluering av stønadsordninga for fri scenekunst har som hovudbodskap at dei økonomiske rammene er for små, og at vektlegginga av at prosjekta skal vera nyskapande, har skapt ein vanskeleg situasjon for dei gruppene og scenekunstnarane som fyrst og fremst er opptekne av å formidla scenekunst til visse målgrupper, særleg born og unge.

Dei auka løyvingane til Den kulturelle skulesekken vil kunna representera eit nytt handlingsrom for frie grupper innanfor scenekunstfeltet.

1.4.6 Nærare om stønadsordningar

Det er uråd å fremja den frie scenekunsten og kunstartane opera og dans i Noreg utan tilførsle av større offentlege tilskot enn i dag. Ein stor del av dei auka tilskota bør gå til stønadsordningar som fremjar fleksibilitet.

Departementet vil i samarbeid med Norsk kulturråd vurdere naudsynte justeringar av kriteria for midlar til fri scenekunst. Ein monaleg auke i dei økonomiske rammene må til for å sikra ei finansiering som gjev større breidd og tryggare rammer for den ikkje-institusjonaliserte delen av scenekunstfeltet.

1.4.7 Turnéar og gjestespel

Gjennom turnéar og gjestespel får publikum i ulike delar av landet betre tilgjenge til gode teaterproduksjonar. Det må til kvar tid liggja til rette for at både den institusjonaliserte delen av teaterfeltet og dei frie sceniske gruppene kan delta som viktige aktørar i slik desentralisert formidling.

1.4.7.1 RIKSTEATRET

Departementet ser det som heilt vesentleg at kvalitetsproduksjonar når eit størst mogeleg publikum på den mest kostnadseffektive måten.

Det må stillast nye krav til teaterinstitusjonane. Det inneber òg at Riksteatret må leggja om arbeidsmåtane sine. Teatret kan byggja ned det fast tilsette skodespelarensemblet sitt. Departementet legg til grunn at omlegginga av verksemda i Riksteatret bør gjennomførast over ein treårsperiode.

Departementet ser ikkje lenger noko grunnlag for å ha ei eiga lov om Riksteatret og vil fremja ein proposisjon om å oppheva lova.

1.4.8 Sending av scenekunst-framsyningar i etermedium

Gjennom lang tid har det vore eit uttalt ynske om å auka talet på transmisjonar av scenekunstframsyningar i etermedium.

Departementet har i fleire år stilt krav til dei aktuelle institusjonane om å medverka til at framsyningar kan få ei best mogeleg spreiding gjennom transmisjonar.

Kultur- og kyrkjedepartementet si rolle i høve til scenekunstinstitusjonane må fyrst og fremst vera å sikra deira aktive medverknad til at talet på transmisjonar vert auka.

I dei årlege framlegga til statsbudsjett vil departementet som ei eiga insentivordning leggja inn særskilde midlar som kan kanalisert til dei scenekunstinstitusjonane som prioriterer tilrettelegging av transmisjonar.

Departementet har teke saka opp med NRK, som uttrykkjer positiv vilje til å auka talet på transmisjonar som ein del av sitt løpande programtilbod. Departementet vil rapportera om utviklinga i saka i dei årlege budsjettproposisjonane.

1.5 Film m.m., dataspel og kino

1.5.1 Omlegginga av den statlege filmpolitikken i 2001

Etter ei omfattande evaluering vart den statlege filmpolitikken vesentleg endra i 2001. Følgjande prinsipp vart lagde til grunn: Staten sitt ansvar er å leggja tilhøva til rette for bransjen gjennom ulike støtteordningar og andre tiltak, men staten skal ikkje ta på seg oppgåver som private kan ta ansvaret for på ein fullgod måte. Bransjen har ansvar for produksjon, medrekna idéskaping, prosjektutvikling, produksjon, marknadsføring og sal.

Omlegginga omfatta både støtteordningane og forvaltninga av dei.

Det vart lagt til grunn at dei nye ordningane skal evaluerast innan fem år etter at dei vart sette i verk.

1.5.2 Filmen og det audiovisuelle området fram mot 2014

Produksjon av film, dataspel m.m. er svært kostbart. Det kostar det same å produsera ein film eller eit dataspel i Noreg som i eit land med langt større marknad og med sjansar for større inntening. Departementet meiner difor at det er ei offentleg oppgåve å tryggja at det i eit lite land som Noreg er eit tilbod av film og andre audiovisuelle produksjonar som reflekterer vår historie, vår kultur og vårt språk.

Hovudmålet er å sikra eit godt og mangfaldig norsk audiovisuelt tilbod. For å få til dette er det framleis naudsynt med omfattande statleg støtte til film og andre audiovisuelle medium.

Departementet vil vidareføra hovudstrukturen i den omlagde filmpolitikken frå 2001. Departementet legg til grunn at ei evaluering av filmpolitikken og ordningane skal setjast i gang seinast i løpet av 2005.

Dei auka publikumstala medfører at samla utbetaling av billettstøtte vert større. Auka billettstøtte medfører at dei disponible midlane i Norsk filmfond til produksjon av nye filmar vert reduserte tilsvarande. Ein må kunna venta at somme av desse midlane vert kanaliserte inn i nye filmprosjekt, men det er per i dag ikkje knytt nokon plikter til billettstøtta. Denne utviklinga

har skjedd raskare enn venta, og det er difor allereie no behov for å vurdere reglane. Departementet har sett i gang dette arbeidet i samarbeid med Norsk filmfond og filmbransjen.

1.5.3 Kino

Kinopolitikkutvalet la 13. desember 2000 fram NOU 2001:5 Kino i en ny tid for Kulturdepartementet. Innstillinga har vore på høyring.

Utvalet la til grunn at den gjeldande ansvarsdelinga mellom staten og kommunane bør halda fram. Departementet sluttar seg til denne vurderinga.

Norsk kinopolitikk kviler på tre hovudpilarar; den kommunale konsesjonsordninga, Norsk kino- og filmfond og filmleigeavtalen. Fondet og konsesjonsordninga er heimla i lov om film- og videogram, medan filmleigeavtalen er ein privatrettsleg avtale.

Kinoutvalet meinte at det er naudsynt å føra vidare konsesjonsordninga for kinodrift, og at kommunane framleis bør handheva ordninga. Departementet sluttar seg til denne vurderinga.

Kinobransjen fungerer godt og framstår som ein seriøs bransje. Departementet kan ikkje sjå sterke grunner for å endra lova om film og videogram, men vil utarbeida ein strategi i samråd med Kommunenes Sentralforbund for å gje kommunane informasjon som kan tryggja ei meir korrekt praktisering av konsesjonsordninga.

Overgangen til digital distribusjon og framsyning av film vil vera ei stor utfordring for kinobransjen. Digitaliseringa inneber investeringar i utstyr som vil svekkja lønsemda og dermed trugar eksistensen til dei minst lønsame kinoane og den norske kinostrukturen.

Med di utviklinga av digital distribusjon og framsyning går seinare enn ein hadde trudd, meiner departementet at det på noverande tidspunkt ikkje er aktuelt å vurdere ein slik øyremerkt auke i avgifta som utvalet gjorde framlegg om. Departementet har difor heller ikkje vurdert nærare det rettslege grunnlaget for ei slik endring. Departementet vil følgja utviklinga på området nøye.

Filmleigeavtalen er ein avtale mellom Norske Filmbyråers Forening og Film & Kino og regulerer prisar på filmleige på grunnlag av inntektene til kinoane. Avtalen medverkar slik til å halda ved like ein landsdekkjande kinostruktur. Det er i fyrste rekkje dei minste og mellomstore kinoane som har fordel av avtalen.

1.6 Biletkunst, kunsthåndverk, arkitektur, design og offentleg rom

1.6.1 Innleiande merknader

Hovudprosjektet innanfor dette saksområdet det komande tiåret vil verta å få utvikla det nye Nasjonal-museet for kunst som formidlingsarena for heile nasjonen, som museumsinstitusjon med internasjonal slagkraft og som fagleg nav i eit mangslunge nettverk av store og små aktørar innanfor dette oppgåvefeltet.

Det er store utfordringar i det offentlege rommet når det gjeld tilgjenge for alle. Prinsippet om universell utforming stiller krav til offentleg tilgjengelege byg-

ningar, bområde og møteplassar. Kultur- og kyrkjedepartementet har ansvar for å stimulera til at dette vert etterlevd innanfor saksområdet åt departementet.

1.6.2 Nasjonalmuseet for kunst

Det kulturpolitiske målet med Nasjonalmuseet for kunst er å skapa ei kunst- og museumsfagleg sterk plattform for ei brei satsing på formidling av biletkunst, kunsthåndverk, arkitektur og design.

Departementet har med verknad frå 2003 etablert Nasjonalmuseet for kunst. Institusjonen tek opp i seg museumsverksemda til tidlegare Nasjonalgalleriet, Museet for samtidskunst, Kunstindustrimuseet i Oslo og Norsk Arkitekturmuseum. Det er òg meininga at Riksutstillingar og Henie Onstad kunstsenter skal integrerast i Nasjonalmuseet, men på eit seinare tidspunkt.

Den organisatoriske delen av Nasjonalmuseet for kunst er del av den omfattande samordnings- og konsolideringsprosessen som abm-meldinga gav tilskuv til på museumsområdet. Målet er å skapa museumsfagleg sterkare institusjonar som kan bruka meir av dei tilgjengelege ressursane til fagleg arbeid.

Når no det organisatoriske i Nasjonalmuseet for kunst er på plass, vil departementet retta blikket mot bygningsproblema som museumseiningane i Nasjonalmuseet har hatt over lang tid.

Hovudføresetnaden for ei bygningsløysing for Nasjonalmuseet for kunst er at hovudbasen skal vera i Tullinløkka-området.

I abm-meldinga vart det peikt på ei totalløysing som kan vera fullført i 2014.

Departementet legg til grunn at ei fullverdig bygningsløysing for Nasjonalmuseet for kunst i Tullinløkka-området må tufta planane sine på eit hovudkonsept der areal og bygningar i Kristian Augusts gate må spela saman med eksisterande museumsbygningar og nybygg.

Med utgangspunkt i hovudkonseptet vil departementet koma attende med konkrete framlegg til korleis dei bygningsmessige utfordringane til Nasjonalmuseet for kunst skal løysast.

1.6.3 Eit landsdekkjande formidlingsnettverk

Mange aktørar er på ulik måte deltakarar i formidlinga av visuelle kunstuttrykk. Jamvel om målsetjingane og arbeidsmåtene er mangefasetterte, er det viktig å leggja til rette for samspel og samarbeid, slik at dei ulike institusjonane, organisasjonane og tiltaka kan inngå i eit nasjonalt nettverk til gagn for alle partane.

Riksutstillingar har ei landsdekkjande verksemd med produksjon og turnering av vandreutstillingar for skular, galleri og vrimlerom i til dømes kulturhus.

Dei regionale kunstmusea (knutepunktinstitusjonar m.fl.) utviklar samlingar og utstillingsprosjekt i sine respektive område av landet. Det må leggjast vinn på å tryggja fullgode sambandslinjer mellom desse institusjonane og Nasjonalmuseet for kunst i åra som kjem.

Norsk museum for fotografi - Preus fotomuseum har ansvar for innsamling, bevaring og formidling av fotografi og anna fotohistorisk tilfang. Det er naturleg å

vidareutvikla samarbeidet mellom fotomuseet og relevante aktørar innanfor samtidskunstfeltet, slik som Nasjonalmuseet for kunst, Riksutstillingar og dei regionale kunstmusea.

Samarbeidet mellom dei ulike aktørane i biletkunstformidlinga bør samordnast betre. Nasjonalmuseet for kunst får eit særleg ansvar på området.

Formidling av visuell kunst vil òg vera eit viktig element i Den kulturelle skulesekken. Dei nye spelemidlane som vil verta tilførte desse formidlingsoppgåvene, kan få konsekvensar for korleis desse funksjonane bør organiserast.

Ei anna utfordring vil vera utviklinga av ein samla og allment tilgjengeleg elektronisk kunstbase og kunstnarbase. ABM-utvikling og Nasjonalmuseet for kunst må vurdere kva for element av dette som bør inngå i Kulturnett Noreg, og kva som av opphavsrettslege eller andre grunnar bør løysast på andre måtar.

1.6.4 Kunstfestivalar o.l.

Kunstfestivalar, biennalar og liknande mønstringer avspeglar ofte mangfaldet og endringane i samtidskunsten. Viktige mønstringar av denne art må ha økonomiske rammevilkår som tryggjer planmessige førebuingar og gjennomføring.

For fleire gjeld at det budsjettmessige grunnlaget for framtidige arrangement er veikt og utrygt.

1.6.5 Kunsthåndverk

Utviklinga i norsk kunsthåndverk dei siste åra strekar under den visuelle kunsten sin skiftande karakter. Statlege stønadsordningar må formast ut med ein fleksibilitet som evnar å fanga opp nye utviklingslinjer. Museumsinnkjøpa, oppbygging av samlingar og formidlinga bør òg avspeгла denne dynamikken.

Det vidare arbeidet med å styrkja kunsthåndverk bør konsentrerast om:

- å vidareutvikla visingsstadene Format
- å leggja vekt på det transnasjonale gjennom arbeid med kunst- og kunstnarutveksling over landegrensene, mellom anna ved å leggja til rette for bruk av gjesteatelier
- å vidareføra ordninga for innkjøp av kunsthåndverk.

1.6.6 Innkjøp og samlingsforvaltning

Institusjonane på biletkunst- og kunsthåndverksfeltet har eit ansvar for å dokumentera mangfaldet i samtidsuttrykka. Institusjonane bør ha eigne innkjøpsbudsjett. Det må leggjast til rette for samarbeid og løpande kontakt mellom musea om innkjøp.

Ansaret for å dokumentera samtidsuttrykk vert uavlateleg tyngre å ivareta for kvar einskild institusjon. Det bør difor leggjast til rette for samarbeid, særleg om innkjøp og bevaring, men òg om formidling.

Innkjøpsordninga for kunsthåndverk har eksistert sidan 1995.

Innkjøpsordninga for samtidskunst i Norsk kulturråd har eksistert sidan 1968.

Dei to innkjøpsordningane bør vidareførast. Samstundes kan det vera naturleg å tilføra dei regionale kunstmusea midlar til innkjøp. Etter kvart kan det verta aktuelt å ta desse musea ut or innkjøpsordninga og konsentrera denne om dei andre mottakarane.

1.6.7 Elektronisk kunst

Elektronisk baserte kunstuttrykk reiser eit sett av nye utfordringar. Tiltak for dokumentasjon, bevaring og formidling må vurderast særskilt.

Det er utarbeidd ein rapport over det elektroniske kunstfeltet i Noreg innanfor rammene av eit nordisk samarbeidsprosjekt. Departementet vil i samarbeid med dei aktuelle aktørane sjå nærare på korleis forslaga i rapporten kan følgjast opp på ein tenleg måte.

Kultur- og kyrkjedepartementet vil på bakgrunn av eit prosjekt kunna vurdere tiltak for bevaring og formidling på dette feltet. I denne samanhengen kan det vera aktuelt å oppretta ein database og/eller ein nettstad i regi av ein aktuell institusjon, eventuelt i samarbeid med Nasjonalmuseet for kunst, Nasjonalbiblioteket eller andre.

1.6.8 Fleksibilitet og prosjektfinansiering

Utviklinga på biletkunst- og kunsthandverksfeltet er prega av eit mangfald av kunstnarleg praksis og ei sterk differensiering av korleis kunsten opptrer i samfunnet. Samstundes som etablert produksjons- og utstillingspraksis vert vidareført, tek kunsten i dag gjerne form av hendingar og iscenesetjingar. I ein slik situasjon er det trong for finansieringsordningar som kan tilpassa seg endringane i kunstnarleg praksis og ta høgde for ny forståing av tilhøvet mellom kunstproduksjon og kunstformidling. Prosjektmidlar, kunstnarretta tilskot (stipendpolitikken) og tilskot til kunstinstitusjonane vil i denne samanhengen vera verkemiddel som må spela saman.

Kombinasjonar av prosjektstøtte, utstillings- og arbeidsstipendmidlar vil kunna gje kunstnarar høve til å arbeida heilskapleg og uavbrote med kunstnarlege prosjekt.

1.6.9 Aukande internasjonalisering

Den aukande internasjonaliseringa av kunstfeltet krev at Noreg i større grad lyt delta internasjonalt og motta impulsar utanfrå. Som ein lekk i dette arbeidet vart Office for Contemporary Art Norway (OCA) skipa. OCA skal ivareta internasjonal formidling av biletkunst og styrkja deltakinga frå Noreg på den internasjonale kunstarenaen. Det vil vera tenleg å utvida ansvarsområdet åt OCA til også å femna om vising av utanlandsk kunst i Noreg.

Det tykkjest rett å styrkja satsinga på presentasjon av norsk samtidskunst i utlandet og å betra vilkåra for at norsk samtidskunst kan henta impulsar frå utlandet og utvikla seg i eit samspel med viktige tendensar utanfor Noreg. Dette vil i så fall måtta innebera auka tilskot til OCA.

1.6.10 Elektronisk formidling

Endringane på biletkunstfeltet den siste tida inneber mellom anna ein tendens i retning av auka vektlegging av ordskiftet og meiningsdanninga i kunsten. I nokre tilfelle kan det til og med hevdast at diskusjonen kring objektet og konteksten utgjer sjølve kunstverket eller det kunstnarlege uttrykket. I denne samanhengen får formidling og informasjon meir å seia, både for dei tradisjonelle kunstinstitusjonane og for det frie kunstfeltet. Samstundes utviklar informasjonsteknologien seg til eit stadig meir fleksibelt og nyttig verkemiddel for formidling og informasjon. Det bør vurderast tiltak for å styrkja elektronisk formidling på kunstfeltet.

Mogelege tiltak for å styrkja formidlingsverksemda kan sikta mot å leggja til rette for at fleire utstillingar også vert formidla elektronisk. Dette lyt sjåast i samanheng med den vidare utviklinga av Kulturnett Noreg.

Samstundes bør det vurderast å utvida Kulturnett Noreg til også å femna om arkitektur, design og kunst i det offentlege rommet. Spørsmålet om ein eigen nettportal for institusjonar med oppgåver innanfor dette saksfeltet har tidlegare vore drøfta. Den vidare vurderinga av dette bør skje innanfor ramma av Kulturnett Noreg.

For ytterlegare å styrkja den elektroniske formidlinga er ein Internett-tilgjengeleg kunstnardatabase ynskjeleg. ABM-utvikling har sett nærare på mogelege modellar for eit slikt tiltak. ABM-utvikling er budd på at Kulturnett Noreg kan ta eit hovudansvar for å få utvikla dette og å stå føre den tekniske drifta av tenestene.

1.6.11 Arkitektur og offentleg rom

Offentleg og privat byggjeverksemd og den kontinuerlege utviklinga av byar og tettstader er eit vitnemål om vår tid overfor komande generasjonar. Alle vil vera tente med at desse omskapande prosessane har eit høgt kvalitetsnivå, og at det også vert lagt til rette for eksperimentelle og nyskapande tilnærmingar og løysingar. Eit aktivt offentleg ordskifte om arkitekturen si rolle og mening er viktig for å tryggja brei interesse og merksemd kring planlegging og byggjeprojekt.

Arkitektur er mellom dei mest markante uttrykka for kulturen vår og speglar prioriteringane i samfunnet på ein særleg kraftfull måte.

I det offentlege ordskiftet om viktige utbyggingsoppgåver i fleire større norske byar og med tilvising til dei utbyggingsoppgåvene som byane står overfor i åra framover, vert det frå somme hald etterlyst ein meir aktiv og strategisk offentleg medverknad.

Byutvikling er i første rekkje eit kommunalt ansvar.

Kommunal- og regionaldepartementet har gjennom ei årrekke arbeidd for å betra den estetiske utforminga av det bygde miljøet og har ansvaret for fleire viktige verkemiddel som skal fremja god byggeskikk.

Kulturdepartementet gav i 1996 ut rettleiingsheftet Estetik i statlige bygg og anlegg. Det vil vera tenleg å vidareutvikla dette dokumentet til å fylla det behovet dei ulike forvaltningsnivåa, utbyggjarane og byggherane har for eit referansedokument som kan tryggja kvalitativt gode prosjekt.

Arkitektur bør òg inngå i den utanrikskulturelle satsinga.

Nasjonalmuseet for kunst skal mellom anna ivareta dokumentasjonen og formidlinga av den norske arkitekturarven. Arbeidet med å presentera norsk arkitektur i utlandet vil museet utvikla vidare i samarbeid med Utanriksdepartementet.

1.6.12 Design

Design er ein viktig del av kulturarbeidet i Noreg. Innsatsen åt dei ulike departementa med ansvar på feltet må vidareførast og samordnast i det omfang dette er naudsynt. Designfagleg kompetanse bør i endå større grad verta nytta både i offentleg og privat sektor.

Nyskapande design er viktig både frå ein kulturpolitisk og ein næringspolitisk synsstad.

Fleire departement har viktige funksjonar innanfor designfeltet. Dei ulike departementa og etatane tilnærmar seg design, arkitektur og stadutvikling frå ulike fag- og interesseområde. Det er viktig å tryggja god informasjonsutveksling og samarbeid mellom dei ulike instansane for å kunna trekkja på andre sine røynslar og fagkunnskapar.

Det er sett i verk eit samarbeid mellom Norsk Designråd, som har tilknytning til Nærings- og handelsdepartementet, og Norsk Form med sikte på samlokalisering i Norsk senter for design og arkitektur. Andre mindre miljø vil òg få tilbod om å flytta inn i same huset. Senteret skal opnast seinast i 2005.

1.6.13 Utsmykking

Kunst er ein viktig del av tilveret og kan opna vegar til oppleving og innsikt. Utsmykking og kunst i offentlege bygningar og uterom framstår i dette perspektivet som særleg viktige tiltak. Målet om kunst av høg kvalitet i det offentlege rommet krev tiltak som syter for at kunsten er til stades i alle delar av samfunnet. Omstruktureringa i offentleg sektor kan føra med seg store endringar i arbeidsmåten åt Utsmykkingsfondet for offentlege bygg.

Utsmykkingsfondet for offentlege bygg har gjennom 25 år vore staten sitt fagorgan for kunst/utsmykking i offentleg rom og har vore viktig for å gjera kunst av høg kvalitet meir tilgjengeleg for alle.

Departementet ser det som viktig at også unge kunstnarar får ta del i slike oppdrag, som kan ha mykje å seia for kunstnarar i etableringsfasen.

Staten har dei siste tiåra auka engasjementet for å betra kvaliteten i den fysiske omgivnaden, og formgjevinga i samfunnet vert tillagd større vekt. Det offentlege rommet, inkludert utsmykking, arkitektur og design, er sett inn i ein kulturpolitisk samanheng.

Utsmykkingsfondet vil i 2004 verta samlokalisert med Nasjonalmuseet for kunst og ABM-utvikling.

Som følgje av omstrukturering av statleg sektor er det naudsynt å avklåra korleis Utsmykkingsfondet også i framtida kan ivareta statens medverknad i utsmykkinga av statlege bygg.

Under tilskotsordninga for kommunale og fylkeskommunale bygg har Utsmykkingsfondet i tråd med

Reform 97 dei seinare åra prioritert tilskot til skular. Denne prioriteringa bør halda fram.

Utsmykkingsfondet har i dag det overordna forvaltningsansvaret for statlege utsmykkingar utførte med midlar som er tildelte gjennom fondet. Det bør vurderast om dei regionale kunstmusea og Nasjonalmuseet for kunst også bør trekkjast inn i forvaltninga.

Det bør leggjast til rette for at fondet, kunstmusea og andre kunstformidlande instansar på ein meir aktiv måte kan formidla dei kunstuttrykka som er skapte gjennom statlege utsmykkingsordningar.

1.6.14 Særskilt om utsmykking m.m. i kyrkjer og andre heilage rom

Nye kyrkjebygg representerer eit stort potensial for oppdrag til samtidskunstnarar. Det bør koma i stand ein dialog mellom relevante kyrkjelege organ og Utsmykkingsfondet for offentlege bygg med sikte på ein breiare kontakt mellom kyrkja og kunstnarmiljøa.

Det er eit uutnytta potensial for møte mellom kyrkja og samtidskunsten. Fleire kunstnarar har utført oppdrag i kyrkjer og levert utsmykkingar som bryt med tradisjonell symbolikk og konvensjonar. Slike kunstverk kan representera positive utfordringar både for kunstnarane og for kyrkja. Det bør òg kunna opnast for temporære mønstringar av samtidskunst i kyrkjer og andre heilage rom.

Utsmykkingsfondet for offentlege bygg har til no ikkje hatt oppgåver i kyrkjebygg eller andre heilage rom, men med den breie kontaktflata dette fagorganet har vis-à-vis kunstnarmiljøa, vil det vera tenleg å trekkja fondet inn i ein slik dialog.

1.7 Arkiv, bibliotek og museum

1.7.1 Innleiande merknader

Det samlande hovudprosjektet innanfor denne delen av kultursektoren dei aller næraste åra er å intensivera arbeidet med å følgja opp det registeret av tiltak som er skissert i St.meld. nr. 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleving (abm-meldinga).

I meldinga vert dei viktigaste tiltaka frå abm-meldinga innanfor kvar av dei tre delsektorane oppsummert, det vert innformert om status i oppfølgingsarbeidet og innhaldet i den vidare prosessen vert presisert og supplert.

1.7.2 Vidareføring av opptrappingsplanen i abm-meldinga

Regjeringa vil arbeida vidare med å følgja opp den økonomiske opptrappingsplanen til arkiv, bibliotek og museum på det grunnlaget som er skissert i abm-meldinga, og som Stortinget tidlegare har slutta seg til.

Den økonomiske ramma som var fastsett i abm-meldinga, svarar til 444 mill. kroner i 2003-prisar.

1.7.3 Aktivt utviklingsarbeid i regi av ABM-utvikling

Gjennom etableringa av det statlege fellesorganet for arkiv, bibliotek og museum, ABM-utvikling, er det no kome på plass ein viktig reiskap for å kunna driva eit

operativt utviklingsarbeid med utgangspunkt i nasjonal samordning og fagleg gjennomtenkte løysingar.

Departementet vurderer dette som ein naudsynt føresetnad for å koma vidare med å følgja opp mange av dei større og mindre einskildtiltaka i abm-meldinga.

Jamført med dei mangslungne utviklingsoppgåvene ABM-utvikling etter føresetnaden skal ta seg av, er omfanget av prosjektmidlar enno heller lite. Det er difor naudsynt å trappa opp prosjektløyvinga dei komande åra. Dette må sjåast i samanheng med at abm-meldinga i tillegg til generell styrking tufta på standard- og kompetanseheving av permanent karakter også la opp til meir målretta, tidsavgrensa tiltak med vekt på utvikling og endring.

1.7.4 Arkiv

1.7.4.1 VIDAREUTVIKLING AV ARKIVSEKTOREN

1.7.4.1.1 Samla styrking av Arkivverket

Innanfor ramma av opptrappingsplanen i abm-meldinga bør siktemålet vera å auka kapasiteten i Arkivverket med ca. 50 stillingar til prioriterte behov i løpet av fem år. I tillegg må det setjast av midlar til utstyrsinvesteringar.

Behovet for administrativ styrking av Arkivverket er vorte endå tydelegare dei siste åra. Den sentrale administrative avdelinga i etaten er hardt pressa, fordi ressursar er prioriterte til fagleg aktivitet. I tillegg til dei behova som er nemnde i abm-meldinga, trengst såleis ei styrking av den økonomisk-administrative kapasiteten for å kvalitetssikra arbeidet med budsjett- og økonomistyring.

Det krevst større profesjonalitet og meir einskapleg handtering av juridiske og økonomisk-administrative saker, men fyrst og fremst større kapasitet.

1.7.4.1.2 Bevaring av elektronisk arkivmateriale

Det må no ha aller høgaste prioritet å koma substansielt i gang med å ta hand om dei store utfordringane med å bevara elektronisk arkivmateriale for ettertida. Meir og meir av arkivdanninga i det offentlege skjer i elektronisk form, og viktige spor etter aktiviteten i forvaltninga er no i ferd med å gå tapt pga. teknologiske endringar i programvare og maskinelt utstyr.

Opgåvene er langt meir omfattande enn dei ressursane som er tilførte gjennom interne omprioriteringar og ein rammeauke på 3 mill. kroner.

1.7.4.1.3 Sektorvise prosjekt for bevaring og kassasjon

Det trengst ein ny giv i arbeidet med å utforma bevarings- og kassasjonsplanar i offentleg forvaltning. Dette skal skje i form av landsomfattande prosjekt der ein i tur og orden gjennomgår heile etatar eller sektorar og utformar systematiske og heilskaplege planar, som skal omfatta både elektronisk og papirbasert arkivmateriale.

Ved at meir materiale vert kassert som resultat av den nye strategien, kan ein då ha von om å byggja ned det store avleveringsetterslepet ein har i statleg forvaltning.

Det er kalkulert med at full gjennomgang av heile statsforvaltninga vil omfatta rundt rekna 40 prosjekt og krevja 60 årsverk frå Arkivverket si side. I tillegg er det lagt opp til at Arkivverket i samarbeid med dei interkommunale arkivordningane skal initiera og delta i tilsvarende sektorvise prosjekt for kommunesektoren, og dette vil krevja ytterlegare 10 årsverk.

1.7.4.1.4 Utvida formidling av arkivmateriale

For å opna arkivkjeldene for eit stort publikum og slik bringa arkiva ut til folket må ein intensivera arbeidet for å digitalisera utvalde kjeldeseriar og gjera dei tilgjengelege gjennom nettbaserte tenester.

Tilgang til gode katalogar er sentralt i formidlinga av arkivkjelder. Felleskatalogen for Arkivverket skal etter planen leggjast ut på Internett i 2004.

Departementet har bede ABM-utvikling påta seg eit initierande og koordinerande ansvar for å følgja opp det initiativet som vart varsla i abm-meldinga om å laga ein statusrapport som grunnlag for meir heilskapleg tenking og planlegging av det vidare arbeidet med digitalisering av kulturarvsmateriale.

1.7.4.1.5 Meir heilskapleg dokumentasjon av samfunnsutviklinga

Som ein utviklingsstrategi på arkivområdet må det i større grad ein hittil siktast mot å bevara og formidla eit breiare spekter av arkiv, for å leggja til rette for heilskapleg dokumentasjon av samfunnsutviklinga, dvs. at ein må få ein betre balanse mellom statlege, kommunale og private arkiv, og at offentleg og privat sektor vert sett meir i samanheng.

Departementet har bede ABM-utvikling ta ansvaret for å følgja opp planen om ein situasjonsrapport om lokalhistorisk og annan kulturvernbasert aktivitet i norske lokalsamfunn.

På noko lengre sikt - fram mot 2014 - bør ein kunna sjå føre seg eit arkivlandskap som er bygd opp rundt eit nettverk av sterke regionale arkivinstitusjonar med ansvar for bevaring og formidling av arkiv frå både kommunal og privat sektor.

1.7.5 Bibliotek

1.7.5.1 VIDAREUTVIKLING AV BIBLIOTEKSEKTOREN

1.7.5.1.1 Vidare utbygging og utvikling av Nasjonalbiblioteket

Nasjonalbiblioteket er den største og viktigaste institusjonelle aktøren i det norske biblioteklandskapet, både i kraft av dei operative og forvaltningsmessige funksjonane institusjonen har direkte ansvar for, og som den sentrale ressurseininga for resten av biblioteksystemet. Vidare utbygging og utvikling av Nasjonalbiblioteket som den viktigaste drivkrafta i norsk bibliotekstell vil ha fyrsteprioritet, og dette vil innebera så store kostnader at andre viktige oppgåver på bibliotekfeltet i stor grad må venta.

Det vert no arbeidd med å konsolidera institusjonen og byggja bru mellom dei to geografisk skilde avdelingane. Målet er mellom anna å leggja til rette for opti-

mal og funksjonell arbeidsdeling mellom Oslo og Rana.

Magasinet ved avdelinga i Oslo skal etter planen ferdigstillast hausten 2004 og rehabiliteringa av eksisterande bygning i 2005. Det vert planlagt med sikte på at dei nye lokala også vil gje rom for institusjonar som Norsk Jazzarkiv, Norsk Visearkiv, NORLA, Norsk Barnebokinstitutt og Musikkinformasjonssenteret. Ved slik samlokalisering vil det vera lagt til rette for at desse kan samarbeida nærare med Nasjonalbiblioteket.

Departementet vil koma tilbake til Stortinget med saka om Norsk lyd- og blindskriftbibliotek teknologisk og organisatorisk bør knytast opp mot Nasjonalbiblioteket. Målet er at produksjon og formidling av litteratur til blinde og synshemma skal verta vesentleg betre.

Det er dei digitale utfordringane som gjer det naturleg å sjå litteratur- og informasjonstenester for blinde og synshemma i samanheng med den tunge digitale infrastrukturen som er bygd opp ved Nasjonalbiblioteket.

Det er ei viktig oppgåve å leggja opp til eit tempo i utbygging av denne infrastrukturen som sikrar optimal ressursutnytting og funksjonell drift.

I løpet av dei fire siste åra er det investert ca. 20 mill. kroner i å få på plass denne infrastrukturen og tilhøyrande kompetanse. Handtering, bevaring og formidling av digital informasjon er ei stor utfordring for heile abm-sektoren, og det kan vera ei rasjonell løysing på sikt å byggja ut sikringsmagasinet ved Nasjonalbiblioteket slik at også andre kulturinstitusjonar kan få plass til dei digitale samlingane sine her, og slik at tilrettelagde formidlingstenester kan utviklast. Mellom anna vil dette vera eit aktuelt alternativ i samband med utviklinga av eit norsk digitalt bibliotek.

1.7.5.1.2 Eit norsk digitalt bibliotek

I regi av ABM-utvikling er det lagt til rette for å utvikla eit norsk digitalt bibliotek, dvs. ei organisert samling av tenester og innhaldsressursar som gjev brukarar tilgang til informasjon i digital form formidla via datanett, eit system som sprengjer rammene for kvart einskilt bibliotek, og stiller dei samla digitale informasjonsressursane og tenestene frå deltakarane til rådvelde for alle på ein enkel måte.

Ei stadig viktigare oppgåve for fag- og forskingsbiblioteka dei seinare åra har vore å skaffa vertsinstitusjonen tilgang til utanlandske elektroniske fagtidsskrift og til ulike fagdatabasar.

I tillegg til elektroniske tidsskrift og kunnskapsdatabasar vil det digitale biblioteket også innehalde elektroniske bøker og "den norske kulturarven". Det siste siktar til eit omfattande materiale, ikkje minst henta frå dei tradisjonelle samlingane både i arkiv, bibliotek og museum, mellom anna materiale som vert konvertert til digital form.

1.7.5.1.3 Eit saumlaust bibliotektilbod

Eit sentralt mål for utviklinga på bibliotekfeltet i åra som kjem, er å leggja til rette for eit såkalla saumlaust bibliotektilbod, noko som i praksis inneber at optimal

brukartilgang gjennom nasjonal samordning av informasjonsressursar skal vera eit viktig prinsipp for eit sentralt utviklingsarbeid på tvers av institusjonelle og andre administrative grenseliner.

Poenget er at det i størst mogeleg grad skal vera råd å nytta dei samla informasjonsressursane som finst i norske bibliotek, utan omsyn til kvar i landet brukaren oppheld seg, og til kva føremål informasjonen skal nyttast.

Arbeidet i retning av eit saumlaust bibliotektilbod må mellom anna ta utgangspunkt i at vi i dag har ulike typar av bibliotek som er innretta på å dekkja ulike behov. Eit hovudskilje går mellom folkebiblioteka på den eine sida, og fag- og forskingsbiblioteka på den andre sida.

Spørsmålet er òg i kva grad det kan finnast ordningar som gjer at ikkje einskildinstitusjonar i urimeleg grad tapar økonomisk på å vera del av eit heilskapleg biblioteksystem.

Det at det går føre seg ein omfattande fjernlånstraffikk, er i seg sjølv eit prov på behovet for samarbeid på tvers av institusjonsgrenser. Det er fyrst og fremst biblioteka ved universiteta og dei vitenskaplege høgskulane som lånar ut meir enn dei lånar inn, og som dermed i størst grad subsidierer biblioteknettet elles.

Arbeidet i retning av eit saumlaust bibliotektilbod krev òg ei betre samordning av dei mange bibliografiske databasane. Det er grunn til å tru at det her ligg føre eit stort potensial for rasjonalisering og dermed for frigjerer av ressursar.

1.7.5.1.4 Eit koordinert utviklings- og utgreiingsarbeid

Med ABM-utvikling som hovudaktør og koordinerande instans skal det gjennomførast eit utgreiingsarbeid om sentrale problemstillingar på bibliotekområdet, og Kultur- og kyrkjedepartementet vil i samråd med Utdannings- og forskingsdepartementet oppnemna ei referansegruppe for å sikra brei forankring av arbeidet.

Både ideen om det saumlause biblioteket og framlegget om eit norsk digitalt bibliotek kan med fordel sjåast som uttrykk for overordna visjonar og ambisjonar for eit nasjonalt utviklingsarbeid der ein legg vekt på å sjå heile biblioteksektoren i samanheng.

Mandatet for arbeidet bør mellom anna omfatta ei prinsipiell drøfting av kva rolle biblioteket som samfunnsinstitusjon skal spela i informasjons- og kunnskapssamfunnet, og kva det vil ha å seia for biblioteket at stadig meir informasjonssøking ser ut til å skje over Internett. Utgangspunkt vil elles vera dei premissane som er lagde til grunn i abm-meldinga og i seinare grunnlagsdokument, mellom anna målet om det saumlause biblioteket og planen om eit norsk digitalt bibliotek. Det må gjerast ein analyse av organiseringa av det norske biblioteklandskapet i eit funksjonelt og samfunnsmessig perspektiv. Det er særleg grunn til å streka under at lovgjevinga på bibliotekområdet også må vurderast innanfor dette perspektivet.

1.7.5.1.5 Særlege bibliotektenester

Som lekk i det komande utgreiings- og utviklingsarbeidet er det behov for å gjera ei samla kartlegging av behovet for ein del spesielle bibliotektenester som staten heilt eller delvis har ansvaret for, mellom anna for å vurdere om noverande ansvarsdeling og organisering av tenestene samla sett er optimalt rasjonelle og brukartilpassa.

I lov om folkebibliotek er det fastsett at den offentlege bibliotekverksemda også omfattar bibliotektenester for pasientar i statlege helseinstitusjonar og for andre som har særlege vanskar med å bruka biblioteket.

Det ligg i dag ikkje føre eit samla oversyn over den faktiske situasjonen og behovet for desse tenestene i helseinstitusjonane. ABM-utvikling vil difor gjennomføra ei nærare kartlegging og utarbeida ein behovs- og statusrapport, slik at ein kan få grunnlag for å vurdere kva for problem som er mest presserande, og korleis dei best kan løysast.

Det vil vera naturleg å sjå nærare på funksjonen mobil bibliotekteneste i det utgreiings- og utviklingsarbeidet som står for døra.

1.7.6 Museum

1.7.6.1 VIDAREUTVIKLING AV MUSEUMSSEKTOREN

1.7.6.1.1 Nasjonal nettverksbygging

Staten vil leggja til rette for nettverksorganisering av ei rad ulike museumsfunksjonar ved ulike museum over heile landet.

Den omfattande museumsreforma som er skissert i abm-meldinga, er ein invitasjon til mange museum over heile landet om å gå inn i eit nasjonalt nettverk av institusjonar.

ABM-utvikling vil utvikla nettverka i samarbeid med musea.

Eit nettverk skal vera ope for dei institusjonane som er i stand til og har vilje til å yta noko aktivt, og dei skal tuftast på samarbeid, samhandling og felles interesse.

Arbeidet med nettverk må ta utgangspunkt i og forankrast i institusjonane sjølve. Det er ikkje meininga å setja av felles midlar til drift av nettverk; all deltaking skal i staden ta utgangspunkt i dei driftsmidlane dei einskilte institusjonane rår over.

1.7.6.1.2 Regional konsolidering

Grunnlaget for den nasjonale nettverksorganiseringa vil vera eit mindre tal konsoliderte museumsinstitusjonar i kvart fylke.

Metoden som er føreskriven i abm-meldinga, er institusjonell konsolidering på regionalt nivå med fagleg kvalitetsheving som mål. Omgrepet region siktar til distrikt innanfor eit fylke, og den institusjonelle konsolideringa skal helst skje på geografisk grunnlag, ikkje tematisk.

Det kan tenkjast i hovudsak to modellar for konsolidering. Den eine inneber vidare utvikling av éin einskild institusjon som frå før er godt etablert,

Den andre konsolideringsmodellen ser ut til å vera vanlegare så langt i prosessen. Den inneber at fleire

eller alle museum i ein region vert slegne saman til ein ny institusjon.

1.7.6.1.3 Reformprosessen - status og vidare utvikling

Ved tilførsle av nye ressursar i det pågåande reformarbeidet vil ein i all hovudsak prioritera konsolideringsprosessar som kan dokumentera innhald og framdrift i tråd med føresetnadene.

Arbeidet med regional konsolidering er den kritiske faktoren i reformprosessen. Museumssektoren består i hovudsak av formelt uavhengige og sjølvstendige aktørar, og all omorganisering må skje på formelt friviljug grunnlag. Tilskotsregulering er viktigaste verket midlet frå statleg hald.

Eit landskap av konsoliderte museumseiningar er i ferd med å avteikna seg over heile landet.

Mykje står enno att, og mange prosessar er ikkje like eintydige i innhald og gjennomføringsutsikt. Frå og med 2004 er det naudsynt i hovudsak å prioritera prosessar med innhald og framdrift og syna større atterhald der det førebels ikkje er særleg substansielt resultat å visa til.

Samla sett er det behov for tilgang på investeringsmidlar som ein lekk i oppfølginga av museumsreforma, og departementet vil vurdere korleis investeringsplanen for kulturbygg etter kvart kan tilpassast dette behovet.

1.7.6.1.4 Framtidig finansieringsordning

Den statlege finansieringa av musea vil skje gjennom direkte tilskot til kvar einskild institusjon, normalt slik at staten kan dekkja inntil 60 pst. av det samla offentlege tilskotet. Det må leggjast til grunn nær kontakt mellom forvaltningsnivåa om musea.

Dei midlane som til no er løyvde og utbetalte til dei respektive fylkeskommunane over kap. 328 post 60, vil departementet i budsjettframlegget fordela til konsoliderte institusjonar i fylka.

Frå og med 2004 vil det vera naturleg at alle museumstilskot vert samla på ein og same 70-post på museumskapitlet.

1.7.6.1.5 Spørsmålet om gratis museum

Det bør lagast ein samla analyse av ulike røymsler med fri entré til museum i inn- og utland, og ein bør i tillegg over ein toårsperiode prøva ut ulike modellar med gratis tilgjenge ved utvalde institusjonar, kombinert med systematiske publikumsundersøkingar og tilhøyrande evaluering.

Tradisjonelt har offentleg museumsfinansiering vore kombinert med krav om eigeninntekter, og inngangspengar utgjør her ein hovudpost.

Å kunna koma inn gratis på museum kan til ein viss grad sjåast i eit demokratiperspektiv.

Debatten om det skal vera gratis på museum, kan ein òg sjå i eit meir strategisk kulturpolitisk perspektiv. Spørsmålet vert då i kva grad eit slikt verkemiddel kan påverka ulike publikumsgrupper til å vitja museum oftare enn dei elles ville gjort, og ganske særleg om ein

ved dette kan trekkja til seg eit publikum som elles ikkje ville gått på museum i det heile.

Mange museum har store eigeninntekter frå billett-sal. Dersom staten skal kompensera for bortfall av slike inntekter, vil dette kunna innebera at andre udekte behov og viktige utfordringar på museumsfeltet ikkje vil kunna prioriterast. Dette ville i så fall vera uheldig.

1.7.6.1.6 Museet som samfunnsinstitusjon

Jamvel om dei fleste musea har si faglege forankring i ei anna tid og arbeider med gamle ting, er det eit mål at dei fungerer som moderne samfunnsinstitusjonar som går aktivt inn i si eiga samtid, og legg til rette ei formidling som engasjerer nolevande menneske.

Den pågåande museumsreforma har fyrst og fremst som føremål å utvikla musea slik at dei samla sett vert betre i stand til å oppfylle dei faglege krava vi i dag bør stilla til museet som kulturinstitusjon, og ikkje minst til den funksjonen museet skal fylla som ein utoverretta samfunnsinstitusjon som står i ein kontinuerleg dialog med omverda og si eiga samtid.

Målet om at musea er institusjonar som engasjerer seg i si eiga samtid, inneber at dei ikkje berre skal spegla av ei anna tid; dei skal mellom anna gjera historia og kulturarven relevant her og no.

1.7.6.1.7 Særlege prioriteringar

Gjennom den aktive rolla ABM-utvikling er tiltenkt i det nasjonale museumsnettverket, er det lagt til rette for at ein kan få til ei betre samordning og styring og gjera meir spesielle prioriteringar tufta på ei meir gjennomtenkt og systematisk vurdering av dokumentasjonsoppgåvene, og det er grunn til å presisera og supplera dei særlege satsingane som vart drøfta i abm-meldinga.

I abm-meldinga vart det trekt fram fleire område der det er særleg trong for å utvida, samordna og tydeleggjera museumsinnsatsen. Dette galdt kystkultur, industri og servicenæringar, økologi og miljøvern og handlingsboren kunnskap, dessutan den fleirkulturelle utfordringa.

Det er elles ei særleg utfordring både forvaltningsmessig og fagleg å få til ei best mogeleg koordinering mellom musea og den offentlege kulturminneforvaltninga, som på statlege hald er forankra i Miljøverndepartementet, og med Riksantikvaren som overordna fagdirektorat.

I samband med vern av teknisk-industrielle kulturminne vil det framleis vera trong for museale prioriteringar.

Gjennom skipinga av ABM-utvikling som ein tverrsektoriell og departementsovergrepande institusjon er det på sentralt administrativt nivå lagt betre til rette ikkje berre for nettverksutvikling, men også for meir systematisk samordning mellom kulturminnevern og museumsdrift. Frå museumshald vil ABM-utvikling kunna framstå som ein meir likeverdig aktør i samarbeidet med Riksantikvaren.

Det bør etablerast eit nettverk i samband med museumsreforma som har tema i skjeringspunktet natur og kultur og der siktemålet bør vera å integrera kultur og natur.

1.7.6.1.8 Samiske museum

Ansaret for dei samiske musea er overført til Sameetinget, men departementet tek sikte på å følgja opp med ei styrking av det økonomiske driftsgrunnlaget.

Samiske museum arbeider for å sikra vern om samisk identitet, språk og tradisjonar.

Sametinget er godt i gang med konsolideringa av museumsstrukturen i samiske område.

Det ligg store faglege og organisatoriske utfordringar i den samiske museumsreforma, og det vil vera trong for ei generell styrking av dei samiske musea.

1.8 Språk

1.8.1 Mål og rammer for språkpolitikken

I St.meld. nr. 9 (2001-2002) vart det stilt opp som eit overordna språkpolitisk mål å verna og styrkja norsk språk, slik at bokmål og nynorsk kan bestå som fullverdige bruksspråk i alle delar av samfunnslivet, inn i det nye informasjonssamfunnet. I tillegg vart det formulert som eit eige mål å tryggja og styrkja posisjonen for nynorsk, både som levande bruksspråk og som eit likeverdig offisielt skriftmål ved sida av bokmål.

Den største utfordringa er å hindra at norsk som det naturlege bruksspråk blant nordmenn etter kvart vert trengd til sides av engelsk innanfor sentrale delar av samfunnslivet.

Stortinget har oppheva den såkalla tilnærmingsparagrafen i lov om Norsk språkråd. Med dette er det i offisiell språkpolitikk sett punktum for tanken om å smelta dei to målformene saman til eitt norsk skriftspråk.

1.8.2 Eit kompetansesenter for norsk språk

Departementet er i gang med å skipa eit nytt kompetansesenter for norsk språk i staden for Norsk språkråd, i samsvar med det opplegget som vart skissert i St.prp. nr. 1 (2002-2003)

Ambisjonen bør vera at institusjonen som operativ aktør konsentrerer innsatsen sin om saker som kan vinna brei tilslutnad hjå dei som er opptekne av vilkåra for norsk språk i vid meining, jamvel om dei kan ha ulike syn i meir tradisjonelle språkpolitiske spørsmål. Dette vil gje institusjonen større legitimitet og gjennomslagskraft.

Det nye kompetansesenteret skal ha eit språkleg forvaltaransvar.

Den nye institusjonen skal byggjast opp på grunnlag av dei ressursane som vert frigjorde gjennom ei avvikling av Norsk språkråd.

Viktige spørsmål er korleis institusjonen formelt skal organiserast og styrast, og korleis ein skal leggja til rette for ei vidare samfunnsmessig forankring.

Departementet vil koma tilbake til Stortinget med desse spørsmåla i løpet av 2004.

1.8.3 Stabilisering av rettskrivinga

Norsk rettskriving skal stabiliserast; dvs. at ein så langt råd er skal unngå nye og hyppige endringar i gjeldande rettskriving, både meir omfattande reformer og årvisse justeringar i einskildspørsmål.

Norsk språkhistorie i førre hundreåret er i stor grad ei historie om rettskrivingsendringar.

I prosjektskissa for det nye kompetansesenteret er det lagt til grunn at institusjonen ikkje skal byggjast opp med det for auge at han skal tilleggjast direkte språknormerande funksjonar. Erfaring viser at ein del normeringsspørsmål likevel vil reisa seg frå tid til anna, men omfanget av dette og korleis slikt best kan handterast, kan vera noko usikkert.

Korleis det i framtida skal arbeidast med slike normeringsspørsmål som framleis kan koma opp, og kva funksjon den nye institusjonen eventuelt skal ha i så måte, inngår i dei samla vurderingane som departementet no gjer av heile rettskrivingssituasjonen. Departementet vil koma tilbake til Stortinget med dette i løpet av 2004, mest truleg i samband med framlegget om å etablere det nye kompetansesenteret for norsk språk.

1.8.4 Innsamling av stadnamn

Departementet vil ta initiativ til ei kartlegging av kva som er innsamla av gamle stadnamn her i landet, og vurderer behovet for eit meir systematisk innsamlingsarbeid.

Ei særleg form for normeringsarbeid gjeld skrivemåten av stadnamn, for her er det etablert eit eige normeringsregime. Det er lov om stadnamn med tilhøyrande forskrifter som her er utgangspunktet.

Departementet førebur no endringar i lova, særleg med sikte på å forenkla saksgangen, fjerna eller mjuka opp uheldige føreseigner og innføra føremålsparagraf og reglar om namnevern.

Det har i ulike samanhengar og på ulike initiativ vore gjennomført eit meir systematisk arbeid med å kartlegga og samla inn gamle stadnamn. Ein har i dag ikkje ei samla oversikt over innsamla materiale.

Før ein kan ha grunnlag for å meina noko sikkert om behovet for eit vidare innsamlingsarbeid, trengst difor ei oversikt over alle stadnamn som alt er innsamla.

Behovet for innsamling og organiseringa av stadnamnarbeidet i det heile vil måtta greiast ut nærare. Departementet vil vurderer om det nye kompetansesenteret for norsk språk vil kunna ta på seg å koordinere desse oppgåvene.

1.8.5 Verkeområdet for mållova

Som eit offisielt uttrykk for jamstillinga mellom målformene, i respekt for både nynorsk- og bokmålsbrukarar og for å signalisera at begge målformene både kan og skal brukast i alle samanhengar, skal det etter nærare reglar nyttast både nynorsk og bokmål i all verksemd med statleg tilknytting.

Ein del av grunnlaget for dette er å sikra den formelle likestillinga mellom målformene, slik denne er regulert i lov om målbruk i offentleg teneste.

Det har lenge vore uklårt kor langt verkeområdet for målbruksreglane strekkjer seg når det gjeld ulike statstilknytte organ eller verksemdar som ikkje er ein organisatorisk del av forvaltninga, men i staden eigne rettssubjekt.

Etter gjeldande rett kjem det i prinsippet an på ei samla vurdering i kvart tilfelle om lova vil gjelda, og

konklusjonen vil framstå som resultat av ei avveging av fleire ulike faktorar som alle har å gjera med kor nær den statlege tilknyttinga kan seiast å vera.

Departementet vil leggja til grunn at føretak som følgjer den ordinære statsføretakslova, bør omfattast av målbruksreglane, eventuelt med individuelle tilpassingar.

I brev av 23. januar 2002 til Helsedepartementet har Kultur- og kyrkjedepartementet konkludert med at alle dei føretaka som er organiserte etter lov om helseføretak, klart fell inn under verkeområdet for mållova alt etter gjeldande rett.

Andre former for verksemd som staten har lagt til rette for gjennom individuelle særlover, bør òg som generelt utgangspunkt følgja målbruksreglane, og dette bør innarbeidast i mållova.

Når det gjeld andre selskapsformer, vil truleg innslaget av forretningsmessig konkurranse normalt vera så pass sterkt at dei i utgangspunktet ikkje bør omfattast av dei formelle krava i lov og forskrift.

1.8.6 Aktiv støtte til nynorsk skriftkultur

Gjennom eit breitt spekter av tiltak skal det leggjast til rette for å styrkja nynorsk språk generelt og nynorsk skriftkultur spesielt, og dette vil òg omfatta tiltaka som i visse samanhengar prinsipielt favoriserer nynorsk.

Utgangspunktet i dag må vera å sjå nynorsk språk og kultur som ein integrert del av ein nasjonal fellesskultur.

Nynorsk og bokmål er formelt likestilte, men reelt har nynorsk vanskelegare vilkår. Ei viss positiv diskriminering av nynorsk er rimeleg både ut frå allmenne rettferdsprinsipp og med basis i internasjonal språkrettstenking. Ulike tiltak i offentleg regi vil likevel berre delvis kunna vega opp for dei særlege motkrefte som nynorsk i alle høve vil vera utsett for jamført med bokmål.

Jamvel om nynorsk språk og kultur i dag er tungt institusjonalisert, har språket mot seg eit fleirtals- og marknadspress.

I 2013 er det 200 år sidan Ivar Asen vart fødd, og det tiåret som står att fram til dette jubileet, kan vera eit høveleg tidsperspektiv for eit meir systematisk arbeid med å styrkja den nynorske skriftkulturen. Eit slikt arbeid må skje over eit breitt felt, gjennom eit samspel mellom private og offentlege aktørar.

I NRK vert det arbeidd med å etablere eit eige nynorsk kompetansesenter i Førde. Drifta startar frå nyttår 2004 i NRK-regi. Året etter skal det skipast eit nasjonalt nynorsk kompetansesenter med fleire bein å stå på enn NRK.

Det bør leggjast til rette for tett samarbeid og tenleg arbeidsdeling mellom Nynorsk kultursentrum, det nynorske kompetansesenteret og det nye kompetanseorganet for norsk språk. Det vil vera fornuftig at desse tre institusjonane utviklar eit tett samarbeid som kan fremja ei viss fordeling av oppgåver og samordning av større tiltak som skal koma språkbrukarane til gode, og som kan styrkja norsk språk generelt og nynorsk spesielt.

1.8.7 *Nynorsk programvare m.m.*

Ved å leggja til rette for eit samspel mellom offentlege og private aktørar må det i åra framover takast eit krafttak for reell likestilling mellom målformene også i teknologibasert språkproduksjon og språkkommunikasjon, mellom anna ved å arbeida for eit meir fullverdig tilbod av nynorsk programvare og for tilgang til nynorsk innhald på Internett.

Elektronisk programvare på norsk har funnest nesten berre på bokmål, av di produsentar og leverandørar stort sett ikkje har funne det økonomisk rekningssvarende å laga parallellversjonar på nynorsk.

Departementet vil vurdere om det er tenlege verkemiddel som bør takast i bruk for å understøtta utviklinga av nynorsk programvare og andre mekanismar som kan hindra diskriminering av nynorsk i samband med teknologisk basert språkbruk. Det bør òg utgreiast om det kan gjerast lov- og forskriftsendingar for å sikra norske arbeidstakarar og forbrukarar norsk grensesnittspråk i meny-, styre- og hjelpetekstar i elektroniske apparat, maskiner o.l. og norsk språk i brukarrettleiingar og annan dokumentasjon for slikt utstyr og på all emballasje og i all merking der språket har noko å seia for helse, miljø og tryggleik.

1.8.8 *Ein norsk språkbank*

På noko sikt er det eit mål å få bygd opp ein norsk språkbank, dvs. ei samling av norske språkressursar i form av store mengder tekst og tale som er elektronisk lagra og tilrettelagde for ulike typar bruk og gjenbruk, særleg tenkt nytta til utvikling av språkteknologiske produkt på norsk.

Utgangspunktet for det heile er fagfeltet språkteknologi, som kort kan definerast som utvikling av dataprogram med språkmodular som handsamar naturleg språk. Dette gjeld ikkje berre program som ein køyrer på ein datamaskin, men også program innebygde i moderne tekniske innretningar, mellom anna program som gjer det mogeleg å styra maskinar med røysta.

Det er tilgangen til digitaliserte språkressursar i form av tale, tekst og ordlister som er den kritiske innsatsfaktoren og dermed i stor grad det som set grenser for i kva omfang det vil svara seg for norsk forskning og industri å utvikla kommersielle språkteknologiske produkt tufta på norsk språk. Skjer ikkje slik norsk-språkleg produktutvikling, må ein rekna med at det vert teke i bruk engelskspråklege produkt i staden. Her ligg truleg ei av dei store utfordringane for norsk språk i tida framover. Språkteknologifeltet kan vera ein av dei fremste arenaene der kampen om norsk språk og kultur vil utspela seg i tida framover. Difor framstår dette no som eit viktig kulturpolitisk spørsmål. Språkteknologifeltet kan vera ein av dei fremste arenaene der kampen om norsk språk og kultur vil utspela seg i tida framover. Dette var ganske breitt omtala i den språkmeldinga som sentrumsregjeringa la fram i 1997.

I februar 2002 fekk Norsk språkråd i oppdrag av Kultur- og kyrkjedepartementet og Nærings- og handelsdepartementet å initiera og koordinera ei utgreiing om dette. Hovudpunktet i mandatet var å skaffa fram ein

oppdatert og realistsikk analyse av behovet for å gjera norske språkressursar tilgjengelege og kva innsats dette ville krevja. Det skulle òg utarbeidast ein finansieringsplan, og føresetnaden var at denne skulle tuftast på ein kombinasjon av privat og offentlig finansiering, og at aktuelle finansieringskjelder skulle identifiserast.

I Norsk språkråd si rapport frå oktober 2002 er konklusjonen at det vil kosta 100 mill. kroner fordelt over fem år å få på plass det minimum av språkressursar som skal til for at dette skal fungera som ein språkbank, dvs. ein infrastruktur til bruk i norsk språkforskning og industriutvikling.

På kort sikt er det ikkje aktuelt å setja av statlege midlar til å utvikla ein norsk språkbank. Men regjeringa vil følgja utviklinga nøye i åra som kjem. I dette inngår også aktiv norsk deltaking i dei satsingane på språkteknologi som skjer innanfor EU.

1.8.9 *Ein samla norsk språkpolitikk*

Med utgangspunkt i det nye kompetansesenteret for norsk språk skal det leggjast til rette for å konkretisera, utdjupe og supplera dei overordna måla og rammene for språkpolitikken, for slik å utforma ein heilskapleg og praktisk orientert politikk tufta på systematiske analysar og strategiske prioriteringar.

Den teknologiske utviklinga har gjort det endå tydelegare enn før at det er på andre arenaer enn der kulturpolitikken tradisjonelt opererer, at viktige premisser for språkutviklinga vert forma. Ein samlande språkpolitikk vil difor i mangt og mykje ha ein sektorovergripande karakter og må i stor grad ha å gjera med korleis ei rad andre samfunnssektorar ter seg i sin omgang med språket.

Systematisk påverknad og haldningsskapande arbeid vil vera eit svært aktuelt verkemiddel, og dermed vert utdanningssystemet, kanskje meir enn før, den sentrale arenaen der kampen om norsk språk må førast.

Språklege omsyn må byggjast inn som eit integrert element innanfor dei ulike samfunnssektorane og politikkområda. Som generelt prinsipp kan ikkje kulturbudsjettet nyttast til å retta opp att den skade som skjer på grunn av manglar eller forsømingar innanfor andre område av samfunnet eller politikken.

Ein offentlig språkpolitikk må utformast i eit tiårs-perspektiv og konsentrerast om det som ein frå det offentlege si side kan og bør gjera noko med.

1.8.10 *Samisk og andre minoritetsspråk*

Også vilkåra for samiske språk og andre minoritetsspråk må ivaretakast innanfor ramma av ein samla norsk språk- og kulturpolitikk, i samsvar med etablerte prinsipp og dei pliktene norske styresmakter har teke på seg nasjonalt og internasjonalt.

Ansaret for samiske språk er ein viktig del av ein samla norsk språk- og kulturpolitikk. Departementet legg vekt på aktivt å følgja opp språkreglane i samelova og vil på ulike måtar leggja til rette for gode utviklingsvilkår for samiske språk.

Det kan vera grunn til å streka under det generelle prinsippet om at eit språk må kunna brukast for at det

skal kunna haldast i hevd. Dette inneber mellom anna at storsamfunnet også opnar for at til dømes samisk språk kan sleppa til på andre arenaer enn dei som berre vedkjem samane sjølve, dvs. at også nordmenn generelt sett må akseptera å verta eksponerte for samisk språk i visse samanhengar, til dømes i riksdekkjande etermedia og som parallelltekst i ulike offentlege dokument.

1.9 Litteratur

1.9.1 Innkjøpsordningane

Innkjøpsordningane er eit vellukka litteratur- og språkpolitisk verkemiddel og vil verta vidareførte. I tillegg til dei eksisterande ordningane bør rammene etter kvart aukast slik at det òg vert rom for innkjøp av verdfull sakprosa.

Innkjøpsordninga for ny norsk skjønnlitteratur for vaksne femner altså om ca. 200 titlar årleg, og desse vert distribuerte i 1000 eksemplar til folkebiblioteka. Ordninga for ny norsk skjønnlitteratur for born og unge femner om ca. 100 titlar i året. Desse vert distribuerte i 1550 eksemplar til folkebiblioteka og bibliotek i grunnskulen.

Dei innkjøpsordningane som alt er etablerte, syter for at særleg skjønnlitterære bøker fysisk når fram til nærmiljøet til lesarane. Samstundes vert det utgjeve stadig meir av det ein kan kalla allmenn sakprosa.

Ei selektiv innkjøpsordning for slike bøker, med til dømes 50 titlar kvart år i 1000 eksemplar, ville kunna stimulera til auka tilvokster av sakprosa slik dei alt eksisterande innkjøpsordningane har gjort for skjønnlitteraturen. Ei slik ordning vil kosta 8-10 mill. kroner årleg. Departementet ynskjer ei slik ordning og vil koma attende til dette i budsjettssamanheng.

1.9.2 Fritaket frå meirverdiavgift

Fritaket frå meirverdiavgift er eit viktig indirekte støttetiltak for bokbransjen.

Momsfritaket vart innført i 1967 og gjeld for prenta papirbøker og frå 1995 også for lydbøker.

I praksis har statsstøtte til kultur vore fullt tillate i EU så lenge det ikkje har vore til hinder for konkurransen og den frie handelen på den indre marknaden, og kultur har vore sett på som ei sak for nasjonale styresmakter.

I samband med momsreforma la Finansdepartementet til grunn at ei tilpassing til EUs regelverk om meirverdiavgift er ynskjeleg, men det ligg ikkje føre noka plikt til ei slik tilpassing gjennom EØS-avtalen.

Eit momsritak eller ein lågare sats som favoriserer norskspråklege bøker, er neppe i tråd med EØS-avtalen. Derimot er det uproblematisk dersom ordninga er generell, slik at ho femner om alle bøker som vert omsette i Noreg, og det er dette som er stoda i dag.

1.9.3 Nærare om bransjeavtalen

Bransjeavtalen er ein friviljug avtale mellom to private partar, Den Norske Forleggerforening og Den Norske Bokhandlerforening. Gjeldande avtale går ut 31. desember 2004. Statlege styresmakter kjem inn i biletet med di det er ein kartellavtale som krev unnatak

frå konkurranselovgevinga. Bransjen sjølv lyt ha hovudansvaret for å finna fram til tenlege løysingar for tida etter 2004.

Fastprissystemet i Noreg er eit priskartell og må difor ha dispensasjon frå konkurranselovgevinga.

Grunngjevinga for dispensasjon har vore at avtalen vart sett på som kulturpolitisk viktig, ved at han er med på å tryggja eit desentralisert bokhandelnett over heile landet, og ved å sikra utgjeving av og tilgjenge til alle typar litteratur til lik pris. Når bransjeavtalen skal reforhandlast, er dette i utgangspunktet ei sak mellom dei to bransjeorganisasjonane.

For konkurransestyresmaktene vil det generelle utgangspunktet vera at tevling medverkar til lågare prisar, breitt produktutval, nyskaping og innovasjon. Applisert på bokbransjen lyt konkurransepolitikken samstundes byggja på ei erkjenning av at marknad og tevling ikkje utan vidare er tilstrekkeleg for å tryggja låge nok prisar, mange nok utgjevingar, utgjeving av smale titlar og slett ikkje geografisk lik tilgang til bøker.

Forfatterforeningen og Bokhandlerforeningen har bae uttrykt ynske om at bransjen skal verta regulert gjennom ein friviljug bransjeavtale også etter 2004. Dette vil gje tryggleik og stabilitet for desse interessentane. På forleggjarhald gjer det seg derimot gjeldande fleire synspunkt, men Forleggerforeningen gjorde på generalforsamlinga 24. mai 2003 vedtak om å arbeida for ei vidare avtalebasert regulering av bokbransjen etter 2004. Forleggerforeningen vil arbeida for "å bevare prinsippet om fast pris, fri flyt av bøker, abonnementsordningar, lager- og skaffeplikt og en effektiv distribusjon av skolebøker".

For Kultur- og kyrkjedepartementet vil det overordna omsynet vera å tryggja utgjeving av eit breitt utval bøker - på bokmål og nynorsk - som spenner over eit vidt spektrum av sjangrar, og å tryggja at desse vert spreidde og gjorde tilgjengelege for lesarar i heile landet. Det må finnast fram til ein modell som på ein god måte tek høgde for både konkurransepolitiske, litteraturpolitiske og relevante allmenne kulturpolitiske omsyn.

Å regulera prisar og andre vilkår i lovs form tykkjest lite aktuelt, med di dette kan medverka til å låsa fast rammer som etter kvart kan verka uheldig konserverande.

Det må difor framleis vera bransjen sjølv som har hovudansvaret for å finna fram til tenlege løysingar for tida etter å nøgjeldande bransjeavtale går ut ved utgangen av 2004.

1.9.4 Bokklubbane

Bokklubbane har ein sterk posisjon i Noreg, både økonomisk og kulturelt. Utan bokklubbane ville færre ha kjøpt og lese den nye skjønnlitteraturen. Bokklubbane kan hevdast å vera den største distriktsbokhandelen i landet, men det kan òg hevdast at suksess for bokklubbane gjer tilhøva vanskelegare for dei lokale bokhandlane.

1.9.5 Elektronisk publisering, distribusjon og handel

Den digitale epoken har også nådd bokbransjen, i form av e-bøker, tinga prent (print on demand), nett-bokhandlar og e-bokhandlar. Med IKT vert både produksjon og handel meir effektiv, og fordyrande mellomledar kan takast bort, så som sats og prenting, frakt og lagerhald. Konsekvensane for bokbransjen kan verta store, men det er uråd å seia noko visst om kor snøgt eller i kva omfang endringar vil skje.

Problema med å administrera dei økonomiske rettane til forfattar og forlag er ikkje løyste enno, og før ein kan få til ein trygg og enkel handel, vil det ikkje koma noko gjennombrøt for utgjeving av e-bøker. Det vil fyrst vera aktuelt å utforma ein litteraturpolitikk for e-bøker dersom marknaden ikkje skulle gje vilkår for kvalitet, mangfald og breidd, dersom økonomiske og ideelle rettar og krav til forfattarar og andre opphavsmenn ikkje vert tekne vare på, eller dersom føremonene ved den nye teknologien ikkje gjev lågare prisar for publikum.

1.9.6 Lydbøker

Lydbøker fyller funksjonar som vanlege bøker ikkje kan dekkja like godt - både for vanlege brukarar og for folk med ei eller anna form for lesehemming. Det må leggjast til rette for at den positive voksteren i frambo- det og bruken av lydbøker kan halda fram.

Kravet i føremålsparagrafen til biblioteklova om at kvart bibliotek skal leggja vinn på kvalitet, mangfald og aktualitet i tilboda, gjeld sjølvstøtt og for grupper med særskilde behov. Det vil difor vera viktig å halda oppe høg kvalitet på den offentleg finansierte lydbok- produksjonen i Noreg.

Over Kultur- og kyrkjedepartementets budsjett vert det i tillegg til Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek også gjeve støtte til lydbokproduksjonen til Kristent Arbeid Blant Blinde og Svaksynte (KABB), med vel 0,9 mill. kroner i 2003.

1.9.7 Tilrettelagd litteratur

Den statlege innsatsen for å leggja til rette litteratur for folk med lesevanskar har fyrst og fremst vore inn- retta mot synshemma. Perspektivet bør utvidast også til andre grupper.

Om lag 20 pst., dvs. ca. 900 000 menneske, har problem med å lesa og forstå innhaldet i ein vanleg tekst. Ca. 2 pst., dvs. 90 000 menneske, klarar ikkje å ta imot informasjon gjennom tekst.

Foreininga Leser søker bok har sett nytt søkjelys på desse problemstillingane.

"Leser søker bok" har fått ei eingongsløyving på 2 mill. kroner frå Sosial- og helsedirektoratet for 2002-2003.

Dette er eit oppgåvekompleks som vedkjem fleire departement. Det er viktig å få i stand ein god og løpande dialog mellom desse og relevante interesseor- ganisasjonar, mellom anna for å få vurdert korleis det betre kan leggjast til rette for utvikling, produksjon og formidling av tilrettelagd litteratur for alle former for lesehemningar.

1.9.8 Litteratur på nynorsk

Dersom ein ser bort frå skulebøkene, er den norske bokbransjen dominert av bøker på bokmål, meir enn tilhøvet mellom talet på nynorsk- og bokmålsbrukarar skulle tilseia. Det Norske Samlaget, som årleg får driftsstøtte frå Kultur- og kyrkjedepartementet, er det einaste forlaget som gjev ut bøker i alle sjangrar på nynorsk, og det står no for om lag 73 pst. av alle nynorskutgjevingar. Departementet ynskjer å auka til- skotet til dette forlaget.

1.9.9 Kulturelt mangfald og litteratur

Både frambodet og formidlinga av litteratur i Noreg må avspegla den kulturelle og språklege bakgrunnen til alle som bur i landet i dag.

Betre utnytting av informasjonsteknologi og nasjo- nale, nettbaserte tenester saman med utbygging av biblioteka som møtestad vil vera ein framtidsretta stra- tegi. Det må vidare satsast på barnebiblioteka som kul- turformidlarar. I eit multikulturelt Noreg må biblioteka vera i front når det gjeld ytringsfridom og menings- mangfald, og dei skal formidla kultur- og litteraturut- trykk som speglar dagens samfunn.

1.9.10 Norsk Forfattersentrum

Å møta ein levande forfattar kan kveikja interessa for litteratur hjå mange, ikkje minst born og unge. Det er naturleg å byggja vidare opp under den formidlings- verksemda Norsk Forfattersentrum har utvikla den siste mannsalderen.

I 2002 fekk meir enn 100 000 elevar i alle skuleslag besøk av ein forfattar. Gjennom prosjektet Den kultu- relle skulesekken vil det venteleg liggja til rette for at Norsk Forfattersentrum får eit endå meir mangslunge og vidspreidd verkefelt.

1.9.11 Born og litteratur

Born møter i dag eit mangfald av medium og kul- turuttrykk, men lesing er likevel eineståande som erkjennings-, lærings- og opplevingsmetode. Hovudut- fordringa er å inspirera born til å lesa, og mange lese- lystprosjekt er etablerte dei siste åra. Slike prosjekt lyt det satsast på i åra framover.

Barnebiblioteka kan brukast som fyrtårn for utvik- ling av metodar for formidling, nye samarbeidsformer, ny institusjonsprofil og nye profesjonsroller.

Fleire undersøkingar har vist at lesedugleiken til norske born er for dårleg, og norske born og unge les mindre enn tilfellet er i andre land det er naturleg å samanlikna med. Dette gjeld i særleg grad gutane.

Foreininga !les byrja som eit leselestprosjekt og vart i 2000 etablert som foreining med 28 medlemmer. Dette er ein ideell organisasjon som skal arbeida for å fremja lesing, særleg mellom born og unge.

Den store statlege satsinga på stimulering av leselest og lesedugleik er det femårige prosjektet "Gi rom for lesing!" i regi av Utdannings- og forskingsdepartemen- tet. Det er rekna med å bruka om lag 100 mill. kroner dei fyrste tre åra. Det er lagt opp til samarbeid med

Barne- og familiedepartementet og Kultur- og kyrkje-departementet.

Utfordringane på dette området høyrer naturleg i hop med prosjektet Den kulturelle skulesekken.

1.9.12 Litteraturfestivalar

Litteraturfestivalar er viktige tiltak som skaper blest om litteratur og forfattarar, og som på den måten kan medverka til å fremja den allmenne interessa for litteratur som kunstform og kunnskapskjelde.

Fleire av festivalane får kvart år støtte over budsjettet åt Kultur- og kyrkjedepartementet.

Dei nynorske festspela er ei årleg markering av den nynorske skriftkulturen, med gode forfattarar, god musikk og gode bilete, og er ein del av verksemda til Nynorsk kultursentrum, det nasjonale dokumentasjons- og opplevingssentret for nynorsk skriftkultur. I dei ti åra festspela har vore skipa til, har det vore avvikla om lag 400 arrangement med meir enn 51 000 deltakarar.

1.9.13 Norsk litteratur i utlandet

Verksemda til NORLA (Norwegian Literature Abroad. Fiction & Non-fiction) er eit viktig tiltak for å fremja norsk litteratur utanfor landegrensene.

NORLA skal informera om og formidla norsk skjønn- og faglitteratur i utlandet i samarbeid med norske forlag og andre organ.

Tilskotet frå Kultur- og kyrkjedepartementet, som i 2003 utgjer nær 6,7 mill. kroner, er auka i høve til tidlegare år.

Dei viktigaste verkemidla er omsetjingsstøtta, som særleg går til land med vanskeleg økonomi, reisestøtte til forfattarar, dessutan deltaking på seminar, bokmesser og andre arrangement for å synleggjera norsk litteratur og utgjeving av publikasjonar.

1.10 Kunstnarane

1.10.1 Innleiande merknader

Ei rekkje institusjonar, støtteordningar og tiltak under budsjettet til Kultur- og kyrkjedepartementet har direkte innverknad på arbeidsvilkåra til kunstnarane.

Kultur- og kyrkjedepartementet og Utdannings- og forskingsdepartementet vil i samarbeid setja i gang eit arbeid med å kartleggja behovet for ulike kunstutdanningar og yrkesaktiviteten til kandidatar frå slike utdanningar, inkludert dei som er utdanna i utlandet.

Den siste stortingsmeldinga om kunstnarpolitikken, St.meld. nr. 47 (1996-1997) Kunstnarane, vart lagd fram av Jagland-regjeringa. Slik det vert formulert i denne meldinga, er hovudmålet for staten på kunstrområdet å skapa vilkår for at heile samfunnet skal kunna ta del i eit levande og mangslunge kunstliv. I erkjenning av at marknaden åleine ikkje er tilstrekkeleg for å sikra kvalitet, nyskaping og mangfald på kunstrområdet, må det offentlege inn med tiltak som skal tryggja eit mangfald av ulike kunstuttrykk av høg kvalitet.

Samhandlinga mellom staten og kunstnarane om kunstnarpolitiske spørsmål skjer mellom anna gjennom forhandlingar, drøftingar og ulike møte. Regel-

verksavtalen frå 1978 som inneheld reglar for forhandlingar mellom staten og kunstnarorganisasjonane, vart oppsagd av kunstnarorganisasjonane i byrjinga av 1980-åra. Departementet har i samråd med organisasjonane ei tid arbeidd med å erstatta avtalen med eit meir enkelt regelverk som er betre tilpassa tilhøva i dag. Eit nytt regelverk skal regulera i kva samanhengar partane skal møtast, og dessutan innehalda prosedyreglar for slike møte. Departementet vil leggja til grunn at det ikkje er aktuelt å innføra forhandlingsrett for talet på og storleiken på stipend og garantiinntekter eller for tiltak for å fremja auka bruk av kunstnarlege prestasjonar. Dette er budsjettspørsmål som ikkje bør vera gjenstand for forhandlingar.

Det kan ikkje lenger vera eit mål at den statlege innsatsen på feltet skal kunna innehalda ein automatisk økonomisk vokster etter kor stor tilvoksteren av kunstnarar er. Det er behov for meir fleksible ordningar som er betre tilpassa arbeidsformene på dagens kunstfelt. Samstundes bør det vera eit grunnprinsipp at ordningane fremjar kunstnarleg produksjon med høg kvalitet.

1.10.2 Garantiinntekt

Garantiinntekta (GI) inneber på den eine sida ein relativt trygg økonomisk situasjon som gjev høve til kunstnarleg fridom og fagleg fordjuping. På den andre sida låser garantiinntektsordninga ein stor del av dei kunstnarpolitiske midlane til ei lita gruppe kunstnarar, og ordninga gjev lite rom for kontinuerlege kvalitetsvurderingar. For å gjera bruken av midlane meir fleksibel tek departementet sikte på å overføra ein del ledige garantiinntektsmidlar til arbeidsstipend.

Departementet går framleis inn for ei fri vurdering av ledige garantiinntekter, slik at ein kan styrkja kunstfelt der det er spesielle behov. I dette ligg det òg at ein kan omgjera "frie" garantiinntektsmidlar til arbeidsstipend. Med ei slik omgjering tek departementet sikte på at kvar garantiinntekt skal erstattast av to arbeidsstipend.

Departementet går inn for at yrkesaktivitetsvurderinga skal vera slik at dei som over tid har så låg dokumentert yrkesaktivitet at dei i realiteten ikkje lenger kan seiast å vera yrkesaktive, misser retten til garantiinntekt.

Det er behov for å vurdere reglane om avkorting av garantiinntekta.

Reglane om avkorting av garantiinntekta bør vera eit element når ein vurderer eventuelle endringar, men dette må vegast opp mot mogelege uheldige verknader av eit slikt regelverk, mellom anna det byråkrati handhevinga av avkortingsreglane inneber.

1.10.3 Arbeidsstipend

Arbeidsstipend for kunstnarar bør styrkjast i åra framover. Talet på stipend bør aukast, mellom anna ved at ein over tid omprioriterer frå garantiinntekter til arbeidsstipend. Arbeidsstipenda bør innrettast på ein måte som tek vare på behova kunstnarane har for konsentrasjon og fagleg fordjuping.

I tillegg til å auka talet på arbeidsstipend bør stipendsummen for slike stipend tilsvare maksimal garantiinntekt og følgja lønsutviklinga tilsvarende lønssteg 1.

For å skapa større tryggleik i den kunstnarlege prosessen kan det i større grad leggjast opp til å innstilla og gjeninnstilla til femårige arbeidsstipend.

Det kan vidare vera relevant å vurdere andre typar langvarige stipend som skal møte behovet for fagleg konsentrasjon og fordjuping. Til dømes kan ein vurdere å opprette ei form for åremålsstipend som kan søkjast for ein lengre periode, til dømes ti år, med ei obligatorisk kvalitetsvurdering etter til dømes fem år.

Det kan vera behov for å vurdere ei ny stipendordning som skal vera særskilt tilpassa eldre yrkesaktive kunstnarar.

Ei arbeidsgruppe har gjeve framlegg om å opprette ti arbeidsstipend som er øyremerkte kunstnarar med minoritetsbakgrunn, utan omsyn til kunstform. Departementet er generelt skeptisk til øymerking av stipendmidlar. Departementet vil likevel sjå nærare både på dette framlegget og andre moglege verkemiddel.

1.10.4 Stipendstrukturen

For å oppnå større fleksibilitet og forenkling både for kunstnarane og i tilskotsforvaltninga bør det vurderast å utvikle dei fem små stipendordningane med eigne føremål og tildelingskriterium. Midlane bør leggjast inn i ei ny stipendordning, der søkjaren sjølv definerer kva stipendet skal brukast til ut frå eigne behov i den kunstnarlege verksemda.

Departementet gjer framlegg om at ein held fast på det ordinære arbeidsstipendet og på arbeidsstipendet for yngre/nyetablerte kunstnarar. Dei andre fem diversetipenda bør ein vurdere å slå saman. Det gjeld følgjande ordningar: Reise- eller studiestipend, vikarstipend, etableringsstipend, etableringsstipend for skjønnlitterære forfattarar og omsetjarar, og materialstipend.

1.10.5 Strukturen på stipendkomiteane

Apparatet som fordeler statlege stipend og garantiinntekter til kunstnarar, er av historiske grunnar svært omfattande i Noreg. Det er eit mål å tilpassa strukturen betre til situasjonen i dagens kunstfelt ved å gjere stipendkomité-strukturen enklare. Forenklinga kan gjerast ved at den noverande ordninga med 24 fagspesifikke stipendkomitear vert erstatta av ei løysing med langt færre, kan henda så få som fem eller seks større komitear.

Kunstnarrepresentantar bør framleis utgjera eit fleirtal i komiteane, men i tillegg kan kunstvitarar og kunstekspertar som kjenner dei kvalitetskrava som gjeld i ulike fagmiljø og institusjonar, med fordel supplera stipendkomiteane slik som i kunstforvaltninga elles.

Etter ein forenkla komitéstruktur bør dei nye komiteane dekkja områda litteratur og annan skriftbasert kunst, visuelle kunstartar, skapande musikk, utøvande musikk og scenekunst.

Ein slik komitéstruktur har som føresetnad at det bør vera fleire medlemmer i kvar komité enn det som gjeld i

dag. Oppnemning bør gjerast av eit organ med "arm-lengds avstand" frå departementet, etter framlegg frå kunstnarorganisasjonane og helst også frå dei kunstfaglege utdanningsinstitusjonane.

1.11 Friviljug innsats på kulturfeltet

1.11.1 Dei friviljuge organisasjonane og kulturlivet

Historisk sett har sivile, friviljuge samanslutningar vore ein viktig del av det norske samfunnet.

Mesteparten av midlane på det statlege kulturbudsjettet går til å støtta det profesjonelle kulturlivet i Noreg. Men departementet legg samstundes vekt på at dei friviljuge organisasjonane har ei viktig rolle å spela i samfunnet, og at det er om å gjera å stimulere innsatsen og deltakinga i friviljug aktivitet i regi av organisasjonane. Dei friviljuge organisasjonane har ulike funksjonar som har mykje å seia både for samfunnet generelt og for kulturlivet spesielt:

- Dei friviljuge organisasjonane er viktige i kraft av det arbeidet dei utfører. Dersom det friviljuge arbeidet vart borte, måtte mykje av dette erstattast av betalt arbeid som truleg ville kosta staten milliardar av kroner.
- Friviljuge organisasjonar har også ein viktig funksjon som demokratiske aktørar.
- Dei friviljuge organisasjonane skaper mange former for sosial fellesskap.
- Friviljuge samanslutningar har evne til å skapa tilitt i samfunnet.
- Dei friviljuge organisasjonane har stort potensial for å skapa engasjement.
- Friviljuge samanslutningar medverkar til mangfaldet i samfunnet.
- Friviljuge organisasjonar fungerer som rekrutteringsarena for deltaking i kulturlivet på mange nivå.

1.11.2 Frifond - tilskotsordninga for lokalt friviljug arbeid blant born og unge

Tilskotsordninga til lokalt friviljug arbeid blant born og unge, Frifond, går over budsjetta til to departement, Barne- og familiedepartementet og Kultur- og kyrkje-departementet. Pengane går til lokale grupper og lag og vert kanaliserte via tre landsomfattande paraplyorganisasjonar etter ein fordelingsnøkkel. Det er Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU), Norges musikkråd (NMR) og Norsk Amatørteaterråd (NAT). Midlane skal brukast til eit breitt spekter av lokale aktivitetar blant born og unge.

Frifond-ordninga vart evaluert i 2002 på oppdrag av dei to departementa. Ein hovudkonklusjon i evalueringsrapporten er at noverande fordelingsmodell i regi av dei tre paraplyorganisasjonane stort sett fungerer tilfredsstillande. Men den noverande løyvingmodellen har likevel klåre ulemper. Frifond-løyvingane når ikkje godt nok ut til frittstående lag, dvs. til den lokale aktiviteten som ikkje er knytt til ein landsomfattande organisasjon.

Med verknad frå 2003 vart Frifond tilført ein øyremerkt del av midlane til kulturområdet frå speleoverskotet. Prognosane for speleoverskotet tilseier at den delen av overskotet som skal gå til Frifond, vil utgjera om lag 135 mill. kroner frå og med 2005. I tillegg kjem det som vert løyvt til ordninga over statsbudsjettet. Både resultatet av evalueringa og behovet for å kvalitetssikra ordninga med tanke på den monalege auken i den økonomiske ramma for ordninga tilseier ei justering av korleis midlane i Frifond-ordninga vert kanaliserte til målgruppene. Barne- og familiedepartementet og Kultur- og kyrkjedepartementet har på denne bakgrunn vurdert ulike alternativ til den noverande modellen:

- Paraplyorganisasjonane som tilskotsforvaltarar
- Sentral forvaltning
- Kommunal forvaltning
- Ansvarsdeling mellom organisasjonane og kommunane

Barne- og familiedepartementet og Kultur- og kyrkjedepartementet ser både føremoner og ulemper ved dei ulike modellane som her er skisserte. Røynslene med Frifond-ordninga så langt har vist at paraplyorganisasjonane har problem med å nå tilfredsstillande ut til målgruppene for ordninga. På den andre sida har dei tvillaust verdfull kompetanse på området. Ei sentral statleg forvaltning vil betre kunna tryggja krav om likebehandling og effektiv ressursbruk, men samstundes innebera ei svekking av den lokale forankringa av ordninga. Dei to departementa ser alt i alt store føremoner med ein modell som legg til rette for ei betre lokal forankring og ein heilskapleg politikk overfor born og unge lokalt ved å gje kommunane ein sentral plass i Frifond-ordninga.

1.12 Verkemiddel - nærare om nokre aktuelle spørsmål

1.12.1 Innleiande merknader

Denne meldinga legg ikkje opp til omfattande endringar i den statlege verkemiddelbruken på kulturområdet.

Det er likevel somme konkrete verkemiddelspørsmål som på ulik måte har vore framme i det kulturpolitiske ordskiftet, og som det difor er på sin plass å drøfta særskilt i denne meldinga. Fyrst og fremst gjeld dette Norsk kulturråd.

Vidare vert spørsmålet om kulturlov kommentert, og det er dessutan tenleg å seia litt om kunnskapsbehovet i form av forskning og utgreiing om kultursektoren.

1.12.2 Om Norsk kulturråd

Gjennom alle dei snart 40 åra institusjonen har vore til, har Norsk kulturråd spela ei viktig rolle i kulturpolitikken. Ei styrking av det såkalla frie feltet i åra frametter vil samstundes kunna innebera ei ytterlegare styrking av Norsk kulturråds posisjon.

1.12.2.1 VURDERING AV REGELVERKET

Generelt er regelverket prega av at det er vorte til på ulike tidspunkt, og at det ikkje på noko tidspunkt etter

at Kulturrådet vart skipa, er gjort ei samla gjennomgåing av det formelle grunnlaget.

Forskriftene for tilskotsordningane er i all hovudsak uproblematisk. Det er historiske grunnar for at støtte til scenekunst er skild ut i ei særskild forskrift, medan andre støtteordningar vert regulerte generelt. Departementet vil vurdere om det vil vera tenleg å slå dei to forskriftene saman til ei. I denne forskrifta vil ein så også kunna ta inn andre tilskotsordningar.

Innkjøpsordninga for litteratur er ikkje regulert i forskrift i det heile, men følgjer av avtale mellom forlaga og Kulturrådet. Det vil vera tenleg at hovudtrekka i ordninga vert fastsett på ein lettare tilgjengeleg måte.

Regelverket for Kulturrådet og Kulturfondet inneheld ikkje særleg klåre reglar for kor sjølvstendig Kulturrådet skal vera i høve til Stortinget og til departementet når det disponerer over Kulturfondet. Det inneheld heller ikkje noko om at tilskot over Kulturfondet ikkje skal gå til permanente tiltak.

Arbeidsdelinga mellom departementet og Kulturrådet har i all hovudsak fungert godt. Likevel vil det vera tenleg å sjå nærare på korleis det samla regelverket kan gjevast ei meir samla og heilskapleg form, mellom anna for å klargjera kompetansetilhøva ytterlegare.

1.12.2.2 KULTURRÅDET SOM UAVHENGIG FORVALTNINGSORGAN - SPØRSMÅLET OM INSTRUKSJONSRETT

Reguleringa av kor fritt Kulturrådet står i å nytta midlane som vert løyvde til Norsk kulturfond, er vag. Dette er eit sentralt spørsmål, og i meldinga vert spørsmålet om instruksjonsrett for departementet og Stortinget drøfta noko nærare.

I forvaltningsrettsteorien er det lagt til grunn at eit kollegialt forvaltningsorgan kan ha ein uavhengig status når samansetjinga av organet er gjort ut frå å samla særskild ekspertise på eit område. Dette er klart tilfelle ved oppnemninga til Kulturrådet.

Samla sett taler mange tilhøve for at Kulturrådet bør ha ei uavhengig stilling i høve til Stortinget og regjeringa, i alle fall for ein del av dei midlane det disponerer, nettopp av di det gjev eit godt grunnlag for at rådet kan vera ein slik aktør i den dynamiske utviklinga som det til no har vore.

1.12.2.3 KORLEIS FORMA UT NYTT REGELVERK

Jamvel om behovet ikkje er akutt, bør det setjast i gang eit arbeid med å forma ut eit nytt regelverk for Norsk kulturråd. Det nye samla regelverket bør ordnast i to delar, ein del som regulerer organiseringa av Kulturrådet og tilhøvet mellom rådet, departementet og Stortinget, og ein del som regulerer tilskotsordningane og dermed tilhøvet mellom tilskotsmottakarar og rådet.

Det grunnleggjande regelverket bør utformast i lov, ikkje som no i plenarvedtak. Det høver som lovgjeving av di det har synt seg å vera lite behov for endringar over tid, og av di lovs form vil vera betre eigna til å regulera instruksjonsrett for Stortinget. Ei tilskotsforskrift vil då kunna vera heimla i lova.

1.12.2.4 TILHØVET TIL ABM-UTVIKLING

Det samordna forvaltningsblikket på saksfelte arkiv, bibliotek og museum som skipinga av fagorganet ABM-utvikling mogeleggjjer, kan òg innebera at det etter kvart vil vera tenleg å gjera somme justeringar i oppgåvedeling og grenselinene mellom dette organet og Norsk kulturråd.

Departementet vurderer likevel situasjonen slik at det ikkje ligg føre eit akutt behov for opprydding.

Departementet vil i nær dialog med Norsk kulturråd og ABM-utvikling løpande vurderer mogelege gråsonar og høvelege åtgjerder for å løysa dei vanskaner som måtte oppstå.

1.12.2.5 SAMANSETJINGA AV RÅDET

Departementet kan ikkje sjå at det ligg føre sterke grunnar for å tilrå endringar i samansetjinga av rådet i samband med nyoppnemninga frå 2005.

1.12.2.6 ORDSKIFTET OM REGIONALISERING

I det kulturpolitiske ordskiftet har spørsmålet om ei regionalisering av Norsk kulturråd vore framme.

Alt i alt tykkjast det ikkje vera avgjerande grunnar for å leggja om forvaltninga av Kulturfondet i ei meir regional lei. Men samstundes er det viktig å ha auga for at Norsk kulturråd til kvar tid skal fanga opp verdfulle prosjekt og planar i heile landet.

1.12.2.7 NOKRE HOVUDKONKLUSJONAR

- Gjeldande styringsgrunnlag er samansett og prega av å ha vakse fram over tid. Det er lite dekkjande for den samla verksemda i Kulturrådet. Omfanget av instruksjonsrett for overordna organ er uklårt utforma. Styringsgrunnlaget bør difor reviderast.
- Framtidig regelverk bør delast i to: Ein grunnleggjande del om organisering, oppgåver og styringsstruktur, som bør vedtakast som lov, og ein underordna del om dei einskilde tilskotsordningane m.m., som framleis bør vera i forskrift.
- Overføring av forvaltningsansvaret for ein del faste tiltak frå departementet til Norsk kulturråd kan gjennomførast utan at ein svekkjer dei gode sidene ved verksemda i Kulturrådet.
- Norsk kulturråd bør vidareførast som eit samla landsdekkjande fagorgan.

1.12.3 Spørsmålet om kulturlov

Med jamne mellomrom dukkar det opp ynske og krav om ei kulturlov. Ynsket er fyrst og fremst eit uttrykk for å gje kultursektoren som totalitet eit sikrere fundament, både statusmessig og økonomisk.

Eit hovudpoeng i argumentasjonen for ei kulturlov er at ho skal sikra finansiering av tiltaka i kultursektoren.

Dersom departementet skal gå vidare med vurderingar av ei eventuell kulturlov, vil det vera uaktuelt å gå inn på framlegg som inneber å lovfesta spesielle pro-sentsatsar o.l. til kultursektoren.

Heller ikkje er det aktuelt å vurderer lovfesting av organisatoriske prinsipp for korleis til dømes kommunane skal leggja opp engasjementet sitt i kultursektoren.

Etter departementet sin oppfatning er det berre ei allmenn kulturlov som det kan vera aktuelt å vurderer, dvs. ei lov som eventuelt lovfestar at stat, fylkeskommunar og kommunar skal leggja til rette for, støtta og fremja eit sett av kulturtiltak som ibuarane kan oppleve og ha glede av.

Ei eventuell kulturlov vil isolert sett ikkje sikra kultursektoren anna enn ein viss minimumsinnsats. Utan kopling til økonomiske rammevilkår vil ei kulturlov i seg sjølv ikkje skapa betre utgangspunkt for kultursektoren.

I aukande grad er òg utforming og gjennomføring av kulturpolitikk påverka av internasjonalt avtaleverk, i fyrste rekkje gjennom EØS-avtala og medlemskapen i WTO. Spørsmålet er då i kva grad og på kva måtar ein kan ta i bruk kulturpolitiske verkemiddel for å støtta kulturytringar som er viktige i norsk samanheng.

1.12.4 Kunnskapsbehov og FoU om kultursektoren

I åra frametter vil departementet føra ein løpande dialog med Noregs forskingsråd, Norsk kulturråd og ABM-utvikling om forskings- og utgreiingsbehova. Departementet vil ha interesse av at FoU-innsats over tid kan gje ny kunnskap om heile kultursektoren, og vil følgjeleg vurderer tiltak som kan gje ei slik utvikling.

1.13 Kulturbygg

1.13.1 Innleiande merknader

Kulturtiltak krev fysiske rammevilkår som gjer det mogeleg å realisera dei måla som gjeld for dei respektive institusjonane eller prosjekta.

I framstillinga nedanfor er siktemålet med utgangspunkt i dei eksisterande ordningane å skissera ein tenleg modell for korleis kulturbygg bør handterast forvaltningsmessig i åra frametter.

1.13.2 Rom for kunst - midlar frå Norsk kulturfond

Norsk kulturråd har heilt sidan organet vart skipa i midten av 1960-åra nytta ein del av fondsmidlane til kulturbygg. Medan 33 pst. gjekk til kulturbygg i 1965, utgjorde dette berre om lag 3 pst. av dei samla fondsmidlane i 2002.

Avsetjinga har tradisjonelt gått til toppfinansiering av spesialbygg som ikkje har falle inn under ordninga for lokale og regionale bygg, eller som ikkje har fått tilskot frå løyvingane til nasjonale kulturbygg.

Norsk kulturråd yngskjer i åra framover fyrst og fremst å medverka til å utvikla nye arenaer for formidling av kunst.

Departementet legg til grunn at dette i investerings-samanheng vil vera ei tenleg hovudprioritering for Norsk kulturråd i komande år.

1.13.3 Evalueringa av ordninga for tilskot til lokale/regionale kulturbygg

Tilskotsordninga for lokale og regionale kulturbygg var tidlegare knytt til ein eigen post i statsbudsjettet (kap. 320 post 60), men no vert desse tilskota henta frå spelemidlane, med 45 mill. kroner i 2003.

Ein stor del av forvaltningsoppgåvene i tilknytning til denne tilskotsordninga er delegert til fylkeskommunane.

Ordninga er nyleg evaluert. Evalueringsrapporten tilrår å vidareføra ordninga, men med ein del justeringar.

På grunnlag av ein konkret og djupare analyse av kulturbygg i tre ulike regionar deler rapporten bygningane inn i kategoriane forsamlingshus og kulturhus. Denne inndelinga går på tvers av oppdelinga i lokale og regionale bygg etter tilskotsordninga.

1.13.4 Ny, desentralisert ordning for tilskot til kulturhus

Med tilvising til evalueringa av den noverande ordninga med statlege tilskot til lokale og regionale kulturbygg vil departementet tilrå ei ny, desentralisert ordning for tilskot til kulturhus. Ordninga bør tilførast 40 pst. av den delen av spelemiddeloverskotet som skal nyttast til kulturbygg. Frå 2005 vil dette utgjera overslagsvis 55 mill. kroner.

Midlane vert stilte til rådvelde for fylkeskommunane som bør stillast nokså fritt i bruken av desse midlane. Midlane bør kunna nyttast både til nybygg og ombygging eller modernisering, men ikkje til ordinært vedlikehald eller drift. Tilskot til bibliotekbussar kan inngå i ordninga.

1.13.5 Ny ordning for tilskot til regionale møteplassar og formidlingsarenaer for kultur

I departementet ligg det føre ei rad søknader om tilskot frå budsjettposten til nasjonale kulturbygg (kap. 320 post 73). Brorparten av desse har ein karakter og eit omfang som gjer det naturleg å kategorisera dei som regionale prosjekt.

Departementet vil tilrå at regionale prosjekt i åra frametter vert delfinansierte med midlar frå den delen av spelemiddeloverskotet som skal nyttast til kulturbygg. For å kunna dekkja ein rimeleg del av dei melde behova bør 60 pst. av dette øyremerkte spelemiddeloverskotet setjast av til slike tiltak. Frå 2005 vil dette utgjera overslagsvis 80 mill. kroner.

1.13.6 Nasjonale kulturbygg

Dei siste åra har posten for tilskot til nasjonale kulturbygg (kap. 320 post 73) femna om fleire prosjekt enn det som har vore vanleg tidlegare. I hovudsak har dette samanheng med gjennomføringa av programmet med såkalla fylkestusenårsstader.

I åra frametter vil kategorien nasjonale kulturbygg både femna om prosjekt av eit særleg stort omfang, prosjekt der statenleine skal dekkja ein særleg stor del av dei samla investeringskostnadene, og andre prosjekt som etter sin karakter utan vidare høyrer heime i denne kategorien.

1.13.7 Statlege bygg

Det vert lagt til grunn at investeringsprosjekt ved statlege institusjonar skal fremjast som før med løyvingar over budsjettet åt Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

2. KOMITEENS MERKNADER

2.1 Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Eirin Faldet, Trond Giske og Torny Pedersen, fra Høyre, Afshan Rafiq, lederen Sonja Irene Sjøli og Ole-mic Thommessen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Berge og May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen og Ola T. Lånke, og fra Senterpartiet, Eli Sollied Øveraas, slutter seg til meldingens prinsipielle utgangspunkt om at kultur har en verdi i seg selv. Dette bunner i erkjennelsen av at det enkelte mennesket har behov utover det materielle, og at kunst og kultur er nødvendige forutsetninger for et fullverdig liv. Det hele mennesket er et menneske med reelle muligheter til å bruke sin skaperkraft uansett utgangspunkt, fysisk, sosialt eller intellektuelt. Dette anviser et samfunn som gir den enkelte de best mulige forutsetninger for kreativ utfoldelse og faktisk handlingsrom.

Komiteen mener samfunnsutviklingen kommer til å kreve en mer aktiv kulturpolitikk i årene som kommer.

Komiteen merker seg de analyser meldingen gjør i forhold til globalisering, utdanning, generasjonskultur, demografi, individualisering og teknologi. Komiteen mener dette utgjør et spennende bakteppe for utformingen av kulturpolitikken i en periode som først og fremst vil være kjennetegnet av store endringer. Komiteen vil komme tilbake til dette i forbindelse med merknadene til det enkelte kapittel.

Komiteen vil understreke at behandlingen av Kulturmeldingen først og fremst berører hovedtrekkene i kulturpolitikken. Derfor vil mange enkeltinstitusjoner og prosjekter på kulturfeltet som komiteen er opptatt av, likevel ikke være omtalt. Disse er det naturlig å komme tilbake til i andre sammenhenger, som for eksempel i budsjettbehandlingen.

Hovedprioriteringer

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti legger det enkelte menneskets behov for kunst og kultur til grunn for sin politikk. Evne og mulighet til opplevelse, og til selv å delta, representerer grunnleggende verdier i et menneskes liv. Forutsetningene for å være en aktivt deltagende samfunnsborger, med en god følelse av tilhørighet, ligger i betydelig grad nedfelt i vår kulturelle kompetanse. Fra hvert vårt individuelle ståsted deltar vi ut fra våre personlige forutsetninger i det frodige kulturelle fellesskap samfunnet er. Jo sterkere vår individuelle kulturelle kompetanse er, jo bedre vil samfunnet derfor fungere. Disse medlemmer vil arbeide for et samfunn med kvalitet i alle ledd. Dette betyr en kulturpolitikk som gir alle mulighet til deltagelse uansett den enkeltes verdiforankring, fysiske, sosiale eller intellektuelle utgangspunkt. Disse medlemmer mener at kunst og kultur har en verdi i seg selv. Gjennom opple-

velse av kunst blir vi alle deltagere i den store fortellingen om vårt samfunn, og dets historie og tradisjoner. Kulturlivet representerer således sentrale verdier knyttet til begreper som tilhørighet og identitet.

Disse medlemmer mener det er viktig å etterspørre kvalitet i alle sammenhenger. Kvalitet er et relativt begrep der vekslende historiske epoker, og ulike kunstneriske uttrykk, vil vektlegge forskjellige kriterier. Disse medlemmer mener det er kulturpolitisk viktig at man til enhver tid har en kvalifisert offentlig debatt om kvalitet, og at det over tid er riktig å bruke kvalitet som et viktig kriterium i forhold til bruk av offentlige midler.

Disse medlemmer legger vekt på viktigheten av å ta vare på, og formidle, vår kulturarv. Tilhørighet til kulturarven styrker vår identitet som enkeltmennesker og vårt felles kulturelle referansegrunnlag som nasjon.

Disse medlemmer mener det er svært positivt at Kulturmeldingen for første gang også omfatter Den norske kirke, og gjennom dette setter vår kristne kulturarv inn i et kulturpolitisk perspektiv. Bibelen har gjennom historien vært vårt viktigste kunstneriske referanseverk, og gjennom en tusenårig historie har kristendommen satt sitt preg på vårt samfunn og vært en rammebetingelse til inspirasjon innenfor alle kunstarter.

Disse medlemmer mener mangfold er en nødvendig forutsetning for et vitalt kulturliv. I et lite land som vårt vil de nasjonale nettverkene ofte være små og rekruttere sine deltagere fra en temmelig lik bakgrunn. Som de fleste andre vestlige land har Norge en betydelig offentlig finansiering av kulturlivet som det også i fremtiden vil være nødvendig å videreføre. I dette bildet mener disse medlemmer det er viktig å være oppmerksom på at faste organisasjonsstrukturer, ensidig sammensetning av besluttsende organer og ensidig offentlig finansiering, kan virke hemmende i forhold til styrken i mangfoldet. Disse medlemmer mener derfor det blir en viktig kulturpolitisk oppgave i årene som kommer å finne frem til virkemidler som motvirker ensretting. Dette kan eksempelvis dreie seg om organiseringen av det offentlige virkemiddelapparatet, tilrettelegging for større privat engasjement eller styrking og utvidelse av faglige nettverk på tvers av genre, landegrenser og fagområder. Disse medlemmer vil også peke på den ensrettingen vi ser gjennom stadig sterkere kommersialisering. Stadig flere produkter og uttrykk blir strømlinjeformet med tanke på et bredt internasjonalt marked, ofte med forflatning til følge. Disse medlemmer mener derfor det på kulturområdet, som ellers, er viktig å ha kvalitetsbevisste og kritiske forbrukere. Disse medlemmer vil i denne sammenheng peke på betydningen av et generelt høyt kunnskapsnivå, og høy kulturell kompetanse i befolkningen.

Disse medlemmer mener det vil være en viktig utfordring for kulturpolitikken i årene som kommer å finne frem til et hensiktsmessig balansepunkt mellom børs og katedral. En stadig større kommersielt basert kulturproduksjon stiller nye krav til virkemidler og føringer i forhold til de offentlige bidrag som gis.

Disse medlemmer mener de offentlige bidragene skal understøtte de virksomheter som ikke selv har kommersiell bærekraft, men som er nødvendige for å opprettholde mangfold og kvalitet.

Disse medlemmer ser at den store økningen i forbruket av kultur i den vestlige verden også i vårt land gir nye muligheter for kulturbasert næringsutvikling i årene som kommer. Det er av stor betydning for denne utviklingen at det er et godt klima for samarbeid og kompetanseutveksling. Kulturpolitikken har her en viktig oppgave. Kulturlivet er bærer av viktige kompetanser for å stimulere kreative prosesser. Det er en alminnelig oppfatning at Norge i fremtiden kommer til å behøve sterke skapende miljøer med stor evne til å sette trender og bidra til innovasjon og omstilling. Her vil et deltagende kulturliv være en viktig stimulans. Disse medlemmer mener derfor det er nødvendig at det utvikles gode arenaer der kulturlivets og næringslivets kompetanser naturlig møtes.

Disse medlemmer legger stor vekt på det frivillige kulturlivet. Disse medlemmer ser det som svært viktig at vi i morgendagens samfunn har med oss den samfunnsånd som kommer til syne i det frivillige feltet. Disse medlemmer ønsker en politikk på dette området som er rettet inn mot generelle stimulerende virkemidler så som tilrettelegging av arenaer og kompetanseheving. Disse medlemmer vil særlig påpeke at det er viktig at offentlige tiltak ikke rettes inn slik at de overflødiggjør den frivillige innsatsen, og dermed undergraver den innsatsvilje, glede og entusiasme denne representerer. Disse medlemmer mener de frivillige organisasjonene i vårt land representerer viktige verdier vi må ivareta i fremtiden.

Disse medlemmer viser til at globaliseringsprosessene vil føre til et tydeligere fokus på nødvendigheten av å ivareta det internasjonale mangfold av kulturer. For vårt land vil dette bety en forsterket innsats for å opprettholde en kulturell hjemmebane med tilstrekkelige karakteristika til at man i et langsiktig perspektiv vil definere den som norsk. Skal vi makte dette er det av stor betydning at vi har en stor produksjon innenfor hele bredden av kulturuttrykk. Kanskje særlig er det her viktig å legge vekt på innholdsproduksjon på nett. Dette vil dels handle om å øse fra de kildene vår egen kulturarv representerer, og dels vil det handle om å søke styrket kulturell vitalitet gjennom aktive møter med uttrykk fra andre kulturer.

Disse medlemmer vil peke på at kultur skapes der kulturer møtes. Et viktig suksesskriterium for en fremtidig levende norsk kultur vil derfor handle om vår evne til å møte impulser fra verden omkring oss. Vi har således en aktiv interesse av å være oppsøkende overfor det nye, og søke å være aktive deltagere i internasjonale nettverk.

Disse medlemmer mener at dette henger sammen med den evne vi som enkeltmennesker har til positiv utveksling av tanker og ideer. Vårt engasjement må derfor være tuftet på nysgjerrighet, toleranse og de mellommenneskelige rammer menneskerettighetene setter.

Disse medlemmer vil understreke at vi som aktive deltagere i globaliseringsprosessen har et medansvar for å opprettholde menneskehetens kulturelle mangfold. Den utenrikskulturelle politikken må derfor medvirke til kulturell pluralisme og språklig mangfold globalt. Kulturelt mangfold er en viktig forutsetning for at menneskeheten, også på lang sikt, skal opprettholde sin kulturelle vitalitet. I den forskjellighet som finnes mellom verdens folkegrupper ligger store skatter etterslektene vil høste av. I denne sammenhengen blir ivaretagelsen av vår egen kulturarv den første selv-sagte oppgave.

Disse medlemmer mener på generelt grunnlag at den fremlagte meldingen legger ambisiøse mål for kulturpolitikken fremover, ikke minst økonomisk ved at det på en rekke felter gis signaler om betydelige oppjusteringer. Disse medlemmer har særlig merket seg det frie feltet innenfor teater og dans, folkekulturen og festivalfeltet.

Disse medlemmer vil også særlig fremheve de viktige endringer meldingen signaliserer når det gjelder ønsket om mangfold og vårt forhold til kulturer i andre land.

I forhold til de enkelte tiltak viser disse medlemmer til merknader for de enkelte kapitler.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil ha ein ny giv i kulturpolitikken; Det er tid for det store kulturløftet. Desse medlemene ønskjer ein offensiv kulturpolitikk som legg til rette for eit mangfald av ulike kulturtilbod og kunstnariske uttrykk. Desse medlemene har ein visjon om at Noreg skal bli ein kulturnasjon som legg vekt på kultur i alle delar av samfunnslivet. Utan kunst og kultur blir Noreg eit fattig land.

Desse medlemene ser på kulturen som eit viktig element i samfunnsbygginga og meiner kulturen har stor verdi på mange område. Samtidig må det strekast under at kunsten og kulturen ikkje skal underleggjast utanforliggende mål. Kulturpolitikken må respektere kunsten og kulturen sin eigenverdi.

Desse medlemene meiner kulturmeldinga, slik ho ligg føre frå Regjeringa, ikkje inneber forpliktande lovnader om auka satsing på kulturfeltet. Desse medlemene meiner det vil vere umogeleg å innfri dei mange måla på området utan at det samtidig skjer ein stor auke i løyvingane til kulturen. Desse medlemene meiner det er behov for ei kraftig oppvurdering av den rolla kunsten og kulturen spelar og har som mål at innan 2014 skal om lag 1 pst. av statsbudsjettet gå til kulturformål. Dette svarar til ein auke på om lag 1,3 mrd. kroner på inneverande års kulturbudsjett.

Desse medlemene viser til at svært mange område i samfunnet er regulerte av lover som forpliktar til satsing. Kulturområdet har inga slik lov, og mange innafor kulturfeltet har etterlyst dette. Desse medlemene ser positivt på innføringa av ei generell kulturlov, og meiner fordelane med ei slik lov ikkje er komne godt nok fram i meldinga. Desse medlemene meiner Regjeringa bør greie nærare ut om kor-

leis ei slik lov kan bli forma. Desse medlemene meiner formålet med ei lov ikkje er å regulere kulturfeltet i detalj, men å gi eit klart uttrykk for det ansvaret det offentlege har for å leggje til rette for at folket kan få tilgang til kulturopplevingar. Formålet skal vere å sikre eit mangfald av kulturaktivitetar over heile landet og å sikre alle tilgang til eit profesjonelt kunst- og kulturtilbod. Ei slik lov vil vere tenleg når det gjeld å synleggjere den viktige rolla kulturen har i samfunnet og vil gje det kulturpolitiske feltet tyngd og status.

Desse medlemene gjer følgjande framlegg:

"Stortinget ber Regjeringa greie ut om innføring av ei kulturlov."

Desse medlemene meiner kultur handlar om identitet og tilhøyrslø. Det å kjenne tilhøyrslø til eigen kultur, er ein føresetnad for å forstå andre kulturar. Auka globalisering gir kvar og ein av oss fleire kulturelle inntrykk raskare enn før. Ny teknologi formidlar informasjon på måtar som tidlegare var utenkelege. Dette har gjort det lettare å lære om andre kulturtradisjonar. Nye møteplassar skaper nye kulturuttrykk, og kulturtilbodet har blitt større og meir mangfaldig. Samtidig kan globaliseringa skape meir einsretting og kommersialisering av kulturen, noko som kan vere ein trugsel mot det same mangfaldet.

Desse medlemene vil streke under at tilgang til kulturgode ikkje skal vere reservert for ressurssterke grupper med god økonomi. Også i Noreg ser vi at marknadstenkinga pregar kulturpolitikken, mellom anna når det gjeld privatisering av kinodrift, auka eigendelar i kulturskulane og forslag om betaling på folkebiblioteka.

Desse medlemene meiner kulturmeldinga gir ei omfattande oversikt over struktur og aktivitetar i kultur-Noreg, men at ho har få eller ingen visjonar. Konkrete mål for dei ulike kunstformene og kultursektorane som vi kan strekke oss etter fram mot 2014, er fråverande. Desse medlemene meiner det er viktig at vi uttrykker slike mål i handsaminga av meldinga, og at dei blir gjennomførte og evaluerte i samband med framtidige statsbudsjett.

Desse medlemene oppfattar det slik at meldinga fyrst og fremst omtalar den statlege delen av kulturpolitikken som blir forvalta av Kultur- og kyrkjedepartementet. Meldinga løfter ikkje fram verken det lokale eller det internasjonale kulturarbeidet. Ho får heller ikkje fram at det er naudsynt med betre samarbeid om kulturpolitikk på tvers av departement og forvaltningsnivå. Desse medlemene meiner norsk kulturpolitikk i altfor liten grad er sektorovergripande, noko også kulturmeldinga viser. Utdannings- og forskningsdepartementet (kultur i skulen), Miljøverndepartementet (kulturminnevern) og Utanriksdepartementet (kultur i utlandet) er berre tre av departementa som har viktige kulturpolitiske oppgåver, utan at dette vert spegla i kulturmeldinga. Desse medlemene meiner at ei for stor oppsplitting er problematisk, og meiner Regjeringa bør gå igjennom korleis ein i langt større grad kan få ein heilskapeleg kulturpolitikk på tvers av sektorane.

Desse medlemene meiner i samband med dette at det må takast eit heilskapleg og samlande grep for å fremje lokalt kulturliv og frivillig engasjement på kulturfeltet. Det blir lagt ned eit stort frivillig arbeid på kulturfeltet rundt om i landet. Det er viktig at det offentlege legg forholda til rette for dette arbeidet.

Desse medlemene meiner splittinga av det statlege ansvaret for frivillig arbeid på kulturfeltet er lite tenleg og meiner det bør utviklast eit meir samlande og koordinerande ansvar for sektoren. Dette vil gjere det lettare å sjå korleis frivillig sektor samla sett kjem ut, til dømes i budsjettssamanheng, samanlikna med andre sektorar.

Desse medlemene ønskjer ein kulturpolitikk der det lokale og frivillige kulturarbeidet blir gitt høgare prioritet. Dette må gjerast utan at det blir skapt motsetnader mellom det lokale og det nasjonale, eller mellom amatørverksemd og profesjonell kunst- og kulturverksemd. Ein nasjonal kulturpolitikk må ta inn over seg at kunnskap og kompetanse er spreidd ut over heile landet. Desse medlemene meiner det må leggjast til rette slik at kunnskapen og kompetansen også kan brukast over heile landet.

Desse medlemene seier seg leie for at Regjeringa ikkje har følgd opp vilkåra Stortinget har sett om at auka tilførsle av spelemidlar til det frivillige kulturlivet gjennom Frifond-ordninga ikkje skulle føre til kutt i tilsvarande løyvingar på statsbudsjettet. Desse medlemene er nøgde med måten dei tre paraplyorganisasjonane LNU, NAT og NMR har forvalta midlane. Desse medlemene har vidare merka seg ønsket frå de tre organisasjonane om at Frifond-ordninga blir samla under Kultur- og kyrkjedepartementet og støttar forslaget om å vurdere å endre prosentfordelinga mellom dei tre organisasjonane, slik at fordelinga blir meir i tråd med talet på stønadmottakarar.

Desse medlemene vil leggje vekt på at kulturlivet treng gode stader å vere, stader som er egna til både å innøve og utøve kultur. Desse medlemene meiner Regjeringa ikkje har følgd opp den satsinga Stortinget har vedtatt når det gjeld lokale og regionale kulturbygg. Desse medlemene går imot framlegget i kulturmeldinga om at spelemidlane til kulturbygg skal delast opp i ein lokal og ein statleg del. Desse medlemene meiner høvet til å få prosjektstøtte til kulturbygg bør bli på same nivå som til idrettsbygg.

Desse medlemene vil streke under dei viktige oppgåvene kommunane og fylkeskommunane har når det gjeld å sikre og byggje ut gode kulturtilbod i heile landet. Desse medlemene meiner kulturmeldinga burde lagt meir vekt på dette som del av ei samla kulturpolitisk satsing.

Desse medlemene er uroa over finansieringa av fellesskapsordningane og den svært skeive fordelinga mellom privat og offentlig sektor som dagens regjering står for. Velferdsordningar er under press fordi Regjeringa ikkje gir kommunane nok pengar til finansiering av lovpålagte oppgåver innafør omsorg og skole, og fordi andre politikkområde blir truga av nedskjering. Prioritering av skattelette framfor styrking av økonomi til fellesskapstilbod fører til ytterlegare press på dette

området, og kulturfeltet kan bli taparen i kampen mot andre gode formål. Desse medlemene vil sikre at kunst- og kulturpolitikken får gode vekstvilkår i samfunnet, og at han ikkje blir ein salderingspost på tronge budsjett. Stram økonomi i kommunane, kombinert med mange lovpålagte oppgåver på ulike felt, gjer det svært vanskeleg for mange kommunar å gjere ein skikkeleg innsats på kulturfeltet - sjølv om viljen er til stades.

Desse medlemene er overraska over at meldinga ikkje legg meir vekt på at Noreg er eit fleirkulturelt samfunn. Desse medlemene meiner kulturtilbodet må vere breitt og spegle det fleirkulturelle. Minoritetskulturane må gjerast meir synlege, og det må satsast meir på dei gjennom synlege tiltak og konkrete prioriteringar.

Desse medlemene viser til at Sametinget har tatt på seg ansvaret for forvaltninga av fleire samiske kulturinstitusjonar. Desse medlemene vil leggje vekt på at det må løyvast nok midlar til at Sametinget kan ta vare på og fremje den samiske kulturen.

Desse medlemene vil peike på at kvinner framleis er underrepresenterte i sentrale posisjonar i norsk kulturliv, og at kulturmeldinga manglar eit tydeleg likestillingsperspektiv. Desse medlemene meiner det er viktig å sette i gang tiltak som gir meir likestilling innafor dei ulike kulturfelta.

Desse medlemene meiner det er særleg viktig å satse på kulturarbeid og kulturopplevingar for barn og unge. Eit kulturpolitisk løft er avhengig av at satsinga på den kulturelle skulesekken, kulturskular og estetiske fag held fram. Ei utfordring er å sikre gode produksjonar for den kulturelle skulesekken knytt til ein framtidig volumauke. Det må derfor arbeidast for å utvikle gode arenaer for kulturproduksjon ute i distrikta.

Desse medlemene ser satsing på kunsten som eit kjerneområde i kulturpolitikken. Kunst kan vere grensesprengjande. Nokre gonger vekkjer han ubehag, andre gonger inviterer han til ettertanke, eller han utfordrar rådande sanningar og moralske verdier. Enkelte gonger er det einaste målet med kunsten at han blir sansa som kunst i seg sjølv. Også kunst som berre blir opplevd av ein handfull personar er verdifull. Desse medlemene meiner talet på publikummarar eller produksjonar ikkje skal vere den einaste indikatoren for måloppnåing på kulturområdet. Desse medlemene meiner det er viktig at kunstpolitikken legg til rette for nyskaping, og at han har stort rom for det uvante og utviklande.

Desse medlemene viser til at kostnadene ved å vere kunstnar har auka dei siste åra. Desse medlemene meiner det snarast råd må gjerast ei undersøking av levakåra til kunstnarane, der ein ser nærare på arbeids- og inntektsforholda til kunstnarane.

Desse medlemene vil trekke fram den flotte utviklinga i norsk musikkliv dei siste åra. Både innafør klassisk, rock, pop og jazz kan ein vise til gode resultat, så vel nasjonalt som internasjonalt. For å sikre ei positiv utvikling framover må ein bruke ulike virkemiddel. Kunstnarane og formidlarane må sikrast gode vilkår, og næringspotensialet må ikkje forspillast. Desse

medlemene ser med interesse på dei visjonane og de konkrete forslaga musikkorganisasjonane har lagt fram i tiltakspakka Samstemt.

Desse medlemmene vil understreke at det er naudsynt med ein offensiv språkpolitikk. Det er særleg viktig å sikre at skoleelevar får god opplæring i begge målformer. Sidemålsopplæringa må utviklast og betrast, ikkje avviklast. Desse medlemmene meiner den nasjonale kulturpolitikken må ta eit særskilt omsyn til den nynorske skriftkulturen og står saman om framlegg som vil styrkje nynorsken fram mot 200-års-jubileet for Ivar Aasens fødsel i 2013.

Desse medlemmene vil vise til at Norsk Kulturråd fyller 40 år i 2005. Kulturrådet blei oppretta for å forvalte ei innkjøpsordning for litteratur i samarbeid med organisasjonane til forfattarane og forleggjarane. Desse medlemmene meiner det er avgjerande viktig for den norske politikken på litteraturfeltet at ordninga blir ført vidare og at det blir oppretta ei ny innkjøpsordning for sakprosa.

Desse medlemmene gler seg over den suksessen norsk film har opplevd dei siste åra. Desse medlemmene har som mål å styrkje norsk film ytterlegare framover. Dette kan gjerast ved å styrkje det gode arbeidet som allereie i dag skjer på regionalt nivå. Desse medlemmene har eit konkret mål om at Noreg skal produsere minst 20 langfilmar kvart år, og at 25 pst. av kinobesøket skal vere på norske filmar.

Desse medlemmene meiner teater- og dansegrupper må få meir pårekelege rammer for aktiviteten dei driv. Desse medlemmene meiner det må opprettast ein ordning som gjer at grupper som har fått fleirårig støtte frå Fri scenekunst-ordninga, kan løftast ut og få fast driftsstøtte for ein lengre periode.

Desse medlemmene meiner ein bør etablere ei eiga støtteordning for dans under Norsk Kulturråd og går inn for at Regjeringa lagar ein opptrappingsplan for løyvingane til dans og fri scenekunst.

Sjølv om mediepolitikk er handsama i ei eiga melding og derfor ikkje er ein del av kulturmeldinga, vil desse medlemmene streke under kor viktig der er med breidd og mangfald i medietilbodet. Det trengst ein aktiv og målretta politikk for å oppretthalde de små lokalavisene og mangfaldet av meiningsberande aviser.

Desse medlemmene vil jobbe for eit kulturløft som viser fram Noreg som ein framtidsretta kultur nasjon og står saman om viktige prioriteringar i kulturmeldinga.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet meiner at siden innledningen fra kulturministerens side er ment å ta for seg visjoner og de store linjene, så er det med beklagelse å melde at de store visjonene dessverre ikke er å finne i denne meldingen. Disse medlemmer viser til at det frivillige og lokale arbeidet, som både bidrar til rekruttering og talentutvikling til det profesjonelle kulturlivet, er nevnt på én side i en melding på 300, noe som er altfor lite.

Disse medlemmer vil vektlegge breddekulturen og gleden og mangfoldet som når langt flere enn noen spesielt interesserte i Oslo.

Disse medlemmer er ikke enig i kulturministerens tanker om at våre nye landsmenns kultur også må integreres i vår egen kultur, fordi den norske kulturen har de norske tradisjoner i seg, og det kan være farlig å kludre med våre kulturelle tradisjoner. Det går ikke mange år før våre egne tradisjoner er utvisket, og den norske kulturelle tradisjon blir fremstilt som en sammenrøre av ulike kulturelle innslag. Disse medlemmer kan ikke anbefale dette.

Disse medlemmer mener at kulturuttrykk og tradisjoner som bryter med menneskerettigheter ikke kan omfattes av innsatsen for å fremme kulturelt mangfold. Disse medlemmer mener det i våre tradisjoner eller kulturuttrykk ikke ligger noe som kunne bryte med menneskerettighetene. Disse medlemmer mener man ikke skal blande sammen norsk kultur og fremmede kulturer.

Disse medlemmer viser til at det medfører en del kostnader å drive med utenrikskulturell satsning, gjennom egne kultursjefer og kulturmedarbeidere i de ulike ambassadene og egne kulturkontorer i storbyene. Det å få internasjonale kunstnere innenfor ulike grener til Norge bør næringsliv og arrangører sørge for. Disse medlemmer kan ikke se at dette er en statlig oppgave.

Disse medlemmer ser viktigheten av samarbeid mellom kunst, kultur og næring, og disse medlemmer vil fremme forslag om ulike insitamenter for å få både nasjonalt og internasjonalt næringsliv på banen. Det kan være gjennom å gi næringslivet fradrag i skatten hvis de investerer i kunst og kultur, det kan være samarbeidsprosjekter med kunstnere og næringsliv hvor også det offentlige gjennom for eksempel fond eller en investeringsbevilgning, kan bidra. Siden avkastningen på fond for tiden er svært lav, mener disse medlemmer at investeringsbevilgning også kan egne seg.

Disse medlemmer mener det bør avsettes av allerede eksisterende kulturbudsjettramme 100 mill. kroner til en investeringspot, gjerne gjennom Innovasjon Norge eller Forum for Kunst og næring, for å stimulere næringslivet til å komme på banen når det gjelder å bruke og investere i kunst og kultur.

Disse medlemmer vil også peke på hvor liten fokus det er på breddekulturen. Det kan se ut som kunst og kulturlivet i Norge fortrinnsvis ut fra statsråden side skal bestå av etablerte kunst og kulturinstitusjoner som stort sett har tilholdssted i Oslo. Dette er ikke disse medlemmer fornøyd med. Disse medlemmer har tro på bredden i det norske kunst og kulturlivet, og vil peke på hvor mye amatører og frivillige makter å få ut av kulturkronene. Disse medlemmer vil derfor påpeke viktigheten av å holde på den strukturen som er i dag når gjelder ressurser til bredden innenfor kulturlivet, og ikke slik det gjøres nå, hvor man tar fra bredden for å gi til de etablerte institusjonene.

Disse medlemmer ønsker også at kultursektoren må underlegges krav til resultat og budsjett disiplin på lik linje med alle andre offentlige tjenester. Samtidig bør det være et overordnet mål at kulturinstitusjoner i størst mulig grad bør innrette seg etter private finansi-

eringskilder. Prosjekter bør ikke kunne påregne offentlig støtte som hovedinntektskilde.

Kulturmeldingen legger opp til en styrking av importen av internasjonale kunst- og kulturuttrykk, med særlig vekt på såkalt smale uttrykk. Disse medlemmer mener det ikke er statens eller det offentliges oppgave å importere slike kulturuttrykk - dette tar næringsliv, kunst- og kulturutøvere og publikum seg av fint uten offentlig innblanding. Det er etter disse medlemmers mening fullstendig feil å bruke offentlige midler og ressurser for å prøve å påvirke denne naturlige utviklingen.

Spesielt i Oslo er den norske kulturen satt under et voldsomt press, og disse medlemmer ønsker å fremholde viktigheten av at de norske kulturuttrykk vernes og opprettholdes i Oslo-skolene. Ivaretagelse av tradisjonell norsk kultur og presentasjon av denne for fremmedkulturelle innbyggere og elever er også i tråd med god integrasjonspolitik.

Disse medlemmer merker seg at Kultur- og kirkedepartementet har registrert at markedsøkonomiske krefter også fungerer innenfor kulturlivet, og at grensene mellom kultur og næring stadig flyter over hverandre. Disse medlemmer ser dette som riktig og helt naturlig. Et valg av kunst/kultur som levevei er et karrierevalg, og det er grunnleggende nødvendig å legge til rette for at de som arbeider innenfor kunst og kultur har mulighet til å gjøre dette på en måte som de kan livnære seg av uavhengig av offentlig støtte.

I forhold til eksport av norsk kultur vil disse medlemmer fremheve behovet for, og potensialet i, å importere det internasjonale publikum i form av turisme. Norge har en viktig oppgave med å markedsføre vår kultur og skape interesse for landet som turistmål.

I løpet av 2004 skal EUs opphavsrettsdirektiv implementeres i norsk lov. Disse medlemmer ser på den immaterielle eiendomsretten, og mulighetene denne gir rettighetshaverne i forhold til å ta seg betalt for sin virksomhet, som et viktig virkemiddel i kulturpolitikken. Disse rettighetene reduserer behovet og grunnlaget for bruk av midler fra statskassen, da skaperne og utøverne gjennom loven gis mulighet til å ta seg betalt fra de som benytter deres skaperverk og prestasjoner. Disse medlemmer er samtidig opptatt av at allmennhetens interesser ivaretas i forhold til ytringsfrihet og vern om den private sfære.

Kulturelt mangfold i en globalisert verden

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til de analyser som legges til grunn i meldingens kapitler om kultur og globalisering, og slutter seg til de vurderinger som her gjøres. Flertallet vil særlig understreke viktigheten av at kulturdimensjonen i internasjonal politikk tillegges vekt, og slutter seg til UNESCOs universelle deklarasjon om kulturelt mangfold der det blant annet heter:

"Kulturen antar forskjellige former gjennom tid og rom. Dette mangfoldet kommer til uttrykk i særegenheten og mangfoldet i identiteten til de grupper og

samfunn som til sammen utgjør menneskeheten. Som kilde til utveksling, fornøyelse og kreativitet er det kulturelle mangfold like nødvendig for menneskeheten som det biologiske mangfold er for naturen. Slik sett er det kulturelle mangfold menneskehetens felles arv og det bør anerkjennes og opprettholdes til gagn for nålevende og fremtidige generasjoner."

Flertallet vil understreke betydningen av en positivt ladet kulturpolitikk der målet er å skape klima for konstruktive møter mellom kulturer, det være seg lokalt eller internasjonalt. Slike møter skaper vekst på alle plan, og viser menneskehetens beste sider. Dette i motsetning til de situasjoner der kulturelle motsetninger fører til krig og brutal undertrykkelse slik historien så ofte har vist oss. Komiteen mener at slike positivt ladede møter mellom kulturer må være basert på gjensidig respekt og likeverd, samtidig som de universelle krav menneskerettighetene anviser i alle sammenhenger må ligge til grunn.

Nasjoner og regioner

Komiteen viser til at forskjellige typer regioner rundt om i verden styrker sin betydning uavhengig av nasjonalstaten. I Europa handler dette om fremveksten av små regioner definert ut fra historiske, etniske, kulturelle og økonomiske hensyn, uavhengig av de tradisjonelle nasjonale grenser. EUs politikk på dette området anviser en bevisst styrking av regionene ikke minst gjennom kulturpolitiske virkemidler. For Norge får dette betydning fordi det legger til rette for at også norske regioner kan søke samarbeid med regioner i Europa direkte uavhengig av de tradisjonelle nasjonale kanalene. Med litt forskjellig utgangspunkt er fremveksten av nordkalottsamarbeidet, Hedmark og Oppland fylkeskommuners samarbeid med Värmland, eller Stavangers (Rogalands) samarbeid med vennskapsbyen Bilbao (Baskerland) eksempler på dette. Komiteen legger til grunn at denne utviklingen vil bli styrket i årene som kommer, og at dette vil aktualisere en sterkere regional tenkning rundt kulturpolitikken også i Norge. Komiteen har her blant annet merket seg de diskusjoner og initiativer som har kommet fra Nord-Norge og Vestlandsregionen.

Komiteen mener dette er en positiv utvikling som bør søkes styrket gjennom det kulturpolitiske samarbeidet med EU.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at kultursektoren i Norge langt på vei er innrettet etter regioner. Dette fordi nasjonalstaten er for stor til å være et egnet styringsverktøy for utvikling av kulturtilbud lokalt, mens kommunene ofte er for små til fullt ut å kunne utnytte kompetanse og kunstneriske ressurser som finnes i ulike deler av landet. Flertallet mener det derfor er lagt et godt grunnlag for videre utvikling og styrking av det regionale nivået på kulturfeltet. På flere områder som for eksempel film er en regional satsing svært viktig for å utvikle miljøer i ulike deler av landet. Flertallet mener derfor at det i den framtidige planleggingen

gen av norsk kulturpolitikk må legges mer vekt på regionaliseringstanken enn i det gjøres i dag.

Flertallet mener at en sterk satsing på regionale sentra vil være avgjørende for å bedre alles mulighet til kulturdeltagelse og opplevelse. Et livskraftig kunst- og kulturliv i alle landets regioner vil også ha betydning for regionenes muligheter til næringsutvikling. Skal næringslivet i distriktene tiltrekke seg spisskompetanse og høyt utdannet arbeidskraft, må de også tilby attraktive bomiljøer. Et godt kulturtilbud er en av faktorene folk vurderer ved valg av bosted.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede nærmere hvilken rolle regionene skal ha i kulturpolitikken."

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at samarbeidet mellom norske regioner og regioner i EU-land blir stadig viktigere. Disse medlemmer vil derfor understreke den positive betydning et norsk medlemskap i EU ville ha i forhold til medinnflytelse, blant annet på utformingen av EUs kultur og mediepolitiske virkemiddelapparat.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet peker på at folkeopplysning og demokrati-aspektet som er grunnoppgavet i det nordiske samarbeidet er like viktig som før. Kulturen er en demokratisk infrastruktur. Kunst og kultur er en bærebjelke i det nordiske fellesskapet.

Disse medlemmer viser til at det er gjennomført et samnordisk forskningsprosjekt om nordisk kulturpolitikk som bl.a. har belyst de nordiske landenes kulturpolitiske mål, finansierungs- og forvaltningsformer, befolkningens kulturvaner og den nordiske kulturpolitikens rolle i en internasjonal sammenheng. Til tross for forskjellige historiske betingelser er de nordiske landene ifølge denne forskningen forbløffende like hva angår kulturpolitikken. Bakgrunnen for dette er blant annet at de overordnede mål, midler og organisasjonsformer i alle land har blitt utformet som en del av velferdspolitikken, med henblikk på å fremme kunstnerisk frihet og kulturell mangfoldighet, og sikre befolkningen like kulturelle rettigheter. Det samnordiske forskningsprosjektet viser imidlertid at senere års markedsliberalisering leder bort fra dette. Disse medlemmer mener derfor at det er viktig at arbeidet mot en markedsliberalistisk tenkning i kulturpolitikken må føres ikke bare i de enkelte landene, men også i det nordiske samarbeidet.

Disse medlemmer mener at det er viktig å demme opp for den økende kommersialiseringen av kulturen. Kulturpolitikken blir ikke til i et vakuum, men gjenspeiler samfunnsutviklingen der krav om effektivitet og fortjeneste også kan ramme kulturen og kunsten. I de pågående GATS-forhandlingene presser USA på for at kultur skal bli en handelsvare på det globale mar-

kedet. Det vil på sikt kunne redusere mangfoldet i kulturen og kvele den nyskapende kunst. Disse medlemmer mener at det er viktig at Norge engasjerer seg i arbeidet mot å gjøre kunst og kultur ensidig til en vare, og vi er bedre rustet i dette arbeidet gjennom det nordiske samarbeidet. Dette er ikke til hinder for at det må oppmuntres til sterk frivillig innsats på kulturfeltet, til bruk og kjøp av kunst og til innsats for kunstnerisk utsmykning av fellesrom som er i privat eie. Disse medlemmer vil understreke betydningen av å opprettholde en høy grad av offentlig finansiering av kunst- og kulturpolitikken.

Disse medlemmer mener også at det europeiske samarbeidet ikke er et alternativ, men et annet samarbeidsområde innen kulturpolitikken. De nordiske landene og selvstyrende områder må fortsette å videreutvikle det nordiske samarbeidet. Samtidig er det viktig at det offentlige støtter norske og nordiske kunstnere og kulturarbeideres anledning til å delta med sine arbeider på internasjonalt plan.

Disse medlemmer peker også på det faktum at de nordiske landene er et lite språkområde og at språkene mer enn noensinne er satt under sterkt press fra angloamerikansk språk, ikke minst gjennom de kommersialiserte kulturproduktene. Disse medlemmer mener derfor at det nordiske samarbeidet innenfor kunst og kultur bør videreføres og videreutvikles og sikres gode økonomiske rammer også i framtiden.

Nordisk samarbeid

Komiteen viser til det sterke kulturpolitiske samarbeidet som har vært mellom de nordiske landene etter krigen. Komiteen mener dette samarbeidet vil få ny aktualitet i en situasjon da påvirkningen fra andre kulturer øker. Særlig vil det skandinaviske språkfellesskapet være viktig å videreutvikle og utnytte i forhold til felles identitetsskapende arbeid. Komiteen viser her til det tette samarbeidet som eksempelvis har vært innenfor film, der språklige forskjeller ikke har kommet i veien for bruk av skuespillere fra de tre skandinaviske landene, uavhengig av rollenes nasjonale tilhørighet. Komiteen mener at det nordiske kultursamarbeidet representerer viktige ressurser og at dette derfor bør videreføres og sikres gode økonomiske rammer også i fremtiden.

Kirkelig kulturmelding

Komiteen har merket seg at Kirkerådet har gitt Norske Kirkeakademier i oppdrag å utarbeide en egen kulturmelding for Den norske kirke. Et utvalg med bred faglig kompetanse på feltet er satt til å gjøre arbeidet. Komiteen ser det som svært positivt at Den norske kirke nå har satt i gang et viktig grunnlagsarbeid for å styrke den fremtidige kirkelige kultursatsing, samtidig som dette også bidrar til å synliggjøre Kirken i den kulturpolitiske debatt.

Komiteen er enig i at den fremtidige kulturpolitikken i økende grad må ta inn over seg mangfoldet og den kompleksiteten som preger dagens kultursituasjon, og at dette krever en forståelse av kultur som åpne prosesser og ikke isolerte systemer.

Komiteen vil imidlertid peke på at dette ikke står i veien for en fortsatt styrking også av den nasjonale kulturarven. Denne felles kulturarven utgjør viktige deler av samfunnets referansegrunnlag og er av grunnleggende betydning for vår identitet som folk.

Komiteen vil i denne sammenheng særlig understreke den plass kristendommen og den kristne kulturarv har som en fundamental del av felleskulturen og det felles referansegrunnlaget i Norge, uansett om man bekjenner seg til kristendommen eller ikke. Den preger fortsatt folks forestillingsverden, språk og kulturytringer og binder folk sammen blant annet gjennom ukens rytme og årets høytider.

Komiteen vil understreke den viktige betydning det vil ha også for kommende generasjoner at de får grunnleggende kjennskap til kristendommen og en fortrolighet med de kristne tradisjoner i vår kultur og historie. En slik fortrolighet er ikke minst viktig for å kunne tilegne seg forståelse og et bevisst forhold til sentrale deler av vår europeiske og nasjonale kulturarv.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, vil understreke den betydning kristne verdier og motiver har for svært mange kunstnere og kulturutøvere og at dette må gjenspeiles i den varierte og brede kulturformidlingen meldingen legger til rette for.

Nye landsmenn

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter meldingens langsiktige mål om at det kulturelle mangfold må finne sin plass i det norske kulturbildet. Dette må skje på en måte som av alle oppfattes som verdifull, likeverdig og naturlig. Flerkulturelle uttrykk skal ikke fremstå som integreringstiltak selv om kulturpolitiske grep også er en viktig del av den integreringspolitikken som må føres totalt sett. I kulturpolitisk sammenheng må de uttrykk innvandrere representerer først og fremst vurderes som verdifulle bidrag for å skape en mer flerfoldig norsk kulturarena. Flertallet konstaterer at det er langt frem før denne målsettingen kan sies å være nådd. Flertallet mener i lys av dette at det i årene som kommer bør arbeides for en større bevissthet for hva som skal til for å bygge bedre broer mellom innvandrer miljøer og det etablerte norske kulturlivet. Flertallet vil i denne sammenheng støtte meldingens påpekning av at flere strategier her må følges parallelt.

Blant flere forhold vil flertallet særlig peke på viktigheten av å bygge videre på de aktører, arenaer og initiativer som springer ut fra innvandrer miljøene selv.

Flertallet mener den enkeltes mulighet for på selvstendig grunnlag å kunne utrykke seg, er en forutsetning for positiv bearbeidelse av de kulturelle møter man kommer opp i. Levende arenaer der innvandrer miljøene selv legger premissene for aktivitetene vil derfor gi det beste utgangspunktet for å skape en god plattform for kommunikasjon og kulturutveksling. Flertallet mener derfor det vil være riktig å prioritere de aktører og arenaer som over tid har vist seg levedyktige. Flertallet vil også peke på at det vil være

viktig å stimulere små kommuner, der innvandrerbefolkningen gjerne er liten, til å benytte de ressurser som ligger i innvandreres kulturmiljøer i de større byene. Flertallet ser det som selvsagt at kunstnere, kulturarbeidere og konkrete prosjekter, sprunget ut fra innvandrer miljøer, skal ha de samme rettigheter som tradisjonelle nordmenn i forhold til offentlige støtteordninger. Flertallet ser at reell likebehandling også forutsetter større bevissthet om innvandrer kultur, og faktisk representasjon fra relevante miljøer, i kulturlivets forskjellige styrende organer og rådgivende fora. Flertallet mener dette bør være et viktig hensyn å ivareta i arbeidet med sammensetningen av slike styrer i fremtiden.

Ved siden av utviklingen av innvandrernes egne kulturuttrykk vil også flertallet peke på viktigheten av at det alminnelige norske publikum får mulighet til å ta del i de uttrykk som skapes. Turneer, og annen utadrettet virksomhet, slik vi ser det blant annet gjennom nettverket "Du store Verden" og Rikskonsertene, representerer i denne sammenheng et viktig arbeid som bør utvikles videre. Flertallet vil her særlig peke på de muligheter som ligger i den kulturelle skolesekken.

Flertallet vil understreke at Norge har blitt en flerkulturell nasjon med et mangfold av kulturelle uttrykk. Møtet mellom flere kulturuttrykk beriker vår kultur ved at nye uttrykk oppstår, og tradisjonelle tanker og oppfatninger blir utfordret. Flertallet mener at det flerkulturelle perspektivet må synliggjøres på alle felter i kulturlivet. Det er derfor viktig at de nasjonale kulturinstitusjonene gjenspeiler det kulturelle mangfoldet i sine produksjoner.

Flertallet mener det er viktig at å fremme det kulturelle mangfoldet skal foregå ved å integrere dette som en naturlig del av kunst og kulturinstitusjonenes virksomhet og ved å gi støtte til de aktørene som sikrer mangfoldet. Det er viktig å sikre rekrutteringen av kunstnere med minoritetsbakgrunn på alle nivåer innenfor kunstnerutdanningen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er positiv til ideen om å etablere Botsfengselet som et nasjonalt flerkulturelt kunstnersenter som kan inspirere og initiere arbeidet på dette feltet over hele landet. I senteret skal det gis plass for frie grupper, gjestende artister og mindre institusjoner.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil arbeide for at kulturelt mangfold blir en grunnleggende premiss i kunst- og kulturpolitikken.

Flertallet peker på at kulturelt mangfold i liten grad er blitt reflektert i norsk kulturpolitikk til nå. Kulturpolitikken og kunstinstitusjonene har i stor grad blitt forbundet med det nasjonale prosjektet, å bygge nasjonalstaten. Norge er nå et flerkulturelt land, og kulturforståelsen må derfor være flerkulturell. Flertallet mener at dette må gjenspeile seg i feiringa av unionsoppløsningen i 2005 og grunnlovsfeiringa i 2014. Dette krever en langsiktig og målbevisst satsing.

En viktig forutsetning for et kulturelt mangfold er at kunstnere med etnisk minoritetsbakgrunn får komme til orde med sine egne uttrykk på egne premisser. Forskere som har evaluert Mosaikkprogrammet og Open Scene, har pekt på at sterke strukturer gjør at minoritetskunstnerne i liten grad får tilgang til den norske kunstscenen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener derfor at det må tas i bruk virkemidler som kvotering inn i beslutningsorganer og øremerka aspirant- og stipendordninger. Kuratorer, produsenter og regissører med minoritetsbakgrunn må sikres oppgaver. Disse medlemmer mener videre at det må tas i bruk virkemidler for kvalifisering til kunsthøgskolene og at øremerking av noen studentplasser må vurderes.

Disse medlemmer peker på at det er viktig å stimulere til samarbeid med kunstmiljøet i de landene der minoritetsbefolkningen kommer fra. Et slikt prosjekt, "Mela 2002", har fått en svært positiv evaluering. Ikke bare mobiliserte "Mela 2002" nye publikummere, men festivalen skapte også en samhandlingssituasjon der majoritets- og minoritetskultur inngikk i en jevnbyrdig og nyskapende dialog. Disse medlemmer mener det må gis tilskudd til flere festivaler som stimulerer til utveksling og samarbeid med kunst- og kulturlivet i land som vi har en minoritetsbefolkning fra. Disse medlemmer mener at Stiftelsen Horisont kan være en katalysator for dette.

Disse medlemmer mener at en målbevisst og langsiktig satsing på kulturelt mangfold må starte med utdanning. Kulturskolene er viktig i dette bildet. Kulturskolene har i dag få elever med minoritetsbakgrunn. Disse medlemmer mener derfor at det må satses på prosjekt som treffer minoritetsbarn og som fremmer de flerkulturelle møtene. Foreldrebetalinga må være så lav at kulturskolene kan være et reelt tilbud for grupper med lav betalingsevne, slik store deler av minoritetsbefolkningen har.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, peker på at Internasjonalt Kultursenter i Drammen bygger på mange års målrettet arbeid i forhold til integrering i Drammen kommune, med utgangspunkt i at Drammens-samfunnet ved siden av Oslo er Norges mest flerkulturelle bysamfunn. Gjennom prosjektet "Bygg Broer - Ikke murer" har Drammen kommune i samarbeid med Drammen Barne- og ungdomsteater, Helsingforskomiteen og FN-sambandet utviklet et verktøy som er unikt i norsk sammenheng når det gjelder samarbeid mellom en kommune og organisasjoner i arbeidet med menneskerettigheter og flerkulturell forståelse.

Flertallet ønsker at Internasjonalt Kultursenter i Drammen utvikles til et kompetansesenter for flerkulturell formidling med formål å gi innvandrere i Norge de beste muligheter til å ta del i, eksponere og utvikle kunst- og kulturuttrykk fra sine kulturer, samt gi nordmenn de beste muligheter til å bli kjent med og verd-

sette de verdier som ligger i kunst- og kulturuttrykk fra andre kulturer.

Flertallet foreslår at prosjektet "Internasjonalt kultursenter Drammen" gis status som et utviklingsprosjekt der staten gjennom Norsk Kulturråd sikres en forsvarlig finansiering og ber departementet sørge for dette. Flertallet ønsker at denne etableringen bidrar til å oppfylle kulturmeldingens målsetning om at:

"Departementet vil styrke tiltak som gjør det mogelig for ulike uttrykksformer fra minoritetsgrupper å vinne innpass i kulturlivet som annleis, men likevel likeverdige uttrykksformer i det norske kulturlandskapet. Det er tale om å utvikle gjensidig kunnskap om og respekt for det likeverdige i ulikskapene."

I et slikt kultursenter vil Brageteatret være en sentral institusjon. Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at Brageteatret har som formål å tilby profesjonell og allsidig teatervirksomhet med hovedfokus på å skape teater med barne- og ungdomsperspektiv og teater med flerkulturelt perspektiv.

Disse medlemmer er positive til etablering av flere flerkulturelle kunstsentre. Det er samtidig viktig at eksisterende institusjoner/scener har arbeidsbetingelser som gir muligheter for god drift og vekst. Viktige institusjoner i denne sammenheng er til eksempel CAC (Center for Afrikansk kulturformidling), Cosmopolite, Nordic black Theatre og IKM (Internasjonalt kultursenter og museum).

Utenrikskulturell virksomhet og internasjonal kulturutveksling.

Komiteen mener at den langsiktige hovedmålsetting for norsk utenrikskulturell virksomhet er å fremme kulturell og kunstnerisk utvikling. Gjennom aktiv satsing i utlandet skal vi sikre at norske aktører blir synlige og aktive deltagere i internasjonale fora. Dette gjelder i alle sammenhenger så som utdanning, organisasjonsarbeid, konferanser og seminarer, deltakelse i enkeltprosjekter og faglige nettverk, eller i opptredener for et internasjonalt publikum. På samme måte er det et mål å inkludere utenlandske aktører i kulturarbeidet i vårt land. Denne målsettingen er tuftet på erkjennelsen av at det er i Norges nasjonale interesse aktivt å søke vitalisering av egen kultur gjennom møter med andre.

Komiteen mener dette også gir det beste utgangspunkt for å sikre norsk synlighet i utlandet i forhold til videreføring av Norge-profileringen som har vært gjort med særlig tanke på å fremme norske produkter på det internasjonale marked.

Komiteen mener meldingen gir en god beskrivelse av de viktigste tiltakene for videreføringen av Norges utenrikskulturelle virksomhet.

Komiteen vil særlig understreke viktigheten av den virksomheten Office for Contemporary Art (OCA), Norwegian Literature Abroad (NORLA) og Musikkinformasjonssenteret driver når det gjelder markedsføringen av norsk kunst i utlandet. Her bygges viktige nettverk mellom norske og internasjonale pro-

duserende miljøer. Gjennom disse institusjonene kan Norge bygge opp viktige kanaler preget av den langsiktighet og profesjonalitet som er nødvendig for å lykkes.

Komiteen vil også understreke viktigheten av å styrke båndene til det europeiske kulturarbeidet. Som en naturlig del av europeisk kultur vil norske kulturaktører fortrinnsvis ha de europeiske landene som sin nærmeste arena utenfor Norge. EU legger betydelig vekt på kultursamarbeidet innenfor unionen, og satser store beløp på forskjellige programmer der også norske aktører med hjemmel i EØS-avtalen kan delta. Komiteen vil i lys av dette understreke viktigheten av at kunnskap om EUs virkemidler på kulturområdet blir tilgjengelige for norske brukere, og at vi fra norsk side fortløpende følger opp de regelverk og ordninger som er av betydning for norske statsborgeres faktiske arbeidsmuligheter innenfor EU. Komiteen viser her for øvrig til Norsk Kulturråds rolle som Cultural Contact Point for EUs kulturprogram

Komiteen vil også påpeke kulturområdets betydning for internasjonalt fredsskapende arbeid. Dette er et område der Norge satser og har gjort seg bemerket. Komiteen mener det vil være naturlig at Norge bidrar til å videreutvikle kulturperspektivet i forhold til forsoningsarbeid og konfliktforebyggende virksomhet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil understreke at det bør legges stadig mer vekt på kulturutveksling og kontakt med grupper, regioner og nasjoner også utenfor Norden og Europa. Disse medlemmer vil også understreke at kunsten og kulturen ikke må underordnes en kommersielt motivert "Norgesprofil", men gis selvstendighet og frihet i internasjonal kulturutveksling.

Stavanger - Europeisk kulturhovedstad

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til behandlingen av St.prp. nr. 69 (2002-2003) der Stortinget gav samtykke til at Kultur- og kirkedepartementet kunne gi de nødvendige tilsagn om statstilskudd til Stavanger og Sandnes kommuner, og Rogaland fylkeskommunes, søknad om å bli Europeisk kulturhovedstad i 2008. Flertallet har merket seg at søknad er sendt, og at søkerne så langt har fått positiv respons på søknaden. Endelig behandling ventes å skje i oktober 2004.

Flertallet støtter Stavangers intensjoner i forbindelse med søknaden og understreker den positive betydning et prosjekt som dette vil ha for Stavangerregionen og landet som helhet. Flertallet understreker viktigheten av at et eventuelt kulturhovedstadsprosjekt planlegges slik at man reelt sett involverer aktører fra hele landet. Flertallet vil peke på den betydelige kultursatsingen som gjøres i Stavangerregionen der kultur brukes som strategisk virkemiddel i forhold til by- og næringsutvikling i regionen. Flertallet mener dette er en viktig satsing som må følges opp dersom Stavangerområdet skal gjennomføre kulturhovedstadsprosjektet.

Samisk kultur

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil understreke at ivaretagelse og videreutvikling av samisk kultur er et nasjonalt ansvar. Flertallet mener at dette ansvaret bør utøves gjennom nær dialog med Sametinget, og at Sametingets føringer for politikken bør legges til grunn. Flertallet mener det bør føres en politikk som over tid søker å legge mest mulig av beslutninger og økonomiske prioriteringer til Sametinget eller de organer dette oppnevner. Flertallet mener dette gir det beste utgangspunktet for å utvikle en bredt anlagt samisk kulturpolitikk som den samiske befolkningen kan føle seg trygge på. Flertallet understreker at overføring av forvalteransvar til Sametinget ikke betyr noen ansvarsfraskrivelse fra norske myndigheters side, og at Stortinget gjennom de årlige bevilgninger må opprettholde et forsvarlig økonomisk nivå for Sametingets kulturpolitiske virksomhet.

Flertallet vil også peke på viktigheten av at det norske samfunnet generelt, og offentlige myndigheter spesielt, har kunnskap om, og er oppmerksomme på, den samiske kultur og de særlige kvaliteter denne representerer. Dette må blant annet ivaretas gjennom kanalene for offentlig informasjonsvirksomhet og skoleverket.

Flertallet mener det er svært viktig at den samiske kulturen får utviklingsmuligheter i framtiden.

Sametinget har tatt på seg ansvaret for forvaltningen av flere samiske kulturinstitusjoner, og da er det viktig at det bevilges tilstrekkelige midler slik at Sametinget blir i stand til å ivareta og fremme den samiske kulturen.

Flertallet mener det er viktig at samiske TV-sendinger ikke bare gjelder nyhetssendinger, men at samiske barn og ungdom får muligheten til å få sine TV-sendinger med samisk tale. Dette vil alminneliggjøre språket, og minske terskelen for bruken av de samiske språkene. Moderne teknologi gir de samiske språkene store utviklingsmuligheter innenfor kommunikasjon, informasjon og kunnskapsformidling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil trekke fram Infonorra Sapmi i Nordland som er et offentlig informasjonskontor for all samisk ungdom i Norge. Tjenesten har som formål å hjelpe ungdom å finne svar på spørsmål om bl.a. utdanning, jobb, kultur og fritid og generelle rettigheter.

Disse medlemmer mener at også dette tiltaket er med på å styrke samisk språk, kultur, identitet og tilhørighet til sitt eget folkeslag.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener det er viktig at det legges til rette for at samisk ungdom kan ta høyere utdanning innen ulike kultursektorer, og at det legges til rette for kompetansebygging innenfor samiske kulturinstitusjoner.

Flertallet er kjent med at bokbussene er av stor betydning for de samiske områdene, og i Finnmark er

bokbussene etablert som samarbeidsprosjekter med kommunene i nabolandene. Bussene er slitte og trenger fornying.

Flertallet ser mange og store utfordringer i å bevare samiske kulturminner/gjenstander, og hvordan man skal bevare den informasjon og den tradisjonelle kunnskap som er knyttet til dem. Bevaring krever kompetanse som kan håndtere disse utfordringene. Det mangler konserveringsfaglig kompetanse, med bevaring som formål, og dette kan over tid føre til tap av samiske kulturminner.

Flertallet er gjort kjent med spesielt Finnmark fylkes satsing på kulturarbeidsplasser, og at den sterke levende samiske kulturen har et fortrinn i et marked med kommersielle kulturprodukter.

Flertallet er blitt orientert om at Finnmark fylkeskommune har opprettet et investeringsfond på 20 mill. kroner som skal bidra til å skape kulturarbeidsplasser gjennom satsing på film, musikk, reiseliv, design og tradisjonell samisk duodji.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at samisk film bør være et viktig element i denne kultursatsingen.

Disse medlemmer vil nevne Aja samiske senter i Troms fylke som et viktig senter for samisk næringsutvikling og kultur. Disse medlemmer mener det er viktig at senteret får økonomiske muligheter til å realisere sine planer om utvidelse, og at Regjeringen snarest kan bidra til å realisere et større samisk språksenter, som også skal inneholde et regionalt bibliotek, regional samisk miljø- og kulturvern-avdeling, samisk duodji og kontor for Riddu Riddu-festivalen.

Disse medlemmer mener det er viktig at Innovasjon Norge vil være med å utvikle kultur som næring, og at dette vil styrke og utvikle det frivillige kulturlivet og de eksisterende kulturinstitusjonene over hele landet, også de samiske.

Disse medlemmer mener det er tatt for lite hensyn til den samiske kulturen i fremlagte kulturmelding, og vil be Regjeringen i samarbeid med Sametinget vurdere om det bør utarbeides en egen melding om samisk kultur.

Nasjonale minoriteter og deres kultur

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til behandlingen av St.meld. nr. 15 (2000-2001) Nasjonale minoriteter i Norge og understreker at de føringer som ble lagt i forbindelse med denne fortsatt gjelder. Flertallet understreker behovet for fremdrift i forhold til de kultursentre som er beskrevet i nevnte stortingsmelding. Disse kulturbyggene er svært viktige forutsetninger for dokumentasjon, formidling og videre utvikling av kulturen til kvener, sigøynere, tatre og skogfinner. Flertallet vil peke på at disse gruppene representerer viktige kulturuttrykk.

Flertallet vil også peke på at dette er grupper som i lang tid har vært en del av norsk kultur og at det derfor

er viktig og naturlig at fortellingene om deres bakgrunn, opprinnelse og deltagelse i det norske samfunnet, blir det alminnelige publikum til del.

Flertallet sier seg enig med departementet i at det er sentralt i politikken overfor nasjonale minoriteter bl.a. å føre opp kulturbygg for å formidle, bevare og utvikle kulturen til minoritetsgruppene.

Komiteen viser til at det i statsbudsjettet for 2004 ble bevilget 10 mill. kroner til oppstart av bygging av en Romaniavdeling ved Glomdalsmuseet. Komiteen vil understreke nødvendigheten av å følge opp den videre utbygging av tatermuseet. Komiteen mener det er viktig for forståelsen av vår egen historie og demokrati at det bygges et slikt museum.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at det er viktig å følge opp St.meld. nr. 15 (2000-2001) "Nasjonale minoriteter" i Norge. Disse medlemmer mener det er viktig at disse minoritetenes kultur kommer mer fram i lyset og blir tatt vare på. Et eksempel på et planlagt prosjekt som skal bidra til dette er "Romanifolket - fra barn til voksen" som Romanifolkets Landsforening (RFL) har tatt initiativet til og som Dronning Mauds Minne og Høgskolen i Sør-Trøndelag har planlagt.

Medlemene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at skogfinnane fekk status som nasjonal minoritet i 1999 da Noreg ratifiserte Europarådets rammekonvensjon om trygging av nasjonale minoriteter (Innst. S. nr. 46 (2000-2001)). Stortinget slo da fast at museum for nasjonale minoriteter i hovudsak er eit nasjonalt ansvar. Også i Innst. S. nr. 145 (2000-2001) uttalte Stortinget at staten skal ta sitt ansvar for skogfinnane som nasjonal minoritet.

Desse medlemmene peiker på at det er blitt oppretta ei arbeidsgruppe for å få etablert Norsk Skogfinsk Museum. Denne arbeidsgruppa var breidt samansatt av bl.a. Kommunal- og regionaldepartementet og Grue kommune. Rapporten tilrådde samrøystes at det skal etablerast eit Norsk Skogfinsk Museum på Svullrya i Grue kommune i Hedmark.

Desse medlemmene ser at dette arbeidet ikkje er vidareført, og at staten så langt ikkje har komme med konkrete signal om det økonomiske eller administrative arbeidet rundt etableringa av Norsk Skogfinsk Museum. Desse medlemmene er kjent med at det finst materiale om skogfinnar i åtte fylker og meir enn 40 kommunar. Det er ikkje naturleg at Hedmark fylkeskommune eller Grue kommune aleine skal vere ansvarlege for framdrifta av dette prosjektet utan statleg bistand både i planleggings- og etableringsfasen, og økonomisk til drifta.

Desse medlemmene viser til at fleirtalet på Stortinget under handsaminga av statsbudsjettet for 2003 peikte på at Hedmark fylkeskommune og andre fylke arbeider med å konsolidere musea i fylket i tråd med ABM-meldinga, og at fleirtalet vil avvente på kva måte

staten skal følge opp ansvaret for skogfinnane som ein nasjonal minoritet fram til dette arbeidet er sluttført.

Desse medlemmene er uroa for at det miljøet som er etablert rundt arbeidet for et Norsk Skogfinsk Museum forvirrar når det går for lang tid før dette arbeidet kommer skikkeleg i gang.

Kultur og næring

Komiteen viser til meldingens analyser vedrørende levesett, teknologisk utvikling, internasjonalisering og forbruksmønster, og konstaterer at kulturområdet og næringslivet i stadig økende grad får gjensidig betydning. Komiteen vil samtidig peke på at samvirket mellom børs og katedral ikke er nytt i vårt land, og at viktige virkemidler i kulturpolitikken er rettet inn mot bransjer som i utgangspunktet er kommersielt fundert, eksempelvis bokbransjen. Komiteen mener det fortsatt skal være slik at de kulturpolitiske begrunnede virkemidlene skal settes inn der hvor det ikke er tilstrekkelig kommersielt grunnlag for egen finansiering. Komiteen vil peke på at en stadig sterkere kommersiell produksjon av kulturlivets produkter vil reise nye utfordringer for dette kulturpolitiske utgangspunktet, og at møtet mellom børs og katedral vil bli en stadig mer kompleks problemstilling å forholde seg til. Komiteen tenker da eksempelvis på hvordan internasjonale konkurranseregler vil virke inn på det kulturpolitiske handlingsrom, og på hvordan man i fremtiden skal utforme et treffsikkert, kvalitetsbegrunnet virkemiddelapparat hva enten det dreier seg om økonomiske eller regulatoriske grep.

Komiteen ser den økte gjensidige interessen mellom kultur og næring som positiv, utfordrende og full av muligheter. Et av kulturfeltets viktigste potensialer er å bidra til å skape et mest mulig skapende og innovativt samfunn. Her står det direkte samarbeidet vi ser mellom kultur og næring sentralt.

Et annet kulturpolitisk mål er å opprettholde en godt utbygd, og kvalitativt god, hjemmebane for norske skapende miljøer. Da kreves ikke bare kvalitet, men også et betydelig volum norskprodusert materiale eksempelvis når det gjelder innhold på nett, aviser, magasiner, tv-produksjoner, reklame, kort sagt alt det vi omgir oss med til daglig. Opprettholdelsen av denne hjemmeproduserte informasjonssfæren blir en viktig forutsetning for å utløse maksimal kreativ kapasitet i norske miljøer, og for opprettholdelsen av norsk kultur og språk i fremtiden.

Komiteen viser til det sterkt stigende forbruk av kulturlivets produkter verden over. Reiselivet er i sterk vekst der opplevelser og kulturminner er viktige deler av produktet. Omsetningen av film, musikk, bøker og kunst har vært sterkt stigende og vi ser at den teknologiske utviklingen danner grunnlaget for fremveksten av en stor underholdnings- og informasjonsindustri.

Komiteen vil også trekke frem de initiativene som i de senere år har kommet i forhold til mat og bordets kultur. Globaliseringen fører til økt interesse for det lokale og stedsbundne. Dette gir økt interesse for tradisjonsmat og regional matkultur, matfestivaler, lokalt produserte nisjeprodukter og andre matkulturelle pro-

dukter og tiltak. Dette demonstrerer den helheten en region kan profilere seg med. Her ligger kvaliteten også i sammenhengene mellom forskjellige uttrykk så som mat, arkitektur, folkekulturelle uttrykk, og kulturminner. Komiteen viser til det systematiske arbeidet flere regioner gjør på dette feltet, eksempelvis Kunnskapsparken Hedmark med planene for Opplevelsessenteret for matkultur på Åker gård.

Komiteen mener det er nødvendig med et løft for å styrke norske produksjonsmiljøer på disse områdene. Komiteen vil i denne sammenheng peke på behovet for et styrket samarbeid mellom Nærings- og handelsdepartementet og Kultur- og kirkedepartementet med sikte på å finne frem til omforente strategier i forhold til utformingen av rammebetingelsene for feltet. Komiteen mener det arbeidet som nå er satt i gang gjennom Innovasjon Norge og SIVA er meget positivt. Komiteen støtter således de tiltak som gjøres i forhold til utvikling av kulturellete næringsprosjekter landet over, og de føringer det arbeides etter i retning av opprettelse av ekspertsentre for innovasjon innenfor kultur og kreativ industri. Komiteen viser til at det i forbindelse med statsbudsjettet for 2004 ble bevilget midler til et program for kulturbasert næring. Komiteen ser dette som meget positivt, men vil understreke at de generelle tilskuddsordninger, som blant annet kanaliseres gjennom Innovasjon Norge, selvsagt også skal kunne brukes til kulturellete prosjekter.

Komiteen vil også understreke viktigheten av at det bygges videre på de samarbeidskonstellasjoner man ser mellom bedrifter som ikke har tradisjonell tilknytning til kulturlivet og kunstnere. Dette kan dreie seg om utvikling av spesielle typer teknologi eller utveksling av arbeidsformer og metoder for kreative prosesser. Komiteen finner det interessant og fremtidsrettet at bedrifter også søker kompetanse hos kulturlivet for å møte stadig stigende krav til kreativitet og omstilling. Komiteen viser her til betydningen av kontinuerlig kontaktskapende arbeid, og viser i denne sammenheng til den virksomhet Forum for kultur og næringsliv utfører. Komiteen vil understreke betydningen av at denne virksomheten videreføres og bygges ut.

Komiteen vil peke på viktigheten av at man i utformingen av politikken videre også ser på flere alternative former for finansiering. Kulturbasert næringsutvikling bør fremstå som et åpent felt der også forskning og teknologi blir naturlige felter å koble seg til.

Komiteen viser til at totalt sett skulle dette feltet peke seg ut som et interessant område for fondsbaserte finansieringsformer, der privat og offentlig kapital kunne finne frem til et fruktbart samspill.

Komiteen mener dette kan inngå som et element av de strategier et samarbeid mellom Kultur- og kirkedepartementet og Nærings- og handelsdepartementet kan lede frem til.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at kunst og kultur har flere funksjoner i samfunnet. Disse medlemmer vil understreke

betydningen av kunst- og kulturopplevelser for utvikling av identitet, opplevelse av mening, mellommeneskelig forståelse og generell livskvalitet.

Gjennom den offentlige kulturpolitikken må en sikre et kulturelt mangfold og ivareta etakelse av verdifulle kulturelle uttrykk som ikke kan regne med å bli finansiert gjennom private midler. Noen kommersielle deler av kunst- og kulturlivet står trygt på egne økonomiske ben, eller mottar betydelige bidrag fra næringslivet i form av sponsormidler eller direkte støtte mens det er viktige deler av kulturlivet som ikke har tilgang til slike finansieringskilder.

Disse medlemmer mener Regjeringen i kulturmeldingen legger for stor vekt på at private interesser skal finansiere kunst og kultur. Disse medlemmer mener at det må eksistere tilstrekkelig offentlige støtteordninger som kan sikre nyskapende og kontroversielle kunst- og kulturuttrykk, og som kan sikre en formidling av kulturopplevelser til hele bredden av befolkningen. Det er positivt at næringslivet kan bidra med midler til kultur, men det fritar ikke det offentlige for ansvar for å sikre dette. Det er også viktig at kulturlivet ikke blir avhengig av økonomiske konjunkturer eller sponsortrender i næringslivet. I denne sammenhengen vil disse medlemmer peke på betydningen av å opprettholde et levende kulturliv i økonomiske nedgangstider.

Komiteen understreker at kulturlivet ytrer viktige bidrag ikke bare til oss som enkeltmennesker, men også bidrag av stor samfunnsmessig betydning. Kultursektoren sysselsetter mange, og har potensial for enda flere lønnsomme arbeidsplasser. Kultursektoren kan også yte nyttige bidrag til næringslivet ved å stimulere til kreativitet, nyskaping og kvalitet. Komiteen vil peke på de positive ringvirkningene rundt for eksempel filmproduksjon, kulturhus osv. for lokalsamfunn og lokalt næringsliv. Komiteen mener at det offentlige må bidra til å etablere kunst- og kulturarbeid som næringsvei hvor det er potensial for dette.

Et økt samarbeid mellom kunst/kultur og næringsliv kan derfor være til gjensidig nytte, og komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge fram en stortingsmelding om forholdet mellom kunst/kultur og næringsliv."

Flertallet har merket seg at tiltakspakken Samstemt påpeker et uforløst potensial både innen kulturbasert entreprenørskap på musikkområdet og i forhold til musikk eksport. Flertallet ønsker å tilrettelegge for en tverrdepartemental satsing på musikkområdet med basis i et sterkere nettverk mellom kultur, forskning, utdanning og næring, og et dertil tilhørende effektivt virkemiddelapparat.

Matkultur

Komiteen mener at matkultur også er et viktig satsingsområde. Komiteen mener at mat har mange

dimensjoner. Verdiene knyttet til mat ligger både på det materielle plan, med smaksopplevelse og kvalitetsegenskaper, og på det estetiske plan med farger, sammensetninger og dekorasjon. Komiteen vil understreke at matkultur er summen av tradisjon, design, matskikker, måltids- og tilberedningsordninger og holdninger til mat. Komiteen mener at en aktiv og bevisst satsing på matkultur gjennom kulturpolitikken vil kunne skape verdier på flere nivåer i samfunnet:

- Bidra til en mer bevisst kulturopplevelse og kulturelt mangfold.
- Styrking av lokal, regional og nasjonal identitet og særpreg.
- Ivaretagelse av en viktig del av norsk kulturarv.
- Styrking av Norge som attraktivt og eksotisk turistmål.
- Utvikling av design.

Komiteen viser til at Landbruksdepartementet har utarbeidet en handlingsplan for matkultur, og har sammen med Innovasjon Norge i flere år presentert matkultur og design i utlandet med stor suksess. En helhetlig tenking, økt bevissthet og fokus på norsk mat- og drikkekultur vil ha betydning for nasjonal verdiskapning, både lokalt, regionalt og nasjonalt, og vil kunne være et nasjonalt og internasjonalt konkurransefortrinn.

Komiteen vil peike på den innsatsen Norges Bygdekvinnelag har drive og framleis driv på matkulturområdet. Utan deira innsats ville vi ha vore langt fattigare på kunnskap om den nedarva norske matkulturen.

Komiteen vil peike på at mat som reiselivsprodukt har fått auka merksemd dei siste åra, og at verdiskapingspotensialet for lokalt produsert mat framleis er stort.

Festivaler

Komiteen konstaterer at festivalfeltet har vært inne i en sterk utvikling. Mange nye festivaler har vokst frem gjennom de senere år, og festivalene spiller i dag viktige roller innenfor norsk kulturliv. Komiteen vil i denne sammenheng påpeke at festivalene representerer viktig programmering med betydelig vilje til nyskaping og genreovergripende forestillinger og konserter. Svært mange bestillingsverk innenfor en stor bredde genre og kunstarter skriver seg fra initiativer som bunner i en festival. Festivalene har også blitt en meget viktig oppdragsgiver for norske freelance-kunstnere, ensembler og norske kunstnere for øvrig.

Komiteen vil også understreke den betydning festivalområdet har for lokal kulturellt næringsutvikling. Festivalene inngår mange steder i lokale strategier for stedsutvikling, og ikke minst for reiselivet.

Komiteen vil også peke på den mobiliserende effekt mange av festivalene har når det gjelder frivillig innsats og lokal deltakelse og engasjement. Festivalene gir også ofte lokale kunstmiljøer mulighet for samarbeid med kunstnere fra andre land eller sentrale institusjoner. Dette skaper viktige nettverk og gir muligheter for å gjennomføre prosjekter som det økonomisk sett

ellers ville ha vært vanskelig å få til. Festivalene ivaretar i denne sammenheng viktige kulturpolitiske distriktperspektiv.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, mener at en framover bør se på grunnlaget for en sterkere samordning mellom viktige festivaler og aktuelle institusjoner og scener på samme sted. Dette for å utnytte synergiene av og gi reelt grunnlag for større fellesskap mellom sesongdrift og helårs aktivitet. Eksempler på steder med slikt potensial er Vossajazz med spillestedet Fraktgodsen og Kongsberg Jazzfestival med multiscenen EnergiMølla.

Komiteen viser til at den alminnelige støtteordning for festivaler har vært rettet inn mot musikkfestivalene. Komiteen er enig med departementet i at denne har vært vellykket. Komiteen mener imidlertid at genreforankringen også har vært en bremse i forhold til utvikling av festivaler innenfor andre kunstarter, eller for festivaler med en tematisk tilnærming til programmeringen.

Komiteen mener derfor at det bør legges opp til mer allmenne ordninger som omfatter større deler av kunstfeltet. Komiteen mener det i årene som kommer er behov for et kraftig løft i de økonomiske tilskuddene til festivalene. Komiteen viser til at det for tildelingen av midler til musikkfestivalene har vært gjort kvalitative vurderinger fra Norsk Kulturråds side. Komiteen ser positivt på dette, og mener slik vurdering også bør gjøres gjeldende innenfor en bredere anlagt ordning.

Komiteen viser til at enkelte festivaler har vært finansiert som knutepunktsinstitusjoner. Komiteen mener erfaringene gjennom de ti årene som har gått siden begrepet knutepunktsinstitusjon ble etablert, viser at det materielle innholdet av begrepet i stor grad begrenser seg til den finansieringsnøkkelen som anviser et statlig engasjement på 60 pst. av det offentlige tilskuddet, under forutsetning av lokale og regionale bidrag tilsvarende de resterende 40 pst. Komiteen mener dette har vært en god ordning som det vil være riktig å videreføre i årene som kommer.

Komiteen mener det ved fremtidige valg av knutepunktsfestivaler vil være riktig å legge vekt på festivalens kunstneriske og arrangementsmessige kvalitet. Festivalen bør være godt innarbeidet og fremstå som en viktig festival innenfor sin genre. Dette kan blant annet komme til uttrykk gjennom et bredt nasjonalt/internasjonalt nedslagsfelt av artister, publikum og andre aktører med tilknytning til kunstarten. Komiteen mener det har vært en begrensning innenfor dagens finansieringsordning for musikkfestivalene at det offentlige bidraget har vært avgrenset i forhold til genre. Komiteen mener videre derfor at man også for denne gruppen bør ha anledning til å velge festivaler med et tematisk utgangspunkt. Komiteen mener det vil være naturlig med en god geografisk spredning av knutepunktsfinansierte festivaler.

På bakgrunn av den ensidige finansieringssituasjonen som har vært i forhold til musikkfestivalene, mener

komiteen det i årene som kommer vil være naturlig å sikre knutepunktsfinansiering for noen festivaler også utenfor musikkområdet. Under forutsetning av den nødvendige lokale deltagelse vil komiteen her peke på Norsk Litteraturfestival, Førde Internasjonale Folkemusikkfestival og Kortfilmfestivalen i Grimstad.

Komiteen mener også at det er behov for å se nærmere på rammevilkårene til de festivalene som særlig vektlegger samtidsuttrykk. Komiteen viser her eksempelvis til festivalene Momentum, Ultimafestivalen, Oktoberdans og Lofoten Internasjonale Artfestival.

Komiteen mener Ultimafestivalen har særlige forutsetninger for å styrke sin posisjon som en internasjonalt viktig festival. Dette vil være av stor betydning for hele samtidsfeltet i vårt land både når det gjelder fremføringer og i forhold til å styrke internasjonaliseringen på området. Komiteen mener i lys av dette at Ultimafestivalen bør styrkes i årene som kommer og eventuelt vurderes som knutepunktsinstitusjon.

Komiteen viser til den felles virksomhet som drives i regi av organisasjonen "Norske festivaler". Komiteen viser til at tilsvarende organisasjoner finnes i mange europeiske land, og at disse utgjør et interessant nettverk som til sammen forvalter betydelig kompetanse innenfor produksjon, prosjektbygging og reiselivsrelatert kulturarbeid. Komiteen mener at "Norske festivaler" styrker viktige sider ved festivalenes virksomhet, så som kompetansehevende arbeid, prosjektbygging, markedsføring og aktiv bruk av internasjonal kontaktflate. Komiteen mener derfor det er en viktig oppgave å sikre at "Norske festivaler" makter å opprettholde kontinuerlig drift og gjennomføre felles tiltak for hele festival-Norge.

Komiteen vil også kommentere festivalene under kapitlene for de enkelte kunstarter.

Komiteen viser til at Peer Gynt-stemnet er en sjangerovergripende festival. Festivalen tar mål av seg til å være en attraktiv arena for kulturell nyskaping innen kunst, musikk, sceniske uttrykk og litteratur. Komiteen mener at det bør vurderes å gi festivalen knutepunktstatus.

Folkekultur

Komiteen viser til tidligere merknader vedrørende globaliseringen og nasjonalstatenes særlige ansvar for ivaretagelse av egen folkekulturskultur. Dette ansvaret hviler selvsagt også på Norge, noe som tilsier økt oppmerksomhet og en helhetlig politisk tilnærming til feltet. Komiteen mener med dette at det bør utarbeides en helhetlig strategi for videreføring av folkemusikken, folkedansen og det tradisjonsbårne håndverket, så som husflid og instrumentbygging.

Komiteen mener også det er viktig å styrke arkivfeltet, håndverksdokumentasjonen og den dokumentasjonen vi har i forhold til utøvende uttrykk som musikk og dans. Utgangspunktet er ikke en rent historisk tilnærming, men snarere en tilgjengeliggjøring av viktige kilder til bruk i en levende, kontinuerlig tradisjon. Folkedansens popularitet vil følge trendene. Komiteen vil understreke viktigheten av at den politikk

som føres på området må være sterk nok til å ivareta kontinuiteten også i perioder da rekrutteringen er svak.

Komiteen vil komme tilbake til tiltak og prioriteringer i forbindelse med merknadene til meldingens enkelte kapitler.

Kultur og helse

Komiteen mener det er viktig å styrke forskningen omkring helseperspektivet i kulturpolitikken, og omvendt. Bedre kjennskap til sammenhengen mellom psykisk eller fysisk helse og tilgang på kulturtilbud kan gi gode innspill til satsing på kultur generelt, og utformingen av kulturpolitikk i stat, fylke eller kommune spesielt. Komiteen vil understreke at dette selvsagt også er et perspektiv helsepolitikere og forvaltningen i helsevesenet bør ta inn over seg.

Komiteen registrerer at nyere forskning viser at kulturaktiviteter kan ha positiv effekt på folks helse. Dagens sykdomsmønster forteller oss at det er behov for nye måter å utvikle god folkehelse på. Kultur og kreative aktiviteter er i denne sammenhengen viktige faktorer for å fremme livskvalitet, trivsel og helse. Trivselshagen på Sandane i Gloppen kommune tar i vare ulike funksjoner innen idrett, kultur, forskning, helse og opplæring. I en tid med behov for en bred tilnærming til kultur-, opplærings- og folkehelsearbeid, er dette tiltaket et godt eksempel på hvordan kulturaktiviteter i en tverrsektoriell tenking kan settes ut i praksis.

Komiteen mener Trivselshagen er en fremtidsrettet arena for å realisere ABM-målsettinger, den kulturelle skolesekken, livslang læring og folkehelse, og viser til en enstemmig komitémerknad i Innst. S. nr. 11 (2003-2004):

"Komiteen viser til en enstemmig komitémerknad i Innst. S. nr. 230 (2002-2003) om Trivselshagen på Sandane i Gloppen kommune som et nasjonalt pilotprosjekt. Trivselshagen tar i vare ulike funksjoner innen idrett, kultur, forskning, helse, opplæring og rene kommersielle aktiviteter. Komiteen mener at dette er et meget godt prosjekt innenfor folkehelsearbeidet, og at det er viktig at dette tiltaket blir ivaretatt og iverksatt."

Komiteen vil understreke betydningen av at funksjonshemmede sikres tilgang til kultur. Arbeidet med å gjøre kulturhus og andre arenaer tilrettelagt for funksjonshemmede må fortsettes. Likeså må arbeidet med tilrettelegging av film og medietilbud for hørselshemmede og synshemmede følges opp. Komiteen viser her særlig til de mulighetene digitaliseringen av radio og tv gir, og legger til grunn at tilbudene forbedres i takt med den teknologiske utviklingen i årene som kommer. Komiteen understreker også betydningen av at også andre departementer enn Kultur- og kirkedepartementet tar kulturperspektivet inn over seg og hensyntar dette i sitt arbeid for funksjonshemmede.

Komiteen vil understreke at kulturfeltet skal være inkluderende. Dette er ikke minst viktig for mennesker med psykiske og fysiske funksjonshemminger. Komiteen mener at kulturelle aktiviteter kan være med på å bryte ned isolasjon og vekke skaperglede og engasjement dersom det legges til rette for alle funk-

sjonshemmede. Komiteen vil peke på hvilken glede det er å delta i kunstnergrupper, amatørteater eller som publikummere.

Komiteen er positiv til det initiativet Høgskolen i Nord-Trøndelag har tatt for å etablere en egen utdanning hvor blant annet musikk og oppvekstmiljø skal vektlegges. Mottoet for prosjektet er "kultur gir helse". Hensikten er å utdanne pedagoger/miljøarbeidere som er i stand til å bruke musikk eller kroppssøving/friluftsliv som virkemiddel innenfor ulike oppvekstmiljøer/ungdomsmiljøer. Utdanningen skal blant annet samarbeide med kulturskolen hvor det skal være studentpraksis.

Komiteen viser til forsøksprosjektet "Kultur gir helse" som Norsk Kulturråd gjennomførte i samarbeid med Sosial- og helsedepartementet. Prosjektet ble avsluttet i 1999, men arbeidet ble videreført ved at Nasjonalt knutepunkt for kultur og helse ble lagt til Levanger og en nasjonal rådgivningsgruppe for kultur og helse ble opprettet. Funksjonstiden var fra 2000-2003. For å følge opp dette arbeidet ytterligere, mener komiteen at den nasjonale rådgivningsgruppen videreføres og at satsingen på feltet videreføres som et samarbeid mellom de berørte departement.

Komiteen viser til at ledsagerbevisordningen skal bidra til muligheten for et aktivt liv for funksjonshemmede. Ordningen målbærer prinsippet om at funksjonshemmede ikke skal ha merkostnader på grunn av sin funksjonshemning (likhetsprinsipp) og representerer samtidig et virkemiddel til å redusere den økonomiske barrieren for deltakelse som er høyst reell.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, mener at praksis i enkelte tilfeller bryter med intensjonen i retningslinjene for ledsagerbeviset når det forutsettes for bevilgning til virksomheter som driver kulturformidling mot billettsalg at funksjonshemmede som betaler full pris skal gis rett til gratis billett for ledsager. I merknad til retningslinjene for ledsagerbeviset heter det at mot at den funksjonshemmede selv løser ordinær billett, får han/hun ta med seg ledsageren gratis der ledsagerbevis aksepteres. Det understrekes at "ordinær" billett er den til enhver tid gjeldende pris for en person. For en funksjonshemmet som er trygdet og har honnørkort, vil "ordinær" pris bety honnørpris på de steder som har innført honnørprisordningen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet er positive til at departementet setter krav til aksept av ledsagerbevis som en forutsetning for bevilgning. Men disse medlemmer mener at departementet burde gå foran å tolke retningslinjene slik de er ment, og ikke legge seg på en mer restriktiv linje og dermed uthule ordningen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at praksis i enkelte tilfeller bryter med intensjonen i retningslinjene for ledsagerbevis. Disse retningslinjene er utarbeidet av

Statens råd for funksjonshemmede og forutsetter fri adgang til offentlige kultur- og fritidsarrangementer for den som ledsager en funksjonshemmet. Kultur- og kirkedepartementet har i det årlige tilskuddsbrevet til kulturinstitusjoner forutsatt at disse retningslinjene etterleves. Imidlertid har departementet forutsatt at den funksjonshemmede "kjøper billett til ordinær pris", noe enkelte kulturinstitusjoner har definert som fullprispillett. Disse medlemmer finner denne tolkning uheldig og forutsetter at den funksjonshemmede gis den rabatt vedkommende ville ha vært berettiget til uten ledsager. Departementet må i framtidige tilskuddsbrev presisere nærmere hvordan ordningen skal praktiseres.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at det er behov for å se ABM-utvikling og hvordan fremme arbeid med tilgjengelighet i en mer forpliktende og planmessig satsing på dette området. Som FFO nevner i sin høringsmerknad, er det samlet og systematisert viktig kunnskap for bedre tilgjengelighet for mennesker med funksjonshemming i de prosjektene som er gjennomført. Denne kunnskapen bør legges til grunn for å utarbeide handlingsplaner for de ulike sektorer og bygg. Handlingsplaner kan igjen danne grunnlaget for å få utløst økonomiske stimuleringsmidler, for eksempel gjennom spillemidlene.

Komiteen mener at DAISY er et hjelpemiddel som representerer en stor utvikling og forbedring i forhold til det gamle systemet for lydbøker. Komiteen mener at det er viktig å øke tilbudet av lydbøker vesentlig.

Kulturskoler

Komiteen viser til at kulturskolene spiller en svært betydningsfull rolle i rekrutteringen til musikkfeltet og annet kulturarbeid. Dette har utviklet Norge som kulturnasjonen og bidratt til å gi mange en profesjonell karriere. Kulturskolene er viktige virkemiddel som må sees i en kulturpolitisk sammenheng.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti understreker den store viktigheten de kommunale kulturskolene har for barn og unge, og for kulturlivet i sin alminnelighet. Disse medlemmer viser til Stortingets behandling av St.meld. nr. 39 (2002-2003) Ei blot til lyst, der kulturskolene var et sentralt tema. Disse medlemmer mener kommunene er godt skikket til å ivareta de kulturpolitiske, og utdanningspolitiske, hensyn som et bredt flertall i Stortinget er samlet om. Disse medlemmer vil peke på at kulturskoletilskuddet til kommunene på det tidspunkt da de statlige tilskuddene til kulturskolene ble lagt inn i rammeoverføringene, altså juni 2003, utgjorde ca. 90 mill. kroner av en kostnad for kommunene på anslagsvis 900 mill. kroner. Disse medlemmer mener det på generelt grunnlag er viktig å styrke lokaldemokratiet gjennom å gi lokale politikere ansvar og reelle muligheter til å gjøre lokale pri-

oriteringer. Kulturskoler er et høyt profilert område det også i lokalpolitikken er stor enighet om verdien av. Disse medlemmer mener at de dramatiske konsekvenser i forhold til prisøkninger som er spådd av flere partier er overdrevet. Disse medlemmer mener kulturskolene skal være et reelt tilbud for alle, og viser til at dette også er et lovpålagt krav til kommunene. Disse medlemmer vil, med dette for øyet, følge utviklingen for de kommunale kulturskolene i årene som kommer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil understreke den viktige betydningen kulturskolen har for barn og unge. Men det er i dag ikke nok plasser til de som ønsker å gå i kulturskolene. Mange steder i landet er det lange køer. Disse medlemmer mener derfor at tilbudet skal bygges ut og at målet skal være at kulturskolene skal være for alle. Disse medlemmer var mot fjerning av det statlige, øremerkede tilskuddet og det nasjonale taket på hvor stor egenbetalingen skulle være. Disse medlemmer frykter at dagens ordning, hvor tilskuddet er en del av rammeoverføringene til kommunene, vil føre til et redusert tilbud på grunn av dårlig kommuneøkonomi. I tillegg vil konsekvensen av at det ikke finnes noen grense for egenbetaling medføre et dyrere tilbud. Disse medlemmer mener at dette kan føre til at mange vil bli ekskludert fra tilbudet fordi det blir for dyrt.

Disse medlemmer viser til at siden 1997 har opplæringsloven pålagt alle kommuner å ha et musikk- og kulturskoletilbud til barn og unge. Det har vært bred politisk enighet om at tilbudet bør være så stort og terskelen for å delta så lav at kulturskolene ikke utelukker noen som ønsker det fra sine rekker. Dette er nedfelt i Stortingets målsetting om at minst 30 pst. av elevene i grunnskolen skal ha et kulturskoletilbud, og visjonen om en "kulturskole for alle" som skulle sikres gjennom et tak på egenandelen slik at foreldrenes økonomi ikke skulle være utslagsgivende for barnas deltakelse.

Disse medlemmer peker på at vi er langt fra dette målet når det kun er 13 pst. av landets grunnskoleelever som har et kulturskoletilbud samtidig som at ventelistene er lange. Flere tusen barn og unge står i kø for å komme inn på en av landets kulturskoler, og køene vokser. Disse medlemmer viser til at Stortinget fra og med i år la det statlige tilskuddet til kulturskoledrift inn i de generelle rammeoverføringene til kommunene, samtidig som taket på foreldrebetalingen er hevet. Dette har allerede resultert i vesentlig høyere egenandel i flere kommuner.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en helhetlig plan for å sikre at alle barn i Norge som ønsker det, skal få tilbud om plass i kulturskolen innenfor en rimelig egenbetaling."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti peker på at Sosialistisk Venstreparti

var imot å oppheve øremerkingen, og Sosialistisk Venstreparti er også imot å oppheve taket på foreldrebetalingen. Sterk lokal innsatsvilje og kommuner som strekker seg langt har hittil sørget for at vi har åpne og kreative kulturskoler der barn og unge får utfolde seg mange steder i landet. Nå er ansvaret for driften for kulturskolene overlatt til slunkne kommunekasser og foreldrenes lommebøker.

Disse medlemmer viser til at Sosialistisk Venstreparti fremmet bl.a. følgende forslag i Innst. S. nr. 131 (2003-2004) om kunst og kultur i og i tilknytning til grunnskolen:

"Stortinget ber Regjering legge til grunn at egenbetaling for barn og unge maksimalt skal utgjøre 10 pst. av de samlede kommunale kostnader med kulturskolen."

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å gjeninnføre det øremerkede tilskuddet til kulturskolene inntil andre typer ordninger som fremmer satsing på kulturskolen, er kommet på plass."

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet meiner låg foreldrebetaling er ein viktig føresetnad for å nå det nasjonale målet om eit kulturskuletilbod til minst 30 pst. av elevane i grunnskulen.

Desse medlemene viser til at mange kommunar har satsa mykje på kulturskuletilbod og utvikla skoleslaget på ein slik måte at deltakinga er langt større enn den nasjonale målsettinga på minst 30 pst., medan andre kommunar opererer med låg deltaking. Dette viser mellom anna at kommunar prioriterer forskjellig. Når mange kommunar likevel aukar skolepengesatsen mykje, er det eit uttrykk for at mange kommunar har så trange økonomiske rammer at andre lovpålagte oppgaver har blitt prioritert.

Den kulturelle skolesekken

Komiteen viser til behandlingen av den kulturelle skolesekken (Innst. S. nr. 50 (2003-2004)) der familie-, kultur- og administrasjonskomiteen slår fast at det vidare arbeidet med den kulturelle skolesekken bør bygges opp på de eksisterende strukturene og den kompetansen som er bygd opp gjennom mange år, slik at parallelle organisasjoner ikke bygges opp. Komiteen pekte på at det mange steder vil være kulturavdelingen som er best egnet til å være koordinator overfor skolene, men pekte på at det må være opp til den enkelte kommune å bestemme den administrative ordningen. Komiteen peker også på at komiteen understreket at satsningen det legges opp til med den kulturelle skolesekken ikke skal erstatte eksisterende ressurser på skole-, kunst- og kulturområdet, men være et tillegg.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at den kulturelle skolesekken også bør omfatte barnehager og videregående skole. Disse medlemmer mener videre at det bør åpnes for, og aktivt oppfordres til, felles kulturopplevelser for de ulike utdanningsinstitusjonene. Dette er en unik sjanse

til å etablere gode sammenhenger og allianser mellom barnehage, grunnskole og videregående skole. Disse medlemmer understreker at denne videre satsningen ikke må skje på bekostning av den kulturelle skolesekken i grunnskolen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med evalueringen av den kulturelle skolesekken utrede en kultursekk for barnehage og videregående skole."

Disse medlemmene ser det som ei viktig utfordring å sikre kvalitativt gode produksjoner for den kulturelle skolesekken knytt til ein framtidig volumauke. Disse medlemmene meiner derfor at arbeidet med å utvikle ein arena for kulturproduksjonar for dette formålet i samarbeid med Høgskulen i Volda er interessant.

Fornyelse og omstilling

Komiteen understreker viktigheten av at kulturinstitusjonene i alle ledd fremstår med vitalitet. Dette betyr interesse for å gjøre ting på nye måter og stor evne og vilje til omstilling. Kulturinstitusjoner preget av problemfokusering, tradisjonsbundethet og liten faktisk omstillingsevne, signaliserer heller ikke den fordomsfrihet og nysgjerrighet man forventer av en kunstnerisk spennende institusjon. Vilje til å satse på nyskaping, arbeid på tvers av genre og være åpne for nye løsninger som må være en målsetting for all offentlig finansiert kulturvirksomhet.

Komiteen har merket seg de eksempler som brukes i meldingen vedrørende formidling, fleksibilitet og omstilling. Komiteen slutter seg til at mange av disse viser riktig kurs videre. Komiteen vil særlig understreke betydningen av de føringer som legges når det gjelder å stimulere til endringsprosesser i institusjonene.

Komiteen har merket seg at musikkorganisasjonene bak tiltakspakken Samstemt samarbeider om sjangerovergripende kompetanseheving. Komiteen vil påpeke at dette er en positiv måte for organisasjoner å innrette seg på.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har merket seg at departementet i samarbeid med Norsk teater- og orkesterforening har satt i gang et arbeid med å revidere det nåværende opplegget for mål- og resultatstyring. Disse medlemmer mener at opplegget for mål- og resultatstyring må vurderes for hele kulturfeltet. Et flertall i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, alle unntatt Høgre og Framskrittspartiet, uttalte i Budsjett-innst. S. nr. 2 (1998-1999):

"Komiteens flertall mener at sterke krav til mål- og resultatstyring lett blir ei tvangstrøye for kunst- og kulturlivet. Kunst og kultur handler om enkeltmenneskets og samfunnets arbeid med mening, estetiske og etiske kvaliteter, innlevelse, erkjennelse og skaperkraft. Kunst og kultur har først og fremst kvalitative mål. Det

finnes få metoder for å måle kvalitet, mens det innafor et strengt mål- og resultatstyringsregime, etter flertallets mening, måles først og fremst det som kan telles. Resultatet blir byråkratisering, og at altfor mange kreative krefter blir brukt på søknadsskriving og dokumentasjon. Flertallet mener at Regjeringa bør vurdere om en "streng" mål- og resultatstyring er egna for kulturlivet."

Disse medlemmer mener at intensjonen i denne flertallsmerknaden må legges til grunn når opplegget for mål- og resultatstyring revideres.

Allmennkringkasting og kultur

Komiteen mener at allmennkringkasterne også i årene fremover kommer til å spille en sentral rolle i forhold til viktige kulturpolitiske målsettinger. Den teknologiske utviklingen vil i perioden frem mot 2014 antagelig utfordre konsesjonsordningene slik vi i dag kjenner dem.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at en slik utvikling ytterligere vil styrke viktigheten av at vi også i vårt land har en offentlig, stor allmennkringkaster som kan ivareta de nasjonale kulturpolitiske behov som vi må forvente vil komme under press. Dette kan blant annet dreie seg om norskspråklige produksjoner, ikke-kommersielle programmer, barneprogrammer og en nasjonal fundert nyhetstjeneste.

Som en naturlig følge av konvergensen på medieområdet spiller NRK en viktig rolle i utviklingen av nye mediale uttrykk. Tatt i betraktning av at Norge har få store private aktører på området er det viktig at NRK fungerer som lokomotiv i utviklingen, og at dette gjøres med åpenhet i forhold til private aktører. Flertallet mener det er viktig at NRK får det nødvendige driftsmessige armslag, formelt og økonomisk, som skal til for at institusjonen skal kunne utvikle seg som en moderne mediebedrift og dermed være det kulturpolitiske redskap som er hensikten. Flertallet støtter departementets arbeid med å tydeliggjøre NRKs formelle posisjon i forhold til myndighetene. Flertallet viser her til de endringer som nå gjøres i forbindelse med vedtektene og regelverket for allmennkringkastere for øvrig.

Komiteen mener det må være eit sentralt mål i kulturpolitikken at kultur skal vere tilgjengeleg for alle, òg for dei om lag 600 000 personane med hørselshemming her i landet.

Komiteen viser til at fjernsynet er det mediet nordmenn bruker mest tid på og kan dermed seiast å vere den viktigaste kulturformidlaren. Komiteen meiner derfor det er ekstra naudsynt at nettopp fjernsynsmediet blir betre tilrettelagt for hørselshemma. NRK har starta prøvesendingar med direkte teksting av noen norske TV-program ved hjelp av hurtigskrivarar. Dette er førebels på utprøvningsstadiet, og det er enda eit godt stykke fram til dette er eit kvalitetsmessig fullgodt tekstetilbod.

Komiteen vil peike på at den vidare teknologiutviklinga innafor dette området er krevjande, ikkje

minst økonomisk. Komiteen meiner det er eit nasjonalt ansvar å bidra til at dei hørselshemma får tilgang til aktuelle program.

Komiteen vil på denne bakgrunn understreke Regjeringas ansvar for å bidra til at det blir utvikla teknologi for talegjenkjenning slik at måla for teksting av direkte sendte program kan nås.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet er opptatt av å opprettholde og forsterke NRKs rolle som allmennkringkaster. Disse medlemmer mener det ikke nødvendigvis er gitt at den teknologiske utviklingen innenfor fjernsynet vil undergrave konsesjonsordningene slik vi kjenner dem i dag. Disse medlemmer mener at både konsesjonsordningene og lisensfinansieringen av allmennkringkasteren NRK bør videreføres.

Disse medlemmer er imidlertid bekymret for at stram budsjetteringspolitikk fra Stortinget og konkurransen med kommersielle aktører som TV2 og andre utenlandske aktører, fører til en økende kommersialisering av programtilbudet. Disse medlemmer ser denne utviklingen som truende for NRKs rolle som den viktige samfunnsinstitusjonen, som skal blant annet fremme ytrings- og informasjonsfrihet, de demokratiske grunnverdier, folkeopplysning og våre felles kulturelle verdier. NRKs rolle som allmennkringkaster skal gjelde alle, enten de tilhører en majoritet eller en minoritet.

Disse medlemmer vil sterkt understreke at det er viktig at mediepolitikken *ikke* kun handler om økonomi, teknologi og konkurransesituasjonen. Disse medlemmer mener at vi må opprettholde og videreutvikle NRK som den viktigste innholdsleverandøren for kultur, språkformidling og en nasjonal identitet. Disse medlemmer ser at det er på bredde og dybde NRK skal konkurrere. Det er en allsidig programproduksjon på høyt nivå for alle målgrupper som er og skal være NRKs sentrale konkurransefortrinn.

Medieområdet er inne i en rivende teknologisk utvikling, som gjør at vi i dag ikke kan si hva som blir mulig innenfor medieområdet i morgen. Lovgivningen må utformes slik at vi har noen viktige grunnprinsipper som sikrer at adgangen til teknologiske plattformer ikke blir monopolisert.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til sine merknader til mediemeldingen der Sosialistisk Venstreparti uttrykte sin støtte til dagens eierskapslovgivning, med lover om nasjonal og lokal eierbegrensning. Disse medlemmer viser til at Regjeringen har bebudet en medieeierskapslov. Disse medlemmer mener at det er viktig at medieeierskapsloven skal dekke vertikal integrasjon, og ivareta et bredt mangfold i media. Disse medlemmer mener at det ikke er tilstrekkelig å la konkurranseloven ivareta denne problemstillingen.

Disse medlemmer mener det er tilsvarende viktig å ivareta rammebetingelsene til lokalradio og TV, særlig med tanke på digitaliseringen av radio- og tv-

nettet. Disse medlemmer understreker betydningen av at lokalbaserte medier tas med i statens strategier for digitaliseringsprosessen. Det er av stor kulturpolitisk betydning at norske miljøer gjør seg gjeldende som innholdsleverandører.

Skatt og avgift

Komiteen viser til at store deler av kulturlivet ligger i skjæringspunktet mellom offentlig finansiering og privat basert virksomhet. I årene fremover vil det være av stor betydning å finne frem til smidige ordninger der offentlige bidrag gis på måter som faller godt inn i forhold til de rammer den private virksomheten driver under, og som dessuten er forenlige med internasjonale regler, eksempelvis på konkurranseområdet. Et kjent eksempel her vil være momsfritaket for bøker som betyr et vesentlig offentlig bidrag til en hel bransje, gitt på en konkurransenøytral måte. Komiteen mener det er ønskelig at man også i årene frem mot 2014 fortløpende vurderer hvilke avgiftspolitiske regimer som er de mest tjenlige for kulturlivet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil særlig peke på at det må satses på avgiftsordninger som stimulerer samarbeidet på tvers av bransjer og institusjoner. Flertallet vil understreke at det er viktig at avgiftsordningene bygger opp under betingelser som gir rom for produsenter i Norge på kulturområdet.

Komiteen mener at ønsket om mangfold i kulturlivet også fordrer et bredere og mer variert tilfang av private midler.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, mener at skattemotiverte ordninger kan være av betydning på kulturfeltet. Flertallet viser her eksempelvis til et bredt spekter skatteincentiver som er innført i andre land i forhold til filmproduksjon.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener også at de fradragsordningene for gaver som nå er innført for noen frivillige organisasjoner bør bygges ut videre. Dette vil gi flere enkeltpersoner muligheten til å bidra økonomisk. Ikke minst vil dette ha betydning for de frivillige organisasjonene. Dette flertallet understreker viktigheten av at slike ordninger utformes på en måte som gir nærhet mellom lokal virksomhet og giveren.

Et tredje flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, er gjort kjent med at det ikke ilegges moms på konserttilstelninger, men når det arrangeres dans på tilstelninger er det momsbelagt.

Dette flertallet mener dette er et utslag av regelverket som det bør sees nærmere på, og ber om at Regjeringen kommer tilbake til dette spørsmålet i forbindelse med gjennomgangen av merverdiavgiftsregelverket på kulturområdet.

Medlemene i komiteen fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil vise til Innst. S. nr. 282 (2002-2003) Om oppvekst- og levekår for barn og ungdom i Norge der medlemene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet gjekk inn for heve den nedre grensa for skatteplikt for frivillig verksemd. Dei same partia gjekk òg inn for at kommunane burde gis høve til å opprette dugnadsfond med skatteincentiv som stimulerer innbyggjarane og bedrifter til å gi pengegåver til frivillig arbeid og andre gode formål av ikkje-kommersiell karakter i lokalmiljøet.

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser vidare til at Senterpartiet subsidiært har gjort framlegg om å auke beløpsgrensa for gåver til frivillige arbeid slik at inntil 10 pst. av skattbar inntekt kan trekast frå, og at lista over mottakarar av slike gåver kan aukast til å omfatte alle organisasjonar som driv med aktivitet for barn og unge og kultur av ikkje-kommersiell karakter. Denne medlemen vil òg vise til at Senterpartiet har foreslått å erstatte dagens ordning med momskompensasjon for frivillige organisasjonar med å innføre nullsats i momssystemet for denne type verksemd. Ei slik ordning vil sikre full kompensasjon for dei fleste, samtidig som organisasjonane og staten slepp eit stort og kostbart meirarbeid.

Denne medlemen vil vidare vise til eit privat forslag frå Åslaug Haga og Inger S. Enger om generelt fritak for meirverdiavgift for arbeid på freda bygningar og anlegg i privat eie. Forslaget blei støtta av Fremskrittspartiet og Kystpartiet, jf. Innst. S. nr. 122 (2003-2004). Denne medlemen vil vidare understreke at Senterpartiet vil halde fast ved at skattefrådrag og reduserte avgiftssatsar bør kunne brukast for støtte til særleg positiv aktivitet framfor direkte støtte over statsbudsjettet som har vist seg å kunne bli redusert eller fjerna i budsjettforhandlingar.

Kulturkort til Ungdom

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det er viktig å sikre alle unge muligheten til å benytte seg av ulike kulturtilbud. Disse medlemmer går derfor inn for at det skal være et eget kulturkort for ungdom og studenter. Kortet skal gi gratis inngang/reduert pris på kulturarrangementer som har offentlig støtte. For eksempel bør inngang på museene være gratis. Dette bør ses i sammenheng med forsøksprosjekter om gratis adgang på museer.

Innhold i begreper som brukes på kulturfeltet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det er viktig at alle sjangere og kulturuttrykk forstås og omtales på deres egne premisser. Begreper som kvalitet, nyskaping, profesjonell og kommersiell er sentrale begreper som må gis tydelig innhold på alle områder og være anvendelige begreper på hele kulturfeltet. Oppfattelsen og definisjonen av

disse begrepene er for flere prosjekter avgjørende for å få støtte.

Likestilling

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil understreke viktigheten av at det fokuseres på kjønnsperspektivet og likestillingsperspektivet i norsk kulturliv. Det er vedtatt i likestillingsloven at det skal redegjøres for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i virksomheter som i lov er pålagt å utarbeide årsberetninger. Det skal også redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som er planlagt iverksatt for å fremme likestilling og for å forhindre forskjellsbehandling i strid med denne loven. Offentlige myndigheter og offentlige virksomheter som ikke er pliktige til å utarbeide årsberetninger skal gi tilsvarende redegjørelser i årsbudsjettet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at regler for redegjørelse om likestilling i de ulike virksomhetene i kultur-Norge følges, og at det iverksettes tiltak som fremmer likestilling."

Utvidede kulturbegrep - Idrett

Komiteen konstaterer at den frivillige og deltagende idrettskulturen ikke er inkludert som tema i Kulturmeldingen, men vil likevel understreke at dette er et viktig satsningsområde. Komiteen mener at idrett har mange dimensjoner. Verdiene knyttet til frivillig og deltagende idrett ligger både i den helsebringende effekt fysisk aktivitet kan ha for den enkelte og for samfunnet, samt i de sosiale og samfunnsbyggende virkninger som følger av et felles lokalt løft for idrettsorganisasjoner. Komiteen mener at en aktiv og bevisst satsning på breddeidrett gjennom en kombinert idretts- og kulturpolitikk vil skape verdier for samfunnet.

2.2 Musikk

Hovedutfordringer og prioriteringer

Komiteen konstaterer at Norge har et blomstrende musikkliv preget av bredde, mangfold, høy kompetanse og meget godt tilsig av unge musikere. Komiteen tror dette har sammenheng med flere forhold, men vil særlig legge vekt på det brede tilfanget kulturskolene representerer, sammen med gode muligheter for videre utdanning frem til høyskolenivå.

Komiteen ser at denne positive utviklingen gir et gjennomgående høyere nivå som også gir andre forventninger og krav i årene som kommer. Dette stiller oss overfor nye positive utfordringer i kulturpolitikken. Det positive som er oppnådd skal ivaretas under nye forutsetninger, dessuten skal vi gjøre nye skritt fremover med forbedringer og videre utvikling på nye områder.

Komiteen støtter meldingens vurderinger i forhold til å satse på fleksibilitet, nyskaping og tilgjengelighet. Komiteen støtter også prioriteringene i forhold til barn og unge, og ivaretagelsen av de nære bånd mellom profesjonell og amatør som preger musikklivet i dag.

Komiteen vil også peke på musikkens muligheter i forhold til internasjonal formidling. Norske musikkmiljøer og enkeltutøvere har gått foran i arbeidet med å skape internasjonale nettverk for sitt arbeid. Dette er av stor verdi i mange sammenhenger og bør utvikles videre. Komiteen mener musikklivet gjennom dette høster viktige erfaringer og bidrar til å bygge opp kompetanse for internasjonalt kulturarbeid på generelt grunnlag.

Komiteen mener de internasjonale erfaringene man har også styrker grunnlaget for en mer offensivt anlagt musikkeksport. Foruten den økonomiske betydningen dette kan ha, vil det også øke arbeidsmulighetene for norske musikere.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter tanken på en videre oppbygging av innkjøpsordningene for musikk. Flertallet vil imidlertid peke på at den teknologiske utviklingen har vist seg å ha sterk innflytelse på musikkomsetningen, og at det i årene som kommer vil være viktig å følge denne utviklingen nøye. Flertallet vil i denne sammenheng vise til etableringen av nettstedet phonofile som tilbyr en stor bredde av norsk musikk. Flertallet vil peke på at norske miljøer regnes for å være langt fremme i spørsmål om utvikling av betalingstjenester på nett, og flertallet mener dette er et godt eksempel på et felt som kan utvikles videre som en del av satsingen på kulturbasert næring.

Flertallet mener at viktige mål på dette feltet er å sikre større tilgjengelighet av norsk musikk, at alle skal få tilbud om levende musikk, og å gjøre norske artister bedre kjent i utlandet.

Flertallet mener at en god og tidsriktig innkjøpsordning bidrar til å gjøre norsk musikk mer tilgjengelig. Innkjøpsordningen for nye norske fonogrammer må utvides både i antall innkjøpte enheter og mottakssteder. Digital formidling vil også bidra til økt tilgjengelighet for eksempel i skolen. Dette krever nærmere avklaringer, spesielt når det gjelder vederlagskostnader.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, mener at Norge bør bli et foregangsland når det gjelder å utvikle et system for å ivareta de opprettshavlige rettighetene i en digital verden.

Komiteen viser til nettdatabasen phonofile inneholder repertoar fra flere enn 100 norske platemerker som er digitalisert og samlet i én database. Digitalisering av norsk musikk-kulturproduksjon vil ha stor kulturpolitisk betydning i tiden fremover. Områder som kulturbasert næring, styrking av rammevilkår for norsk musikkproduksjon og bevaring av kulturuttrykk til

nasjonale arkivformål, kan dermed muliggjøres i et samspill mellom det offentlige og det private. Nettdistribusjon av digitalisert materiale har åpenbare fortrinn sammenlignet med tradisjonelle distribusjonskanaler. Digitalisering og distribusjon gir muligheten for et likeverdig tilbud på tvers av sjanger. For publikum er tilbudet uavhengig av geografi og lokale ressurser. Både i skoleverket og på bibliotekene vil denne formen for distribusjon kunne nå mange og være med på å sikre alle tilgang til norsk musikk.

Komiteen mener at alle skal ha mulighet til å oppleve levende musikk. Det må derfor utvikles flere spillesteder og det trengs flere arrangører. Støtte til spillesteder, lokale arrangører, festivaler, transport og programutvikling er viktige elementer i dette. Managementkompetansen må også styrkes.

Komiteen viser til at som et ledd i kompetanseoppbyggingen av norske artister og musikk må det etableres et system som tar vare på og videreutvikler talenter. Det må samtidig skapes bedre utviklingsmuligheter og rammevilkår for utøvere og opphavsmenn.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, mener det må satses mer på utstyr, øvingslokaler, talentopplæring og utvikling. Det er også viktig med økt kompetanse og felles standarder på tvers av ulike sjangere.

Komiteen vil også understreke behovet for kvalitativ god og omfattende dokumentasjon. Komiteen mener det må etableres et dokumentasjonssenter/arkiv for pop og rock. Senteret/arkivet bør legges opp til et samarbeid mellom Norsk Jazzarkiv og Visearkivet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet støtter opprettelsen av et eget pop- og rockarkiv i Trondheim. Dette må sees i sammenheng med den musikkfaglige kompetansen som Norges Tekniskvitenskaplige universitet innehar. Disse medlemmer støtter også etableringen av et museum for rock i Namsos og ønsker å se disse prosjektene i sammenheng, og viser til den planen som Trondheim og Namsos i samarbeid med Sør- og Nord-Trøndelag fylkeskommune har lagt fram om dette.

Disse medlemmer har merket seg at Namsos i mange år har arbeidet med planene om å bli Rockcity, og mener det er viktig at staten bidrar til å realisere disse planene. Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen bidra til realiseringen av Rockcity på Namsos herunder opprettelse av et rockemuseum, og et popinstitutt og pop- og rockearkiv i Trondheim."

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, har registrert at det pågår utredende prosesser flere steder i landet med tanke på eta-

blering av institusjoner for innsamling, bevaring og formidling av norsk populærmusikk.

Komiteen er kjent med at representanter for både musikk- og arkivmiljøer gjennom Stiftelsen Institutt for Norsk Populærmusikk, arbeider for å etablere en nasjonal institusjon av denne typen, og at denne er tenkt som et knutepunkt i et nettverk av regionale og lokale tiltak på feltet.

Komiteen mener at det haster med å komme i gang med det nasjonale dokumentasjons- og formidlingsarbeidet på populærmusikkfeltet. Både fra populærmusikkfeltet og fra bibliotek- og arkivsektoren har man lenge uttrykt bekymring for ivaretagelsen av det store kulturhistoriske materialet knyttet til norsk populærmusikk fra 1950-tallet til i dag. Liknende institusjoner er opprettet i flere land, for eksempel i Sverige (Svensk Rockarkiv) og Danmark (Prosjekt Danmarks Rockhistorie). I Norge, som i mange andre land, er det opprettet arkivinstitusjoner for andre musikkformer. Komiteen er kjent med at et slikt tiltak inngår i en samlet plan for musikktiltak innenfor det rytmiske feltet, utarbeidet av Fono, GramArt, Landslaget for Spelemenn, NorgesNettet, Norsk Folkemusikk- og Danselag, Norsk jazzforum og Norsk Rockforbund.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, mener det er viktig at arkivfunksjonene i en slik institusjon samlokaliseres. En lokalisering sammen med de andre nasjonale arkivmiljøene på musikkfeltet vil gi positive arkivfaglige effekter og bety en kvalitetssikring av arbeidet. Det er imidlertid viktig at det både med hensyn til plass og ressurser tilrettelegges for formidling og publikumsrettet arbeid i forbindelse med et slikt arkiv.

Flertallet mener videre at ett dokumentasjonssenter for populærmusikkområdet må ses i sammenheng med et fremtidig museum/opplevelsessenter - "Rockcity" - for formidling av populærmusikk i et bredt, kulturhistorisk perspektiv. Flertallet er kjent med at flere byer og tettsteder i Norge kan tenke seg en slik etablering. Det er derfor viktig at det tilrettelegges for en prosess der alle aktuelle steder får mulighet til å presentere sine ressurser og komme med planer og innspill, slik at rammebetingelsene for en slik etablering kan bli best mulig.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser for øvrig til Sosialistisk Venstrepartis merknader i Budsjett-innst. S. nr. 2 (2003-2004) der en ber om at det settes i gang en prosess med å utrede ønsker og behov for etablering av et "Rockcity" i Norge. Disse medlemmer ser det som naturlig at berørte sjangere og fagmiljøer inkluderes i prosessen, slik at kvaliteten i prosjektet ivaretas.

Disse medlemmer viser også til at Sosialistisk Venstreparti i budsjettinnstillingen gikk inn for at det bør vurderes å etablere regionale sentre.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede muligheter for etablering av et dokumentasjonssenter for populærmusikk, og i denne sammenheng starte en prosess med utredning med tanke på etablering av et museum/opplevelsessenter for norsk pop- og rockhistorie."

Komiteen viser også til at det innenfor musikkfeltet er et stort næringspotensial. Komiteen viser til at det er etablert et eget Innovasjon Norge-program for kulturbasert næringsutvikling. Dette er et godt virkemiddel som kan skape innovasjon og nye arbeidsplasser over hele landet. Komiteen mener at det også er viktig at norske artister og komponister blir kjent i utlandet og at eksporten av norsk musikk øker.

Komiteen mener at Music Export Norway er et godt eksempel på en aktør som bidrar til eksport av norsk musikk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det er viktig at denne virksomheten styrkes.

Disse medlemmer støtter opprettingen av en nasjonal jazzscene. Disse medlemmer støtter også opprettelsen av en nasjonal scene for folkemusikk og folkedans. Dette er viktig for å sikre denne sjangeren et løft og skape en nasjonal møteplass.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, understreker at Det Norske Blåseensemble, Stiftelsen KSO og de militære korpsene er viktige og må sikres forsvarlig drift. Stadige omorganiseringer og nedskjæringer gjør arbeidsforholdene vanskelige og går ut over den kunstneriske kvaliteten.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet understreker både de nye sivile musikkorpsene i Det Norske Blåseensemble og i Stiftelsen KSO, og de gjenværende militære musikkorpsene er svært viktige institusjoner i musikklivet, og må sikres forsvarlig drift. Stadige trusler om omorganiseringer og nedleggelse av de militære korpsene gjør arbeidsforholdene vanskelige, svekker rekrutteringen og vil på lengre sikt gå ut over den kunstneriske kvaliteten.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, vil understreke betydningen som de ulike organisasjonene har på musikkfeltet. For eksempel innehar sjangerorganisasjonene betydelig kompetanse og ivaretar viktige utviklings- og koordineringsoppgaver. Et resultat av dette arbeidet er det felles innspillet "SAMSTEMT - et taktskifte for rock, pop, jazz og folkemusikk" fra flere av disse organisasjonene. Flertallet mener det er viktig at organisasjonene utvikler dette samarbeidet

videre, og sammen med andre organisasjoner i musikklivet tas med i en dialog om utviklingen av nye tiltak for å bedre de ulike musikksgangrenes rammebetingelser.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil peke på betydningen av at spesielt NRK satser mer på egenproduksjon innenfor musikkfeltet og på scenekunstrområdet enn hva tilfellet er i dag. Dette vil bidra til å gi flere muligheten til å oppleve slike produksjoner. Dette flertallet mener også det er viktig at det sendes mer norsk musikk enn det gjøres i dag.

For komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er det viktig at man tar vare på de tradisjonene vi har, og sikrer at de etterkommende generasjonene får oppleve å lære om sine røtter.

Det er også for disse medlemmer viktig å sikre bredden, og nettopp innen musikksgangeren er det man møter veldig mye av dette, gjennom korps, kor og individuell opplæring. Disse medlemmer mener man må sikre at alle de som gjør en kjempejobb for barn og unge kan gjøre nettopp det, og ikke drive med søknader om midler hele tiden. Man kan også tenke seg talentutviklingsprogram. Festivalene er nok også kommet for å bli, ikke noe land har like mange festivaler som Norge, så tilbudet er mangfoldig. Festivaler er derfor viktig å støtte opp om fordi de når bredden av folket, og koster forholdsvis lite.

Disse medlemmer mener man også må ha noen faste nasjonale orkestre, disse presenterer norsk musikk for skolene og gir et tilbud til å lytte til våre norske komponister.

Ensemblefeltet

Komiteen støtter meldingens konklusjoner om at det frie ensemblefeltet må styrkes økonomisk i årene som kommer. Komiteen vil peke på at nettopp dette feltet representerer virksomheter som ligger i front når det gjelder kulturpolitisk ønsket utvikling der nyskaping, mangfold, kvalitet og fleksibilitet er nøkkelord.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, deler også meldingens vurderinger av de hensyn som må ligge til grunn for forvaltningen av fremtidige tilskudd. Flertallet vil særlig understreke viktigheten av at det her blir gitt rom for skjønn slik at initiativer med særlige behov for langsiktig satsing, eller ensembler som over tid har vist gode resultater, kan gis bedre forutsigbarhet og dermed rom for videre utvikling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil peke på at også solister har behov for støtte som kan øke mulighetene til å nå ut til publikum, utvikle karriere og sette seg langsiktige mål. På denne bakgrunn må en utvidet ordning for det frie ensemblefeltet også tilpasses solister, og der det er naturlig samordnes med Rikskonsertenens lanseringsprogrammer (Intro-musikere) for profesjonelle musikere i etable-

ringsfase. Disse medlemmer vil særlig understreke viktigheten av at solister og ensembler som over tid har vist gode resultater, kan gis bedre forutsigbarhet og dermed rom for videre utvikling. Disse medlemmer vil samtidig understreke at det også legges vekt på at ordningen tilpasses den enkelte stilart og sjangeruttrykk.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener det er viktig å få til en mer solid rammefinansiering for ensembleordning under Norsk Kulturråd. De frie instrumentensemblene i Norge har stått på stedet hvil i mange år, til tross for at de frie ensemblene står for en viktig del av nyskaping og faglig utvikling innenfor norsk musikkliv.

Kor

Komiteen støtter meldingens konklusjoner om at korfeltet bør styrkes gjennom en oppgradering av de eksisterende ordningene. Komiteen viser til at vi i Norge har mange kor og at kompetansen er fordelt over hele landet. En bredt anlagt styrking av feltet vil gi muligheter til flere og være fleksibel i forhold til å belønne innsats, kvalitet og målrettet arbeid over tid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at det nå må vurderes å få på plass et profesjonelt vokalsemble i tillegg til Operakoret.

Symfioniorkestrene

Komiteen viser til den positive utviklingen som har vært for de norske symfioniorkestrene. Komiteen understreker også det kulturpolitiske ansvar som følger av de betydelige bevilgninger som går til disse orkestrene. Komiteen støtter departementets arbeid med å få til gode målstyringsredskaper og forutsetter at dette vil være nyttige styringsverktøy også for orkestrene selv. Komiteen mener at det er et meget godt grunnlag for å satse videre på symfioniorkestrene og støtter meldingens konklusjoner i forhold til krav om fleksibilitet og åpenhet i forhold til andre musikkinstitusjoner og prosjekter. Komiteen støtter også departementets vurdering om at orkestrene må ha en lokal tilpasning og at de også i fremtiden vil være ulike med hensyn til størrelse, organisering, økonomi, faglig profil og omfang.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, vil foreslå at bemanningen i Bergen Filharmoniske Orkester økes slik at orkesteret kan videreføre den satsningen på konserter i distriktene orkesteret i lengre tid har bygget opp og styrke det kunstneriske nivået. Flertallet viser til departementets forslag om oppbemanning. Dernest at det er en forutsetning for en optimal oppdeling av orkesteret at man passerer 100 musikere. Dette vil muliggjøre en videreføring av den satsning på distriktskonserter som orkesteret har startet opp de siste årene, og på konserter for barn og unge.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at staten tek eit vesentleg ansvar for utbygging av nasjonalt og regionalt nettverk av symfoniorkester. Desse medlemmene meiner årsaka til dette nok er det grunnleggjande synet på dette som ei nasjonal oppgåve. Orkestra er viktige, men ressurskrevjande institusjonar. Desse medlemmene vil peike på dei interessante ideane frå Møre og Romsdal om forsøk med ein desentralisert orkestermodell der dei faglege ressursane vert samordna med andre profesjonelle nettverk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ønsker at symfioniorkestrene i Trondheim og Stavanger bygges ut til full størrelse, og at Tromsø symfioniorkester får en styrket finansiering.

Musikkfestivaler og lokale arrangører

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil peke på den meget positive utviklingen som har vært innenfor musikkfestivalene. Flertallet viser her til tilskuddsordningen gjennom Norsk kulturråd som må sies å ha fungert meget tilfredsstillende. Flertallet er enig med departementets vurdering i forhold til behovet for økte tilskudd gjennom ordningen.

Flertallet understreker behovet for å ha kompetente lokale konsertarrangører landet over. Flertallet vil peke på at arrangørkompetansen er vekslende fordelt utover landet. Dette henger sammen med viljen til lokal satsing, tradisjoner og lokale ildsjelers muligheter til å arbeide. Flertallet støtter departementets forslag om å gjennomføre noen utviklingsprosjekter i forhold til noen av de arrangørnettverkene som har vokst frem i senere år.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, mener det er behov for økte bevilgninger for at levende norsk musikk skal nå ut til alle. Dette flertallet viser til tiltakspakken Samstemt, som påpeker behov for både transport- og programstøtteordninger, samt økt driftsstøtte til arrangører og spillesteder for rock, pop, jazz og folkemusikk.

Dette flertallet viser til det pågående parallelle arbeidet med Den norske Folkemusikkscena, Nasjonal jazzscene, Norgesnett og Norsk Rockforbunds arrangørnettverk, og at man der legger grunnlag for betydelige synergier mellom sjangrene.

Komiteen har registrert at Norsk Rockforbund har utviklet en bred arrangørkompetanse som er til nytte for alle typer festivaler og lokale arrangører.

Komiteen har med glede sett den store aktiviteten i ulike festivaler landet over. Festivalene betyr mye for formidling av mange ulike kulturuttrykk, for utviklingen i det lokale kulturlivet og for lokal identitet. De skaper stort engasjement, ofte med en betydelig frivillig innsats. Komiteen mener det er viktig at festiva-

lene gis mulighet til å bevare sin identitet og profil, og på den måten bidra til et mangfold av uttrykk og genre blant festivalene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at det er behov for noen objektive kriterier når støtte til festivaler skal vurderes. Publikumsutviklende tiltak, effektivitet og kompetanse i festivalorganisasjon og utnyttelsen av mulig samarbeid med næringslivet er kriterier som bør ses på i tillegg til kunstnerisk kvalitet.

Førde Internasjonale Folkemusikkfestival

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ser positivt på det arbeidet som gjøres med Førde folkemusikkfestival. Spesielt interessant er samarbeidet mellom teateret, folkemusikk- og folkedansmiljøet.

Komiteen meiner Førde Internasjonale Folkemusikkfestival bør få status som knutepunktinstitusjon under føresetnad av lokal og regional medverknad og foreslår:

"Stortinget ber Regjeringa gi Førde Internasjonale Folkemusikkfestival status som knutepunktinstitusjon."

Festspillene i Elverum

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at festspillene i Elverum har drevet siden 1974, og har utviklet seg til å bli en internasjonal kammermusikkfestival med profesjonell administrativ og kunstnerisk ledelse. Festspillene fyller en viktig kulturell funksjon i innlandet, og har særlig stor betydning i forbindelse med sitt samarbeid med ungdomssymfonikerne.

Disse medlemmer mener at Festspillene i Elverum skal bli knutepunktinstitusjon og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringa gi Festspillene i Elverum status som knutepunktinstitusjon."

Rikskonsertene

Komiteen vil peke på Rikskonsertenes viktige rolle i arbeidet med formidling til hele det norske musikkinteresserte publikum. Komiteen mener Rikskonsertene vil spille en viktig rolle også i årene som kommer. Komiteen vil særlig peke på de oppgaver Rikskonsertene er tiltenkt i forbindelse med utviklingen av den kulturelle skolesekken.

Komiteen viser til at Rikskonsertene ivaretar viktige oppgaver på to områder i landets konsertliv: skolekonsertordningen, og produksjon og formidling av konsertprogrammer til arrangører over hele landet.

Komiteen har merket seg at Rikskonsertenes tilbud bare dekker deler av etterspørselen fra kulturhus,

klubber og andre konsertarrangører. Komiteen mener det er et viktig mål at dette behovet bedre kan imøtekommes i årene fremover.

Komiteen vil særlig peke på Rikskonsertenes oppgaver i forbindelse med skolekonsertordningen og de omfattende oppgavene som følger av arbeidet med den kulturelle skolesekken.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at Rikskonsertene bør rustes opp til å kunne imøtekomme dokumentert etterspørsel etter kvalitetsprogrammer fra konsertarrangører innen alle sjangere. Disse medlemmer mener også at Rikskonsertene bør settes i stand til å inngå samarbeid med de beste norske musikkensembler med tanke på turnering av deres produksjoner.

Folkemusikk og folkedans

Komiteen viser til de innledende generelle merknadene der behovet for en helhetlig tilnærming til folkekulturen understrekes.

Komiteen viser til at vi i vårt land har et vitalt folkemusikk- og dansemiljø, og at Norge har et godt utgangspunkt for å videreutvikle den levende og kontinuerlige tradisjonen vi har på disse områdene.

Komiteen er enig med departementets vurderinger av situasjonen for folkemusikken og folkedansen, og støtter konklusjonene i forhold til at det her er behov for et betydelig økonomisk løft i årene som kommer. Komiteen mener den økte satsingen må følge flere parallelle linjer, og omfatte rekruttering, formidling, kompetanseheving og videre utvikling.

Komiteen støtter initiativet for å få i gang en nasjonal scene for folkemusikk og folkedans. Dette må være en arena der det gis rom for profesjonelle utøvere på feltet, og bør sees i nær sammenheng med det arbeidet "Den norske folkemusikkscena" og "Norsk Folkemusikkformidling" driver. Komiteen mener en slik institusjon også kan målbære folkekulturelle uttrykk fra minoriteter i Norge, og uttrykk fra andre land og kulturer. Komiteen mener denne institusjonen også vil være et naturlig arnested for kunstnerisk samarbeid på tvers av genre og kunstarter, eksempelvis i virkefeltet mellom dans og scenekunst. Komiteen registrerer at de store organisasjonene på feltet ønsker at denne institusjonen skal ligge i Oslo-området. Komiteen vil understreke hvor viktig det er at en nasjonal scene i Oslo-området blir knyttet opp mot de levende folkekulturelle miljøene rundt om i landet, og at institusjonen blir koblet opp mot både nye og eksisterende regionale sentra for folkemusikk og folkedans.

Komiteen vil særlig rette fokus mot de utfordringer folkedansen står overfor. Komiteen støtter departementets holdning om at særlige tiltak her må til, ikke minst er det viktig å stimulere nye formidlingsformer og uttrykk. Komiteen vil her særlig peke på det samarbeidet som er mellom Sogn og Fjordane Teater, Førde Internasjonale Folkemusikkfestival og Sogn og Fjordane fylkeskommune om utvikling, produksjon og formidling av scenisk folkedans.

Komiteen vil også peke på at folkedansen har særlig gode muligheter til å finne en plass i skolen.

Komiteen støtter også departementets vurderinger når det gjelder ivaretagelse og tilgjengeliggjøring av den dokumentasjon som finnes innenfor folkemusikken og folkedansen. Komiteen viser her til de tiltak som er nevnt i meldingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil peke på behovet for å videreutvikle de vellykkede arenaene man allerede har for talentpresentasjon og talentutvikling nasjonalt (jf. Landskappleiken og Bygda danser) og internasjonalt gjennom europeiske presentasjons- og utvekslingsprosjekt. Disse medlemmer vil særlig peke på behovet for et Intro-program innen folkemusikk.

Medlemene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil særlig peike på det samarbeidet som er mellom Sogn og Fjordane Teater, Førde Internasjonale Folkemusikkfestival og Sogn og Fjordane fylkeskommune om utvikling, produksjon og formidling av scenisk folkedans. Tiltaket bygger på samarbeid mellom eksisterende institusjoner. Det er ikke behov for investeringsmidlar, men auka løyvingar til utvikling, produksjon og formidling.

Desse medlemmene ser på dette som eit verdfullt tiltak for å utvikle, fornye og formidle den norske folkemusikken og -dansen i samsvar med måla i meldinga. Desse medlemmene meiner difor at dette arbeidet må prioriterast ut frå ønskje om å gi folkemusikk og folkedans eit økonomisk løft.

Innkjøpsordningen for fonogram

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, understreker betydningen av at vi også i fremtiden må ha gode distribusjonskanaler for norskprodusert musikk. Et virkemiddel i denne sammenheng er innkjøpsordningen for fonogram. Flertallet mener at denne bør utvides i årene som kommer. Flertallet støtter departementets planer om å endre innkjøpskomiteen til å bli et rent faglig organ fremfor et organ sammensatt med representanter fra gitte organisasjoner. Flertallet vil understreke betydningen av at innkjøpskomiteen blir faglig bredt sammensatt med hensyn til genre.

Komiteen vil også peke på at det her er nødvendig å følge med på den teknologiske og markedsmessige utviklingen og fortløpende vurdere på hvilke måter formidlingen kan stimuleres. Komiteen mener prosjektet phonofile er særlig interessant, særlig i en situasjon da man ser at tradisjonell distribusjon gjennom butikk ikke utvikler seg tilfredsstillende.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at innkjøp av fonogrammer er kanskje det mest kontroversielle innen musikk. Disse medlemmer vurderer det å utgi musikk som en

næringsvirksomhet, og mener derfor at å støtte alle som utgir plate i Norge ikke er nødvendig. Kanskje bør man heller se på muligheten for å hjelpe de som lykkes med å eksportere sin musikk til utlandet? Men en direkte subsidie for en næring innenfor musikklivet er neppe noen oppgave for det offentlig.

Disse medlemmer ber om at innkjøpsordningen for fonogrammer slik den fungerer i dag avvikles. Eventuelle ordninger bør sees i sammenheng med nye distribusjonsformer.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber om at Regjeringen avvikler innkjøpsordningen for fonogrammer som den fungerer i dag."

Disse medlemmer merker seg Nettdatabasen phonofile som et eksempel på slik ny form for distribusjon. Digitalisering av norsk musikk-kulturproduksjon vil ha stor kulturpolitisk betydning i tiden fremover. Områder som kulturbasert næring, styrking av rammevilkår for norsk musikkproduksjon og forbedret fasilitering for bevaring av kulturuttrykk til nasjonale arkivformål, kan dermed muliggjøres.

Disse medlemmer mener at nettdistribusjon av digitalisert materiale har åpenbare fortrinn sammenlignet med tradisjonelle distribusjonskanaler. Årsaken er muligheten for et likeverdig og demokratisk tilbud på tvers av genre. For brukerne er tilbudet uavhengig av geografi og lokale ressurser. Et konkret eksempel på samhandling og samarbeid mellom det offentlige og det private er skolesektoren og norske musikkprodusenter. Eksisterende lovgiving, teknologi og rettighetsforvaltning gir anledning til å inngå én sentral samarbeidsavtale. Dette vil gi elever og lærere ved alle landets skoler tilgang til en meget omfattende musikk-samling. Dette vil også gi umiddelbare fordeler for norsk musikk-kultur fordi det norske kulturuttrykket dermed bringes ut til et stort antall brukere over hele landet.

Et annet konkret eksempel på digital distribusjon er til brukerne av offentlige bibliotek i form av å "låne en lytteopplevelse". Utenriksstasjonene på sin side vil til enhver tid ha en oppdatert samling av norsk musikk til bruk i sitt arbeid med kultureksport og omdømmebygging.

Disse medlemmer mener at en samhandling mellom det offentlige og det private også vil kunne føre til økt privat satsing på samling av og tilgjengeliggjøring av materiale som i dag ikke er kostnadssvarende, dersom vi legger fysisk produksjon av fonogrammer og distribusjonen av dem til grunn. Dette gjelder så vel større samlinger av lokalhistorisk interesse, som et omfattende nasjonalt folkemusikkarkiv. Digitaliseringen muliggjør med andre ord stor tilgang til norsk musikk-kultur for folk flest innenfor en forsvarlig og kostnadseffektiv ramme.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at større tilgjengelighet av innspilt norsk musikk er en viktig kulturpolitisk

oppgave. Særlig er dette viktig overfor barn og unge, og for å opprettholde norsk identitet og språk. En videre utbygging av innkjøpsordningen for nye norske fonogrammer er et godt virkemiddel i denne sammenheng. En robust og tidsmessig innkjøpsordning vil sikre at det samlede norske musikalske kulturuttrykket gjøres tilgjengelig for publikum og tas vare på for ettertiden. Særlig er det viktig at bibliotek og skoler kan tilby norske kvalitetsfonogrammer.

Flertallet anser at en oppgradert innkjøpsordning vil øke synliggjøringen av, interessen for og forbruket av norsk musikk, både innenlands og utenlands. Utenlands er dette vesentlig som et virkemiddel i Norges omdømmebygging, og innenlands for å stimulere til ytterligere kreativitet og vekst i norsk produksjonsmiljø over hele landet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil videre peke på at en utbygget innkjøpsordning for fonogrammer bør ses i sammenheng med de nye mulighetene for digital distribusjon av musikk. Norsk musikk i digitalisert form bør gjøres gratis tilgjengelig i biblioteker og i skoleverket. Disse medlemmer mener at det er en viktig kulturpolitisk oppgave å dekke lovbestemte vederlagskostnader til slike tiltak.

Disse medlemmer vil peke på at det er en aktuell innfallsvinkel for et konkret offentlig/privat samarbeid mellom skolesektoren og norske musikkprodusenter. Eksisterende lovgivning, samt teknologi og rettighetsforvaltning gir anledning til å inngå én sentral avtale med sikte på å gi elever og ansatte ved alle landets skoler tilgang til en meget omfattende musikk-samling. En slik plattform vil være et kulturpolitisk virkemiddel for statens bidrag i offentlig/private samarbeid, som vil gi umiddelbar gevinst for kulturnæringen idet man bringer norske kulturuttrykk til et stort antall brukere.

Disse medlemmer ser videre at man fra denne digitale plattformen kan utvide distribusjonen til brukere av de offentlige biblioteker i form av mulighet for å "låne en lytteopplevelse", og samtidig kan utenriksstasjonene til enhver tid ha en oppdatert samling av norsk musikk til bruk i sitt arbeid med kultureksport.

Disse medlemmer mener at staten ved å bidra til å sikre økonomisk utnyttelse av digitalisert innhold av musikk, kan forvente økt privat satsning på samling og tilgjengeliggjøring av materiale som ikke er kostnads-svarende i fysisk produksjon/distribusjon. Dette gjelder bl.a. store samlinger av lokalhistorisk interesse, og et omfattende nasjonalt folkemusikkarkiv hvor digitalisering muliggjør tilgang på lik linje med mer umiddelbart økonomisk forsvarlig produksjon.

Jazz

Komiteen vil fremheve jazzens betydning i norsk musikkliv. Området er preget av stor bredde og viser åpenhet i forhold til andre genre. Komiteen merker seg jazzens nyskapende rolle og betydningen for

improvisasjonsmusikken i dag. Jazzen spiller også en viktig rolle for et stort publikum, og er en sentral musikkgenre i mange festivaler. Komiteen ser positivt på den organisatoriske utviklingen som har vært innenfor jazzfeltet og støtter tanken om en nasjonal konsertscene i Oslo. Komiteen mener det er naturlig at denne legges inn mot det eksisterende jazzmiljøet og dertil egnede spillesteder.

Komiteen ser viktigheten av at de regionale jazzsentrene blir videreutviklet i tråd med planene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ser positivt på å bruke regionalisering som virkemiddel for å skape synergieffekter på tvers av ulike sjangere. Det bør derfor etableres regionale rock- og folkemusikksentre etter modell fra de regionale Jazzsentrene.

Populærmusikk

Komiteen finner det naturlig at populærmusikken nå finner sin plass i kulturpolitikken. Komiteen slutter seg til at dette må skje etter kvalitetsbegrunnede premisser og gjøres innenfor rammen av de generelle støtteordningene. Komiteen vil peke på betydningen av god arrangørkompetanse for dette området og vil i denne sammenheng trekke frem det arbeidet Norsk Rockforbund gjør på dette feltet. Komiteen viser for øvrig til de ulike ordninger som nevnes i meldingen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, ser det nødvendig at pop og rock styrkes betydelig økonomisk i forhold til dagens nivå. Flertallet er kjent med at de fleste artister har en lav inntekt, og at det er små marginer for konsertarrangørene. Det henvises til tiltakspakken Samstemt hvor både regional satsning og økt fokus på talentutvikling er prioritert. Flertallet har registrert en offensiv i hele popen og rockens virkefelt, og påpeker det offentlige rolle som aktiv medspiller. Flertallet mener at kompetanseutviklingen på feltet må være sentralt, også for å unngå utflagging av norske artister.

Dokumentasjon og informasjon

Komiteen har merket seg den omfattende virksomhet Musikkinformasjonssenteret driver i forhold til en rekke sentrale funksjoner som produksjon av fremføringsmateriell, promotering av norsk musikk i utlandet, utgiver av Ballade, osv. Komiteen mener denne virksomheten må videreføres og utvikles i tråd med de nye utfordringer årene fremover vil vise.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, støtter en samlokalisering med andre relevante institusjoner i det nye Nasjonalbiblioteket. Flertallet sier seg også tilfreds med at Norsk Visearkiv og Norsk jazzarkiv her vil finne sin plass.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet understreker betydningen av at virksomheten sikres tilfredsstillende lokaler innenfor det nye Nasjonalbiblioteket med særlig vekt på det utadvendte arbeidet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, vil vise til tiltakspakken Samstemt som påpeker behovet for en klar styrking, med nasjonal koordinering og administrasjon, for å videreutvikle og sette i gang prosesser med innsamling, bevaring, formidling og forskning på både rock-, pop-, jazz- og folkemusikkområdet.

Kirkemusikk

Komiteen viser til at meldingen er opptatt av kirken som kulturbærer og å gi ikke minst kirkemusikken bedre rammevilkår. Det konstateres bl.a. at rekrutteringen til kirkemusikkkyrkene har stagnert og det vises i denne sammenheng til at musikkskolene og kulturskolene, som langt på vei har erstattet organistene som den sentrale musikkressursen i lokalsamfunnet, i liten grad har vært opptatt kirkemusikk.

Komiteen har merket seg de hensyn departementet vil legge vekt på for å styrke rammene for kirkemusikken økonomisk; at det bør velges strategier som gir flest mulig ressurser til aktivitet og at en bør prøve å avgrense bruken av ressurser til administrasjon.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er enig i dette og slutter seg til forslaget om en særskilt støtteordning for kirkemusikk gjennom Norsk Kulturråd.

Komiteen vil understreke at den kirkemusikalske satsingen gis en regional og lokal forankring i de eksisterende miljøer og aktivitet, gjerne med utgangspunkt i miljøer som har vist evne til å drive slik virksomhet innenfor dagens rammevilkår. Eksempelvis vil komiteen vise til det kirkemusikalske miljøet i Bodø, men også andre miljøer særlig knyttet til de store domkirken, som gjennom sin store aktivitet og brede engasjement over år i seg selv er en dokumentasjon på den viktige rollen kirken kan spille som kulturell aktør og arena både lokalt og regionalt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at det foreslås flere tiltak på kirkemusikkområdet. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at satsingen skjer lokalt og regionalt. Et eksempel på et slikt prosjekt er forslaget om å etablere et kirkemusikalsk senter i Bodø. Dette landsdelsmusikkprosjektet har utspring i musikkvirksomheten ved Bodø Domkirke.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at et annet eksempel er Oslo Internasjonale Kirkemusikkfestival som i løpet av få år har etablert seg på et høyt internasjonalt nivå.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil peike på festivalverksemda innan kyrkjemusikken som eit viktig bidrag til det mangfaldet vi i dag har av festivalar. Desse medlemmene viser her særskilt til Oslo Internasjonale Kirkemusikkfestival. Den årlege festivalen formidlar kyrkjemusikk av høg kvalitet og har med åra fått stor oppslutnad frå publikum. Festivalen har i stor grad vore avhengig av private sponsorar for å overleve, og ønskjer derfor nå å få på plass ei finansieringsmodell som vil gjere verksemda mindre sårbar. Desse medlemmene har merka seg planane om ein finansiering der kommunen, staten, sponsorar og festivalen sjølve kvar dekkjer 1/4 av utgiftene.

Komiteen viser til aktiviteten som er ved senter for middelaldermusikk, Modus. Modus arrangerer blant annet en årlig festival for middelaldermusikk ved Olsoktiden i gamlebyen i Oslo. Komiteen mener Modus er med på å gjøre denne type musikk mer tilgjengelig. Det er viktig at Modus sikres drift i framtiden og gis muligheten til å utvikle seg til et senter for utøvende middelaldermusikk.

Kirkelig Kulturverksted

Komiteen har også merket seg det arbeidet som gjennom årene har vært utført av Kirkelig Kulturverksted i grenselandet mellom kirke og kultur og mener dette har vært og er av stor betydning for forholdet mellom kirke og kultur på et nasjonalt plan. I 30 år har dette miljøet løftet frem både nyskapende og tradisjonell kunst, spesielt innen feltene musikk, drama, arkitektur og billedkunst, og slik bidratt til å gjøre kirkerommet til en viktig arena for kunstnere innen flere kunstarter over hele landet. Virksomheten aksentuerer sammenhengen mellom den kristne arv og samtidens kulturuttrykk, mellom tradisjon og fornyelse. Komiteen mener det er av stor betydning at denne virksomheten har gode livsvilkår.

Fellessangtradisjonen

Komiteen viser til at vi i Norge har hatt en levende fellessangtradisjon som har bidratt til å styrke opplevelsen av felles identitet og tilhørighet på tvers generasjonene. Komiteen er urolig for at denne tradisjonen blant annet som følge av den nye medieutviklingen blir satt under press og vil forvitte. Komiteen vil derfor anmode departementet ved Kulturrådet også å støtte tiltak som sikter mot å holde ved like denne sangtradisjonen og formidle den til ikke minst barn og unge.

Musikkorps

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, mener at Regjeringen bør vurdere å sidestille korps- og orkestermusikk med kirkemusikk, slik at Tonoavgiften blir dekket av Kultur- og kirke departementet. En slik vurdering bør også inkludere kor.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har merket seg at Norges Musikkorps Forbund sier i sin høringsuttalelse til komiteen at en fullstendig instrumentpark for et skoleorkester eller korps koster mellom 400 000 kroner og 2 mill. kroner, og må fornyes med jevne mellomrom. Disse medlemmer mener derfor at det må avsettes et årlig beløp til investeringer i instrumenter til korps og orkestre (jf. musikkverkstedordningen) i statsbudsjettet, eller alternativt at det vurderes å opprette et fond til formålet.

Videre ser komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti at NMF ønsker fri dirigenttjeneste for skolekorps, slik det gjennomføres for elever i kulturskolene Danmark.

2.3 Scenekunst

Innledning

Komiteen slutter seg til departementets vurdering av scenekunstfeltets store bredde og gjennomgående høye kvalitet. Komiteen slutter seg også til ønsket om å styrke fleksibiliteten gjennom hele feltet, og støtter de hovedgrep departementet legger opp til for å få dette til. Komiteen vil i denne sammenheng særlig påpeke behovet for en revisjon av systemene for mål og resultatstyring, og at det må være en konsekvent sammenheng mellom gjennomføringen av disse og de statlige økonomiske bidrag.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, vil understreke viktigheten av at de nye systemene for mål og resultatstyring gir positive føringer for å belønne åpenhet, evne til entreprenørskap og resultater i forhold til ekstern finansiering av virksomheten.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til merknad om målstyring under kapittel 2.1. Fornyelse og omstilling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at teatergrupper og dansevirksomheter/-grupper må få mulighet til en mer langsiktig og forutsigbar aktivitet. Derfor bør det innføres en ny ordning hvor virksomheter og grupper som har fått flerårig støtte under Fri Scenekunstordningen, kan løftes ut og få en fast driftsstøtte for en lengre periode. Støtten skal tas opp til evaluering etter 3-5 år. Dermed får vi en støtteordning som ligger mellom de rene prosjektstøttene og de faste institusjonene. Disse medlemmer ber Regjeringen komme tilbake med forslag om en slik støtteordning i forbindelse med statsbudsjettet for 2005.

Teaterinstitusjonene

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter departementets vurdering om at dagens struktur for de faste teaterinstitusjonene

gir et godt grunnlag for å videreutvikle et jevnt over godt teatertilbud. Flertallet vil likevel bemerke at det fortsatt er områder i landet som ikke sogner til noe profesjonelt teater, eller som har meget små faste virksomheter i sitt distrikt. Flertallet mener det i disse områdene er særlig viktig å ta vare på lokale initiativer i forhold til profesjonelt teater, så som etablering av frie grupper, prosjektteater etc. Flertallet vil peke på verdien av å ha arbeidende kunstnere i alle deler av landet. Teater er i denne sammenheng en allsidig virksomhet med viktige ringvirkninger i forhold til kulturmiljøet totalt sett.

Flertallet vil også understreke de store institusjonenes ansvar for å holde levende et bredt spekter av uttrykk der ny dramatikk inngår som en naturlig del av repertoaret. Flertallet mener kunstnerisk fleksibilitet og åpenhet, eksempelvis i forhold til flerkulturelle uttrykk eller frie grupper, er en viktig kvalitet det fortsatt er grunn til å etterspørre.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, støtter departementets vurderinger i forhold til behovet for nye systemer for målstyring og ressursutnyttelse. Dette flertallet er også enig i at fleksibiliteten i finansieringssystemet bør styrkes og rettes inn mot gitte prioriterte mål. Dette flertallet vil påpeke at god ressursutnyttelse ikke bare handler om effektiv bruk av de midler man har fått til rådighet, men også hvilket entreprenørskap man evner å utføre i forhold til ekstern finansiering og måloppnåelse gjennom samarbeidsprosjekter.

Komiteen mener også spørsmålene om ressursutnyttelse og måloppnåelse må sees i sammenheng med i hvilken grad den enkelte institusjon faktisk imøtekommer de forventninger om turnevirksomhet, samproduksjoner og oppførelse av ny dramatikk, som jevnlig kommer til uttrykk fra statens side, eksempelvis i denne kulturmeldingen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til merknad om målstyring under kapittel 2.1 Fornyelse og omstilling.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, mener det som en prøveordning ville være interessant å åpne for et frittstående teaterensemble som kunne virke innenfor den estetiske tradisjon, som har vært typisk for de faste teaterinstitusjonene. Flertallet mener dette eventuelt burde legges an som et privatdrevet, kunstnerinitiert og tidsavgrenset prosjekt.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener et slikt frittstående ensemble måtte tildeles midler i et omfang som ville gjøre det faktisk mulig å produsere forestillinger på de tradisjonelle institusjonenes kunstneriske nivå. Disse medlemmer understreker at det måtte stilles klare krav til egenfinansiering. Disse medlemmer

mener også det i et slikt forsøk ville være naturlig å legge inn forutsetninger om turnevirksomhet.

Komiteen støtter departementets forslag om å prøve ut en ordning med tidsavgrensede utviklingsmidler fortrinnsvis til enkelte av de små institusjonene. Dette kan gi et godt bidrag til vitalisering og styrking av disse institusjonenes rolle i sine publikumsområder.

Komiteen mener teaterinstitusjonene kontinuerlig må ha fokus på effektiv drift og økonomistyring. Komiteen støtter departementets vurderinger i forhold til behovet for å bygge opp økonomiske reserver, og fortløpende føre dialog med de ansattes organisasjoner med sikte på å finne frem til de driftsmessig sett beste løsningene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener vi bør beholde noen av de nasjonale scenene, som Nationaltheatret, og Den Nationale Scene som statlige faste teatre. Men disse medlemmer er av den oppfatning at også regionteatrene er satsningsområder. Det å gi prosjektstøtte til de ulike ensemblene vil fort kunne bli slik at man satte opp stykker som er svært smale, alt avhengig av hvem som tildeler støtten. Disse medlemmer mener det bør vurderes om det er riktig at det skal sitte fagutvalg underlagt Kulturrådet, som skal velge ut hva den norske befolkningen skal se, høre og lese. Kulturrådet har blitt en institusjon i seg selv, med hovedsete i Oslo, og det kan virke som det "viktige kulturelle livet" foregår i her.

Disse medlemmer kan tenke seg en annen finansiering av teatrene, som for eksempel billetstøtte, som betyr at man får støtte gjennom hver solgte billett.

Disse medlemmer mener Norsk Kulturråd må utvikles i sin nåværende form, og tildeling av midler som ikke går over statsbudsjettet legges til Innovasjon Norge eller Næringsdepartementet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utvikle Norsk Kulturråd i sin nåværende form. Tildeling av midler som ikke går over statsbudsjettet legges til Innovasjon Norge eller Nærings- og handelsdepartementet."

Komiteen viser til at Nord-Trøndelag Teater får løyvingane sine gjennom Norsk Kulturråd. Komiteen mener Nord-Trøndelag Teater bør få status som regionteater, slik at den økonomiske fordelinga blir 70 pst. for staten og 30 pst. for eigaren.

Komiteen viser videre til at teateret har en profil som tilsier en slik finansiering. Det satses på produksjon av ny norsk dramatik, samproduksjon mellom amatører og profesjonelle, kompetanseseter for amatørvirksomheten, satsing på barn og unge og gjennomfører stor turnevirksomhet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at Brageteatret i Drammen har som formål å tilby profesjonell og allsidig teatervirksomhet med hovedfokus på å skape teater med barne- og ung-

domsperspektiv og teater med flerkulturelt perspektiv. Teatret fremstår i dag som den viktigste profesjonelle aktøren innenfor scenekunst i Buskerud.

Disse medlemmer kjenner til at Brageteatret har behov for midler til å utvikle det satsningsområdet som gjelder teater for barn og unge med forskjellig etnisk bakgrunn.

Disse medlemmer har merket seg at Brageteatret ønsker å få status som en region-/landsdelsinstitusjon med spesielle funksjoner og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere om Brageteatret bør tildeles status som regionteater med spesielle funksjoner innenfor barne- og ungdomsteater og flerkulturelt teater."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det bør vurderes å gjøre Agder Teater til landsdelsscene. Disse medlemmer ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en slik vurdering. Disse medlemmer er kjent med at teateret arrangerer blant annet Den internasjonale Figurteaterfestivalen, er tiltenkt rollen som produsent for Opera Sør og driver sceneanlegget Fjæreheia i Grimstad. Disse medlemmer viser blant annet til at teateret har god publikumsoppslutning, og at teateret trenger økte ressurser for å ha kontinuitet i produksjonen. Det vises også til at Kristiansand kommune og Vest-Agder fylkeskommune planlegger å bygge et nytt teater og konserthus.

Disse medlemmer viser til at Grenland friteater har hatt mange spennende produksjoner med god publikumsoppslutning. Disse medlemmer mener det er avgjørende at teateret får forutsigbar og stabil finansiering.

Operahusprosjektet

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener operahusprosjektet representerer et stort løft for norsk kulturliv i sin alminnelighet, og en meget stor utfordring for Den Norske Opera spesielt. Flertallet legger til grunn at operahusprosjektet må føre med seg en stor opptrapping av opera- og danserelatert virksomhet i Norge. Flertallet understreker viktigheten av at Den Norske Opera i tiden frem til operahusets ferdigstilling bygger seg opp til å ta det løftet de nye lokalene tilsier. Flertallet mener Den Norske Opera må ta mål av seg til å være en opera å regne med også i internasjonal sammenheng, og sier seg tilfreds med de ambisjoner for kunstnerisk utvikling som er beskrevet i meldingen. Flertallet viser for øvrig til meldingen og de føringer som ble gitt i forbindelse med St.prp. nr. 48 (2001-2002) Nytt operahus i Bjørvika.

Opera - landet rundt

Komiteen konstaterer at opera har hatt en god utvikling i vårt land. Mange steder har det utviklet seg operaselskaper, ofte med betydelig innslag av amatører

i kor og orkester. Denne utviklingen vil trolig fortsette og det er derfor viktig at man har en åpen holdning som ivaretar nye initiativer i årene som kommer. Komiteen viser til den økte aktivitet som forventes å følge av operasatsingen i Oslo. Komiteen viser til at dette særlig vil dreie seg om tiltak som mest naturlig vil bli omfattet av Riksoperaordningen. Komiteen har merket seg at flere av Riksoperaens deltagere sliter med finansieringen, blant annet fordi de faller på siden av eksisterende støtteordninger.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener det i lys av den store satsingen som gjøres i Oslo er naturlig å legge bedre til rette for at de lokale initiativer innenfor Riksoperaen kan drive sin virksomhet. Flertallet mener man her bør vurdere en egen støtteordning lagt under Norsk kulturråd.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at også for Riksoperavirksomheten må nedenfra-og-opp-prinsippet legges til grunn, slik at lokale og regionale bidrag må ligge i bunnen for å utløse statlige tilskudd.

Opera er en kostnadskrevende kunstform og komiteen vil støtte det arbeid departementet gjør for å styrke samarbeidet operaselskapene i mellom. Der det ligger til rette for det bør det også legges opp til samenslåinger, i alle fall på det administrative plan. Komiteen mener det her er naturlig å se hen til geografisk nærhet og kulturell infrastruktur, mer enn hvordan aktiviteten så langt er kategorisert. Samordning av virksomhet må altså eksempelvis kunne skje mellom riksoperavirksomhet og en distriktsopera. Komiteen vil understreke den særskilte rolle Operaen i Kristiansund spiller i forhold til desentral operaaktivitet, og viser til at denne institusjonen sitter på viktig kompetanse for utviklingen av dette området.

Komiteen viser til de særlige muligheter de større byene har til å produsere opera. Flere av disse har profesjonell virksomhet både innenfor orkester og teater. Dette er virksomheter som til sammen utgjør en stor del av det som skal til også i operaproduksjon. Komiteen viser til de generelle merknadene om behovet for å finne frem til fleksible ordninger slik at de kunstneriske ressursene på det enkelte sted kan benyttes i fullt monn. Komiteen understreker viktigheten av at dette totalperspektivet også legges til grunn når ressursutnyttelsen for de enkelte institusjoner skal vurderes.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er tilfreds med at Kultur- og kirkedepartementet har forsert arbeidet med å utarbeide en nasjonal plan for produksjon og formidling av opera og ballett i forhold til Stortingets vedtak i 1999. Flertallet slutter seg til de forslag til tiltak som fremmes for operatiltak landet rundt i Kulturmeldingen. En legger til grunn at prinsippet nedenfra og opp vil kunne gi en god og livskraftig nasjonal struktur og utvikling av feltet videre. For at dette skal kunne fungere, må det

ligge lokale og regionale økonomiske tilskudd i bunnen, og de statlige tilskudd må dels bidra til nødvendig basisfinansiering av de ulike tiltakene og dels komme i form av økte midler til prosjektstøtte gjennom Norsk Kulturråd. Flertallet legger til grunn at økte ressurser til basisfinansiering og prosjektstøtte blir fremmet gjennom de årlige statsbudsjettene slik at man har fått et løft for operakunsten over hele landet når det nye operahuset står ferdig i 2008.

For de større byene i landet, som har profesjonelle orkestre, teatre og annen nødvendig infrastruktur, ligger det godt til rette for å kunne etablere kontinuerlig regionoperavirksomhet på helt profesjonelt nivå, med mulig unntak for operakor. Det må da forutsettes at institusjonene går inn i forpliktende samarbeid om regionopera. Dette arbeidet er kommet i god gjenge noen steder, som i Kristiansand og Trondheim. Situasjonen i Bergen er mer uavklart.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, forutsetter at departementet følger utviklingen nøye og legger til grunn at en forutsetning for økte statlige tilskudd er at Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune fremmer en helhetlig og fremtidsrettet strategi for profesjonell opera i regionen.

Komiteen har merket seg det gode samarbeidet mellom teater og symfoniorkester i Kristiansand som blant annet kommer til uttrykk gjennom en felles satsing på opera i stiftelsen Opera Sør. Samarbeidet mellom institusjonene i Kristiansand har gitt grunnlag for et ønske om en samlokalisering i et nytt felles teater- og konserthus. En samordning av fysiske og menneskelige ressurser på denne måten kan gi nye kunstneriske muligheter som komiteen vil se svært positivt på.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil peike på at for Operaen i Kristiansund vil det vere viktig å sikre lokale som gir institusjonen betre høve til å ivareta dei oppgåvene institusjonen har som både scene, rådgjever og samarbeidspart for opera i Noreg.

Dans

Komiteen merker seg den positive utviklingen på dansens område. Komiteen viser til den økte interesse som er for dans og mener det er viktig å følge opp dansefeltet i årene som kommer. Komiteen vil påpeke at dansen har flere viktige uløste oppgaver og at en generell oppgradering av feltet, praktisk som økonomisk, er nødvendig.

Komiteen understreker viktigheten av at våre to faste dansekompanier, Carte Blanche og Nasjonalballetten, får tilfredsstillende rom for videre utvikling i årene som kommer.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter departementets vurderinger i forhold til behovet for å få til en god pensjonsordning for Carte Blanche-ensemblet.

Komiteen viser til kapitlet om de frie sceniske grupper og understreker at økte bevilgninger i årene som kommer er særlig viktig i forhold til videre utvikling av dansen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, ser det som meget positivt at det nå ligger an til å få realisert planene om et dansens hus i Oslo. Komiteen mener dette må få betydning for dansen over hele landet, og understreker viktigheten av at Dansens Hus gis gode rammebetingelser slik at blir mulig å etablere huset som et nasjonalt senter for dans. Utvikling av et landsdekkende dansefaglig nettverk og styrket formidling av dans er eksempler på den virksomhet Dansens Hus naturlig kan ta tak i.

Komiteen ser det arbeidet som Riksteateret og Norsk Scenekunstbruk gjør for formidling av dans som meget positivt. Komiteen mener dette arbeidet må utvikles videre i årene som kommer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at det årlig bevilges ca. 900 mill. kroner til scenekunst. Av dette går årlig bare ca. 15 mill. kroner, under 2 pst., til produksjon og formidling av dans utenfor institusjonene. Dansekunsten har dermed fått en meget liten plass i det kulturpolitiske bildet. Disse medlemmer er kjent med at norske danse-kunstnere mener dansekunsten blir usynliggjort fordi den finansieres gjennom Fri scenekunstordningen. Det har medført en nullvekst i midler til dans fra 1998 til 2003.

Disse medlemmer mener departementet må stadfeste at dansekunsten er en egen kunstart og sørge for tilstrekkelige utviklingsmuligheter de neste ti årene. Det innebærer at bevilgningene til dans og fri scenekunst må økes betydelig, med økte bevilgninger allerede fra 2005 og en opptrappingsplan for satsingen framover.

Disse medlemmer mener det bør være et mål at alle skal ha muligheten til å oppleve profesjonell dansekunst. Disse medlemmer vil realisere satsingen ved å legge til rette for flere produksjoner og økt formidling.

Disse medlemmer mener videre at et viktig virkemiddel for å styrke dansekunsten vil være å etablere en egen støtteordning for dans under Norsk Kulturråd. I tilknytning til denne skal det etableres et eget fagutvalg som behandler søknader om støtte. Disse medlemmer vil også understreke betydningen av et Dansens Hus, og at driftsrammene for et slikt hus blir gode nok til at huset blir et nasjonalt løft for dansen. I tilknytning til Dansens Hus må det vurderes etablert et eget nasjonalt program for kompetanse, utvikling og formidling av dans.

Det bør også etableres landsdelsscener for dans i tilknytning til et Dansens Hus. Disse medlemmer vil særlig peke på at det må arbeides for å etablere en landsdelsscene for dans i Nord-Norge i tilknytning til det etablerte miljøet i Hammerfest.

Disse medlemmer ønsker å sikre formidlingen av dans ved å styrke festivaler som Contemporary Dance Festival (CODA) og Oktoberdans i Bergen, samt støtte andre regionale og lokale tiltak. Videre må Norsk Scenekunstbruk styrkes for å formidle dans i forbindelse med den kulturelle skolesekken. I tillegg må Carte Blanche styrkes for turneaktiviteter. Disse medlemmer viser også til at Riksteateret er viktig i formidlingen av dans.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen lage en opptrappingsplan for bevilgningene til dans og fri scenekunst som inkluderer en økning av produksjonsstøtten og etablering av en ny støtteordning for dans under Norsk Kulturråd."

Frie sceniske grupper

Komiteen viser til veksten innenfor det store feltet vi i dag benevner som Frie sceniske grupper. Komiteen viser til tidligere merknader som understreker viktigheten av å stimulere til fleksibilitet, internasjonalisering og nyskaping. Komiteen vil peke på at gruppen i det frie feltet er blant de fremste på alle disse områdene. Komiteen vil særlig vektlegge den virksomhet som drives gjennom institusjonene i Nettverk for Scenekunst. Dette nettverket representerer en stor internasjonal kontaktflate det er viktig å bygge videre på.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener det overordnede tema i forhold til de støtteordninger som gjelder for disse gruppene er å få til en betydelig økonomisk oppjustering av bevilgningene. Flere av de problemstillingene som er reist under høringene bunner til syvende og sist i at feltet har for lite penger i forhold til det faktiske behovet.

Flertallet støtter departementets vurderinger i forhold til behovet for en gjennomgang av støtteordningene for det frie feltet. Flertallet mener imidlertid det er et særlig behov for nærmere å vurdere mulighetene for å etablere en ordning for grupper som over tid har bevist sin berettigelse der det gis støtte for flere år av gangen, eksempelvis 3-5 år. Flere av disse gruppene representerer viktige faglige potensialer som vil vokse betydelig dersom de kan planlegge over tid og få en bedre kontinuitet i virksomheten. Flertallet mener en slik ordning vil bety en viktig vitalisering av hele scenekunstmrådet fordi det ville åpne for tilvekst nedenfra, også inn mot de etablerte institusjonene.

Turneer og gjestespill

Komiteen understreker betydningen av en god nasjonal strategi for formidling av teater til publikum landsdelene i mellom. Komiteen mener det er en stor styrke i dette arbeidet at det nå har vokst frem flere institusjoner som driver aktivt formidlingsarbeid. Norsk Scenekunstbruk, Gjestespillordningen og Nettverk for scenekunst representerer sammen med Riks-

teateret et bredt mangfold i formidlingen. Komiteen mener dette er et godt grunnlag for formidlingsarbeidet i årene som kommer.

Komiteen støtter de føringer som departementet foreslår for Riksteaterets fremtidige virksomhet. Komiteen vil imidlertid påpeke at også Riksteateret har behov for faktisk sett å kunne styre egen programmering og at noe rom for egen produksjon kan være nødvendig for å få dette til. Slike produksjoner kan eventuelt gjøres som selvstendige prosjekter og fordrer således ikke noe eget ensemble for teateret. Komiteen vil for øvrig understreke viktigheten av at teaterinstitusjonene imøtekommer departementets forventning om at det legges til rette for turneer fra disse. Riksteateret bør gjennom mulighetene til samproduksjoner være en interessant samarbeidspartner. Komiteen mener departementet bør følge denne utviklingen nøye og innarbeide turnevirksomhet i de suksesskriterier som legges til grunn for teaterinstitusjonenes drift for øvrig.

Teatermuseumet

Komiteen vil understreke at det er viktig at teatermuseumet i Oslo sikres midler til drift. Komiteen viser til at Teatermuseumet har omvisninger tilpasset ulike alderstrinn, med dramalek og dukkespill for de yngste og tilrettelagte omvisninger med improvisasjon på scenen for eldre barn knyttet opp mot fagene norsk dramatik og litteratur, kulturhistorie, drama og teaterhistorie. Det arrangeres foredrag, musikkafteener, seminarer og kulturpolitiske møter i samarbeid med blant annet det norske scenekunstmiljøet.

2.4 Film, dataspill og kino

Komiteen viser til at departementet den 12. mars 2004 fremla en egen stortingsmelding om de økonomiske rammebetingelsene for filmproduksjon, St.meld. nr. 25 (2003-2004). Denne meldingen tar opp en rekke spørsmål vedrørende statlige tilskuddsordninger, EØS/ESA problemstillinger m.m. Komiteen har besluttet å behandle denne meldingen som egen sak senere og vil derfor ikke gå nærmere inn på de der aktuelle spørsmål i sammenheng med nærværende behandling av "Kulturpolitikk fram mot 2014", (St.meld. nr. 48 (2002-2003)).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til den suksess norsk film har hatt de senere årene, både når det gjelder antall produksjoner og publikumsoppslutning. Utfordringen er å opprettholde og videreutvikle norsk filmproduksjon. Det må utarbeides klare ambisjoner og målsetninger for denne utviklingen. Disse medlemmer mener at målet for filmpolitikken i Norge bør være at Norge skal produsere minst 20 langfilmer hvert år og at 25 pst. av kinobesøket er på norske filmer. Samtidig må vi utvikle kvalitetene på norsk film, og ha som mål at norsk film skal vinne internasjonal anerkjennelse.

Disse medlemmer vil understreke at virkemiddelapparatet må også utformes og tilpasses til at disse målene nås. Disse medlemmer mener endringer i støttesystemet er nødvendige for at produksjonen av norske filmer skal opprettholdes. Som en følge av at norsk film har hatt gode publikumstall, har billettstøtten økt. Dette har igjen påvirket produksjonsstøtten. For å unngå dette, mener disse medlemmer at billettstøtten bør omgjøres til overslagsbevilgning, slik at årlige svingninger ikke påvirker produksjonsstøtten.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet merker seg at filmpolitikken nylig ble lagt om med nye hovedmål. Fra 2001 var målet økt publikumsoppslutning om norske filmer i alle kanaler, øke kontinuiteten i bransjen, øke andelen privat kapitalinvestering og mer effektiv bruk av de offentlige ressurser. Det ble vurdert som nødvendig å få klarere ansvars- og oppgavedeling mellom det offentlige og bransjen, for derigjennom gi bransjen større ansvar og frihet. Følgende prinsipper ble lagt til grunn: Statens ansvar er å legge til rette for bransjen gjennom ulike støtteordninger og andre tiltak, men staten skal ikke ta på seg oppgaver som private kan ta ansvaret for på en fullgod måte. Bransjen har ansvaret for produksjon, inkludert idéskapning, prosjektutvikling, produksjon, markedsføring og salg.

Disse medlemmer mener at mye er riktig i den omlegging som ble foretatt i filmpolitikken. Film er medieskapt for å kommunisere til mange, men det var i mange år ikke et mål for mye av norsk filmproduksjon. Fokus var tidligere på smale produksjoner, mens det nå har blitt flyttet til økt publikumsoppslutning. Dermed kan vi si at folk får mer igjen for pengene. Samtidig ser disse medlemmer at måten støtten er organisert fører til at man ikke når andre mulige mål, slik som at bransjen kan bli en selv bærende næring og utvikling av en sterk audiovisuell industri med gode eksportinntekter slik som man for eksempel har klart i Sverige.

Disse medlemmer ønsker primært at andelen offentlig støtte til filmbransjen på sikt bør begrenses eller gå ned. Samtidig mener disse medlemmer at så lenge støtten finnes så bør den brukes til å gi mest mulig for pengene samtidig som man bygger en produktiv og robust filmnæring.

Disse medlemmer har bedt Regjeringen vurdere om:

1. Produksjonsstøtten bør legges opp slik at den utløser størst mulig privat risikokapital, og på et tidligst mulig tidspunkt i produksjonsprosessen.
2. Billettstøtteordningen bør videreføres, men ordningene for avgrensninger oppad og tilbakeføring til fondet gjennomgås.
3. Man bør gjennomgå skatte- og momsregimet med tanke på en best mulig likebehandling sett i forhold til tilsvarende produksjonsmiljøer for andre typer media.

Etablering av regionale filmfond

Komiteen gler seg over den suksess norsk film har opplevd dei siste åra. Ei av årsakene til denne suksessen er den aktive rolla regionane har hatt i å vitalisere den norske filmen. Komiteen vil peike på det potensialet som ligg i at arbeidet med å skape levande regionale film- og fjernsynsproduksjonsmiljø held fram.

Komiteen vil vidare vise til at det mange steder i Europa veks fram regionale filmfond som i skjæringspunktet mellom kultur og næringsverksemd baserer seg både på privat deltaking og offentlege tilskot. Her i landet finn vi døme på slike fond i Lillehammer (Film 3 AS) og i Bergen (Fuzz). Komiteen vil vise til at ein samla komité i Budsjett-innst. S. nr. 2 (2003-2004) gav uttrykk for at

"det er ønskelig at vi også i Norge legger til rette for denne type virksomhet slik komiteen gav uttrykk for gjennom bevilgningen til Film 3 AS."

Komiteen viser til at det i dag finnes mange spennende filmmiljøer i hele Norge. Nordnorsk Filmsenter, Vestnorsk Filmsenter, filmfondet Fuzz i Bergen, Film 3 på Lillehammer og Medieparken i Fredrikstad er gode eksempler på slike miljøer. Det foreligger en rekke planer også andre steder. Det arbeides blant annet med å etablere et Midt-norsk filmsenter i Trondheim. Komiteen mener det må etableres regionale filmfond for å utvikle nye produksjonsmiljøer. Komiteen viser til at det ellers i Europa finnes rundt 80 regionale fond og det finnes mange gode eksempler på at desentraliserte produksjonsmiljøer gjør det svært godt. Et eksempel er Trollhättan-miljøet i Sverige. Regionale filmfond vil i tillegg bidra til å utløse flere midler både fra det private og det offentlige enn i dag. Dette samspillet mellom næringsinteresser, offentlig støtte og kulturinteresser har et betydelig næringspolitisk potensiale. Komiteen mener også at en regional satsing vil heve kompetansen og bidra til økt kreativitet i filmmiljøene. Komiteen mener også at etableringen av regionale filmfond vil bidra til å løfte andre miljøer på kulturfeltet. Komiteen mener at etableringen av regionale filmfond må etableres i samarbeid med Norsk filmfond og sees i sammenheng med filmkommisjoner og filmsentrene.

Komiteen viser til det vekstpotensialet audiovisuell produksjon kan ha i regionene, hvor det også kan ligge store synergieffekter for andre næringer. Regional satsing vil også heve kompetansen og bidra til økt kreativitet i filmmiljøene. Komiteen ber departementet særlig vurdere på hvilken måte de regionale filmfondene faller inn i et helhetlig bilde i forhold til Norsk filmfond, filmkommisjonen og filmsentre.

Komiteen ber departementet gjennomføre en utredning om hvordan det best kan satses på film i regionene i Norge. Komiteen mener departementet også må se på mulighetene for å etablere regionale filmfond. Komiteen er kjent med at departementet planlegger en bred evaluering av ordningene på filmfeltet, og ber om at disse spørsmålene blir tatt med i evalueringen, slik at hele filmfeltet kan sees under ett i et helhetsperspektiv.

Filmfestivaler

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at det flere steder i landet arrangeres filmfestivaler, men at det er vanskelig å få offentlig støtte til disse. Festivalene betyr mye for filminteressen og lokale filmmiljøer og skaper stort lokalt engasjement og aktivitet. Disse medlemmer mener derfor det er viktig at det etableres en egen støtteordning for filmfestivaler.

Norsk filmstudio AS

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til Budsjett-innst. S. nr. 2 (2003-2004) der Stortinget på bakgrunn av et forslag fra komiteens flertall, bestående av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Arbeiderpartiet, gikk inn for følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med vurdering av om salget av Norsk filmstudio kan gjennomføres slik at filmstudioet kan drives videre, før salget gjennomføres."

Flertallet viser til at Norsk filmstudio er det eneste filmstudio i Norge som kan sammenlignes med det som finnes i våre naboland. Det er kulturpolitisk svært viktig at Norge fortsatt har et profesjonelt studio, og at studiobygningene under Norsk filmstudio opprettholdes som studio. I tillegg forvalter Norsk filmstudio en viktig kulturarv gjennom filmkatalogen og et betydelig kostymelager. Flertallet viser til at det er avgjørende at disse oppgavene videreføres i fremtiden, og at en organisasjonsendring eller salg kan føre til at norsk filmmiljø mister viktig infrastruktur, og kanskje blir henvist til utenlandske studioer for å gjennomføre sine produksjoner.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til sin merknad i Budsjett-innst. S. nr. 2 (2003-2004), og er forundret over at kulturmeldingen ikke tar opp saken om hvordan et eventuelt salg av Norsk filmstudio kan gjennomføres slik at filmstudioet kan drives videre. Det var en forutsetning satt av regjeringspartiene i samarbeid med Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet. Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet gikk imot dette salget, og disse medlemmer mener at det er en filmpolitisk tragedie for Norge dersom forholdene rundt driften av Norsk filmstudio ikke avklares på en slik måte at vi beholder det eneste filmstudioet i Norge. Våre naboland har filmstudioer som er eid av staten eller av statlige stiftelser. Disse medlemmer fremmet forslag i budsjettnstillingen for 2004 om at Regjeringen skal kjøpe ut andre aksjonærer og omgjøre Norsk filmstudio AS til et heleid statlig aksjeselskap.

Disse medlemmer er opptatt av å bevare den norske filmarven, og av at dersom Norsk filmstudio legges ut for salg, ønsker disse medlemmer prinsipielt at filmkatalogen overføres Norsk filminstitutt. Disse medlemmer mener at denne institusjonen i tilfelle er best egnet til å forvalte den norske filmarven

og vil tydeliggjøre rollefordelingen i det norske filmområdet.

Disse medlemmer mener at like viktig som å få avklart eier- og ansvarsforholdene rundt den norske filmarven, er det at filmarven sikres bevaring for framtiden. Bevaringen av filmarven er kostbart, og det er fare for at uerstattelig materiale går tapt dersom filmer ikke restaureres i tide. Disse medlemmer mener at dette arbeidet ikke kan leve med tilfeldige bevilgninger i enkeltbudsjetter, men at det kreves en helhetlig tids- og finansieringsplan for dette arbeidet. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen lage en helhetlig tids- og finansieringsplan for den norske filmkatalogen."

Cinemathekene i Oslo, Bergen og Trondheim

Komiteen viser til at cinemathekene bidrar til å vise historisk og betydningsfull film til publikum. Cinemathekene har god kompetanse som er viktig for filmmiljøet i disse byene og regionene. Driften av cinemathekene må sikres gjennom bevilgninger fra det offentlige og gjennom samarbeid med de lokale kinoene og utdanningsinstitusjonene. Komiteen mener det må være et forpliktende samarbeid mellom Norsk filminstitutt og cinemathekene.

Innkjøpsordningen av norsk kort- og langfilm til folkebibliotekene

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, foreslår en innkjøpsordning av norsk kort- og langfilm til folkebibliotekene etter modell fra ordningene for litteratur og musikk. Flertallet viser til at det allerede i dag er mulig å låne filmer ved mange bibliotek og at ordningen er populær. Ved å sikre at norske filmer kan leies på DVD eller video ved bibliotekene, vil filmene bli mer tilgjengelig for publikum enn i dag.

Døves Media

Komiteen mener at det må legges til rette for at døve får bedre tilgang til tilrettelagte film- og medieproduksjoner. Komiteen viser til at det i dag er bare 15 minutters ukentlige sendinger med tegnspråk på NRK, fordelt mellom barneprogram og program for voksne. Komiteen mener at dette må økes. I tillegg må det være et mål at kopier av alle norske filmer tekstes for hørselshemmede.

2.5 Billedkunst, kunsthåndverk, arkitektur, design og det offentlige rom

Innledning

Komiteen vil ta utgangspunkt i kunstens sentrale betydning i vårt samfunn. Bildet som formidlingsform omgir oss i nær sagt alle sammenhenger, og tidens trender har et sjeldent høyt fokus på hvordan ting ser ut, hva enten det er design på varer eller det er arkitektur, ingeniørkunst eller kulturlandskap. Høy visuell kvalitet i våre omgivelser er et viktig livskvalitets gode, og det å ha en stor og kvalitativt god, norsk produksjon

innenfor de forskjellige visuelle uttrykk vil være av sentral betydning i forhold til så vel ivaretagelsen av vår nasjonale identitet, som vår evne til suksess innenfor mange næringsrelaterte områder.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, peker på at det innen kunstfeltet særlig de siste tiårene ofte har funnet sted en utvisking av skillene mellom kunstartene, og det faste "verket" blir ofte utfordret. Samtidig arbeider svært mange kunstnere innenfor definerte kunstarter og -tradisjoner. Flertallet mener derfor at det i kunstpolitikken må gis likeverdig rom for tverrfaglig utforskende prosesser og faglig fordyping i arbeidet med kunstverk.

Nasjonalmuseet for kunst

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, konstaterer at etableringen av Nasjonalmuseet for kunst blir det nasjonale hovedprosjektet innenfor kunstfeltet i årene som kommer. Flertallet viser til at et flertall tidligere har sluttet seg til de foreliggende planene, og at disse nå for den innledende del er iverksatt gjennom den formelle sammenslåingen av Nasjonalgalleriet, Kunstindustrimuseet i Oslo, Samtidsmuseet og Norsk Arkitekturmuseum. Hensett til den sentrale rolle det nye Nasjonalmuseet er tenkt å spille for den nasjonale formidlingen av billedkunst, mener flertallet at mye taler for at også Riksutstillingene bør inngå i institusjonen. Flertallet understreker betydningen av at Nasjonalmuseet fra første stund planlegger sin virksomhet på en måte som vil virkeliggjøre tanken om at denne institusjonen virkelig blir en drivkraft i formidlingen av billedkunst, kunsthåndverk, arkitektur og design landet over.

Flertallet avventer med interesse planene for det nye museumskomplekset som skal komme i området Tullinløkka, Fredriks gate 3 og Kunstakademiets bygninger, og går ut fra at Regjeringen holder god fremdrift i dette prosjektet. Flertallet støtter også tanken om at Utsmykkingsfondet skal dele kontorfasiliteter med Nasjonalmuseet.

Flertallet ser at det bør være en visjon for norsk kulturpolitikk fram mot grunnlovsjubileet i 2014 å både skape et vakrere Norge og et mer spennende Norge. Utviklingen av det nye Nasjonalmuseet for kunst er en sentral oppgave, men det er også viktig å se på hele Norge som et "nasjonalmuseum". Både med hensyn til omfang, kvalitet og vedlikehold må utsmykking i fellesrommene sammen med en økt satsing på kvalitet i design og arkitektur være et hovedmål.

Kunstutdanning

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil understreke behovet for en god kunstnerutdanning og at denne sikres forsvarlig drift. Disse medlemmer viser til at Stortinget har vedtatt samlokalisering av alle Kunsthøgskolens utdanninger i den tidligere Seilduksfabrikken på Grünerløkka i Oslo. I

desember 2003 flyttet scenekunstudanningene og fellesadministrasjonen inn. Disse medlemmer mener dette vil bidra til et positivt løft for disse utdanningene. Det er samtidig viktig å understreke betydningen av et godt samarbeid mellom Kunsthøgskolen i Bergen, Kunstakademiet i Trondheim/NTNU og Kunsthøgskolen i Oslo blant annet om videreutdanning. Disse medlemmer viser til at Norge i motsetning til en del andre land, har en 3-årig skuespillerutdanning. Disse medlemmer mener derfor det er spesielt viktig å satse på midler til videreutdanning for skuespillere. Dette må også innbefatte tilbud innenfor felt som audiovisuelle medier, undervisning og næringsliv slik at skuespillernes kompetanse kan utnyttes i et bredere arbeidsmarked.

Disse medlemmer ber Regjeringen komme tilbake med en gjennomgang av etter- og videreutdanningen for skuespillere i forbindelse med statsbudsjettet for 2005.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti er enige i viktigheten av å satse på kunstudanningen. Disse medlemmer vil imidlertid påpeke at dette ligger under Utdannings- og forskningsdepartementet og at disse spørsmålene således ikke er behandlet i Kulturmeldingen.

Et landsdekkende formidlingsnettverk

Komiteen støtter tanken på etableringen av et landsdekkende formidlingsnettverk. Dette vil styrke så vel små som store aktører i kunstformidlingen og bidra til større tilgjengelighet for arrangørene, og dermed også for publikum. Komiteen mener også det er viktig å ta internettet i bruk for å utvikle nettstedet med tanke på det alminnelige publikum.

Komiteen viser til den store bredde vi har innenfor kunstformidling der Riksutstillingene, de regionale kunstmuseene, kunstnersentrene, kunstforeningene og en lang rekke utstillingsarrangører utgjør et allsidig sammensatt hele. Komiteen vil imidlertid peke på at nye uttrykk, eksempelvis elektronisk kunst og mer installasjonspregede uttrykk, byr på nye utfordringer i formidlingen. Det er i denne sammenheng viktig å ha øye for utviklingen av nye arenaer der kunst kan finne sted.

Komiteen vil også peke på den store kultursatsingen som skal gjøres gjennom den kulturelle skolesekken. Komiteen vil peke på viktigheten av at kunstfeltet også finner sin plass innenfor denne og forutsetter at fylkeskommunene knytter seg opp til kompetente kunstformidlere i arbeidet med ordningen.

Kunsthåndverk

Komiteen ser svært positivt på den aktiviteten som har vokst frem rundt kunsthåndverkene. Kunsthåndverkene representerer ofte uformelle og åpne visningsarenaer med stort rom for nyskapende og grenseoverskridende uttrykk. Komiteen mener etableringen av slike er nødvendig og ønsker at den utviklingen må fortsette. Komiteen vil peke på at festivaler også kan være

engangsevenementer, og mener det er ønskelig å finne frem til finansieringsordninger også for dette. Alle de kunsthåndverkene vi har i dag er ganske unge og det er grunn til å tro at vi også i årene som kommer vil få flere interessante festivaler arenaer for kunst. Komiteen vil peke på de trange rammene som har vært for å få dagens festivaler finansiert, og vil med tanke på en ønsket utvikling i retning av flere uformelle formidlingssteder for kunst understreke behovet for økte bevilgninger for området.

Kunsthåndverk

Komiteen viser til at norsk kunsthåndverk på mange områder har nådd et høyt kvalitativt nivå og at verkene fra dette feltet omsettes til et stort publikum. Komiteen støtter departementets forslag til tiltak for videre styrking av kunsthåndverksfeltet. Komiteen vil imidlertid også peke på at kunsthåndverket i kraft av sine to faglige opprinnelser, kunst og håndverk, på en naturlig måte bygger broer mellom disse to feltene. Mange kunsthåndverkere arbeider opp mot industriproduksjon og bidrar på den måten til ny verdiskaping utover egen produksjon. Kunsthåndverket har således viktige roller å spille i vekstområdet kultur og næring.

Håndverk

Komiteen vil også ta opp behovet for å se på rammebetingelsene for utsatte håndverksfag. Komiteen ser med bekymring på at viktige tradisjoner på dette feltet kan forvitte og mener dette er en problemstilling som også har klare kulturpolitiske implikasjoner. I dag er 27 forskjellige håndverk regnet som utsatte i henhold til vurderinger gjort av Norsk håndverktutvikling. Komiteen mener det må tas et bredt anlagt initiativ for å snu denne utviklingen. Dette må omfatte tilrettelegging av utdanning, styrking av omsetningskanalene og en oppgradering av arbeidet innenfor Norsk håndverksutvikling og de faglige nettverkene for håndverk mellom museene. Komiteen mener dette er et arbeid der flere departementer må delta. Komiteen konstaterer at ingen så langt har funnet å ville ta det nødvendige initiativ i saken og mener derfor at Kultur- og kirkedepartementet bør gjøre dette. Komiteen vil også understreke at dette gjelder det tradisjonsbårne håndverket der kursvirksomheten står sentralt i arbeidet med å videreføre håndverkstradisjonene.

Komiteen vil i denne sammenheng fremheve prosjektet Birka i Rennebu som eksempel på det store utviklingspotensialet som ligger i ivaretagelse, videreføring og formidling av gamle håndverkstradisjoner. Komiteen viser i denne forbindelse også til Budsjett-innst. S. nr. 8 (2001-2002), der flertallet i Stortingets næringskomité uttaler:

"Komiteens flertall, viser til det arbeid som er i gang for å etablere et "Nasjonalt senter for husflid og håndverk" i Rennebu. Flertallet påpeker at denne type organisering, gjennom god merkevarebygging, kan gi distriktsnorge et bærekraftig næringsliv. Flertallet er opptatt av å legge forholdene til rette for at denne type senter kan få nødvendig bistand og drahjelp for å kunne bli realisert."

Komiteen viser til at Birka sikter mot å være en arena for kompetanseheving og formidling, samt å være pådriver for produkt-/bedriftsutvikling og design, med basis i lokalt ressursgrunnlag. Komiteen ser arbeidet med etableringen av senteret også som viktig med tanke på utviklingen av gode modeller for kulturbasert næringsliv i lokalsamfunn over hele landet. Komiteen vil påpeke nødvendigheten av koordinering over de aktuelle departementsgrenser, slik at nødvendig bistand og drahjelp kan bli gitt for at senteret kan blir realisert.

Innkjøp og samlingsforvaltning

Komiteen støtter de vurderinger departementet gjør i forhold til forvaltningen av samlingene ved kunstinstitusjonene.

Komiteen vil særlig belyse den generelle mangelen på midler til innkjøp ved norske kunstmuseer. Særlig er det grunn til å ta opp dette i forbindelse med de mest sentrale institusjonene som gjennom sine samlingers totalitet og kontinuitet også spiller en viktig rolle innenfor forskning og undervisning. Disse institusjonene spiller også en sentral rolle som referansesamlinger i forhold til de mindre museene. Komiteen mener derfor det bør tas et krafttak for å få til bedre innkjøpsmuligheter for kunstmuseene. Komiteen mener dette er et område som kan egne seg for løsninger der også private er med.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, viser her til at skatteincentiver i så henseende vil være egnede virkemidler for å styrke den private deltakelsen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er enig i at det må finnes steder hvor kunst blir kjøpt inn og ivaretatt for ettertiden. Derimot er disse medlemmer av den oppfatning av at det å kjøpe inn kunst for så å stue det bort i lokaler som ikke egner seg for dette, slik at ikke befolkningen har glede av den, er helt feil.

Derfor fremmet disse medlemmer et forslag om utlån og utleie av kunst som fikk flertall. Disse medlemmer viser til Dokument nr. 8:98 (2002-2003). Dette er riktig vei å gå, det gir mer penger til museene og flere får glede av kunstkattene som jo tross alt den norske befolkning eier.

At man nå skal samle alle museene på et sted, og sikre klimaforholdene i allerede eksisterende bygg har ikke disse medlemmer noen motforestilling til. Disse medlemmer håper dette resulterer i at flere får gleden av å oppleve kunsten som skattebetalerne eier.

Fradrag for kjøp av kunst

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet ønsker at en ordning hvor private bedrifter kan få fradrag for kjøp av kunst fra nålevende kunstnere, enten direkte fra kunstneren eller fra galleri vurderes.

Kunsten skal henge i forretningslokalene. Hensikten er å utvide markedet for samtidskunst og skape et godt klima for nyskaping i bedriftene. Disse medlemmer ber om at dette vurderes nærmere, og at Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med denne saken i forbindelse med Statsbudsjettet for 2005.

Elektronisk kunst

Komiteen mener det er viktig å bidra til at den elektroniske kunsten får et godt grunnlag for stabil utvikling. Komiteen vil peke på at dette feltet på en unik måte kobler kunst, forskning, teknologi og samfunn sammen. Komiteen mener nettverksmodellen er en fremtidsrettet arbeidsform det bør bygges videre på. Komiteen viser til at det likevel er behov for noen godt funderte brohoder rundt om i landet som kan sikre kontinuiteten og bærekraften i nettverkene. Komiteen understreker at vi her står overfor en ny kunstart, og et nytt fagmiljø, og at det i årene som kommer må være viktig å følge utviklingen med stor åpenhet i forhold til nye initiativer.

Komiteen viser til at Produsjonsnettverket for elektronisk kunst som består av Norsk nettverk for elektronisk kunst (NOTAM) i Oslo, Atelier Nord i Oslo, Bergen Senter for Elektronisk kunst (BEK) og Trondheim Elektroniske Kunstsenter (TEKS) er svært viktige i dette arbeidet.

Fleksibilitet og prosjektfinansiering

Komiteen støtter departementets vurderinger når det gjelder behovet for å finne frem til mer fleksible støtteordninger som bedre fanger opp endringer i produksjonsmåter og arbeidsformer.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at det er grunn til å peke på at garantiinntektsordningen særlig i billedkunstheltet fortsatt er svært viktig for å sikre dyktige kunstnere muligheten til å arbeide langsiktig. Prosjektstøtte og utstillingsstøtte er også viktig, men det må ikke komme til erstatning for støtteordninger som gir en viss økonomisk trygghet over tid. Her er både lengre arbeidsstipend og garantiinntektsordningen sentral. Disse medlemmer understreker at det ikke foreligger forsknings- eller utredningsresultater som gir gode argumenter for en avvikling av garantiinntektsordningen.

Økende internasjonalisering

Komiteen viser til meldingen og slutter opp om den satsingen på Office for Contemporary Art, Norway, OCA, det legges opp til. Komiteen mener OCAs arbeid også er interessant med hensyn til å høste praktisk erfaring om kunstfinansiering i andre land, eksempelvis gjennom internasjonalt baserte samarbeidsprosjekter.

Komiteen har også merket seg at antallet norske kunstnere som jobber i utlandet har steget kraftig, og at flere norske kunstnere også hevder seg godt på de utenlandske arenaene. Komiteen vil derfor understreke

departementets påpekning av at de relevante støtteordningene må være innrettet slik at de ikke stenger for kunstnerisk utvikling i en internasjonal kontekst.

Elektronisk formidling

Komiteen støtter de vurderinger departementet gjør i forhold til den videre utvikling og bruk av elektronisk formidling. Komiteen vil imidlertid peke på at etablering av forskjellige relevante nettsteder også skjer i regi av organisasjoner, selskaper og privatpersoner. I arbeidet med de nasjonale nettstedene blir det dermed viktig å benytte de deler av dette som er tilgjengelig og gjennom links koble opp relevante frittstående aktører.

Arkitektur

Komiteen viser til den sterke utviklingen som har vært i forhold til økt bevissthet for kvalitet i arkitektur og estetikken i det offentlige rom. Dette har ført til en positiv utvikling det er viktig å ivareta videre. Komiteen støtter de tiltak og vurderinger departementet legger til grunn for det videre arbeidet på dette feltet. Komiteen vil særlig understreke viktigheten av at man søker å finne frem til ordninger som kan bedre arbeidsforholdene for unge arkitekter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at Norsk Form har vist seg å være et effektivt og vitalt redskap for å utvikle debatt og peke på løsninger i arbeidet med arkitektur og offentlig rom. Det bør fram mot 2014 også utvikles noen regionale sentra for dette fagfeltet i samarbeid med Norsk Form. Disse medlemmer ser det som en særlig utfordring i dag og framover at det utvikles en økologisk fundert, bærekraftig arkitektur. Disse medlemmer har merket seg Norsk Forms ønske om økt innsats innen design og arkitektur.

Design

Komiteen støtter etableringen av Norsk senter for design og arkitektur i satsningen med å styrke arbeidet med design i vårt land. Komiteen mener også det er riktig å samlokalisere Norsk Designråd, Norsk form og andre relevante instanser som arbeider med design i et felles hus.

Komiteen vil peke på viktigheten av god design i forhold til profileringen av Norge i utlandet. God design er et nordisk kjennetegn av stor betydning for den gjennomgående kvalitet våre land i mange sammenhenger er kjent for.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at norsk design skal hevde seg på Norden-toppen. Disse medlemmer mener at det i samråd med Norsk Form, Norsk Designråd og de norske kunstindustrimuseer må utarbeides en handlingsplan for å nå dette målet.

Kunstnersentrene

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil understreke nødvendigheten av å gi kunstsentra mulighet til å videreutvikle tilbudene. Kunstnersentrene mottar ikke lenger øremerkede tilskudd, og er nå utsatt for en stadig mer usikker økonomi fordi fylkeskommunene sliter med svak økonomi. Disse medlemmer vil understreke behovet for at kunstnersentrene må sikres økonomisk i framtida.

Utsmykking

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, understreker viktigheten av utsmykking av bygg. Dette er viktige estetiske bidrag til den totale estetiske kvalitet vi ønsker i vårt land. Dette gjelder både offentlige og private bygg. Flertallet viser til at staten har ivaretatt utsmykkingen av offentlige bygg gjennom den virksomhet Utsmykkingsfondet for offentlige bygg har drevet. Flertallet mener dette har vært en god ordning. Flertallet ser med bekymring på at denne ordningen nå utfordres fra flere hold. Flertallet støtter derfor departementets vurderinger i forhold til behovet for en gjennomgang av hvordan Utsmykkingsfondet nå faktisk fungerer, hvilke bygg som faller utenfor og hvordan staten bedre kan ivareta utsmykkingsoppgavene. Flertallet viser her særlig til statlig virksomhet som er lagt ut i egne selskaper, eller der statlig virksomhet er leietagere. Flertallet er også bekymret over utviklingen i retning av at stadig færre kommunale og fylkeskommunale bygg får midler fra Utsmykkingsfondet. Dette har blant annet som konsekvens at det ofte ikke blir opprettet utsmykkingskomiteer for byggene noe som har vist seg å svekke den faglige kompetanse som dermed blir involvert.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet foreslår at utsmykking av det offentlige rom, sammen med økt felles satsing på kvalitet i arkitektur og design, skal være et kulturpolitisk hovedgrep fram mot 2014. Målet må både være å bruke noe av vår materielle rikdom til å skape et vakrere Norge og et mer spennende Norge. I "spennende" ligger også uventet og provoserende kunst, som ikke bare skal finnes i museene.

Disse medlemmer mener det er viktig å sikre at den totale mengden offentlig utsmykking ikke synker, og at kvaliteten og spredningen opprettholdes. Disse medlemmer mener ordningen med at en viss prosentandel av byggesummen av offentlige bygg brukes til utsmykking, er et viktig virkemiddel for å sikre tilgang til kunst i offentlige rom.

Disse medlemmer vil understreke at endrede organisasjonsformer i offentlig sektor ikke må redusere utsmykkingen verken i omfang eller spredning. Disse medlemmer mener ordningen som et minimum må opprettholdes og også omfatte bygg som berøres av at det skjer endringer i organisasjonsform, for eksempel

når statlig virksomhet blir skilt ut i egne selskaper, eller tilfeller der private bygger for eller stiller bygg til utleie for det offentlige.

Disse medlemmer mener departementet i den varslede gjennomgangen av Utsmykkingsfondets virksomhet bør vurdere om målfeltet for ordningen kan redefineres til for eksempel å gjelde offentlig benyttede rom og bygg. På den måten kan man videreføre de prinsippene for utsmykking som allerede ligger til grunn.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringa vurdere å endre målfeltet for den statlige utsmykkingsordningen, slik at den ikke bare gjelder offentlig eide bygg, men også offentlig benyttede bygg."

Disse medlemmer vil også understreke betydningen av at kommuner og fylker satser på utsmykning. Det er derfor viktig at tilskuddene til utsmykking av kommunale og fylkeskommunale bygg og uterom er gode nok.

Disse medlemmer peker på at samtidig som det er ønskelig at betydelige internasjonale kunstnere gis utsmykkingsoppdrag i Norge, er det viktig å dra nytte av skaperkraften hos kunstnere som er bosatt i Norge. For mange billedkunstnere og kunsthåndverkere er utsmykkingsoppdrag en betingelse for å kunne overleve i yrket.

Utsmykking av kirkebygg

Komiteen er enig med departementet i at det vil være en styrke for utsmykkingen av norske kirker dersom man knytter nærmere kontakt mellom Utsmykkingsfondet og Den norske kirke. Komiteen ser også verdien av å få til en debatt om roller og funksjoner for samtidskunsten satt inn i kirkelig sammenheng.

2.6 Arkiv, bibliotek og museum

Innledning

Komiteen viser til behandlingen av St.meld. nr. 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleving, ABM-meldingen, der arbeidet med en videre styrking og modernisering av arkiv, bibliotek og museumsfeltet ble behandlet. Komiteen legger til grunn at de føringene som her ble lagt fortsatt skal gjelde.

Komiteen vil med interesse følge det arbeidet ABM-utvikling - Statens senter for arkiv, bibliotek og museum, gjør i årene som kommer. Komiteen ser at dette er betydelige oppgaver som vil få store følger for hele feltet.

Arkiv

Komiteen konstaterer at arkivområdet står overfor meget store utfordringer som vil kreve betydelig ressurstilgang i årene som kommer. Komiteen tar til etterretning at arbeidet med å modernisere arkivfeltet er i sin begynnelse, og at svært mye gjenstår både når det gjelder praktisk gjennomføring av oppgaver, og strategisk arbeid for planlegging og løsning av fremtidige oppgaver. Komiteen har også merket seg at

dette er et arbeid som for visse områder haster dersom deler av vår kollektive hukommelse skal ivaretas for fremtiden. Komiteen konstaterer også at den hurtige teknologiske utviklingen gjør at det også for relativt nytt arkivmateriale fort kan oppstå et betydelig etterselep.

Komiteen bifaller ABM-utvikling og Riksarkivarens arbeid med å finne frem til hvilke strategier vi skal følge i fremtiden for å make å etterlate oss en relevant og helhetlig dokumentasjon for vår tid. Målsettingen om å arbeide seg frem til et landskap av sterke regionale arkivinstitusjoner med ansvar både for kommunal og privat sektor synes hensiktsmessig. Komiteen støtter i lys av dette forslaget om å gjennomføre en prinsipiell utredning om hvorledes dette kan gjøres.

Komiteen vil presisere viktigheten av å avlevere og ta vare på elektronisk arkivmateriale. Dette er en meget krevende oppgave da teknologiske endringer skjer meget raskt. Utvikling av teknologi og programvare må ikke gjøre informasjon utilgjengelig i fremtiden. Komiteen mener Regjeringen gjennom ABM-utvikling må tilrettelegge for kapasitetsoppbygging innenfor Arkivverket for at etaten skal kunne ta seg av den kompliserte jobben med å bevare elektronisk materiale.

Komiteen mener at vi etter etableringen av ABM-utvikling i 2003 har fått et kompetent organ som er blitt tillagt en rekke viktige arbeidsoppgaver. Blant annet har ABM-utvikling ansvaret for Kulturnett, kartlegging av lokal- og privatarkiv, oppfølging av museumsreformen, og sekretariat for Den kulturelle skolesekken. Komiteen er kjent med at dette organet også skal utrede sentrale problemstillinger på bibliotekområdet, og legge til rette for å utvikle et norsk digitalt bibliotek. Komiteen mener det må stilles ressurser til rådighet slik at ABM-utvikling kan drive både strategisk utredningsarbeid og praktisk utviklingsarbeid parallelt. Komiteen mener det er viktig at ABM-utvikling får videreutviklet og utnyttet den kompetanse organet sitter på, da dette på sikt vil komme hele ABM-feltet til gode.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at arkivene er svært nødvendig og viktig for ettertiden. Det er det historiske materialet som kan fortelle historien om Norge for våre etterkommere. Det er derfor svært viktig at dette blir ivaretatt på en skikkelig måte. Ikke minst gjelder dette lagringskapasitet.

Disse medlemmer vil styrke de ulike avdelingene av riksarkivene, slik at det faktisk finnes en historie etter oss. Dette kan bli noe kostbart, nettopp fordi det kreves skikkelig klimaanlegg og økt lagringsplass. Dette gjelder særlig arkivene i Bergen og Trondheim. Arkivene har lenge vært nedprioritert, og resultatet er at verdifullt historisk materiale har gått tapt.

Bibliotek

Komiteen vil peke på at bibliotekområdet også har store uløste oppgaver. Levesett og den teknologiske utviklingen gjør at bibliotekene står overfor betydelige

utfordringer i forhold til de oppgavene de skal utføre som et av samfunnets viktigste kilder til kunnskap. Komiteen mener derfor at bibliotekfeltet kommer til å stå overfor store og gjennomgripende omstillinger i årene som kommer. Komiteen viser i den sammenheng til ABM-meldingens forslag om å bruke prosjektmidler til å stimulere folkebibliotekene til å utvikle nye og alternative samarbeidsmodeller, gjerne på tvers av kommunegrensene. Komiteen viser til ABM-meldingen som også for dette feltet må ligge til grunn for arbeidet i årene fremover.

Komiteen er tilfreds med at arbeidet med det nye Nasjonalbiblioteket nå er godt i gang. Komiteen peker på den nøkkelrolle Nasjonalbiblioteket har i hele ABM-feltet, og institusjonens sentrale rolle som knutepunkt for informasjon til viktige samfunnssektorer.

Komiteen støtter planene for et norsk digitalt bibliotek. Dette er en stor satsing som kommer til å kreve betydelige ressurser dersom det skal realiseres på tilfredsstillende måte. Komiteen ser at dette må utvikles etter klare strategier og målrettet styring. Komiteen mener det er riktig og naturlig at dette arbeidet legges til ABM-utvikling.

Komiteen forutsetter at arbeidet med det sømløse biblioteket går videre som forutsatt.

Komiteen mener det er et godt forslag å gjennomføre en utredning for hvordan arbeidet med biblioteksektoren best kan koordineres og utvikles videre. Sektoren er kjennetegnet av kompliserte strukturer med mange aktører og et stort spekter av faglige og juridiske problemstillinger. Komiteen bifaller de vurderinger departementet gjør for hvordan dette skal gjennomføres og hvilke hensyn som skal legges til grunn.

Komiteen mener det er selvsagt at det kommende utredningsarbeidet for biblioteksektoren også skal omfatte en kartlegging av bibliotek tjenester rettet mot brukere med spesielle behov, eller som er i en spesiell situasjon. Dette omfatter bibliotek tjenester for brukere med syns- eller hørselsskader, eller brukere med lesevansker.

Komiteen vil særlig peke på behovet for å styrke fengselsbibliotekene og mener det ville være naturlig om Justisdepartementet tok et større ansvar for dette.

Komiteen ser store utfordringer i å skape en framtidsrettet bibliotek tjeneste, også med digitaltilbud, og vil henstille til Regjeringen at dette skjer i nært samarbeid med institusjonene, brukerne, kommunene og fylkeskommunene.

Komiteen vil minne om den opptrappingsplanen for bibliotek som Stortinget vedtok i forbindelse med behandlingen av ABM-meldingen. Komiteen henstiller til Regjeringen å følge opptrappingsplanen som Stortinget har vedtatt.

Komiteen ser positivt på arbeidet med å styrke Nasjonalbiblioteket, men vil samtidig understreke at dette ikke må gå på bekostning av andre viktige biblioteksoppgaver.

Komiteen hilser velkommen forslaget om å gjennomføre en utredning om hvordan bibliotekene kan koordineres og utvikles videre. Et sentralt mål for utviklinga på bibliotekfeltet er å legge til rette for et

såkalt sømløst bibliotektilbud og å utvikle et norsk digitalt bibliotektilbud. Dette vil kunne gi brukerne tilgang til de samlede digitale informasjonsressurser og tjenester i norske bibliotek. Men dette forutsetter en felles infrastruktur i bunnen. Komiteen vil framheve folkebibliotekene som viktige møteplasser for folks tilgang til, og bruk av digitale informasjonsressurser. Dette må tillegges stor vekt i utviklingen av det digitale bibliotek.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil presisere at også fremtidens bibliotek tjenester skal være gratis.

Disse medlemmer vil generelt peke på behovet for å styrke folkebibliotekene, og mener at det må være en nasjonal oppgave å sørge for at folkebiblioteksektoren innen 2014 kommer opp på nivået til andre nordiske land. Som noen forfattere uttrykte det i Aftenposten for ei stund tilbake:

"Et bibliotek kan ikke måles i penger eller fortjeneste. Men vi kan måle biblioteket på leseferdigheter, på lokal trivsel, på kulturforståelse og på kunnskap."

Videre:

"Det er vår plikt som forfattere å si i fra om at biblioteknedleggelsene vi nå er vitne til, ikke bare er politikk uten visjoner, men en farlig kulturell kortslutning. Kulturen må finnes der befolkningen bor om vi skal overleve som kultur- og språknasjon."

Dette er synspunkter disse medlemmer deler fullt ut. Folkebibliotekene er den eneste fysiske ikke-kommersielle kulturarena og kulturelle møteplass som finnes i alle landets kommuner. Det er viktig å unngå at bibliotekfilialer nedlegges med begrunnelse i dårlig kommuneøkonomi.

Disse medlemmer vil framheve betydningen av at den foreslåtte bibliotekutredningen legger fram en helhetlig tiltakspakke som kan styrke folkebiblioteksektoren. Denne utredningen bør også inneholde tiltak som kan styrke andre viktige bibliotek tjenester som fengselsbibliotek og skolebibliotek. Skolene bør oppmuntres til å prioritere skolebibliotekforestillinger. Skolebiblioteket er et av de aller viktigste redskapene for å utvikle leselyst hos barn og ungdom.

Disse medlemmer vil også peke på den viktige rolle bibliotekene har som arenaer for integrasjon, og som viktige kilder der innvandrere kan få tilgang til litteratur og informasjon om og fra sine respektive hjemland og kulturer. Disse medlemmer mener at virksomheten ved "Det flerspråklige bibliotek" må styrkes.

Disse medlemmer vil også nevne fengselsbibliotekene. De innsatte og domfelte i varetekt har de samme rettigheter til tjenester og tilbud som befolkningen for øvrig.

Disse medlemmer mener fengselsbibliotekene bør innlemmes som en del av det sømløse bibliotektilbudet. Samtidig er det viktig at det etableres et samarbeid mellom Justisdepartementet, Kultur- og kirke-

partementet, ABM-utvikling og Forum for opplæring innenfor kriminalomsorgen.

Komiteen ser frem til den utredningen som skal omfatte en kartlegging av alle typer bibliotekstjenester. Komiteen mener det er spesielt viktig med tjenester rettet mot brukere med spesielle behov, og at tjenestene når alle brukerne. Komiteen mener derfor det er viktig med tilbud om bibliotekstjeneste i hver kommune. Komiteen vil også trekke fram bokbusstjenesten som en viktig formidler av bøker spesielt rettet mot barn og unge. Komiteen mener det er viktig å få utredet og analysert hvilke funksjoner mobil bibliotekstjeneste skal ha i et totalt bibliotektilbud.

Komiteen vil også nevne viktigheten av å få gjennomført prosessen vedrørende organiseringen av Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek. Komiteen forutsetter at Norges Blindforbund kan ta del i prosessen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet er kjent med at blindeskriftlitteratur har vært på retur på grunn av nye tekniske hjelpemidler, men er på tur tilbake igjen. Grunnen er at barn som bare lytter, i realiteten kan bli analfabeter. Disse medlemmer mener det må legges stor vekt på dette under prosessen med å organisere Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek.

Komiteen vil også nevne folk med lesevansker. Organisasjonen "Leser søker Bok" gjør en viktig jobb for å hjelpe og tilrettelegge for bedre leseferdigheter hos disse menneskene. Her har også bibliotekene et ansvar.

Komiteen mener at skolebibliotekene står overfor mange utfordringer, og en har fått mange tilbakemeldinger fra enkeltpersoner, skoler og kommuner om at det må gjøres noe med dagens skolebibliotek. Komiteen mener et samarbeid mellom skolebibliotekene, folkebibliotekene og forfatterne vil ha en stor verdi for å utvikle leseysten. Komiteen vil ha et tettere bånd mellom skolebibliotekene og folkebibliotekene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at digitaliseringen gir nye muligheter for at kunnskap og informasjon kan spres til langt flere og gjøres mer tilgjengelig. For å bidra til dette bør det opprettes en digital nasjonal kunnskapsbase, et "leksikon" på nett som gjøres tilgjengelig for skoler, institusjoner, organisasjoner, bedrifter og privatpersoner. I informasjonssamfunnet har man fortsatt et stort behov for å kunne finne og benytte seg av redaksjonelt behandlet og kvalitetssikret informasjon på sentrale tema. Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at det blir opprettet en digital nasjonal kunnskapsbase."

Litteratur for barn

Komiteen vil presisere viktigheten av god litteratur til barn. Komiteen vil nevne Den kulturelle sko-

lesekkens som et godt hjelpemiddel til å møte både "boka" og forfatteren. Møtet bør helst skje i et miljø som setter fantasien i gang og der muligheten til utfoldelse fra egne interesser er til stede.

Komiteen mener derfor at skolebibliotekene er en slik arena, men da må skolebibliotekene og folkebibliotekene knyttes mer sammen slik at tilbudet blir bedre, og at de kan gi den stimulans som hvert enkelt barn har krav på.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det er viktig at staten tar ansvar også for barn som har nynorsk som hovedmål. Disse medlemmer mener også at tilbudet av nynorsk faglitteratur til barn må bli bedre. I dag kommer det nesten ikke ut nye titler.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at fagbøker kan være med å stimulere spesielt gutter til å lese mer, da gutter gjerne leser mer fagbøker enn skjønnlitteratur.

Museum

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til ABM-meldingen og de føringer som ble lagt for museumsfeltet i forbindelse med behandlingen av denne. Flertallet har et positivt inntrykk av hvordan konsolideringsarbeidet for museene har kommet i gang. Flertallet mener dette er et arbeid som krever målrettet styring over tid, og støtter de vurderinger som kommer til uttrykk i meldingen vedrørende videreføringen av arbeidet.

Flertallet vil særlig peke på de mulighetene som følger av den teknologiske utviklingen og understreker viktigheten av å styrke det nettverksarbeidet som er satt i gang. Flertallet mener det er en riktig strategi at de faglige nettverkene må ha god forankring i den enkelte institusjon. Faglige nettverk som ikke brukes i det daglige praktiske arbeid er av liten verdi. Nettverkene må derfor komme som resultat av et sett behov i museene.

Flertallet støtter departementets vurderinger i forhold til utprøving av gratis adgang på museer. Flertallet mener dette spørsmålet kan reise viktige diskusjoner om museenes finansiering, samfunnsrolle og publikumsappell. Flertallet mener dette i seg selv er viktige spørsmål som må reises jevnlig, særlig i en tid da utviklingen går så fort som nå. Flertallet mener således det er svært positivt at ABM-utvikling holder fokus på museenes samfunnsmessige rolle. Særlig vil flertallet understreke viktigheten av å holde en publikumsrettet profil i arbeidet, og viser i denne sammenheng til det utviklingsarbeidet som foregår ved flere av de vitensenterprosjekter som er under opptrapping.

Flertallet ser at den aktive rollen ABM-utvikling er tiltenkt i museumsfeltet vil gjøre det mulig å styrke den overordnede tematiske tilnærmingen til viktige områder. Flertallet vil likevel fremheve viktigheten av at det gis rom for initiativer fra de enkelte institusjoner, eller de nettverk som vil vokse frem. Flertallet viser til meldingen og støtter den tilnærmingen depar-

tementet gjør i forhold til tema som kystkultur, minoritetenes historie, ivaretagelse av verneverdige håndverk, kultur-natur-perspektivet, matkultur osv.

Flertallet viser til meldingen og støtter de vurderinger departementet gjør i forhold til viktigheten av de samiske museene. Flertallet mener det er riktig at ansvaret for dette området i hovedsak er lagt til Stortinget, men peker samtidig på viktigheten av at departementet følger utviklingen også her og at de samiske museene får gode arbeidsvilkår.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser med bekymring på denne nettverksorganisasjonen, som skal overbygge de fylkesvise museene. Grunnen til det er at de lokale særegenhetene fort kan bli borte, hvis museene skal overkjøres av en sentral organisasjon.

Disse medlemmer mener fylkene eller regionene selv bør gå gjennom hvilke museer de har, og selv eventuelt finne ut om det er museer som overlapper hverandre og dermed kan slås sammen.

Når det gjelder gratis inngang, så vet vi av erfaring fra andre land, at gratis inngang faktisk har økt inntektene til museene ved økt salg i museumsbutikken og i kafeen. Det trenger selvsagt ikke være gratis hele tiden, men selv en gang i måneden, kan bety mye for publikum.

Disse medlemmer mener museene bør være åpne når befolkningen har anledning til å besøke dem. Altfor mange museer stenger kl. 16.00 og gjør seg selv utilgjengelig for publikum. Disse medlemmer mener museene bør gjøres tilgjengelig for befolkningen med en mer hensiktsmessig åpningstid. Det betyr en åpningstid for eksempel kl. 16-22, uten at det koster mer.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å gjøre museene om til aksjeselskaper, slik at de kan stå friere til å drive mer effektivt."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at meldinga gir en god oversikt over museums-Norge og museumsreformen. Det blir arbeidet med museumsreformen over hele landet, og Nordland og Møre og Romsdal er eksempler på to fylker hvor prosessen er kommet langt. Det er viktig at ABM-utvikling følger opp arbeidet nøye, og det er også viktig at staten følger opp med økonomiske incitament.

Disse medlemmer vil understreke at det i forbindelse med behandlingen av ABM-meldingen ble vedtatt en opptrappingsplan på dette området som innebar en årlig økning på 40 mill. kroner i 5 år. Dette ble av Regjeringen brutt allerede det andre året (i 2003), da man ikke klarte målet på tross av at man, i tillegg til det ordinære budsjettet, også brukte 10 mill. kroner fra den kulturelle skolesekken. For 2004 er økningen på 21 mill. kroner, vel halvparten av hva Stortinget hadde forutsatt. Disse medlemmer finner ikke satsingen tilfredsstillende, og forutsetter at etterslepet blir tatt igjen.

Disse medlemmer vil styrke arbeidet med å etablere kvalifiserte konserveringstjenester i hvert fylke og styrke arbeidet med å opparbeide spesiell håndverkskompetanse for vedlikehold av museenes over 5 000 verneverdige bygninger. Også Riksrevisjonens undersøkelse av bevaringen og sikringen av samlingene ved fem statlige museer viser nødvendigheten av å styrke dette arbeidet.

De nasjonale museene som fram til 2004 sto oppført under kap. 328 post 70 i statsbudsjettet får 100 pst. av sine offentlige tilskudd over dette. Disse er til dels store sentrale museer som ikke minst faglig, er viktige i forhold til det nasjonale museumsnettverket. Disse medlemmer mener at det er viktig tilskuddene for disse blir videreført uten motkrav om regional medvirkning.

Disse medlemmer er enige med meldingen i at det er en særlig utfordring både forvaltningsmessig og faglig å få til en best mulig koordinering mellom museene under Kultur- og kirkedepartementet, og museene under Riksantikvaren og Miljøverndepartementet.

Disse medlemmer mener det er viktig at samarbeidet fører til at ABM-utvikling kan stå fram som en mer likeverdig aktør i forhold til Riksantikvaren.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, mener at det er viktig å se museene i sammenheng med kulturminnevernet. Samtidig er det viktig at ABM-utvikling kan stå fram som en mer likeverdig aktør i forhold til Riksantikvaren. Flertallet mener derfor at Regjeringen bør vurdere hvordan dette kan gjennomføres.

Komiteen vil peke på at andre departementer spiller en viktig rolle når det gjelder museene. Universitetsmuseene er store og sentrale museer som ligger under Utdannings- og forskningsdepartementet. Komiteen mener at disse museene kan utnyttes bedre ved for eksempel nettverkssamarbeid med andre, særlig når det gjelder forskning og naturhistorie. Sistnevnte er svært mangelfullt dekket i norske museer, og universitetsmuseene vil her kunne spille en sentral rolle som nettverksmotorer. Det er også sentrale museer tilknyttet andre departementer, bl.a. Forsvarsdepartementet, Samferdselsdepartementet og Olje- og energidepartementet. Komiteen vil påpeke behovet for å samordne museumspolitikken uavhengig av departemental tilknytning. Eksempelvis har Miljøverndepartementet redusert sine tilskudd til de 10 prioriterte teknisk-industrielle kulturminnene fra 2003 til 2004, samtidig som Kultur- og kirkedepartementet har satt i gang en omfattende museumsreform.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, vil be Regjeringen sørge for en helhetlig statlig museumspolitikk på tvers av departementene.

Medlemmen i komiteen fra Senterpartiet vil peike på den konsolideringsprosessen som går føre seg blant dei regionale kunstmusea. Denne medle-

men meiner det er rett at dei konsoliderte regionale kunstmusea blir finansiert med driftsmidlar både frå statleg og regionalt nivå etter same fordelingsnøkkel som dei kulturhistoriske musea.

Denne medlemen foreslår:

"Stortinget ber Regjeringa syte for at dei konsoliderte regionale kunstmusea finansierast med driftsmidlar både frå statleg og regionalt nivå etter same fordelingsnøkkel som dei kulturhistoriske musea."

Seilskutene og kystkulturen

Komiteen mener at seilskutene og hele kystkulturen bør nevnes særskilt. Med et land hvor svært mange fylker har en kystlinje, burde dette vært drøftet i stortingsmeldingen og noen visjoner burde vært lagt. Komiteen ønsker å styrke seilskipenes økonomiske grunnlag. Det har i mange år blitt bevilget mindre enn skutene trenger for å opprettholde en tilfredsstillende standard. De tre seilskutene bærer i seg mye av både historisk og kulturell verdi, som det ville være et stort tap for etterslekten ikke å få ta del i. Komiteen mener at det er spesielt viktig å holde seilskutene på et slikt nivå at de fortsatt kan brukes. Seilskutene og resten av vår kystkultur må bevares som en levende del av vår kultur.

Komiteen forutsetter på denne bakgrunn at vedlikeholdsetterslepet på seilskutene dekkes inn innen 2006.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, ser med bekymring på den stagnasjon og befolkningsnedgang som preger mange av kystsamfunnene våre. Flertallet mener derfor at kulturen er en av bærebjelkene for at folk fortsatt vil leve og bo rundt omkring i små kystsamfunn. Ordet kystkultur vekker positive tanker og følelser hos de fleste.

Flertallet mener kystkulturen fremdeles er levende og aktiv, og omfatter forskjellige uttrykk som binder sammen fortid og nåtid, og som gir perspektiver på framtiden. Dette skaper et selvilde og bygger opp egen identitet.

Flertallet vil bemerke verdien av bruk og vern som i årtusener har vært viktig for kystkulturen. Kulturminner og kulturmiljøer er levende næringsprosesser som omfatter historiske bygninger og miljøer, kulturlandskap, dyrkings- og høstingstradisjoner.

Det Hanseatiske museum i Bergen

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at utfordringene ved det Hanseatiske museum i Bergen kan brukes som eksempel på noen av de utfordringer som må tas alvorlig ved norske museer, slik som vedlikehold og sikring.

Vedlikehold av museets bygninger ivaretas nå av kommunens vedlikeholdsavdeling. Vedlikeholdsavdelingen blir hvert år tildelt en viss sum fra museets budsjett. Denne summen inngår i vedlikeholdsavdelingens totale budsjett, slik at vedlikehold ved museet utføres etter behov. Det er ikke bare museets ledelse som defi-

nerer hva behovet er, men det er samme ledelse som må melde fra om husets tilstand etc.

Disse medlemmer viser til at både det Hanseatiske museum og Schøtstuene har innbruddsalarm med linje til vaktelskap. Begge stedene har også sprinkleranlegg med direkte linje til Bergen Brannvesen. Museet har ikke funnet et tilfredsstillende system for spesiell sikring av hver enkelt gjenstand. De mest følsomme gjenstandene er enten satt bak akrylplater eller satt fast på en måte som gjør at det vil ta tid å løsne dem.

I høysesongen har museene to vakter som vandrer mellom værelsene når det er mulig. Om vinteren kan man ikke ha permanent vakt ute i museene, pga. lave temperaturer.

Disse medlemmer viser til at oppbevaring av gjenstander byr på problemer, da magasinene er sært mangelfullt utstyrt og uten noen form for klimakontroll. Mesteparten av museets gjenstander er å finne i museets utstillinger. Klimaet i museet kan ikke endres med nåværende teknologi. De utstilte gjenstandene er sterkt utsatt for forurensning utenfra, særlig om vinteren.

Hurtigruteskipet "Gamle Finnmarken"

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, vil igjen nevne problemstillingen rundt det i landsatte hurtigruteskipet Finnmarken. Flertallet mener hurtigruta representerer en viktig del av kystkulturens historie som er av nasjonal interesse å ta vare på. Historien startet i 1893, og enda i dag har 34 byer og tettsteder besøk av de 11 skipene som seiler ruten Bergen - Kirkenes. Flertallet viser til Innst. S. nr. 61 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:121 (2002-2003) der det står:

"Stortinget ber Regjeringen i løpet av våren 2004 komme tilbake til Stortinget med en sak om Hurtigrutemuseet, inkludert en gjennomgang/kartlegging av de økonomiske forhold rundt framtidig investering og drift."

Flertallet mener hurtigruta er riksveg nummer 1, og er enige i at den beste løsningen er at hurtigruten og museet sorterer under Samferdselsdepartementet. Flertallet mener det haster å få avklart både eierforhold og de økonomiske fordringer når det gjelder å ta vare på Norges største kulturminne. Båten er utsatt for betydelig forfall, og det er derfor avgjørende for en framtidig bevaring av hurtigruten Finnmarken å få igangsatt tiltak som stopper forfallet. Flertallet vil derfor be Regjeringen å følge opp vedtaket fra Stortinget, uten ytterligere forsinkelser.

Elektronisk portal

Komiteen viser til at en viktig del av "ABM-visjonen" var å etablere en elektronisk portal inn til vår felles hukommelse på arkiv-, bibliotek- og museumsområdet. Komiteen vil understreke at dette er en så viktig del av hele ABM-konseptet at det ikke må komme i bakgrunnen, men bli fulgt opp.

Komiteen mener det vil være naturlig å ta utgangspunkt i det arbeidet som allerede har vært igangsatt i enkelte regioner for så å bygge dette ut til å omfatte resten av landet.

Komiteen vil denne forbindelse peke på det prosjektet som er under utvikling i regi av fylkesarkivaren i Sogn og Fjordane og som har høstet mange lovord. Komiteen mener det i denne sammenheng også bør vurderes å gjøre Sogn og Fjordane til en prøveregion for nettbasert kultur- og kunnskapsformidling i nært samarbeid med ABM-utvikling og Kulturnett Norge.

Fredsprissenter på Vestbanen

Komiteen viser til behandlingen av St.meld. nr. 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleveling og Regjeringens oppfølging av vedtaket om etableringen av et fredsprissenter i stasjonsbygningen på Vestbanen med sikte på åpning 7. juni 2005.

Komiteen har merket seg at formål, visjon og virksomhet for Nobels Fredssenter har mange paralleller til overordnede føringer i kulturmeldingen. Dette gjelder særlig forhold knyttet til økt internasjonal samhandling, mellommenneskelig forståing og fredsskapende arbeid. Nobels Fredssenter vil kunne bli et viktig landemerke internasjonalt som også bidrar til å markedsføre Norge som både som kultur- og fredsnasjon.

Komiteen legger til grunn at Regjeringen i samarbeid med Den Norske Nobelkomité sikrer de nødvendige rammevilkår slik at Nobels Fredssenter kan fylle sin rolle i tråd med senterets formål.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, ber departementet se på muligheten til nærmere samarbeid med andre sentra, som Holocaustsenteret, Rikspolitisk senter Eidsvoll 1814, Stortingets besøkssenter og Falstadsenteret.

Bergen Kunstmuseum

Komiteen viser til at Bergen kunstmuseum er et av de museene med lavest statlig finansiering. Komiteen mener at dette bør økes.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstreparti tidligere har pekt på at bare deler av Bergen Kunstmuseum er omfattet av knutepunktfinansiering, og at museet derfor bør få samme finansieringsordning som de øvrige kunstmuseene som er knutepunktinstitusjoner.

Nord-Trøndelag kunstmuseum

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ser positivt på at det etableres et kunstmuseum i Nord-Trøndelag (NTKM). Disse medlemmer viser til at NTKM bygger på en samvirkemodell mellom Fylkesgalleriet, Nils Aas Kunstverksted og kunstforeningen i fylket. Utviklingen av NTKM må sees i sammenheng med AMB-prosessen.

Møre og Romsdal kunstmuseum

Medlemmen i komiteen frå Senterpartiet ser positivt på arbeidet med etablering av Møre og Romsdal kunstmuseum i Ålesund, og at dette vert konsolidert med Jugendstilsenteret (1000-årsstaden for Møre og Romsdal) for å dokumentere og formidle heile det visuelle kunstfeltet - kunst, kunsthåndverk, design og arkitektur.

Svalbard Museum

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til at Svalbard Museum er en viktig informasjonskilde for besøkende som kommer til Svalbard. Dette er ikke minst viktig siden reiselivsnæringen bringer mange besøkende til Longyearbyen som ikke har noen forkunnskaper om Svalbard, eller Svalbards historie. Svalbard Museum har utstillinger som gir et godt og oversiktlig bilde av utviklingen fra Willem Barents gjenoppdaget Svalbard, hvalfangstens utvikling og den industrialiseringen som begynte ved århundreskiftet. Dette vil øke forståelsen for kulturminnenes egenverdi blant de besøkende og bidra til at de får stå i fred. Museets lokaler er det gamle fjøset i Longyearbyen, som er restaurert og tilpasset gjennom dugnadsinnsats. Disse lokalene er ikke lenger hensiktsmessige og legger store begrensninger på museets muligheter til videreutvikling. I forbindelse med byggingen av forskningsparken med magasin i Longyearbyen er det viktig å sikre finansiering av nye lokaler for museet.

Flertallet mener det er nødvendig for museets utvikling at ideen om Svalbard-porten, med informasjon til tilreisende om både historie og naturforvaltning på Svalbard, realiseres. Dette er viktig for å nå de høye mål som er satt for forvaltning av kulturminner og naturmiljø på Svalbard.

Petter Dass-museet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil nevne verdien av å ta vare på historien om barokkdikteren og presten Petter Dass. Disse medlemmer er kjent med planene om et senter for formidling, kunnskap og opplevelser om dikteren, og at dette senteret er tenkt ferdig stillet innen 300-årsmarkeringen for dikterprestens død i 2007.

Petter Dass-museet på Alstahaug i Nordland er valgt til fylkets 100-årssted, og dette museet skal da bygges ut til å romme alt om Petter Dass sin historie og diktning.

Disse medlemmer mener det er viktig at Regjeringen medvirker til at dette senteret kan stå ferdig i 2007.

Andre museer

Medlemmene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet meiner det er viktig å fullføre publikums- og magasinbygget ved det konsoliderte Sunnmøre Museum. Disse medlemmene vil øge peike på beho-

vet for nye publikums- og magasinbygg ved dei konsoliderte musea Romsdalsmuseet og Nordmøre Museum.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemmene frå Høgre og Kristeleg Folkeparti, viser dessutan til arbeidet med å få bygd eit føremålstenleg bygg over ishavsskuta Aarvak ved Ishavsmuseet i Brandal.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil spesielt nevne de 10 teknisk-industrielle kulturminnene og landets bergkunst. Disse medlemmer forventer at disse kulturminnene får en større fokus i forhold til bevaring under administrering gjennom ABM-utvikling, og at flere av landets teknisk-industrielle kulturminner får plass på den nasjonale listen hos Riksantikvaren. Dette er arbeider- og industri-kultur som representerer viktige historiske epoker i Norge.

Disse medlemmer er kjent med at det flere plasser i landet er avdekket bergkunst. Disse medlemmer er også kjent med at bl.a. Sogn og Fjordane fylkeskommune har planer om et bergkunstsenter. Disse medlemmer ser positivt på dette. Disse medlemmer vil minne om rollen fylkeskommunene har hatt når det gjelder både finansiering og drift av museene. Fylkeskommunene har også vært en pådriver i konsolideringsarbeidet.

Disse medlemmer vil be Regjeringen sørge for at fylkeskommunene får en tydeligere rolle i utviklingen av kulturaktivitetene i egne fylker.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til planene i regi av Finnmark fylkeskommune og Alta kommune om opprettelse av et dokumentasjonssenter for bergkunst i tilslutning til Alta Museum, under medvirkning fra Tromsø Museum og Universitetet i Tromsø. Flertallet er kjent med at helleristningsfunnene i Alta ble innvotert på UNESCOs liste over verdens natur- og kulturarv i 1985, og at dette er den største samlingen av bergkunst i Nord-Europa knyttet til jakt- og fangstkulturer. Flertallet er også kjent med at disse, sammen med helleristningene i Tannum i Sverige, er den eneste bergkunsten i Skandinavia som er innskrevet på UNESCOs liste over verdens kulturarvsteder.

Flertallet mener at ansvaret for ivaretagelsen av de unike helleristningene er ikke bare et lokalt og fylkeskommunalt men også et nasjonalt ansvar. Flertallet mener at Regjeringen bør bidra aktivt til at bergkunstsenteret i tilslutning til Alta Museum kan realiseres, i tråd med Norges forpliktelser knyttet til den internasjonale konvensjonen om verdens natur- og kulturarv vedtatt på UNESCOs generalkonferanse i 1972, som Norge ratifiserte i 1977.

Flertallet mener det ville være naturlig at Alta fikk et Nasjonalt Bergkunstsenter (dokumentasjonssenter) slik at de kunne utvikle faglig kompetanse om emnet bergkunst, og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen å vurdere en etablering av et Nasjonalt Bergkunstsenter i nær tilknytning til Alta Museum i samarbeid med Finnmark fylkeskommune."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til merknaden i innstillingen til statsbudsjettet for inneværende år (Budsjett-innst. S. nr. 2 (2003-2004)) der komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet omtaler Vestfossen Kunstlaboratorium, som har fått stor anerkjennelse og oppmerksomhet. Vestfossen Kunstlaboratorium har i løpet av svært kort tid oppnådd anerkjennelse i det nasjonale kunst og kulturmiljøet, og mediene har gitt Vestfossen Kunstlaboratorium stor oppmerksomhet. Disse medlemmer mener det er viktig å sikre driften av Vestfossen Kunstlaboratorium, som er avhengig av offentlige tilskudd.

Lyngheisenteret på Lygra

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at Lyngheisenteret på Lygra i Hordaland har fått ein sentral posisjon, nasjonalt og internasjonalt, både som kulturinstitusjon og som økomuseum for vern av det atlantiske kystlandskapet. Dette kjem mellom anna til uttrykk i tildelinga av UNESCO's globale kulturlandskapspris i 2001 og ved gjennomføringa av EU-programmet European Heritage Laboratories i 2004, for å utarbeide internasjonale retningslinjer for forvaltning av kulturlandskap i kystsona. Desse to prosjekta er forankra i Miljøverndepartementet og Kultur- og kirke departementet. Det er Hordaland fylkeskommune, kommunane i Nordhordlandsregionen, næringsrådet i Nordhordland og Universitetet i Bergen med Bergen Museum som står bak stiftinga i Lyngheisenteret.

Fleirtalet vil peike på at kulturmeldinga legg vekt på område der det er særleg trong for å utvide, samordne og tydeleggjere den innsatsen museumsinstitusjonar kan gjere i samfunnet, innanfor kystkultur, økologi, miljøvern og handlingsboren kunnskap. Det er etter fleirtalet si meining, behov for eit sterkare definert samarbeid mellom museumssektoren og kulturminneforvaltningen. Samspelet mellom kultur og natur er på mange måter ein føresetnad for ei berekraftig utvikling, og det er ei viktig oppgåve å formidle denne kunnskapen om samanhengen mellom naturmiljø og kulturmiljøet, sett i eit historisk perspektiv.

Fleirtalet meiner at Lyngheisenteret er ein av dei nye institusjonane som i særleg grad formidlar dette perspektivet, og fyller dei vilkår som må setjast til etablering av varige og langsiktige tiltak innanfor dette feltet.

Prøysenhuset

Komiteen vil påpeke at Prøysenhuset skal være en arena for å formidle Alf Prøysens liv og verk. Huset inneholder også en velutstyrt teatersal, som årlig arrangerer en rekke konserter, teateroppsettinger og arran-

gement av ulike slag. Prøysenhuset har også et galleri med skiftende utstillinger, en egen museumsbutikk og en kafé. Komiteen mener det må være et mål å gjøre Prøysenhuset til et viktig ressurs- og opplevelsessenter for viser og folkelig sangutøvelse. Komiteen mener derfor at Prøysenhuset er et meget viktig formidlingssted, ikke minst for barn, og at dette tiltaket må få en årlig statlig bevilgning innenfor tilskuddsordningen for museer.

2.7 Språk

Innledning

Komiteen vil understreke språkets betydning som kulturelt kjennetegn, det være seg for en nasjon eller for den enkelte. Språket er nær knyttet til den enkeltes integritet, og språklig undertrykkelse er et meget følbart og provoserende maktmiddel. Komiteen mener at dette er noe av bakgrunnen for de mange vanskelige følelser som har ligget under overflaten i en lang, vanskelig og tidvis bitter språkstrid i vårt land.

Komiteen mener det i en internasjonalisert verden, der de store språkene av naturlige årsaker vil få dominerende innflytelse, er særlig viktig at vi i en liten kultur som den norske makter å opprettholde et kontinuerlig og kvalitativt god språktradisjon. Komiteen mener det derfor representerer et meget betydelig fremskritt når man med utgangspunkt i det nye kompetansesenteret for norsk språk ønsker å legge til rette for utviklingen av en helhetlig språkpolitikk overordnet de to hovedmålformene i vårt land. Komiteen mener det er svært viktig at man i dette arbeidet bygger opp en underliggende konsensus i befolkningen om viktigheten av å ha en enhetlig språkpolitikk. Komiteen mener det i dette arbeidet er nødvendig å ha større fokus på stimulerende tiltak, enn på tiltak basert på tvang. Komiteen støtter derfor meldingen når den fremhever betydningen av å arbeide frem en språkpolitisk strategi som bygger opp under morsmålets prestisje, og at man må ha et kontinuerlig sideblikk på hva som kan vinne oppslutning hos språkbrukerne.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at i og med at tilnærminingspolitikken mellom bokmål og nynorsk er forlatt, er det særlig viktig å sikre at skolelever i Norge får god opplæring i begge målformer. Sidemålsopplæringen både for elever med nynorsk og bokmål som hovedmål må dermed utvikles og forbedres, ikke avvikes.

Disse medlemmer peker på at samtidig med at det norske språket er truet, er det en hovedutfordring å utvikle en språkpolitikk som også gir rom for minoritetsspråk i Norge - ikke bare samiske språk og kvensk, men også romani og morsmålet til ulike innvandrergupper. På samme måten som det er kulturelt berikende med nasjonale språk i verdenssamfunnet, er minoritetsspråk en ressurs i en flerkulturell nasjonalstat. Disse medlemmer legger vekt på at en politikk med dette for øye, må kombineres med økte anstrengelser for å forbedre norskopplæringen blant innvandringsbefolkningen.

Disse medlemmer har registrert at den paragrafen i høgskulelova som seier at "undervisningsspråket er til vanlig norsk" er fjerna. Disse medlemmene vil likevel understreke at den internasjonaliseringa som skjer ved universitet og høgskular ikkje må føre til at engelsk utkonkurrerer norsk som undervisningsspråk.

Et kompetansesenter for norsk språk

Komiteen støtter opprettelsen av det nye kompetansesenteret for norsk språk som skal komme til erstatning for Norsk språkråd. Komiteen støtter intensjonene om at kompetansesenteret skal ha et helhetlig språklig forvalteransvar, og arbeide for språklig kvalitet og videreutvikle norsk språk til et funksjonelt redskap for nordmenn i fremtiden. Komiteen avventer for øvrig at departementet kommer tilbake til Stortinget med en sak om dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har merket seg at Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med spørsmål om organisering og styrking av den institusjonen som skal komme i stedet for Norsk Språkråd. Nåværende språkråd ble i sin tid opprettet ved egen lov.

Disse medlemmer mener derfor at den nye institusjonen må ha en klar lovforankring, og vil be Regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan dette best kan gjøres.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti understreker at arbeidsfeltet for det nye kompetansesenteret som skal ta over for Norsk språkråd bør ikke bare være "norsk språk", men *språk i Norge*, herunder minoritetsspråkene. Disse medlemmer etterlyser en grundig utredning om den nye norske språksituasjonen tilsvarende dem som nylig er utført i Sverige og Danmark. En slik utredning kan danne et viktig grunnlag for det nye kompetansesenterets virksomhet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen gi det nye kompetansesenteret oppgaven med å gjøre en grundig utredning om den nye norske språksituasjonen."

Både fordi ethvert språk er i kontinuerlig endring og fordi det stadig oppstår behov for nye ord, bør det fortsatt finnes et offentlig organ med ansvar for språknormering innen bokmål og nynorsk. Disse medlemmer mener at det vil være naturlig at denne oppgaven legges til det nye kompetansesenteret.

Stabilisering av rettskrivningen

Komiteen støtter intensjonene bak å søke og stabilisere norsk rettskrivning. Komiteen tar i denne sammenheng departementets vurderinger til etterretning. Komiteen er enig i at dette tilsier at man i fremtiden bør unngå hyppige endringer i rettskrivningsnormalene.

Innsamling av stedsnavn

Komiteen slutter seg til planene om å foreta en systematisk innsamling av stedsnavn. Komiteen mener dette både er av verdi for vår kunnskap om norsk språk, og av stor betydning for vår kunnskap om lokal historie og personnavn. Komiteen mener mye taler for at denne funksjonen bør ligge i det nye kompetansesenteret.

Virkeområdet for mållova

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at målformene er likestilt, og at denne likestillingen er hjemlet i lov om målbruk i offentlig tjeneste. Flertallet mener meldingen er meget uklar når det gjelder beskrivelsen av mållovens virkeområde, og flertallet mener at de antydninger som er gjort i forhold til mulige skjønsmessige tilnærminger for dette ikke er tilstrekkelig operative. Flertallet er således enig med departementet i at mye taler for at det er behov for en gjennomgang av loven med sikte på klarere definisjoner av lovens virkeområde.

Flertallet mener det for de statlige virksomheter som faller utenfor mållovens virkeområde må utøves et skjønn fra det respektive departement med sikte på å imøtekomme den språklige likestilling den aktuelle institusjons nedslagsfelt tilsier. Det aktuelle fagdepartement bør her søke råd i Kultur- og kirkedepartementet.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil peike på at både Kultur- og kyrkjedepartementet og Helsedepartementet har konkludert med at alle helseføretak fell inn under verkeområdet for mållova. Desse medlemmene meiner dette bør danne modell også for andre statstilknytte organ eller verksemder når det gjeld deira tilhøve til mållova. Det gjeld òg for dei som ikkje er ein organisatorisk del av forvaltninga, men i staden eigne rettssubjekt, så som til dømes aksjeselskap, føretak, særlovselskap, stiftingar eller liknande.

Aktiv støtte til nynorsk skriftkultur

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er enig i at aktiv støtte til nynorsk skriftkultur er nødvendig og støtter departementets begrunnelse for dette. Flertallet mener det i den aktuelle språkpolitiske situasjon er viktig å fokusere på det konstruktive og stimulerende fremfor regler og tiltak basert på tvang. Flertallet vil her peke på de mange positive tiltak meldingen legger opp til.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at nynorsk må være et likeverdig skriftspråk i Norge og at nynorsk som administrasjonsmål må styrkes.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene i Fremskrittspartiet, mener det må legges til rette for et samspill mellom offentlige og private aktører for å fremme likestilling mellom målformene også i teknologibasert språkproduksjon og språkkommunikasjon.

Flertallet vil be Regjeringen vurdere å utarbeide strategier og en handlingsplan der det legges vekt på hvordan samfunnet som helhet kan nyttiggjøre begge språkformene i framtiden.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er imot at det skal satses penger og resurser på at nynorsk skal favoriseres. Det må være valgfritt hvilket språk man bruker. Store deler av de norske ungdomskullene som er ferdig med grunnskolen, er til dels svært dårlig i ortografi. Disse medlemmer mener det burde være mye viktigere at man prioriterte at barn og unge kunne det skriftspråket de har valg som hovedmål. Det burde være den store utfordringen for statsråden, i tillegg til at man ivaretok det norske språk i forhold til utenlandsk innflytelse.

Disse medlemmer mener det nynorske språket ikke skal prioriteres eller favoriseres, og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om at det nynorske språket ikke skal prioriteres eller favoriseres."

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil peike på det verdifulle mangfaldet som ligg i det å ha to norske skriftkulturar. Nynorsk og bokmål er formelt likestilt, men reelt har nynorsk likevel vanskelegare vilkår. Desse medlemmene vil derfor særleg understreke det departementet i meldinga seier om nynorsk skriftkultur:

"Både for å ta vare på det kulturelle mangfaldet som det representerer å ha to norske skriftkulturar, og for at dei som soknar til nynorsk, skal kunne bruka og utvikla språket sitt på nokolunde like vilkår, må det offentlege prinsipielt kunna favorisera nynorsk språk og kultur. Ei viss positiv diskriminering av nynorsk er rimeleg både ut frå allmenne rettferdsprinsipp og med basis i internasjonal språkrettstenking."

Desse medlemmene vil vidare vise til at det i 2013 er 200 år sidan Ivar Aasen blei født. Desse medlemmene stør departementet fullt ut når det i meldinga tar til orde for at det tiåret som står att til dette jubileet, kan vera eit høveleg tidsperspektiv for eit meir systematisk arbeid med å styrkja den nynorske skriftkulturen.

Departementet nemner sjølv fleire viktige grep innfor ein slik offensiv handlingsstrategi:

- Ein ny offensiv for nynorsk målbruk i staten.
- Arbeid med språkleg jamstilling innanfor informasjons- og kommunikasjonsteknologi.
- Ein allmenn elektronisk kunnskapsbase på nynorsk.
- Betre sidemålsundervisning i skolen.

Desse medlemmene stør desse satsingsområda, men vil samtidig peike på at det er viktig at departementet i statsbudsjettet for 2005 gir ei utdjuping av kva for tiltak som bør prioriterast for å styrke den nynorske skriftkulturen fram mot 2013, og at denne saka blir følgt opp i seinare statsbudsjett. Desse medlemmene meiner ei systematisk satsing på nynorsk skriftkultur, slik meldinga tar til orde for, også krev større og meir overgripande tiltak. Eit typisk trekk for nynorsk skriftkultur er at det er mange handlekraftige miljø og mange institusjonar, men at det ofte manglar pengar til å realisere dei beste ideane. Kulturpolitisk meiner desse medlemmene derfor at det vil vere verdifullt å etablere eit fond som kan stimulere til samarbeid og som kan forvalta og brukast uavhengig av dei kortsiktige prioriteringane som gjerne ligg til grunn for dei årlege statsbudsjetta.

Desse medlemmene er av den oppfatning at styrking av nynorsk skriftkultur gir mest att på dei områda der språkbruken er mest synleg. Såleis er desse medlemmene samd når departementet i kulturmeldinga slår fast at god eksponering av nynorsk målbruk i riksdekkjande etermedia er særleg viktig for å profilere nynorsk språk og kultur i det offentlege rommet. Desse medlemmene meiner derfor at eit slikt fond bør knyttet opp mot bruk av nynorsk i media. Aktuelle bruksmåtar for eit slikt fond kan til dømes vere frikjøp av journalistar og andre mediearbeidarar i inntil tre månader til etterutdanning ved høgskeolar eller ved NRK sitt nye Nynorsk mediesenter.

Med det nynorske bladet "Dølen" la A. O. Vinje grunnlaget for moderne norsk avisjournalistikk. Desse medlemmene finn det derfor naturleg å kalle opp fondet etter forfattaren og avismannen Vinje og set fram følgjande forslag:

"Stortinget ber Regjeringa utrede moglegheita for å opprette eit fond, Vinjefondet, som skal bidra til å styrke nynorsk journalistikk og anna publisistikk på nynorsk."

Desse medlemmene vil vidare vise til planane Nynorsk kultursentrum og Det Norske Samlaget har for eit allment Internett-leksikon på nynorsk. Etter desse medlemmene si oppfatning kan desse planane sameinast med, og bør inngå som ein del av det målretta arbeidet for nynorsk skriftkultur som det tas til orde for i meldinga.

Desse medlemmene har vidare merka seg understrekinga i meldinga av kor viktig dei offentlege støtteordningane er for den nynorske skriftkulturen. Desse medlemmene vil særleg trekke fram pressestøtta som avgjerande for mange nynorskaviser og vil understreke at pressestøtta både av denne og andre grunner må halde fram minst på dagens nivå.

Norsk Ordbok

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til det viktige arbeidet som er i gang med å realisere prosjektet Norsk Ordbok. Prosjektet skal være ferdig til grunnlovsjubileet i 2014. Flertallet understreker viktigheten av at dette gjen-

nomføres som planlagt og legger til grunn at departementet sikrer finansiering gjennom de årlige budsjetter.

Nynorsk Mediesenter

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til departementets omtale av Nynorsk Mediesenter i meldinga og er enig i at dette er et viktig tiltak for å profilere nynorsk språk og kultur i det offentlige rom.

Flertallet vil understreke at departementet i samarbeid med NRK må sørge for å sikre senteret et stabilt og langsiktig økonomisk grunnlag. På sikt mener flertallet at det bør vurderes å gjøre senteret uavhengig, slik at det i større grad kan innrette sin virksomhet også mot de andre mediene.

En norsk språkbank

Komiteen viser til forslaget om å bygge opp en norsk språkbank. Komiteen er enig i denne målsettingen, men vil påpeke at det er forbundet med betydelige kostnader. Komiteen tror også den teknologiske utviklingen vil gjøre dette arbeidet lettere etter hvert og deler derfor departementets oppfatning av at dette må være et langsiktig prosjekt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at det er viktig at en norsk språkbank bygges ut. Dette kan være et uvurderlig redskap for å sikre at norsk blir et tjenlig bruksspråk innen fagfelt hvor det meste av kommunikasjonen foregår på engelsk. Det vil også være en nødvendig ressurs for den sterke utbyggingen som nå finner sted i teknologi som bygger på gjenkjenning av tale.

Disse medlemmer viser samtidig til språkkunnskapen og den database som allerede ligger i den satsingen som er gjort i Norsk Språkteknologi på Voss. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at det materialet som er bygd opp her blir ivaretatt og tatt nytte av i arbeidet med en norsk språkbank. En slik tilgjengelig digital norsk språkbank kan være en stor ressurs for ulike typer næringslivssatsing, og det kan være med å gi oss et klart konkurransefortrinn samtidig som det tar vare på norsk språk- og kulturarv.

En samlet norsk språkpolitikk

Komiteen viser til merknadene ovenfor og understreker betydningen av det arbeidet som er igangsatt gjennom etableringen av det nye kompetansesenteret for norsk språk. Komiteen slutter seg til de strategier som er beskrevet i meldingen og vektlegger betydningen av at dette arbeidet lykkes.

Samisk

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, slutter seg til de vurderinger departementet gjør med hensyn til ønsket om å gi samisk språk best mulige rammebetingelser. Flertallet mener det er riktig at Sametinget får et hovedansvar for å følge opp det materielle innholdet av dette.

Flertallet vil understreke at det å fremme samiske språk, kvensk, romani og de mange minoritetsspråkene som nå brukes blant norske statsborgere ikke bare er noe som skal tilfredsstille internasjonalt inngåtte avtaler, men bør være et selvstendig og overordnet mål i norsk språkpolitikk.

Andre minoritetsspråk

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter de vurderinger og tiltak departementet beskriver i forhold til ivaretagelsen av romanes, romani og kvensk-finsk språk.

2.8 Litteratur

Innledning

Komiteen mener norsk litteratur er inne i en god periode. Norge har stor omsetning av bøker, et bredt boklesende publikum og mange gode forfattere.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener dette for en stor del er resultatet av en vellykket politikk på området.

Komiteen viser til de store samfunnsmessige endringene som har vært de senere årene og mener dette gir oss nye litteraturpolitiske utfordringer i årene som kommer.

Innkjøpsordningene

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at innkjøpsordningene har vist seg å fungere godt. Ordningene er treffsikre og imøtekommer flere kulturpolitiske målsettinger så som ønskene om å støtte smale utgivelser, styrke språket, bidra til bredde i forlagsbransjen og sikre nye titler til norske bibliotek. Flertallet mener innkjøpsordningene bør videreføres og utvides med en ordning for sakprosa for voksne slik departementet har foreslått.

Flertallet viser til det treårige prøveprosjektet knyttet til en innkjøpsordning for illustrasjoner som har vært initiert av Nasjonalbiblioteket. Flertallet mener illustrasjonene er en viktig del av vår kulturarv innenfor litteratur og billedkunst. Flertallet mener derfor en videreføring av denne innkjøpsordningen bør vurderes nærmere.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet peker på at Norsk Kulturråd har prioritert forslag om en ny innkjøpsordning for sakprosa som krever en bevilgning på 10 mill. kroner årlig i prøveperioden. Disse medlemmer peker på at en ny innkjøpsordning for sakprosa er en naturlig og nødvendig oppfølging både av evalueringen i 2002 av innkjøpsordningene for litteratur, og stortingsflertallets positive innstilling til innkjøpsordningene i familie-, kultur- og administrasjonskomiteens innstillinger til statsbudsjettene for 2003 og 2004.

Disse medlemmer peker på at innkjøpsordningene for litteratur fyller 40 år i 2005. Det gjør dermed

også Norsk Kulturråd, som i 1965 ble opprettet nettopp for å forvalte den nyopprettede innkjøpsordningen i samarbeid med forfatternes og forleggenes organisasjoner. Aksjonsgruppen Utvid innkjøpsordningen uttaler følgende i sitt brev av 3. mars 2004 til kulturminister Valgerd Svarstad Haugland:

"Vi ser all grunn til å feire de i internasjonal sammenheng enestående statlige tiltakene som har vært så avgjørende for bevaring og utvikling av språk, litteratur og lesning i Norge, og samtidig har vist seg å være administrativt smidige."

Disse medlemmer er enig med Aksjon Utvid innkjøpsordningen i understrekningen av betydningen av det partssammensatte utvalget, oppnevnt av Norsk kulturråd, som jevnlig drøfter økonomien i ordningene, og som foreslår eventuelle justeringer innenfor ordningenes økonomiske rammer. Den økonomiske kontrollen med ordningene er grundig og god, og disse medlemmer mener at ordningen med arkpris er et tjenlig styringsredskap for myndighetene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Dokument nr. 8:47 (2002-2003). Disse medlemmer mener det er vanskelig å estimere størrelsen på den direkte og indirekte støtte de ulike virkemidlene utgjør. Støtten over Kultur- og kirkedepartementets budsjett er estimert til 2,44 mrd. kroner, mens merverdiavgiftfritaket utgjør i overkant av 1 mrd. kroner. De kommunale bidrag er mer sammensatte og derfor langt vanskeligere å estimere, mens bransjeavtalens viktigste virkninger ligger i konkurransevidning og kryssubsidieringer, noe som det i sin natur er vanskelig å beregne.

Disse medlemmer mener den sterke grad av subsidier og utviklingen i norsk bokbransje gjør det naturlig å stille spørsmålet om de litteraturpolitiske mål blir nådd. Spesielt de sterke konsentrasjonstendenser i bransjen og mangelen på synlige positive virkninger av de særnorske støtteordninger er iøynefallende.

Disse medlemmer mener i likhet med Konkurransetilsynet at det finnes mer effektive måter å støtte produksjon og spredning av litteratur i Norge, enn å tillate bokbransjeavtalen. En indirekte støtteordning som bokbransjeavtalens konkurransereguleringer medfører at kostnadene ved å fremme de kulturpolitiske mål blir lite synlige, og til dels belastes tredjepart. De som bærer kostnadene ved bransjeavtalen er blant andre kommunene og skoleelever og deres foreldre som må betale en høyere pris for skolebøker.

Disse medlemmer merker seg at bokbransjen de senere år i stadig større grad har blitt konsentrert om noen få aktører. Konsentrasjonen er et økende problem siden det er forlagene som har hånd om prissettingen av bøker til sluttbruker. Dette er igjen en direkte konsekvens av bokbransjeavtalen.

Disse medlemmer viser til at konkurranse sikrer forbrukerne mangfold, og at de får muligheten til et selvstendig og størst mulig valg. Dermed blir et privat-eid og kontrollert mediesystem i hendene på ulike eiere en garantist for frihet. Det fungerer kritisk i forhold til

politiske og kulturelle eliter, og gir det brede lag av folket den kulturopplevelse, underholdning og informasjon de vil ha. Markedsmediene frisetter enkeltindividene fra den dominerende og paternalistiske holdningen som finnes innenfor en snevert eid bokbransje. Konkurrans prinsippet sikrer interessene til både smale og brede publikumsgrupper.

Disse medlemmer mener at konkurranseloven bør få virke uten at det gis unntak med basis i litteraturpolitiske vurderingen. Disse medlemmer mener dette vil være til forbrukernes beste.

Fritak fra merverdiavgift

Komiteen mener at fritaket fra merverdiavgift har vært et verdifullt støttetiltak for bokbransjen. Komiteen mener det er naturlig å videreføre ordningen med mindre endringer nødvendig gjøres av større avgiftspolitiske grep, eksempelvis etter krav som følger av internasjonale forpliktelser.

Bransjeavtalen

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at bransjeavtalen frem til i dag har vært av positiv betydning for å ivareta viktige litteraturpolitiske hensyn. Særlig gjelder dette i forhold til distribusjon, og utgivelse av smale titler. Flertallet viser til at gjeldende bransjeavtale fungerer etter dispensasjon fra konkurranseloven. Flertallet viser også til at avtalen er under reforhandling, og at partene under forhandlingene har vært i kontakt med konkurransemyndighetene. Flertallet ønsker en litteraturpolitikk som sikrer en fortsatt bredt anlagt distribusjon, og god bredde i utgivelsene. Flertallet vil i denne sammenheng se virkemiddelapparatet under ett, men mener en tidsmessig utformet bransjeavtale kan være et viktig element. Flertallet imøteser derfor de forslag bransjen selv måtte forhandle seg frem til med positiv interesse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil peke på betydningen av at ikke rene markedskrefter skal regulere litteraturområdet. Det er et viktig mål at alle i Norge skal ha adgang til god litteratur til lik og rimelig pris. Dette har vært begrunnelsen både for nullsats på moms på bøker og for at myndighetene har godkjent bransjeavtalen. Begge er viktige virkemidler for omsetning og tilbud av bøker til publikum. Disse medlemmer konstaterer at fellesskapet gjennom moms-fritaket bidrar med betydelige ressurser til denne sektoren. Det krever at bransjen selv også kommer fram til ordninger som ivaretar intensjonene i bransjeavtalen. Dersom bransjen selv lar markedskreftene overta styringen, vil det være urimelig at man samtidig skal kreve at fellesskapet ensidig skal ta ansvaret. En slik utvikling vil føre til at staten også må revurdere sin virkemiddelbruk.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil peke på at det de seinere årene har

foregått en svært betenkelig og sterk konsentrasjon av eiermakt i bokbransjen, der få aktører kontrollerer både forlag, bokklubb og bokhandel. Det bør innføres lovbestemmelser som kan bidra til å snu denne utviklingen. Dette vil være i tråd med den holdning Regjeringen har vist i spørsmålet om medieeierskap i forbindelse med praktiseringen av medieeierskapsloven (lov 13. juni 1997 nr. 53 om tilsyn med erverv i dagspresse og kringkasting).

Tilrettelagt litteratur

Komiteen mener det er en viktig oppgave å fortsette arbeidet med utgivelse av tilrettelagt litteratur for folk med lesevansker. Komiteen har med interesse merket seg det arbeidet som er satt i gang gjennom foreningen Leser søker bok. Komiteen mener dette prosjektet og de andre ordningene som finnes på feltet må gis god oppfølging i årene som kommer.

Litteratur på nynorsk

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter de vurderinger departementet gjør i forhold til viktigheten av å sikre nynorske utgivelser. Flertallet mener støtten til Det Norske Samlaget er en hensiktsmessig ordning som bør videreføres. Flertallet viser for øvrig til merknadene for meldingens kapittel om språkpolitikk.

Kulturelt mangfold og litteratur

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er enig i de vurderinger departementet gjør i forhold til de særlige utfordringer det er i å fremskaffe et litteraturtilbud til mennesker med minoritetsspråklig bakgrunn. Flertallet mener det er en viktig forutsetning å bygge opp kompetanse i forhold til dette feltet, og støtter de tiltak som er nevnt i forbindelse med Norsk kulturråds program "Mosaikk-litteratur".

Flertallet mener det kan bli vanskelig å få til et fullgodt tilbud i forhold til utgivelser i Norge for minoritetsspråklige forfattere. Flertallet vil imidlertid peke på de mulighetene som ligger i samarbeid mellom utenlandske og norske forlag. Flertallet mener slike utgivelser bør stimuleres og støttes tilretteleggingen av Norsk kulturråds ordninger for oversettelse og innkjøp, slik at dette kan skje.

Barn og litteratur

Komiteen understreker viktigheten av at arbeidet med å inspirere til økt leselyst hos barn må trappes opp. Komiteen slutter seg til departementets vurderinger for hvor viktig det er at barna lærer seg å mestre lesekunsten. Komiteen mener dette handler om en helhetlig politikk der også skolen må være med. Komiteen har merket seg de mange positive prosjekter som er satt i gang, og mener at man også i årene fremover må stimulere tiltak som bidrar til økt lesing blant barna.

Komiteen vil også understreke viktigheten av at det i vårt land er en god produksjon av barnelitteratur.

Tiltak som kan stimulere forfattere til å arbeide med stoff for barn må hilses velkommen.

Litteraturfestivaler

Komiteen mener litteraturfestivalene er viktige for hele litteraturfeltet. Gjennom disse festivalene møter litteraturen sitt publikum på en levende og direkte måte som også gir litteraturen en styrket plass i nyhetsbildet. Komiteen venter at flere større og mindre festivalpregede arrangementer kommer til å vokse frem i årene som kommer. Komiteen viser for øvrig til egne merknader vedrørende festivalene der behovet for en genreovergripende tilskuddsordning er tatt opp.

Komiteen vil understreke den viktige betydningen Norsk Litteraturfestival, Sigrid Undset-dagene, har som møteplass for litteraturinteresserte. Festivalen har et bredt program og den bidrar aktivt i formidlingen av litteratur til barn og unge. Komiteen mener festivalen bør vurderes som en knutepunktinstitusjon for å sikre bedre forutsigbarhet og rammevilkår for festivalen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil nevne Bjørnsonfestivalen som en litteraturfestival med høy kvalitet. Denne festivalen er internasjonalt befestet gjennom Scrittura Giovani som er et europeisk samarbeidsprosjekt.

Disse medlemmer mener festivalen er godt forankret i hele landsdelen, og jobber nå godt for å nå ut til hele landet. Etter hvert er festivalen også blitt en viktig mønstring for barn og unge, da det legges opp til gode varierte barne- og ungdomsprogrammer.

Disse medlemmer mener at både Bjørnson festivalen og Sigrid Undset-dagene er viktige møteplasser for å skape en ramme rundt formidlingen om disse to forfatterne, men også for å skape interesse for litteratur.

Norsk litteratur i utlandet

Komiteen mener NORLA gjør et meget godt arbeid for lanseringen av norsk litteratur i utlandet. Komiteen viser til at det i senere år har vært en sterk stigning av norsk litteratureksport. Komiteen mener dette tilsier ytterligere opptrapping av NORLAs arbeid. Komiteen har også med tilfredshet merket seg at enkelte forlag har trappet opp sin agentvirksomhet med sikte på å styrke arbeidet med lansering av egne forfattere i utlandet.

Komiteen viser også til at norsk språk og litteratur er fag ved en rekke universiteter i andre land. Komiteen mener det her ligger et potensiale for å skape gode kontaktpunkter mellom norske og utenlandske lærere miljøer.

Henrik Ibsens forfatterskap

Komiteen viser til satsingen i forbindelse med markeringen av at det i 2006 er 100 år siden Henrik Ibsens død. Komiteen mener Norge har et særlig ansvar på vegne av verdenssamfunnet til å forvalte Henrik Ibsens forfatterskap på en måte som gjør det

mest mulig tilgjengelig også for utenlandske forskere og studenter. Komiteen mener dette tilsier en langsiktig strategi for hvordan denne forvaltningen best kan gjøres, også ut over 2006. Komiteen vil peke på det betydelige arbeid som nedlegges i forbindelse med 100-års markeringen, Senter for Ibsen-studier og prosjektet knyttet til den vitenskapelige Ibsen utgaven. Komiteen mener dette, sammen med de ressurser som finnes i Nasjonalbiblioteket og Ibsen-museene, kan danne grunnlaget for et fremtidig Ibsen-akademi. Komiteen mener Ibsen-akademiet må ha ambisjoner om å være det fremste internasjonale knutepunkt for Ibsen-studier. Institusjonen bør være tydelig publikumsrettet, og bidra til Ibsen-markeringer i inn- og utland.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener meget taler for at Ibsen-akademiet bør lokaliseres til Arbiens gate i Oslo der Henrik Ibsen hadde sitt hjem.

2.9 Kunstnerne

Innledning

Komiteen mener kunstnerne er en viktig ressurs i det norske arbeidslivet. Komiteen mener kunstfaglig kompetanse og utdanning kan brukes i et videre felt enn det vi ser i dag. Komiteen viser til samfunnets generelle behov for kreativ kraft og mener kunstnerne vil kunne finne nye oppgaver i skjæringspunktene mot forskning, utdanning og næringsliv. Komiteen vil særlig peke på de muligheter relasjonene mellom kultur og næringsliv gir.

Komiteen ser også at det sterkt økende antall kunstnere i vårt land betyr et press på de offentlige ordningene på området. Komiteen mener at et økt omfang av offentlige tilskuddsordninger ikke fult ut kan ventes å imøtekomme det behovet det sterkt økende antallet kunstnere skulle tilsi. Komiteen viser også til de store samfunnsmessige endringer vi må forvente i årene som kommer og mener dette viser behovet for en treffsikker og fleksibel kunstnerpolitikk.

Stipendordningene

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, støtter videreføringen av dagens stipendpolitikk hva angår en gradvis nedtrapping av garantiinntektene til fordel for en opptrapping av arbeidsstipendene.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter imidlertid departementets vurdering av å foreta en ny og samlet gjennomgang av forvaltningen for statlige stipender med sikte på omlegging mot et mer tidsmessig helhetlig grep. Dette flertallet finner at de føringer og forslag departementet fremstetter i meldingen representerer viktige momenter i denne sammenheng. Fleksibilitet i forhold til stipendenes bruksområde, bredere definerte stipendkomiteer, og målrettede stipender for eldre kunstnere, eller andre kunstnergrupper med særlige

behov, er eksempler på dette som dette flertallet kan slutte seg til.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet er kjent med at samarbeidet mellom staten og kunstnerne om kunstnerpolitiske spørsmål bl.a. skjer gjennom forhandlinger, drøftinger og ulike møter. Forhandlingsretten har vært betegnet som det viktigste politiske virkemiddel staten ga kunstnerorganisasjonene i kunstnerpolitikken. Disse medlemmer vil derfor be departementet opprettholde kunstnerorganisasjonenes formelle forhandlingsrett. Disse medlemmer mener at ordningen med arbeidsstipender bør utvides slik at flere kan få disse.

Disse medlemmer viser til at når det gjelder ordningen med garantiinntekt, bør denne ikke endres nå, men sees i sammenheng med en større gjennomgang av ordningen med statlige stipender.

Disse medlemmer er enige i at stipendstrukturen kan forenkles, men støtter ikke forslagene til endringer når det gjelder stipendkomiteene. Disse medlemmer mener at en sammenslåing kan gi større komiteer med mindre oversikt på det enkelte område. For eksempel vil en stipendkomité for scenekunst få mange ulike yrkeskategorier å forholde seg til. Dansere, koreografer, dansepedagoger, skuespillere, instruktører, dramatikere, operasangere og scenografer/kostymetegnere vil da tilhøre samme komité. Disse medlemmer mener at dagens system fungerer effektivt og bør videreføres uten store endringer verken i områder eller sammensetning.

Disse medlemmer er kjent med at kravet til kvalitet ikke bare er rettet mot kunstverket, men også til presentasjon, formidling og nettverk. Dette medfører at kostnadene for å være kunstner har økt. Disse medlemmer mener det er nødvendig å se på kunstnernes levekår, og vurdere kunstnernes arbeids- og inntektsforhold slik det gjøres i andre nordiske land. Disse medlemmer mener at en slik levekårsundersøkelse skal gjennomføres så raskt som mulig. Mandatet for en slik undersøkelse må utformes i nært samarbeid med kunstnernes egne organisasjoner.

Disse medlemmer peker på at mange frilansere har vanskelige arbeidsvilkår. Både partene i arbeidslivet og offentlige myndigheter kan bidra til at disse bedres. Disse medlemmer ber Regjeringen vurdere endringer i trygdeordningene, blant annet sykepengeordningen, fødsels- og adopsjonspengeordningene og dagpengeordningen, for disse gruppene. I forbindelse med behandlingen av pensjonskommisjonens forslag vil det også være naturlig å se nærmere på pensjonssituasjonen for utøvende frilanskunstnere uten fast arbeid.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener man ikke bør ha livstidsgaranti på inntekt, fordi om man er kunstnere. Kunstnere er ikke mer særegne enn andre spesialutdannede mennesker uavhengig av sektor, og bør således også sikre seg en inntekt på egen hånd.

En klok kunstner sa en gang:

"Hvis du ikke tror nok på det du gjør til også å tro at du kan leve av det, hvordan kan du forlange at andre mennesker skal ha tro på deg som kunstner?"

Disse medlemmer minner om at arbeidsstipender for å reise utenlands for å få nye inntrykk (Norge er ikke så stort alltid) går det an å få uten at de nødvendigvis kommer fra staten. Her kan også næringslivet spille en sentral rolle. Men disse medlemmer mener at fondet som er nevnt tidligere også her kan bidra til å stimulere til nytenkning og crossover-samarbeid.

I utgangspunktet ønsker disse medlemmer å avvikle stipendordningene, men vil subsidiært støtte en reduksjon av stipendkomiteer.

Disse medlemmer stiller seg positiv til at garantilønnsordningen for kunstnere i en overgangsperiode omgjøres til en støtte basert på arbeidsstipender for konkrete prosjekter, men mener uansett at den totale potten til statlig kunstnerstøtte må reduseres betraktelig og på sikt erstattes med andre løsninger. Disse medlemmer forutsetter også at administrasjonen av arbeidsstipender holdes på et fornuftig nivå, og at stipender tildeles etter kriterier som gir like muligheter.

Offentlig arbeidsformidling for kunstnergrupper

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at kunstnere må sikres et godt tilbud om offentlig arbeidsformidling. Dette kan organiseres som en åpen kunstnerbank som tilbyr markedsføring og booking på nett. Dette vil være et godt virkemiddel for å hjelpe frilansere med nye oppdrag.

2.10 Frivillig innsats på kulturfeltet

De frivillige organisasjonene og kulturlivet

Komiteen mener frivillige organisasjoner er en viktig del av norsk samfunnsliv. Frivillig innsats representerer i seg selv sentrale verdier det er viktig å videreføre til morgendagens samfunn. Den skaper gode sosiale arenaer, bidrar til engasjement, bidrar til å styrke demokratiske prosesser, og samfunnets evne til å skape tillit og toleranse. For norsk kulturliv spiller organisasjonene en sentral rolle i forhold til rekruttering og allmenn interesse for kunst og kultur. Det frivillige kulturlivet mobiliserer og skaper grunnlag for aktivitet og opplevelse i hele landet.

Komiteen vil peke på at de trender som ofte påpekes å ha svekket de frivillige organisasjonene generelt, ikke later til å ha truffet kulturlivets organisasjoner på samme måte. Aktiviteter som amatørteater, korps, kor, opera og tradisjonsbåret håndverk, ser seg fortsatt i betydelig grad å være tjent med å være med i en organisasjon. Også lokale lag og amatørkulturprosjekter som ikke er med i noen organisasjon har ofte nytte av den virksomhet disse driver eksempelvis innenfor kursvirksomhet, utstyrsfellesskap og faglige nettverk.

I lys av den raske samfunnsutviklingen mener komiteen det i årene fremover vil være behov for en aktiv politikk med sikte på å videreutvikle det frivillige

kulturliv. Komiteen ser i denne sammenheng de frivillige organisasjonene som en viktig ressurs det er viktig å bygge videre på. Komiteen vil imidlertid påpeke at kulturpolitikken ikke må være slik innrettet at det offentlige overtar organisasjonenes funksjoner og ansvar, eller på andre måter undergraver det incitament til innsats og entusiasme som særkjenner det frivillige kulturliv. Komiteen mener derfor at politikken på området må være rettet inn mot generelle stimulerende forhold som tilrettelegging av arenaer, bidrag til kompetanseheving og stimulanser til økt faglig kvalitet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at forvaltningen av virkemiddelapparatet for frivillig sektor krever særlig kompetanse i forhold til den tenkning som der gjør seg gjeldende. Disse medlemmer mener at Kultur- og kirkedepartementet her har de beste forutsetningene, og at dette departementet derfor bør spille en overordnet rolle for området. Blant annet mener derfor disse medlemmer at frifondsmidlene bør samles her.

Komiteen mener amatørkulturlivet gjennom stor bredde, og styrket kvalitet, har økt sin betydning. Kulturskolenes fremvekst, styrket forståelse for verdien av egenaktivitet og generelle endringer i folks levestil har økt de kvalitative krav til aktivitetene. Tiltak som distriktsoperaene, historiske spill og de meget sterke miljøer Norge har innenfor musikklivet vitner om dette. Komiteen ser denne utviklingen som meget positiv, men vil også påpeke at dette vil bety nye utfordringer i årene som kommer. Komiteen vil særlig peke på betydningen av kompetansehevede tiltak, slik voksenopplæringsmidlene har bidratt til. Behovet for kursvirksomhet og instruktører med kvalifisert profesjonell skoleing har vokst, og vil trolig fortsette å vokse i årene som kommer. På dette området er det behov for treffsikre ordninger rettet inn mot musikk og teater. Komiteen vil i tillegg peke på de behov som finnes i forhold til tradisjonsbåret håndverk. Dette er fag som ikke videreføres gjennom utdanningssystemet for øvrig og som derfor er særlig avhengig av en vital kursvirksomhet.

Komiteen mener at frifondsmidlene er det klart viktigste bidraget til det frivillige kulturliv. Frifondsmidlene kanaliseres i dag ut til de lokale lag og foreninger gjennom tre paraplyorganisasjoner. Disse organisasjonene har etter at ordningen ble innført opparbeidet betydelig kompetanse for denne forvaltningen. Det har vært reist kritikk i forhold til at de lokale frivillige lag og foreninger som ikke har vært organisert heller ikke har fått tilstrekkelig del i midlene. Komiteen mener det er viktig at frifondsmidlene skal nå alle aktive som søker. Organisasjonstilhørighet skal ikke spille noen rolle for tildeling. Så lenge regelverket er klart på dette punkt er det en enkel oppgave for kommunene å sørge for at nødvendig informasjon om ordningen kommer ut til de lokale lagene som ikke er organisert. Kunnskap om ordningen vil også trolig nå disse gjennom de

lokale nettverk som gjerne finnes mellom aktiv ungdom i et lokalsamfunn. Komiteen mener derfor at dagens ordninger for fordeling av frifondsmidlene gjennom organisasjonene bør videreføres. Komiteen vil her også vise til at kanaliseringen gjennom organisasjonene fungerer på en effektiv måte med liten administrativ kostnad.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, peker på at de frivillige organisasjonene spiller en svært viktig rolle i samfunnet som demokratiske og kulturelle aktører. Flertallet mener derfor det er viktig å legge forholdene til rette for de frivillige organisasjonene på kultursiden.

Frifond, tilskuddsordningen til lokalt frivillig arbeid blant barn og unge, er et eksempel på en ordning med gode resultater. Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU), Norsk Amatørteaterråd (NAT) og Norsk musikkråd (NMR) forvalter Frifond etter en fordelingsnøkkel beregnet på hvor mange lag som hørte inn under de tre paraplyene. Fordelingsnøgkelen er den samme som i dag; LNU 62 pst., NMR 30 pst. og NAT 8 pst.

Pengene til Frifond bevilges over statsbudsjettet fra to departementer: Fra Kultur- og kirkedepartementet til NAT og NMR, fra Barne- og familiedepartementet til LNU. Flertallet viser til at de tre paraplyorganisasjonene som forvalter Frifond-midlene, ønsker at Frifond samles og administreres i Kultur- og kirkedepartementet, og ikke av to departementer som i dag.

Flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere å samle bevilgningene til Frifond i ett departement fra og med 2005."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at det ved etablering av ordningen ble forutsatt at 15-20 pst. av lagene driver sitt arbeid uten å være tilknyttet en landsdekkende organisasjon, og at 80-85 pst. går til lokale lag som hører inn under et sentralledd. Paraplyene forvalter tilskuddene til begge gruppene. Disse medlemmer er fornøyd med det arbeidet paraplyorganisasjonene gjør når det gjelder fordelingen av midlene. Midlene når ut til over 300 000 medlemmer av de ulike organisasjonene som er tilsluttet LNU.

I tillegg når NAT og NMR flere hundre tusen barn og unge som driver med teater og musikk. Totalt får rundt 15 000 lokale lag og foreninger Frifond-tilskudd fra de tre forvalterparaplyene.

Disse medlemmene viser også til at mengden av søkere til frittstående lag har økt med 164 pst. fra 2001 til 2003. I LNU har Frifond barn og unge økt fra 845 søknader i 2001 til 2181 søknader i 2003. I NMR har Frifond musikk økt fra 779 søknader i 2001 til 2152 søknader i 2003. NAT har hatt en økning fra 208 søknader i 2001 til 510 søknader i 2003. Disse medlemmer mener dette viser at paraplyene når ut til de frittstående lagene på en god måte ved for eksempel annonser i lokalaviser, møter med lagene og deltakelse

ved utdanningsmesser. Disse medlemmer viser også til at paraplyorganisasjonene bruker bare 1 pst. av midlene til administrasjon til sine medlemsorganisasjoner og inntil 10 pst. når det gjelder de frittstående lagene. Disse medlemmer mener dette viser at pengene går til aktivitet, ikke byråkrati.

Disse medlemmer mener at ordningen fungerer godt og finner ingen grunn til å endre denne måten å forvalte midlene på, verken ved å gi kommunene eller andre denne oppgaven. For å gjøre ordningen mer effektiv, ønsker disse medlemmer at bevilgningen til frittstående lag blir lagt til én paraply.

Disse medlemmer har videre registrert at LNU, NAT og NMR mener det har oppstått skjevheter i fordelingsnøkkelen mellom paraplyorganisasjonene, og at de ønsker at prosentandelen endres i tråd med antall lokallag i tilskuddsordningen. De tre organisasjonene ønsket følgende fordeling i inneværende budsjettår: LNU 70 pst., NMR 25 pst., og NAT 5 pst. Disse medlemmer mener at prinsippet må være at prosentandelen endres i tråd med antall støttmottakere i tilskuddsordningen.

Disse medlemmer mener det må tillegges vekt at dette er et felles ønske fra alle de tre paraplyorganisasjonene som forvalter Frifond-midlene, og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere å endre prosentfordelingen mellom de tre paraplyorganisasjonene som forvalter Frifond-midlene, slik at fordelingen blir i tråd med antall støttmottakere i tilskuddsordningen."

Disse medlemmer viser til at flertallet i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen i Innst. O. nr. 44 (2001-2002) forutsatte at endringen av tippenøkkelen skulle gi kulturfeltet friske midler og ikke resultere i kutt i bevilgningene over statsbudsjettet:

"Flertallet forutsetter at fordelingsordningen ikke skal gå på bekostning av tilsvarende bevilgninger på statsbudsjettet, men føre til en reell økning til disse formålene, minst tilsvarende den økte tilførselen fra tippe-midlene."

Disse medlemmer viser til at Regjeringen ikke har fulgt opp dette, og at økningene til Frifond-midler har blitt mindre enn det de skulle ha vært.

Disse medlemmer vil understreke at også andre støtteordninger er viktige på det frivillige feltet. Organisasjonenes rammevilkår generelt er viktige for den aktivitet som gjøres. Disse medlemmer mener at reduksjonen i voksenopplæringsmidlene, som Regjeringen har gjennomført de siste årene, bidrar til å svekke muligheten til å drive frivillig arbeid.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har alltid satt den frivillige innsatsen innenfor kulturlivet høyt. Man får mye mer igjen for hver offentlig kulturkrone man bruker her.

Disse medlemmer er i likhet med organisasjonene opptatt av at mest mulig av disse pengene går til det frivillige liv, og er av den oppfatning at organisasjonene selv fordeler midlene, som tidligere.

At det tilføres nye friske penger til Frifond er en styrke, men vedtaket i Stortinget forutsatt at ingen rørte ved de allerede eksisterende bevilgninger, dette er dessverre gjort og Regjeringen har fjernet 47 mill. kroner fra statsbudsjettet til Frifond.

Disse medlemmer ser på Frifond-ordningen som et av våre aller viktigste økonomiske virkemidler for den norske kulturen, og mener midlene i størst mulig grad må fordeles på lokalplan. Disse medlemmer mener derfor at Frifond-midler fordelt gjennom paraplyorganisasjoner må være det som gir mest igjen for pengene. Således får man i størst grad en optimal fordeling geografisk og mellom de forskjellige kulturområder, som både sikrer de organiserte aktiviteter så vel som de lokale og uavhengige grasrotinitiativer.

Fleiratlet i komiteen, alle unnateke medlemmene fra Høgre og Kristeleg Folkeparti, meiner det må takast eit heilskapleg og samlande grep for lokalt kulturliv og frivillig kulturverksemd i dette landet. Fleir-talet meiner splittinga av det overordna ansvaret for ulike typar frivillig kulturverksemd mellom ulike departement skapar problem og meiner det må utviklast eit meir samlande og koordinerande ansvar for frivillig sektor. Dette ville mellom anna gjere det lettare å kunne sjå korleis frivillig verksemd samla sett kjem ut, til dømes i budsjettssamanheng, samanlikna med andre sektorar.

Medlemene i komiteen frå Fremskrittspartiet og Senterpartiet er uroa over at mykje av veksten i statleg stønad til lokalt og regionalt kulturliv skjer gjennom finansieringsordningar som er underlagt sterk styring i retning av profesjonalisering av kulturen. Det gjeld til dømes den auka overføringa av spelemidlar til den kulturelle skulesekken og opptrappinga av tilskota til musea. Desse medlemmene meiner dette kan gi ei uheldig dreining av engasjementet bort frå frivillig kulturliv og over til prioritering av profesjonell kunst og kultur.

Som døme kan ein nemne opptrappingsmidla til musea. Desse opptrappingsmidla er knytt til gjennomføring av ein konsolideringsprosess der det blir lagt sterke føringar for profesjonalisering av det lokale museumsarbeidet. På same vis er bruken av spelemidlar til den kulturelle skulesekken knytt til formidling av eit profesjonelt kulturtilbod til skulane. Kvar for seg er desse tiltaka positive, men desse medlemmene meiner det er svært uheldig om ei slik prioritering av statlege midlar til den profesjonelle kulturen over tid fører til mindre satsing på samarbeid med frivillig sektor.

Desse medlemmene vil be Regjeringa om ei evaluering av på kva måte staten si satsing på profesjonalisering av lokalt og regionalt kulturarbeid verkar inn på det offentleges støtte til og samarbeid med frivillig sektor på kulturområdet.

Desse medlemmene fremmer derfor følgjande forslag:

"Stortinget ber Regjeringa om ei evaluering av konsekvensane av staten si satsing på profesjonalisering av lokalt og regionalt kulturarbeid. Evalueringa bør særleg ta omsyn til korleis denne prioriteringa verkar inn på det offentleges støtte til og samarbeid med frivillig sektor på kulturområdet."

Forskning og det frivillige Norge

Komiteen peker på at den rollen de frivillige organisasjonene spiller i kulturlivet ikke er tilstrekkelig synliggjort i Kulturmeldingen. Komiteen mener at behovet for forskningsbasert kunnskap på området frivillig kulturliv er stort. Spesielt gjelder dette forskning på barn og unge og deres organisasjonstilknytning. Komiteen vil også peke på at det nå er mye som tyder på at frivillige organisasjoner nå får økt oppslutning. Dette er svært positivt og står i kontrast til den situasjonen som ble beskrevet på 1990-tallet. Komiteen mener det er viktig at det settes av midler til å forske på barn og unges deltakelse i frivillige organisasjoner.

2.11 Virkemiddel

Norsk Kulturråd

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til meldingen, og sier seg enig med departementet i at det nå ikke ligger an til noen drastisk endring i forhold til organiseringen av Norsk Kulturråd eller de hovedfunksjoner rådet har. Flertallet støtter departementets vurderinger i forhold til behovet for en gjennomgang av regelverket med sikte på en revisjon der reglene tilpasses dagens behov.

Kunnskapsbehov og FoU om kultursektoren

Komiteen ser behovet for at de forskjellige av kulturlivets aktører og beslutningstagere har tilgang til nødvendig kunnskap i forhold til de beslutninger som skal tas, eller den virksomhet som drives. Komiteen støtter derfor at det drives et systematisk FoU-arbeid på kulturfeltet. Komiteen vil imidlertid understreke at det er viktig at forskningen drives på områder som er konkret og relevant således at de midler som brukes settes inn på en treffsikker måte. Komiteen mener det på flere av de områder som er behandlet i meldingen er særlig relevant å understreke utviklingsdimensjonen av FoU-innsatsen.

Kulturlov

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, finner i likhet med departementet at det ikke vil være riktig å gi en egen kulturlov med sikte på nærmere å gi føringer for kulturaktiviteten i kommunene og fylkeskommunene. Flertallet legger her betydelig vekt på det generelle ønsket om å styrke det kommunale selvstyret, og understreker i denne sammenheng viktigheten av å gi kommunene og fylkeskommunene størst mulig handlingsrom. Flertallet mener også det er en viss fare for at en kulturlov kan bli

en minimumslov som over tid ikke vil tjene kulturlivets interesser.

Medlemene i komiteen fra Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil peike på at det i meldinga stort sett berre blir trekt fram negative sider ved ei kulturlov. Disse medlemmene meiner at ei enkel, generell kulturlov kan vere eit godt tiltak for å synleggjere kulturen si viktige rolle i samfunnet og gje kulturfeltet politisk tyngde og status.

Virkemiddelapparatet

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis merknad i forbindelse med budsjettbehandlingen for 2004 (Budsjett-innst. S. nr. 2 (2003-2004)), der det ble påpekt at den fylkesvise fordelingen av kulturmidler er svært skjev i forhold til fylkenes befolkningstall. Disse medlemmer fremmet der følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen se nærmere på den fylkesvise fordelingen av kulturmidler i forhold til befolkningstallene, og komme tilbake med forslag til tiltak for å utjevne forskjellene mellom fylker."

Disse medlemmer mener at denne skjevfordelingen kan få konsekvenser utover det faktum at noen fylker får vesentlig mer enn andre pr. innbygger. Disse medlemmer mener at utviklingen av kunst- og kultur vil ha bedre vilkår i noen fylker framfor andre, og at kunsten og kulturens betydning som lokaliseringsfaktor i lokalsamfunn kan ha betydning for sysselsettingen og framtidstroen.

2.12 Kulturbygg

Kulturbygg

Komiteen mener det er av stor viktighet at vi har gode kulturbygg over hele landet. Komiteen konstaterer at det er et stort udekket behov for en rekke typer kulturhus der både profesjonelle aktører og amatørkulturlivet skal finne sin plass.

Komiteen mener kulturbyggene som fenomen må fornyes. Nye uttrykk krever nye fasiliteter og mange steder er kulturbyggets rolle som sosial arena undervurdert. Komiteen støtter derfor kulturrådets nyskappingsprogram "Rom for kunst" der nye arenaer for formidling av kunst vil bli prioritert.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, støtter opprettelsen av en ny desentralisert ordning for tilskudd til kulturhus, til erstatning for den tidligere støtteordningen for lokale og regionale kulturbygg. Flertallet mener fordelingen av den delen av tippemiddeloverskuddet som skal gå til kulturhus, med 40 pst. til denne ordningen er riktig. Flertallet støtter også at dette må være en fleksibel ordning som gir fylkeskommunene stort rom i disponeringen av midlene.

Flertallet støtter også at 60 pst. av de ovenfor nevnte spillemidler benyttes til å etablere en ny statlig tilskuddsordning for regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur.

Flertallet mener denne fordelingen er riktig ut fra de meget store behov det er for slike statlige tilskudd.

Flertallet mener at investeringer på seilskutene også kan falle inn under denne ordningen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil påpeke at da ordningen med statlige tilskudd til lokale- og regionale kulturbygg ble etablert i 1987 basert på spillemidler, betydde dette svært mye for å sikre en infrastruktur på kulturområdet. Statlig godkjenning av og tilskudd til et prosjekt utløste betydelige summer fra andre kilder, både offentlig, private og i form av dugnad. Disse medlemmer viser til at siden ordningen ble etablert, er byggeutgiftene steget til omtrent det dobbelte, mens maksimumstilskuddene til hvert enkelt prosjekt etter hvert bare utgjør en meget liten del av byggesummen. Både på grunn av et arbeidskrevende og byråkratisk system, et lite hensiktsmessig regelverk og lang ventetid, har faktisk en del byggeprosjekter unnlatt å søke om statstilskudd de siste 5 årene. Beskjedne budsjettsummer har også ført til at mange byggherrer har måttet vente meget lenge på de tilskuddene som er innvilget. Statstilskuddene til lokale og regionale kulturbygg (kap. 320 post 60) er blitt redusert de siste årene, og er nå strøket helt.

Disse medlemmer vil understreke at kulturlivet trenger gode steder å være. Både bredde og kvalitet vil mange steder bli bedre dersom bedre lokaler bygges.

Disse medlemmer mener at kulturlivet trenger og fortjener gode steder å være - lokaler egnet både til å innøve og å utøve kultur. Dette gjelder ikke minst alle de barn og unge som er med i skolekorps, teatergrupper, går i kulturskoler, spiller i band, danser på fritida eller driver annen kulturvirksomhet. Framtidas profesjonelle kunstnere og bærere av framtidas lokale kulturliv er i dag unge aktører i lokalkulturen. Disse medlemmer peker på at det blant annet gjennom evalueringa "I hus med kulturen" er dokumentert store behov for tilskudd til rehabilitering og oppgradering av lokale og regionale "hus for kultur", for å sikre barn, unge, amatører og profesjonelle tidsmessige lokaler for øving, aktivitet, sosiale møteplasser og kunst- og kulturformidling. Tilskuddene er dokumentert som viktige for å initiere til lokal satsning på bedre kulturarenaer.

Disse medlemmer mener at Kulturmeldingens forslag om å dele spillemidlene i en lokal og en statlig del, henholdsvis 40 og 60 pst., ikke på noen måte kan sies å være i samsvar med Stortingets intensjoner da den nye fordelingsmodellen for spilleoverskuddet ble vedtatt. Disse medlemmer viser til Innst. O. nr. 44 (2001-2002) om ny fordeling av spillemidlene. I innstillingen heter det blant annet:

"Flertallet forutsetter at fordelingsordningen ikke skal gå på bekostning av tilsvarende bevilgninger på

statsbudsjettet, men føre til en reell økning til disse formålene, minst tilsvarende den økte tilførselen fra tippe-midlene."

Disse medlemmer viser til at dette ikke er fulgt opp av Kultur- og kirkedepartementet. Post 60 Lokale og regionale kulturbygg er i stedet fjernet fra budsjettet. Kuttet er i strid med vedtak gjort i Stortinget. Disse medlemmer mener det er kritikkverdig at departementet ikke følger opp vedtak fra Stortinget.

Disse medlemmer mener også at ordningen med støtte til lokale kulturbygg må endres slik at muligheten til prosjektstøtte kan bli på samme nivå som til idrettsbygg. Dette kan kreve endringer i prinsippene knyttet til tilskuddsstørrelsen, endringer i maksi-malsatsene, endringer i fordelingsnøkkelen til fylkene, likestilling av offentlige og organisasjonseide bygg og fordeling til fylkene gjøres ut fra samme vektning som for idrettsanlegg. Rehabilitering av bygg særlig for styrking av møteplassfunksjoner og teknisk opprusting med hensyn til akustikk og fast utstyr skal gis prioritet.

Kulturbåten

Komiteen viser til tidlegare merknader om ein ny kulturbåt for heile kysten frå Halden til Kirkenes. Komiteen ser dette som eit spennande og interessant prosjekt. Komiteen viser til at departementet i brev av 10. mars 2004 opplyser at Norsk Kulturråd har fått i oppdrag å setje ned ei arbeidsgruppe for å utgreie prosjektet. Komiteen legg til grunn at dette skjer i samarbeid med Den Norske Kulturbåten AS. Komiteen vil kome tilbake til saka når utgreiingsarbeidet er slutt-ført av Norsk Kulturråd og departementet legg saka fram for Stortinget.

2.13 Økonomiske og administrative konsekvenser

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at meldingen, og flertallets merknader, samlet sett tilsier en till dels betydelig opptrapping av bevilgningene til kulturformål.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil peke på at fremdriften i den utviklingen som er ønsket også henger sammen med vår evne til effektiv utnyttelse av midlene og de faktiske muligheter til finansiering fra ikke offentlige kilder. Dette flertallet viser for øvrig til de føringer som ligger i allerede vedtatte saker, samt de årlige budsjetter.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, tar for øvrig departementets overlegninger til etterretning.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan på hvordan en samhandling av offentlig kulturpolitikk skal gjennomføres."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med den årlige budsjettbehandlingen, legge fram en oversikt over politikkområder av kulturpolitisk betydning som ikke er Kultur- og kirkedepartementets ansvarsområde."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at meldingen, og komiteens merknader, samlet sett tilsier en til dels betydelig økt satsning på kulturformål. Disse medlemmer mener at dette ikke betyr at offentlige bevilgninger må økes - snarere tvert imot. Disse medlemmer er av den oppfatning at satsningen i hovedsak bør skje ved økt tilførsel av private midler og av at sektoren selv genererer et langsiktig evne til å opprettholde sin virksomhet. Disse medlemmer vil at de offentlige bevilgninger gradvis skal reduseres til de når et lavere nivå enn i dag. Samtidig er det viktig at de offentlige bevilgninger som gis i stadig økende grad brukes på en slik måte at de gir mest mulig effekt og stimulerer andre inntektskilder.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen bidra til realiseringen av Rockcity på Namsos herunder opprettelse av et rockemuseum, og et popinstitutt og pop- og rockearkiv i Trondheim.

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringa greie ut om innføring av ei kulturlov.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen utrede nærmere hvilken rolle regionene skal ha i kulturpolitikken.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en helhetlig plan for å sikre at alle barn i Norge som ønsker det, skal få tilbud om plass i kulturskolen innenfor en rimelig egenbetaling.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med evalueringen av den kulturelle skolesekken utrede en kultursekk for barnehage og videregående skole.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen sørge for at regler for redegjørelse om likestilling i de ulike virksomhetene i kultur-Norge følges, og at det iverksettes tiltak som fremmer likestilling.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringa gi Festspillene i Elverum status som knutepunktinstitusjon.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen vurdere om Brageteatret bør tildeles status som regionteater med spesielle funksjoner innenfor barne- og ungdomsteater og flerkulturelt teater.

Forslag 9

Stortinget ber Regjeringen lage en opptrappingsplan for bevilgningene til dans og fri scenekunst som inkluderer en økning av produksjonsstøtten og etablering av en ny støtteordning for dans under Norsk Kulturråd.

Forslag 10

Stortinget ber Regjeringa vurdere å endre målfeltet for den statlige utsmykkingsordningen, slik at den ikke bare gjelder offentlig eide bygg, men også offentlig benyttede bygg.

Forslag 11

Stortinget ber Regjeringen sørge for at det blir opprettet en digital nasjonal kunnskapsbase.

Forslag 12

Stortinget ber Regjeringa utrede moglegheita for å opprette eit fond, Vinjefondet, som skal bidra til å styrke nynorsk journalistikk og anna publisistikk på nynorsk.

Forslag 13

Stortinget ber Regjeringen vurdere å endre prosentfordelingen mellom de tre paraplyorganisasjonene som forvalter Frifond-midlene, slik at fordelingen blir i tråd med antall støttmottakere i tilskuddsordningen.

Forslag 14

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med den årlige budsjettbehandlingen, legge fram en oversikt over politikkområder av kulturpolitisk betydning som ikke er Kultur- og kirkedepartementets ansvarsområde.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet:

Forslag 15

Stortinget ber Regjeringa om ei evaluering av konsekvensane av staten si satsing på profesjonalisering av lokalt og regionalt kulturarbeid. Evalueringa bør særleg ta omsyn til korleis denne prioriteringa verkar inn på det offentleges støtte til og samarbeid med frivillig sektor på kulturområdet.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 16

Stortinget ber om at Regjeringen avvikler innkjøpsordningen for fonogrammer som den fungerer i dag.

Forslag 17

Stortinget ber Regjeringen avvikle Norsk Kulturråd i sin nåværende form. Tildeling av midler som ikke går

over statsbudsjettet legges til Innovasjon Norge eller Nærings- og handelsdepartementet.

Forslag 18

Stortinget ber Regjeringen om å gjøre museene om til aksjeselskaper, slik at de kan stå friere til å drive mer effektivt.

Forslag 19

Stortinget ber Regjeringen om at det nynorske språket ikke skal prioriteres eller favoriseres.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 20

Stortinget ber Regjeringen lage en helhetlig tids- og finansieringsplan for den norske filmkatalogen.

Forslag 21

Stortinget ber Regjeringen gi det nye kompetansesenteret oppgaven med å gjøre en grundig utredning om den nye norske språksituasjonen.

Forslag 22

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan på hvordan en samhandling av offentlig kulturpolitikk skal gjennomføres.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 23

Stortinget ber Regjeringa syte for at dei konsoliderte regionale kunstmusea finansierast med driftsmidlar både frå statleg og regionalt nivå etter same fordelingsnøkkel som dei kulturhistoriske musea.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

I

Stortinget ber Regjeringen legge fram en stortingsmelding om forholdet mellom kunst/kultur og næringsliv.

II

Stortinget ber Regjeringen utrede muligheter for etablering av et dokumentasjonssenter for populærmusikk, og i denne sammenheng starte en prosess med utredning med tanke på etablering av et museum/opplevelsessenter for norsk pop- og rockhistorie.

III

Stortinget ber Regjeringa gi Førde Internasjonale Folkemusikkfestival status som knutepunktinstitusjon.

IV

Stortinget ber Regjeringen å vurdere en etablering av et Nasjonalt Bergkunstsenter i nær tilknytning til Alta Museum i samarbeid med Finnmark fylkeskommune.

V

Stortinget ber Regjeringen vurdere å samle bevilgningene til Frifond i ett departement fra og med 2005.

VI

St.meld. nr. 48 (2002-2003) - Kulturpolitikk fram mot 2014 - vedlegges protokollen.

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 29. mars 2004

Sonja Irene Sjøli
leder

Olemic Thommessen
ordfører